

JAK JSEM ZABILA SVÉ DÍTĚ

N A P S A L

PIERRE L'ERMITE

PŘELOŽILA

B Ě L A D L O U H Á

Podíl údů „Dědictví Svatojanského“ na rok 1933 — číslo 1

V P R A Z E 1 9 3 3

— TISKEM CYRILLO-METHODĚJSKÉ KNIHTISKÁRNY V. KOTRBA V PRAZE —
NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“

NIHIL OBSTAT.

Antonius Stříž,
censor.

IMPRIMATUR:

Pragae die 10. Februarii 1933

Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis

Nr. 1862

Na přání zesnulého světícího biskupa Dr. Ant. Podlahy, překládala jsem s radostí knihu pařížského faráře Pierra l'Ermita (P. Loutila), jehož kněžské srdce a vzácné pero je českým čtenářům dobře známo z četných překladů v novinách i samostatných knih.

Hluboká znalost lidského srdce a lidských osudů, získaná v úžasné pastorační praxi velkoměsta, jako jest Paříž, jemná psychoanalýza a ustavičná snaha povznést, jsou předností prací l'Ermitových, pro něž stal se jedním z nejznámějších a nejčtenějších spisovatelů francouzských.

V knize „Jak jsem zabila své dítě“, pitvá problém dnes často se vyskytující, smí-li se rodiče stavěti proti hlásícímu se povolání kněžskému?

Nebylo-li správné, aby rodiče nutili syny k povolání kněžskému, když se necítili oni sami jím přitahováni, je mnohem povážlivější, tlumiti v mladém srdci touhu po vyšším povolání, po životě obětí, kterým je život kněze. Dnešní nedostatek kněžstva je ve mnoha případech zaviněn příliš malichernou, úzkoprsou a sobeckou láskou rodičů, kteří dovedou pro své dítě chtíti jen maličerné, časné, smyslům lichotící dobro a tak ochromují jeho veliké a vznešené možnosti. Jejich opičí láska jde opatrnicky před dítětem, určuje mu cestu pozemským rájem, kde nakonec přec jen neujde bolesti, zatím co mohlo volně.

vzlétnout do oblastí vznešena, kde každá bolest je posvátná, úrodná, vykupující duše pro Boha.

Mohli své dítě, i když trpící, viděti šťastno vyšším štěstím, mohli bráti podíl na požehnání, které by silo v duše svěřené.

Takovým vznešeným, srdce jímajícím příkladem kněze, jenž je na svém místě ve svém povolání, je v této knize abbé Firmin, ředitel patronáže v jedné z pařížských farností.

Patronáže — asi jako naše dětské besídky a skupiny katolické mládeže — jsou zřízeny při každé farnosti a to pro chlapce zvlášť a pro dívky také zvlášť. V nich kněz k tomu určený obírá se mládeží v jejích volných chvílích. Jsou tu oddělení pro malé i odrostlejší děti, jsou tu i dospělí, kteří se jednotlivými skupinami obírají a tak knězi pomáhají. Mládež tu pracuje, čte, baví se hudbou, tělocvikem, divadlem a t. d. Jaký duch panuje v patronážích, jaká vzájemnost a družnost, obětavost a křesťanská láska, to je výstižně vyličenno v této knize. Duch patronáží vtiskuje francouzskému katolickému dorostu ono krásné a hrdé sebevědomí katolické, onen smysl pro krásu oběti, ten smysl, který vede zástupy francouzské mládeže k povolání kněžskému a řeholnímu a který dává Církvi snad největší počet misionářů a misionářek.

Smutným protějškem abbého Firmina je Dominik, vyhýčkaný synek bohaté dámy, která v jeho celkem dobrém srdci bezohledně utlumila všechny tak pěkně klíčící vyšší vzněty. Šťastným však ho neučinila. Ani sama nedosáhla onoho sobeckého štěstí, jež si slibovala od sňatku Dominikova. Pán nenechává bez trestu ty, kdo odporují jeho naléhavému volání na cestu povolání.

Kéž tato kniha vykoná své poslání i v našich vlastech, kde je takový nedostatek kněží, řeholníků i řeholnic. A přece i naše jináky a dívky ve chvílích čistého vznětu volá Pán!

Na konec děkuji veled. pánu P. Ant. Strížovi
za přehlédnutí rukopisu, zvláště pak profesoru
češtiny na franc. reál. gymnasiu v Praze Janu Ku-
bištovi, který nejen že rukopis znovu přehlédl,
nýbrž i sám ve verších přeložil básně originálu.
Bůh jim to odplať!

Kéž tato kniha promluví i k českým srdcím!

V Praze v únoru 1933.

Běla Dlouhá.

PŘEDMLUVA

Jak jsem je zabila...?

To právě chci vám říci.

Chci tomu, protože mlčení mně působí muka.

Holič krále Midasa nemohl mlčeti, a věděl jen tajemství zcela malé. Šel daleko, hodně daleko, na břeh jezera, skrytého v rákosí, a tam vypověděl, vykřikl své tajemství, a to tím hlasitěji, čím déle je v sobě byl tlumil.

Také já jsem chtěla vykřiknouti tajemství svoje.

Nemohouc tak učiniti ve svém okolí, šla jsem daleko, velmi daleko, až k jednomu z těch kněží, jejichž nenáviděná klerika bývala postrachem mého života.

A pověděla jsem mu všechno....

On vám to všechno nebude moci opakovati, ale poví z toho dosti, aby jedni rozuměli a druzí se dovtípili....

Jisto je, že já, matka — se vším, co božského je v tom slově — já matka, jeho matka — já, která jsem je milovala nebo aspoň jsem si tak myslila, já učinila to, čeho zvíře neučiní: zabila jsem své dítě... zabila, pravím vám!

A nezabila jsem ho v návalu zlosti, v jednom z těch okamžiků, kdy člověk neví, co činí...

Ne, já zabila jsem je s chladnou rozvahou,
pozvolna... Zabila jsem je tělesně i duševně...
pro život časný i pro věčnost.

Teď chápete, že mě dusí ten zločin... že
musím otevřít ústa... vykřiknouti svůj zlý čin;
Zabila jsem své dítě!

Jak...?

Čtěte, co následuje...

I.

Toho odpoledne umínil si velebný pán svatosvatě, že udělá pořádek ve své úřední místnosti, přilehlé k sakristii.

„Umínil si svatosvatě“... ten výraz odhodlání zdá se tuze silný na tak malou věc.

Snad ano, ale pouze laikům, kteří netuší, co je život kněze v duchovní správě.

Sotva odsloužil mši sv., zabírali jej hned ti, hned oni až do poledne; na nějaké dělání pořádku nebylo pomyšlení.

Odpůldne pohltily hodiny katechismu, práce v patronázích, návštěvy nemocných, pochůzky, pošta, nutné přípravy přednášek a t. d.; zkrátka, rukopisy a tiskoviny se kupily ve dvou nesouměrných pyramidách, tak, jak v jednotlivých kusech nebo najednou v celých balících se navršily podél stolu, dostaly se i na skříně, vyšplhaly na židle, ba rozložily se i po podlaze.

Tak to již nemohlo déle zůstat.

Svěřiti udělání pořádku v těch věcech služebnému duchu, který se k tomu nabízel, to by byla katastrofa.

Velebný pán se tedy „rozhodl“...

A toho odpoledne, odloživ límec i manžety a navléknuv si svou nejstarší kleriku, odhodlaně se pohroužil do hromady knih a papírů, jedny zahazuje, jiné trhaje a některé, počtem velmi skrovné,

odkládaje stranou. Přesvědčoval se, co věci ztrácí v krátké době dvou nebo tří měsíců úplně svůj význam, a o kolik krásných chvil života a drahocenného času nás soustavně připravují ti nesčetní obtěžovatelé a obtěžovatelky, kterým se všem musí říci zdvořilé „ne“ na jejich nemožné žádosti.

Přesně v tu hodinu, kdy začíná tento tragický příběh, kněz postupně dospěl na vrch první skříně, kde se pod hroznou vrstvou prachu skrývaly zapomenuté sešity poznámek, neotevřené rukopisy, nezodpověděné dopisy, a t. d.

V té chvíli knězova úřadovna, krátce předtím ještě vkusně zařízená, činila dojem skladiště starého židovského antikváře; kněz byl šedivý od prachu, ruce černé až hrůza, když se vtom ozvalo lehké, jemné zaklepání na skleněnou tabulku dveří.

Kněze opustila všecka trpělivost: „Ani půl hodinky nedají člověku pokoj!“

V tomto případě přepínal. Bylť již dobrou hodinu tak vášnivě dělal pořádek. Myslí, že je to kostelník; farní osadníci, a zvláště osadnice, věděli dobře, že přijímá návštěvy jen dopoledne.

„Vejděte!“ volá rozmrzele.

Dveře se otevřely.

A situace, která se vytvořila, byla takováto: V úřadovně kněz, stojící na židlích, s náručí plnou starých lejster... U dveří elegantní dáma, mladá, hezká, ve světlých šatech, vzdušném klobouku, s bílým hedvábným slunečníkem o rukojeti z vyřezávané slonoviny; vyšňořená, činící dojem nějaké arcikněžny nebo ženy velmi bohatého továrníka.

Velebný pán si povídá:

„Co jen dělá ten hlupák kostelník, že sem pouští takovou návštěvu? Přece jsem mu několikrát opakoval, že dnes nejsem pro nikoho doma!“

Ale aby se tato nepříjemná situace neprodlužovala, nedbaje vrstvy prachu, usmál se co nej-

laskavěji: „Račte prominout, milostpaní... Jsem v rozpacích... Stydím se, že vás takto přijímám!“

Ale dáma nebyla v rozpacích, ani se nezdálo, že by se styděla. Zcela klidně, zachovávajíc svůj živý, oduševnělý výraz tváře, pravila zpěvným hlasem: „Neomlouvejte se, důstojný pane! Spíše já bych se měla styděti, že vás vyrušuji v takové chvíli... neboť je zřejmé, že vás vyrušuji. Děláte si pořádek ve své pracovně... to byste měl přijít také trochu uspořádat moji!“

„Už sem nebylo možno ani vkročit.“

„Znám to.“

„Jste velmi zaneprázdněna?“

„Jsem-li zaneprázdněna!“

„Mnoho dětí?“

„Jediné, ale zabírá mi času jako dvanáct.“

„...!!?“

„Právě k vůli němu dnes přicházím. Kostelník mi sice řekl, že přijímáte návštěvy jen dopoledne, ale já dopoledne nic nevyřídím. Myslila jsem si, že budete tak hodný a výjimečně přijmete ubohou matku i odpoledne.“

„Ale v jakém nepořádku!“

„To nevadí! Mluvím-li o svém synáčkovi, nevidím nic a nemyslím na nic jiného.“

„A jak se jmenuje váš synáček?“

„Dominik.“

„Hezké jméno!“

„Vidíte? A je to andílek. Neříkám to, že jsem jeho matka, ale je to pravda. V Buloňském lesíku se všichni za ním obracejí a jej obdivují. Povahu má vzácnou. Je tak přítulný, tak jemnocitný. Svou matinku má rád nade všecko. Kdybyste viděl ta jeho očka, když mě večer béře oběma ručkama okolo krku, než ho jeho vychovatelka odvede na lůžko!...“

„Kolik je mu let?“

„Devět. Ostatně sám ho brzy uvidíte, neboť vám ho přivedu, abyste ho zapsal do hodin katechismu. Také vás budu prosit, abyste ho po-

sadil vedle lepších dětí, a hlavně ne vedle nemocných. Kdybyste věděl, jak jsem na něho opatrná, aby se nenakazil! Vychází jen se mnou nebo se slečnou; nikdy nejezdí najatým autem, tím méně podzemní drahou. Jezdí jen v mém autu.“

„Je asi stále churav?“

„Stále ne, ale často. Jak jste na to přišel?“

„Často jsem pozoroval, že jedináčkové, zahrnovaní všemožnou péčí a rozmazlení...“

„Rozmazlení!...“

„Mluvím všeobecně;jsou choulostivější i náročnější, než jiní. Moje matka, milostivá paní, byla nejmladší z dvanácti dětí.“

„Dvanáct dětí, můj ty Pane!“

„Dominik bude sedět při katechismu vedle jedenáctého dítěte jedné z nejlepších žen z celé naší farnosti.“

„Důstojný pane, vy mě lekáte!“

„Kéž bych to uměl! Zatím strašíte vy mne. Máte jen jedno dítě, a zdá se, že jste je nešťastně vychovávala jen jako květinu ve skleníku.“

„Uvidíte ho! Nesudte ukvapeně!“

„Upozorňuji vás, milostpaní, že ve příčině výchovy mám velmi ustálené zásady. Předně se hrozím dětí, vychovávaných v bavlne.“

„Nechat je tedy, ať si třebas hlavy srazí?“

„To nikoli; neschvaluji žádnou neopatrnost, žádné zbytečné vydávání v nebezpečí. Ale v dítěti vytvořit ponenáhlu dobrou mravní povahu, seznámovati je opatrně, ale poctivě s nebezpečími, která ne pozítřek, ale zítřek mu chystá, a zvláště vypěstovati v něm vůli... Je-li slabé, udělati z něho silného člověka... Je-li silné, udělati z něho člověka dobrého. A pak mu říci: „S pomocí Boží jdi do světa... buď platným členem lidské společnosti!“

„Ale, důstojný pane, vy máte tytéž myšlenky co já! Jenže — uznejte — u Dominika, když mu je teprve devět let, může se s tou duševní dre-

surou ještě počkati. Chudinka! Vždyť mi to připadá, jako by se byl narodil včera.“

„Přidejme... předevcírem! Žije ještě jeho otec?“

„Jeho otec je mrtev.“

„Již dávno?“

„Podle všeho již několik let.“

„Podle všeho...?“

Jejich pohledy se střetly jako dva otazníky nad nějakým tajemstvím.

„Můj muž byl v zámořských koloniích. Ale to bych vám musila vypravovat dlouhou historii... a ne veselou. Proto lpím tolik na tom maličkém...“

A vytrhnuvši se mávnutím ruky z náhlého vidění, jímž se její oči na chvíli zachmuřily, pravila teď s jasnou usměvavou tváří: „Opakuji vám: Uvidíte ho, mého synáčka a zamilujete si jej... Učiňte z něho muže!“

„Milostpaní, nemohla jste náš rozhovor ukončiti slovem, které by mně udělalo větší radost. Pokusím se učiniti z vašeho syna muže a křesťana.“

„Ale především muže!“

„Proč ne oba zároveň? Jedno bude podporovat druhé.“

„V každém případě svěřuji vám ho.“

Podala mu kamarádsky ruku v bílé rukavičce, pohleděla mu pevně do očí a opakovala větu, v níž se obrazy celá její bytost: „Uvidíte ho, mého synáčka!“

„Nu dobrá, těším se na něho,“ řekl kněz s úsměvem, v němž se zračila i jeho celá bytost se vši zkušeností pařížského kněze.

„Na brzkou shledanou!“

„Co možná nejdříve, milostivá paní!“

II.

Když dáma odešla, úřadovna kněze Firmina byla stále v témže zaprášeném stavu a nepořádku; ale nad tím prachem a nepořádkem poletovala jakási jemná, vytrvalá a milá vůně, kterou tam shledal ještě druhého dne.

V důsledku této návštěvy očekával s jistou zvědavostí toho vychvalovaného Dominika, to záračné dítě, za nímž se chodci ohlíželi a k němuž se málo dětí mohlo přirovnávat.

Objevil se v den zahájení náboženského vyučování. Protože schůzka byla stanovena na devátou hodinu, přivedla ho slečna vychovatelka.

Kněz, neznaje ho ještě, vykázal mu místo, jak se nahodilo. Ostatně toho dne byl abbé Firmin jako na řeřavém uhlí; dobré dva tucty dětí, často na výslovné upozornění rodičů, přišlo s velmi umírněným přáním, seděti v prvních lavicích. Byly proto malé potyčky, podobné bojům mezi kanárky nebo bengálskými pěnkavkami v kleci.

Pokud rozepře zůstávala jen mezi dětmi, rozřešila se dosti snadno, neboť kněz ze zásady nestanovil pevných míst. Nakonec se to vždy všecko dobře „srovnalo“, jako tak mnohé v životě.

Věc stávala se vážnější, když se do toho vmísili rodiče a horkokrevně vrhli na váhu své politické přesvědčení nebo tíhu svého jmění, ač to s katechismem nijak nesouviselo.... když na př.

paní N., známá royalistka, nebo pan Z., ohnivý bonapartista, nebo paní X., choť ředitele Národní banky, považovali za samozřejmé, že jejich dítě musí mít přednost před potomstvem republikánského ministra, byť se tento stal i prezidentem republiky.

Tehdy se katechismus stával pro zasvěcence jakýmsi kolbištěm, z něhož se kněz zachraňoval jen svou trpělivou filosofií..., neboť věci mají svou vnitřní logiku a směřují nepozorovaně, ale jistě k samočinnému urovnání.

Tento ročník byl prostředně silný, a nesnáze společenského prostředí, račy nebo rodu se rozřešily dosti rychle.

Proto byl abbé Firmin klidné mysli, když mu po první hodině jako posledního představila slečna Dominika, zřejmě proto, aby s nimi mohl déle pohovořit.

Slečna byla bodrá Bavorka, která mluvila německy, anglicky a také francouzsky. S tímž přesvědčením jako madame vychvalovala i ona svého svěřence. Za její řeči prohlížel si kněz toho vychvalovaného klučinu Dominika. Byl opravdu sympatický. Postavy jsa prostřední, jež se dobře vyjímal v tmavomodrém obleku s námořnickým límcem, očí blankytných a vlasů velmi plavých, zdál se inteligentní, dobře vychovaný, ale nesmělý.

Kněz si všímal těchto podrobností, zatím co slečna vedla dále svou přepjatou chvalořeč. A tato chvála Dominika zřejmě tísnila. Jistě by si raději hrál v Buloňském lesíku.

„Nu dobrá,“ zakončoval kněz rozmluvu, „teď znám Dominika. Slibuji vám, že si ho budu zvláště všímat, a vynasnažím se učiniti z něho muže, jak mne o to oněhdy žádala jeho dobrá matička.“

To byl první styk. Kněz se díval za oběma odcházejícími. Slečna, statná a korektní, všecka proniknutá důležitostí svého poslání; hošík nesmělý, bojící se, aby nezpůsobil hřmot, nezavadil

o židli, a jdoucí podle poslední módy opatrně po špičkách jako kůzle mezi vejci.

Schůzky, jako byla tato první, opakovaly se skoro po dvě léta, s týmž zevním pořádkem a obřadností a kněz si ani dobře nebyl vědom, jakou opravdovou práci koná pod tím nátěrem společenské blahosklonnosti.

Potom bylo první svaté přijímání.

Hošík se na ně dobře připravil; s upřímnou kajícíností očistil svou duši. Protože opravdu mnoho pracoval, katechismu se dokonale naučil, i jeho písemné úlohy z náboženství byly správné a pečlivé, jmenoval ho velebný pán „prvním žákem“, kterážto hodnost — udělená zcela po zásluze — přece jen vyvolala tu a tam jistou žárlivost, což matince svrchovaně lahodilo. Ale chlapec byl vskutku nejlepší ze všech dětí, které chodily do náboženských hodin. Za to ovšem byl zasypán dárky a pan abbé musil toho slavného dne projíti pravým museem, když na pozvání paní Yholdy-ové vykonal v jejím domě návštěvu.

Bylo tam všeho, od náboženských předmětů až k manžetovým knoflíkům vedle skvostných námořnických hodinek, darovaných chlapci strýčkem Anastasiem.

Dominik, jak se zdálo, byl málo potěšen touto štědrostí, která mu odnímalala i samotnou radost, aby si čeho ještě přál.

A kněz poznával situaci: chlapec měl tedy kolem sebe matku, strýčka, vychovatelku; otec byl mrtev, přátel bylo podle všeho hojnost, ale v zámoří. A uprostřed všech těchto lidí zdál se býti chlapec tak sám, tak neschopný, že kaplan počal k němu pojímati opravdovou sympatii, cit, jemuž se s počátku téměř bránil.

Jako syn dělníka dobře sice placeného, ale přece jen dělníka — jeho otec pracoval na stavbě vagonů pro jistou železniční společnost — narodil se náš kněz v dílně, jak se říká, mezi hoblovačkami; byl vychován přísně a pro svou pilnost

býval ve škole vždy mezi prvními. Abych užil ustáleného již výrazu, byl „synem práce“. Proto také měl v krvi jistý sklon, býti přísnější k těm svým osadníkům, kteří se narodili na vyšších stupních společenského žebříku.

Vyžadoval od nich, aby společnosti jistým způsobem vraceli, co přijali na víc již ve své přepychové kolébce, co získali svou zděděnou zjemnělostí, vyšším vzděláním, znalostí jazyků, cestováním po cizích krajinách, mocí, kterou dávají peníze a osobní známosti a t. d.

Když si jeho svěřenci byli vědomi své budoucí odpovědnosti, a podle toho pojímali svůj úkol, byl k nim abbé velmi laskavý; však demokracie zítřka bude asi tvrdá a nezdvořilá k ovladatelům lidí a množitelům kapitálu.

Ale když děti pomýšlely jen na to, jak by těžily ze svého výhodného postavení a užívaly... když velké jméno nebo bohatství rodu nekrylo se v jejich svědomí s pojmem „velikých povinností“, tu kněz pro jejich dobro, aby v nich vyburcoval spícího člověka, užíval vůči nim trpkých slov: „Jste flintičky pro parádu, skleníkové figurky, příliš jemně ořezané tužky, jimiž Francie nebude moci psáti své velké dějiny.“

Dominik si utržil také několik takových šlehů, ty však působily na něho tak, že kněz mluvil teď opatrněji. Chlapec mu tak upřímně vysvětloval svůj případ: vidí prý, co jest jeho povinností, ví, že je bohat, velmi bohat, jediný syn, bohužel, neboť by si tolik přál míti bratry a sestry... Chce se připravit, aby svou povinnost splnil. Ale cítí se sláb, velmi sláb; nemá mravní páteře.“

A z jeho dětského přiznání vyčítal kněz pravdu jako z otevřené knihy. Kdo byl jeho otec, jaké byl povahy, jaké měl zděděné vlastnosti? O tom kněz nic nevěděl.

Ale to byl činitel druhořadý, neboť chlapec byl zřejmě po matce. To se stává ostatně často,

Bůh dědičné vlastnosti kříží... syn se podobá obyčejně matce a dcera otci, aby mužský nebo ženský charakter se nevyhraňoval v osobnosti tak ostře odlišené, že by mezi nimi již ani neproudil cit sympatické náklonnosti, kterou zamýšlela Prozřetelnost.

Dominik byl celá matka.

Kněz se jednoho dne dověděl, že matka tato je kreolka, což dědičnost ještě více křížilo, i pojal tím větší přání, aby toto dítě povznesl láskou, účinnou pomocí, navykl ho lidumilné práci zprvu snadné, potom takové, jež přirozenosti lidské jest obtížnější a jež by v něm pozvolna vypěstovala silnou vůli.

Když s ním Dominik mluvil a otvíral mu svou duši, kněz často měl dojem, jako by někdo tonoucí volal k němu o pomoc.

Dominik chtěl býti „mužem“. Jeho matka sama vyslovila toto jméno patrně bezděky, puze hlasem svého rodu, který nechtěl vymřít. Ale dědičné zatížení zdržovalo v rozletu mladičkou tuto duši, jež se snažila uvolnití svá křídla a rozepnouti je vstříc svůdným výšinám činorodého života.

Kněz mu v tom chtěl pomáhati a přičiňovati se, aby styk mezi ním a Dominikovou duší byl trvalý.

A tak několikrát přijal pozvání k obědu ve skvostném domě paní Yholdy. Tu usedal v knížecí jídelně, kde ubohý malý Dominik skutečně se zdál drobnou ozdůbkou, skleníkovou figurkou, obsluhovanou vysokým služebnictvem, pohrdavým a v sebe uzavřeným.

Ve velkém saloně viděl portrét paní Yholdy v životní velikosti, podepsaný jedním z těch moderních malířů, kteří se specialisovali na zobrazování exotických dám. Pohládl psa, také po módě, jakéhosi to beztvárného jezevčíka, pocházejícího z Číny, jenž stál pět set zlatých franků hned při vylíhnutí a jehož krátkosrstná kůže se

leskla tukem. Obdivoval se sbírkám vějířů a bonboniér; ztrávil několik večerů společenským hovorem o zcela nicotných věcech.

Ale neztratil svůj čas, neboť paní, a zvláště slečna, nadšeny tím, že pan abbé mluví plynně německy, prohlásily Dominikova katechetu za roztomilého člověka, jemuž rády ponechají Dominika tak dlouho, jak jen bude chtít.

Byl to počátek a zároveň již jakýsi výsledek.

Jednoho večera, když abbé, který měl před kartami hrůzu, dal se pohnouti k partii bridge, paní Yholdy-ová, aniž dobře věděla, oč jde, dovolila abbému Firminovi — a to jen proto, že to byl pan abbé! — aby si směl odvésti Dominika s sebou do patronáže v předměstské čtvrti; byla to funkce daleká a lidová, kterou kněz spojoval — a jak rád! — se svým úřadem kaplana v lidnaté farnosti... Měl si jej tam vzít s sebou, aby mu ukázal místnost, ale jen v době, kdy tam nebudou děti. Na to stále dáván důraz, jen kdy tam nebudou děti — neboť osypky se snadno dostanou a přenesou! — Dominik měl mu trošičku pomáhati při strojení vánočního stromku, měl připevňovati růžovými nitkami k větvím jedle drobné dárky, které paní Yholdy ráčila dobrotivě věnovati opět jen k vůli panu páteru Firminovi.

Ach, ten pan páter!

A s jakou diplomatickou obratností, — které se do sebe chudák ani sám nenadál, — pozval abbé slečnu vychovatelku, aby je ráčila doprovázeti!

Tak proti všemu lidskému předvídání Dominik v průvodu slečny vystoupil jednoho dne z rodinného auta před velikým barákem, z prken sbitým a krytým dehtovanou lepenkou, který stál v pozadí nečistého pozemku, jakž takž zarovnaného škvárou a rumem, kde v popředí vynořovaly se užitečné primitivní domečky.

To byla patronáž!

„Kdyby to viděla mamá!...“ zvolal se smíchem Dominik.

„Ano... kdyby to viděla milostivá paní!...“ pohoršeně dotvrzovala slečna, přeskakujíc hromádky rumu a vykasávajíc ulekaný ševiot svého bezvadného kostymu až nad botky.

III.

Vánoční stromek baval Dominika i slečnu. Přišli jej ostatně již jen dostrojovat. Nakoupili hraček, z nich některé příliš hezké, jiné opravdu až příliš laciné. Slečna a ovšem ani její chovanec nerozuměli chudému člověku, a zvláště ne tomu dnešnímu. *Beatus... qui intelligit super egenum et pauperem*. Oni nerozuměli potřebám nuzných.

Odcházeli nadmíru uspokojeni svou vyjížďkou, pohlíželi již jaksi s menší hrůzou na partaje, které v té ulici bydlily v sousedství patronáže a tvořily kolem ní jakoby pás bídy. Před očima, o kterých se domnívali, že jsou plné jen obdivu, znovu vstoupili do skvostného rodinného auta, které čekalo dvě dlouhé hodiny před prádelnou k veliké úzkosti kněze, jenž si nechtěl znepráteliti šoféra... Byloť se vždycky třeba obávat, a zvláště na počátku, některých poznámek o „vyžrancích“ se strany těch dám, které, přes to, že bydlily v blízkosti patronáže, nebyly proto méně z prostoreké rodiny paní Angotové.*)

Ale zvláštní štěstí přeje těm podivuhodným kněžím, kteří necouvají před krušným údělem patronážních pracovníků. Šofér setkal se v kan-

*) Paní Angot, komický lidový typ pařížské revolucionářky. — Pozn. překl.

tině s nějakým krajanem řemesla více méně ševcovského, mluvili svým nářečím a zvláště popili společně bílého vína, což neobyčejně zkracuje dlouhé hodiny čekání.

Zkrátka, naše trio vracelo se onoho večera velmi spokojené ke třídě Elysejských Polí. Slečna vypravovala o výletě malebnými slovy; Dominik, unesen nadšením, opředl své líčení poznámkami trochu přehnanými jako mladíček, který se vrací ze své první lovecké výpravy. Paní Yholdy-ová se srdečně smála a pan abbé našel půdu dobře připravenou, aby se mohl pokusiti o další postup za několik měsíců.

Tentokráte to bude vážnější. Dominik, jemuž bude právě čtrnáct let, přijde sám, ó nikoli, aby se zbavil slečnina doprovodu, což by rozpoutalo bouři, ale aby těm velkým v patronáži ukázal, jak se fotografuje.

Také toho dne přišel abbé k večeři. Paní Yholdyová vážila si rozprávek s ním, čím dál tím více. Páter Firmin ji teď dobře prozkoumal; věděl, co může pojmouti ten ptačí mozek, a nevybočoval z rámce jejích předsudků. Snažil se mysliti jako ona, aby prospěl — kdož ví! — trochu i jí samé, ale vlastní účel při tom byl, aby mohl dále a hlouběji působiti na Dominika.

„Udělati z něho muže“, ano, cíl byl stále týž. Kněz volil k tomu vhodné prostředky, postupoval kupředu nebo přešlapoval na jednom místě podle okolností. Paní Yholdyová po prvé dovolila vycházku „večerní“, s výslovnou podmínkou, že pan abbé Firmin Dominika odvede a zase přivede. Nebylo ostatně možno viděti mladíky z patronáže dříve, než po půl deváté večer, protože všichni bez výjimky pracovali pozdě do večera, ač mnozí nebyli starší, než Dominik.

Ve dnech, jež předcházely této návštěvě, snažil se kněz dodat Dominikovi trochu více sebedůvěry. Chlapec fotografoval jako většina amatérů; aby se mohl pochlubiti něčím novějším a do-

konalejším, poradil mu, aby šel na několik lekcí k odborníkovi a zaučil se i do fotografování barevného.

Dominik poslechl na puntík, připravil si písemně, co chtěl dětem vyložit, a aniž by se o tom abbému zmínil, naučil se některým věcem na zpaměť. Samozřejmě, že přeháněl. Ve skutečnosti byl tento první styk s uční a mladíky z dělnické třídy pro Dominika a jeho okolí hotovou událostí. Oh ano, bylo zapotřebí, aby abbé Firmin působil k tomu tiše a opatrně, ale s vůlí tak velmi rozhodnou!

Tato prostinká věc byla příčinou, že Dominik byl v napětí po celý týden, dal si ostříhati vlasy, nevečeřel toho velikého dne a měl 38 stupňů horečky, ale neřekl o tom mamince, která téměř každý den vyšetřovala jeho teplotu.

Kněz přišel pro něho zcela klidně a dělal, což vlastně bylo také pravda, jako by šlo o nej-jednodušší věc na světě.

Dominik krácel vedle něho jako velmi hodný jinoch se svým fotografickým aparátem na řemínku, což v Paříži a u Pařížana vypadalo trochu směšně, ale kněz se mu chránil něco takového připomínati. Přišli do lidové čtvrti, kde se to hemžilo kabarety a biografy. Několik děvčat se polekaně chytilo železa*) ... To byl rušivý, nepřijemný tón. Ale něco takového bylo možné každého večera a kněz se pro tato příkoří nerozčiloval; ostatně Dominik si toho nemohl ani všimnouti, podobné projevy lidového smýšlení byly mu na-prosto neznámy.

Veliký sál patronáže byl osvětlen; několik mladíků hrálo v karty nebo četlo; někteří cvičili na náradí; jiní si hráli na honěnou. Všichni při-

*) Potkati kněze (u nás zvl. jepřišku) považují pověřiví lidé za nepříznivé znamení; aby neměli „smůlu“, chytají se železných věcí.
— Pozn. překl.

běhli uvítati kněze, trochu také toho mladíčka, kterého neznali; pak se vrátili ke svým hrám.

Dominik odpovídal zdvořile těm, kteří s ním mluvili, jako by byl v saloně své paní matky. Vykal počouchlým drobným klučinům, kteří mu již tykali a jen taktak že mu neprovedli některou z těch čertovin, které už příslušejí k tradicím patronáží a dědí se s pokolení na pokolení.

Tak vnikl také do sálu mladíků dospělejších, kde se hrály za hlučných výkřiků zcela vážné mariáše. Dominik ovšem nevěděl, co je to mariáš... ani co to znamená „ctíti barvu“.

Asi půl tuctu dělníků, stojících kolem železných kamínek naslouchalo četbě jakéhosi dlouhého dopisu. To jeden bývalý kamarád, který se dal k africkému vojsku, si stěžoval, že mu nikdo nepíše.

Kněz zamířil přímo k té skupině. Dominik, nechtěje býti zvědavý, zůstával stranou, ale na pokyn se přiblížil, rozpačitě a nutě se do smíchu, aby si dodal mysl; ale uvnitř byl nemile dotčen stylisací toho dopisu, v němž nerozuměl téměř žádnému výrazu.

A přece byl ten dopis velmi jasný i tomu nejmenšímu kloučkovi z nejnižšího oddělení. Ale Dominik, jenž mluvil třemi živými jazyky, neznal této řeči, která je přece řečí většiny předměstských patronáží a je ze všech nejživotnější.

Důstojný pane a všichni staří kamarádi „Patra“!

Tak se mi všechno zdá, že jste nadobro zapomněli na hochy, kteří se plahočí v afrických pouštích. Za celé dva měsíce nemám od Vás více zpráv, než co mám „bobů“ v tobolce. Ještě včera jsem byl taky „kamarádem“ Dnes jsem zkrátka a jednoduše puštěn po vodě. Proto jsem navrčen . . . Chystal jsem báječnou zásilku pro vaši šatnu, celou černošskou výzbroj, kterou jsem ukořistil jednoho večera za prudké patálie s domorodci . . . Nepošlu nic . . . Něco za něco, nic za nic! — Přece uznejte, nejsem-li na suchu! Přezvykují „Echo z patronáže“, číslo z loňského listopadu! . . . Je vidět, že nemáte ani potuchy, co je to africká step, kde vám slunce bije do mozkovice, ale ne bříškem obrácené lžice. Tedy mějte soucit se zvířaty. Pište mi! Třebas jen pár

řádků, pište, prosím! Já se zase slavnostně zavazuji, že Vám pošlu pěkné kresby, skvostné, podle přírody! Loučím se s Vámi, slunce stoupá do výše. To zatrchtilé sluníčko, myslí to příliš upřímně! A člověk nemůže ani chodit po rukou, aby schoval hlavu do stínu!

Váš oddaný mouřenín, po těle celý černý, ale na duši bílý jako tvaroh — to pro upokojení milovaného důstojného pána, který se strachuje hlavně o duši.

Ludvík Frank

P. S. Dostal jsem dopis od Medarda. Přijede do Kenítoy přes Marseille a Cassablanku. Pozdravuji Vás arabským: „salem alejkum.“

Mladíci, vytvořivší kruh kolem čtoucího, poslouchali, chvilka se smáli či spíše usmívali. Takovéto dopisy dostávali denně od stovky těch starších, roztroušených na všech stranách za vojenskou službou. To byla jejich řeč, jejich starost, jejich touha po té veliké rodině, kterou tvořila patronáž. Kněz je znal všecky, uměl zlu jíti na kloub, otevřítí vřed; podpíral své svěřence, miloval je a zachraňoval, vypěstovával jádérka, jež často pod drsnou slupkou skrývala vzácnou, ušlechtilou šťávu.

Dominik pociťoval hrozné rozpaky. Připadal si směšný se svým uhlazeným zevnějškem, má slově žlutými rukavicemi, které si navlékl zcela nové k tomu dni, ve svém svrchníku s astrachánovým límcem, který ještě zvyšovalo bílé hedvábné chránítko. Co si o něm pomyslí všichni tito chlapci!... A on jim přišel povídat, přednášet o Kodaku, ježž tiskl zoufale pod paždím!... Nikdy, ne ne, nikdy by se neodvážil... Fotografování? Jistě že fotografují lépe než on... Snad jsou mezi nimi i zaměstnanci z fotografických atelierů!... Kam se tedy hrabe?

A jeho ruce vlhly, krůpěje potu se perlily na jeho skráních; dusil se ve svém těžkém kožešinovém svrchníku a jistě ho čeká zánět plic nebo pohrudnice nebo katar průdušek, až vyjde na chodbu do průvanu.

Kněz sledoval očima svého příliš nervósního zajíčka. Představil ho velmi laskavě jako mladého

přítele, který jej toho večera doprovodil do patronáže; velmi dobře fotografuje, a budou-li hoši chtít, hned tu vezme několik snímků při světle a fotografie se pošlou Ludvíkovi, aby si jej v té jeho poušti opět udobřili.

Rázem byl led prolomen. Dominik, který měl hroznou trému, máje mluvit, cítil se teď mnohem jistější, máje jednat. Jeho aparát mu ostatně dodával výjimečné autority; a pak, byl tu pan abbé, aby v každém okamžiku zachránil situaci.

Rozsvítili všechny žárovky, utvořili malebné skupiny. Dominik měl filmový váleček na dvanáct snímků. Vzal hechy dvanáctkrát, chtěje mít snímky naprosto zdařilé. Všecko se odbylo za velmi srdečné nálady, jako by ti mladí hoši měli s knězem stejnou myšlenku. Dominik slíbil každému jeden obrázek, stiskl mozolnaté ruce, černé ruce i bílé.

A když vyšel na ulici, zavěšen knězi pod paždí, krácel vzpřímen, jeho hůl vesele ťukala do chodníku, kodak se mu pohazoval po boku, měl dojem, že se mu rozpínají křídla a že se počíná stávat skoro mužem!

IV.

Železo se musí kouti, pokud je žhavé. Dominik slíbil při odchodu z patronáže:

„Zítra časně vstanu a vyvolám snímky. Jsem zvědav, jak dopadnou.“

Druhého dne ráno po mši, kolem půl desáté, zašel si velebný pán do rodinného domu Yholdyů.

Velké monumentální a temné schodiště zdálo se, jako by ještě spalo. Smyrenský koberec vypadal jako obrovský zlatě pruhovaný had, jenž tu klidně zažíval své těžké sousto z včerejšího dne.

Vyspával také starý komorník ve fialovém kabátě, který za tři minuty po zvonění přišel zvolna, vleka nohy za sebou, sundal ze dveří závesný řetízek a odšoupl závoru.

Kněz byl zřejmě první lidskou bytostí, jež v tuto hodinu stoupala po panském schodišti. Proto také, když uslyšel za dveřmi všecken ten rozruch, jež způsobil, uznal, že provedl chybu. Neměl věřit slovu Dominikovu.

Ale když už načal soudek...

„Promiňte, jdu se podívat, jestli se zdařily snímky, které si pan Dominik včera udělal...“

Komorník vyšpulil ústa, vyvalil na kněze oči a bylo zřejmé, že neporozuměl ani prvnímu slovu z toho, co slyšel.

Nakonec vyšla z komorníka přece tato věta:

„Pan Dominik? Ještě spí.“

Kněz více nenaléhal a zvláště se chránil dáti se ohlásit u paní Yholdyové.

„Dobrá, přijdu později...“, pravil, sestupuje po schodech.

Hodlal zajíti si tam odpoledne, ale hned po poledni spatřil na ulici svého mládenečka:

„Nuže, zdařily se?“

„Ještě nejsou vyvolány!...“

„A co jste dělal celé dopoledne?“

„Byl jsem takový malátný... vstával jsem pozdě. Báł jsem se, že jsem si ulovil rýmu, proto jsem se hleděl vypotit. A potom... víte, já jsem jako mamá, dopoledne nic nevyřídím, to se innou nic není...“

„Umíte chodit brzy spat?“

„To valně ne.“

„Bude třeba se tomu naučit... váš život nesmí se rozlézat jako divoké víno; musíte jej vésti, dáti mu určitý směr. Jen tak začnete z něho něco vytvářet. Budete míti zítra večer čas?“

„Matinka chce, abych s ní šel do divadla.“

„To zase půjdete pozdě spat.“

„U nás je to na denním pořádku. Tomu již neodvyknu!“

„Ale ano, odvyknete. Zdržuje vás však zřejmě mnoho věcí. Budete moci ty snímky vyvolat dnes večer?“

„Teď jsem již oblečen do společnosti... věc není tak snadná...“

„Což abyste tu práci svěřil mně?“

Abbé viděl, že by Dominikovi bylo velmi nepříjemné, kdyby na něho dále naléhal. Upustil tedy od toho.

Za čtyři dni přišel Dominik vyšňořený do sakristie s balíčkem; zářil radostí.

„Tady jsou! Budou se vám líbit.“

Vešli spolu do úřadovny. Kněz si prohlédl snímky, byly zdařilé.

„Hle — co teď uděláte: Okopírujte tolik obrázků, kolik je našich hochů, a přijďte jim je některý večer sám nabídnout. Souhlasíte?“

„Ano, udělám to hned, neboť příští týden budu mít mnoho učení.“

Přišel v neděli odpoledne k páté hodině; většina starších hochů již odešla. Díval se na ostatní, jak si hrají, a v tomto prostínekém prostředí, kde se každý jevil takovým, jaký byl, připadal si znovu směšný ve svém bezvadném obleku, s límecem bez poskvrny, s holí o stříbrné rukojeti a se žlutými rukavicemi.

Děti bez kabátů s velikým křikem proháněly se kolem něho nevázaně jako bujná hřibata, chytajíce se ho, aby se zadržely v zatačkách, odstrkujíce si ho jeden druhému, při čemž zřejmě ani netušily, že v osobě tohoto sličného jinocha házejí po sobě žokem nějakých dvaceti milionů tolarů. On se smál, aby si dodal bodrého vzezření. Jistě však by se byl cítil více ve svém živlu, kdyby v přepychové kavárně buloňského lesíku popíjel šálek čajového květu.

Tělocvik pokračoval plnou parou, v ničem se nepodobaje tělocviku, kterému ho učil v uzavřeném pokoji jeho draze placený profesor.

Zpozoroval, že škvára na dvoře zažírá se do jeho jemných botek, a aby zabránil další zkáze, odešel do kulečnickového sálu. Ale tady bylo zase něco jiného: několik mladíků oddávalo se vážné hře; jiní se honili, rozvířující hustý prach, který jej nakonec znepokojoval. Kolik asi každým vdechnutím spolykal mikrobů! Kdyby ho tu viděla jeho matka!

A přece všechny ty děti zdály se mu silnými, velmi čilými a zdatnějšími, než on. Jak bylo viděti, naprosto ničeho se nebály, kdežto on se bál všeho.

Nemile se ho dotýkalo ještě mnoho jiných věcí, jejich hrubá řeč, jejich ustavičné pračky, jejich hry. Mohla bavit taková partie kulečnicku

nebo karet? Pan abbé byl opravdu světcem, když tu mohl prodlévati a snášeti hovory s těmi prostáčky, s nimiž se nedalo mluvit o ničem hlubším!

A přece mnozí z těch mladých dělníků byli inteligentní. Ale jejich zájmy se nesly jen k věcem hmotným, ke mzdě, drahotným poměrům....

A přece byli tu i nadprůměrní!... Ano, ale nikdo z nich neznal Virgila ani Homéra.

A přece!...

A Dominik sestupoval hlouběji a hlouběji do sebe, od jednoho „přece“ k druhému, jako v bludišti Dantově; byl si jist... nebyl si jist? Přesvědčivou myšlenku jedné chvílky zaplašovala přesvědčivá myšlenka vteřiny následující.

Je nutno míti tváře pobledlé jako on ze čtení řeckých a latinských knih, jestliže někdo přemítal nad velikou otevřenou knihou života dnešního?

Není pochyby, že latina a řečtina zjemňují a zušlechťují mozek; jsouť oknem do čtyř tisíciletí dějin lidstva a k tomu jakého lidstva!

Ale dnes, kdy ožehavé otázky sociální vystaly na všech stranách, kdy se zvrátily všechny poměry dělníků k zaměstnavatelům, sluhů k páním, dětí k rodičům, nebyli tito mladí lidé, žijící v ovzduší pisáren nebo v drsnějším ovzduší dílen, důkladněji zpraveni o časových otázkách, než on?

Skleníkové figurky!..... flintičky pro parádu!.... ta abbéova slova mu přicházela na mysl jako rány bičem.

Jestliže toto jest činorodý život... je-li nutno stále a stále přidružovati se k dělníkovi, následovati ho na všech jeho cestách, všude s ním udržovati styk, jeho praktické vědomosti denně podporovati svým věděním theoretickým a svou vírou, pak jaká to olověná koule na jeho nohou!..... jaká vázanost!..... jaký stín na životě, který se tak přirozeně mohl věnovati jen sobectví a rozkoši!....

A tu v něm nastával boj. Jeho vůle říkala Bohu: „Pane, poroučíš-li tak...“. A jeho tělo,

jeho smysly, jeho zděděné návyky bouřlivě se zvedaly proti poslušnosti ideálu: „Jsi blázen!... Necháváš se voditi jako hloupá ovce!... Ten kněz tě vykořisťuje!... Špiš, hrdý Brute; probud' se přece!... Nezapomínej, že tvá matka bydlí v jednom z nejkrásnějších domů ve třídě Elysejských Polí, nezapomínej, že jsi jediným dědicem dvaceti těžkých milionů... že proti nim nezmůže nikdo nic! Svět patří tobě se všemi svými opojnými rozkošemi; život je krásný, Pařížanky hezké, divadla rozmanitá, vyjížďky autem zajímavé. Pošli kněze k šípku... Hú! hú!... sutana!...“

A v nitru s hrůzou zapuzoval vidinu kleriky, ale to byl již... ano, to byl páter Firmin.

Prožíval všechny tyto boje, jsa hned v tom, hned v onom táboře, zmitán jako korková zátka mezi dvěma proudy, vyčerpáván zkoumáním důvodů strany jedné a námitek strany druhé.

A tak se věci s ním měly, když ho jednoho večera oslovil pan abbé a řekl mu:

„Dominiku, chcete mi prokázati službu?“

„Zajisté, důstojný pane!“

„Gallais, který má na starosti oddělení malých, je nemocen; chtěl byste ho zastupovati příští neděli a možná i následující čtvrtek?“

Dominikovi bylo, jako kdyby blesk udeřil u jeho nohou.

„To nebudu moci v žádném případě!“

„A proč ne?“

„Netroufám si!“

„Netroufal byste si mluvit s desíletými kloučky?“

„Jsem nesmělý jako dívka.“

„Ó mnohem nesmělejší!. A to je to, co se mi u vás nejvíce nelíbí. Z vás jednou musí býti šéf!... Neodmítejte tudíž, chci-li vás naučit zacházet s dětskou drobotinou.“

A hlas knězův zněl skoro velitelsky.

„A co moje mamá...?“

„Vaše mamá udělá, co budete chtít vy. To vy dobře víte!“

Dominik hleděl do dálky kolem sebe, jako někdo, jenž hledá východ, a nenalézaje ho, konečně prohlásil:

„Nuže dobrá: Ujednáno! Půjdu!... Tak tedy v neděli!“

V.

A šel, a dokonce s jakousi okázalou statečností jako zbabělci, kteří chtějí v sobě přehlušiti strach.

Přišel především v úboru, jaký se hodil pro patronáž, měl připraven program schůzky, nakoupil bonbonů, myslil na možnou procházku... nacpe všechny kluky do matčina auta a na oslavu svého nastoupení v úřad proveze je celou městskou čtvrtí...

Abbé se usmíval, vida ho vcházeťi v „pracovním úboru“.

„Nu, takhle se mi líbíte! Již nevypadáte jako cizinec, který se přichází podívat na patronáž.“

A tato poklona vehnala Dominikovi ruměnec radosti do tváře. Snad tedy přece trochu vybredne z té zbahnilosti...?

To byla myšlenka jak vedoucího tak i vedeného.

Kněz hleděl v něm vypěstovati vůli, vycvičiti ho na snadném terénu, na př. časným vstáváním a uléháním... a také tímto občasným apoštolátem v dětském oddělení.

„Co jsem ti uložil, to není zhola ničím. Pomysli na to všechno, čeho bude jednou jistě od tebe žádati vlast,... na to všechno, co může i vynucovat!“

A učedník jevil vůli, nechati se získat.

Hábit ovšem nedělá mnicha, ale velmi mu napomáhá, aby byl mnichem dobrým. Dominik se cítil volnějším již proto, že měl toho odpoledne šaty, přizpůsobené svému úkolu.

Nejprve se dal do čištění sálu a všechny děti mu v tom pomáhaly. Před nimi neměl lidských ohledů, neměl strachu ze své neobratnosti, kterou působila jeho nezkušenost a nesmělost.

V sále bylo piano, usedl k němu jen jakoby žertem.

A ježto byl dosti dobrý hudebník, zpívaly děti s nadšením všechny písně, které jim zahrál.

„Umí hrát na piano!“ šeptali si hoši plni obdivu.

Ti „prostřední“ poslouchali, nahlíželi zasklenou přepážkou.

Že uměl hrát na piano, to mu ihned dodalo jakési neočekávané vážnosti v celé patronáži.

Pak předčítal dětem velmi zábavnou, ale při tom mravně nabádavou povídku.

Následující čtvrtek přijel v autu s loutkovým divadlem a zase jen těm „malým“ dával představení, které způsobilo sensaci. I ti „prostřední“ žádali, aby také směli býti přítomni.

Počalo se říkati: „To je radost, býti s panem Dominikem.“

Není vděčnějšího publika nad děti v patronáži. Ostatně Dominik hrál kus, který viděl v slavném loutkovém divadle na Elysejských Polích, a zcela přirozeně přidal k němu mravoučný závěr. Kašpárek tam sice vždycky dával co proto boháči, četníku, polnímu hlídači a rychtáři, ale pak zase dostal i on svůj díl za to, že nadsazoval. Zkrátka, hra končila velmi dobře všeobecným smírem a objímáním.

Ke konci představení zpozoroval Dominik, že mezi diváky jest i pan abbé a že se velmi srdečně směje; to jej povzbudilo.

Schůzka se skončila šálkem čaje, který připravil sám Dominik. Vysvětlil dětem, a ty to

měly zase říci rodičům, jak se vaří dobrý čaj, ne draže ani nesnadněji než čaj hořký a odporný.

Všecky děti poslouchaly s očima široce vykulenýma, slibující si, že večer povědí mamince i tatínkovi, jak si Angličané vaří čaj v konvici napřed vařící vodou důkladně vypláchnuté, ale nikdy uvnitř nemyté, v konvici stále používané. U „pana Dominika“ — tak ho již děti nazývaly, než se ten název změnil brzy v „otce Dominika“ — mají čajovou konvici, v níž se vaří čaj už po stodeset let!... Čaj musí býti plavý, aby vždy bylo viděti na dno šálku... Děti nedělaly „uf“, ale zapisovaly si všechno pečlivě do svých mozečků a srdéček.

Potom se pil ten báječný čaj... první čaj dětí v patronáži.

Vykonalo se to pěkně v rodinném kroužku... V celém oddělení zavládal aristokratický tón, který proti své vůli udával Dominik.

Toho večera nepadlo jediného hrubého slova. Nebylo hádek ani kopání pod stolem. Ve dvou schůzkách nehledaně vytyčil Dominik první ideál před těmito dětmi.

Když v šest hodin večer odcházel, malí ho obklopili, jako o závod tlačili se k němu, podávali mu klobouk, hůl, drželi se ho za ruku. Tak vystoupil na ulici, obklopen celou svou drobotinou. Bylo to ve chvíli pracovního dne, kdy v této čtvrti ulice jsou plny lidí. Tatínkové se zájmem hleděli na toho velkého plavovlasého mladíka, k němuž jevily jejich děti tolik přítulnosti, jako by jim patřil.

Jedna maminka, potkavši tu skupinu, řekla druhé: „To je pěkný obrázek!“

Na konci uličky, vedoucí od patronáže, řekly mu děti: „Na shledanou, pane Dominiku!“ A mávaly svými barety, dokud jim nezmizel za protějšími domy.

Po druhé měl Dominik dojem, že je nyní na své pravé dráze, jeho učitel že je s ním spokojen

a že něco jako zárodek budoucího vůdčího ducha právě vyklíčilo v počátečním chaosu jeho neustálené osobnosti.

Poznenáhlu ujímal se zvyk, druhá přirozenost.

Čtvrtky a neděle stávaly se v životě Dominikově vyhrazenými, skoro zasvěcenými dny, a na ně nepřijímal žádných jiných pozvání.

Malá Lolita z přátelské rodiny, kterou Dominik měl zvláště rád, uspořádavši jednou ve čtvrtek se svými mladými přítelkyněmi velké tenisové odpůldne, byla velmi udivena naprosto zápornou odpovědí Dominika, který jí nikdy ničeho neodpíral...

Ale od nynějška platil již takový pořádek.

Jeho matka se s počátku vzpírala této neočekávané pevné vůli, která ji uvnitř velmi dráždila.

Neděle a čtvrtky byly pro ni často dny společensky velmi vyplněnými, a ačkoli nebyla matkou Grakchů,*) dosti ráda viděla vedle sebe svého syna, který vypadal ještě velmi, velmi mladičkový a dělal jí čest.

Ale mlčela a hleděla si vše vykládati z lepší stránky.

Je přece nutno povolit něco tomu velkému, sličnému a bohatému chlapci... Mohl by na přímí záliby mnohem povážlivější, než jakou byly jeho docházky k páteru Firminovi a do té jeho předměstské patronáže.

Ostatně nebyla jí situace zcela jasná. Nikdy jí Dominik neřekl, že nedělní a čtvrteční odpůldne má neodvolatelně zadána. Ve skutečnosti je měl, ale mladý člověk se mění, často se zblázní do věcí přechodných. Paní Yholdyová doufala, že tato horlivost nepotrvá stále. Že její syn chodí do patronáže?... Je to malá neřest jako kouření; nuže, on nekouří. Raději by ho viděla u golfu, na tenisu nebo v jízdně, v úboru velmi ele-

*) Vzorná římská matrona, která se pyšnila jen svými syny.

gantním, ale její chlapec dává přednost tělocvičně pátera Firmina! — Pro ni znamenala patronáž skoro jediné tělocvik. — To ho přejde dnes nebo zítra, až nějaká sestřenička nebo taková nějaká dívčinka, na kterou ona už myslí, počne se mu líbiti, což se jistě u jejího něžného syna brzy dostaví.

Pro tu chvíli případ takový ještě nenastal.

Dominik se zabýval jinými věcmi. Studoval, a studoval i sám sebe. Duše lidu, tak složitá, protože se projevuje v tolika různých jedincích, zajímá ho, ale není mu ještě zcela jasná.

Seznamuje se hlouběji s tou směsicí mladých lidí, kterou jmenují patronáží. Vidí tu hrubé výrostky, kteří, jak se zdá, kladou těžiště cti do tloušťky svých paží a lýtek... jiní do způsobu, jakým nadouvají tváře při troubení na křídlovku; mnoho jich žije pouze pro match; to všecko je lehce poprášeno širokým, velmi širokým křesťanstvím. Chodí se na mši sv. společně, ale někdy si počínají jako nevázané stádo. Když tu není pan abbé, on, Dominik, před nímž jako před laikem se již ostýchají méně, slýchá hrozné řeči... Pan abbé se objeví, všecko ztichne.

Mnoho dětí je zatíženo tělesně nebo duševně; otec pil, mnohdy v míře neuvěřitelné, nebo rodina je zdravotně podezřelá; ubohé děti jsou tuberkulosní. Ale ti všichni zde tvoří svět pro sebe, a jak se zdá, nemají ani tušení o podobných možných úvahách... A co konečně...? Což pak se to všecko nevyskytá také v jeho světě, ve světě Dominikově...? Nejsou i tu mladí velmi elegantní muži, jejichž jediná zásluha je sport; jiní, kteří jsou jakž takž křesťany, protože to jaksi opět začalo patřit k dobrému tónu... jiní, kteří jsou zatíženi tělesně nebo duševně...? A pro každou tu skupinu mohl Dominik uvést určitá jména známých osob ze svého okolí.

Jenom že je tu společenský nátěr, který opravuje pohyby, zjemňuje výrazy, zdobí zevní obal...

Ale skutečnost zůstává táž, skutečnost ubohé lidské přirozenosti, jejíž sobectví, zřejmé nebo skryté, je žalostným údělem nás všech.

A veškeré úsilí bytosti lidské má směřovati k tomu, abychom se odpoutali od tohoto těžkého, lepkavého „já“, osušili svá křídla ohněm ustavičných obětí a jednou se povznesli k těm výšinám odříkání, kam Bůh volá všechny ušlechtilé duše.

„Chce-li kdo za mnou přijíti,“ praví Mistr, „zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne!...“ Vzítí na sebe svůj kříž je věc poměrně snadná, neboť bývá téměř vždy sám od sebe vkládán na naše bedra. Ale zapřítí své já!, to „já“, které je všude!... které není vždy nenávidění hodné, jak tomu chtěl filosof Paskal, — ten jeho výrok potřeboval by vysvětlení, — ale které jím tak často bývá v hlubinách naší bytosti, kde i pod zevnějškem nadpřirozeným skrývají se vzdálené a mnohdy neznámé pohnutky našich nejlepších činů. Do jaké míry máme zůstatí svoji? A do jaké míry máme se oprostíti od sebe samých? Abychom nebyli ani anděly ani zvířaty? Abychom našli notu, v jaké dle Božího úmyslu máme zpívatí svou píseň života? Ó, jak poznatí svou povinnost, svou cestu, zvláště v jistém věku, na jistých křižovatkách cest!

Všecky tyto otázky, pro něho tak nové, vystaly v Dominikovi při návštěvách patronáže.

Za těch schůzek tam bedlivě pozoroval pátera Firmina, muže jemného, vzdělaného, nesmírně zaníceného pro vše krásné, jak dovedl trpělivě rozmlouvatí s takovým lamželezem, jakým byl Copinaud, hotová „těžká váha“, který pomalu vykoktával své věty, jako vzpíral své činky.

Obdivoval se také jiným. Kolem pátera Firmina jako vojenský štáb bylo na tučet starších pomocníků naprosto oddaných, kteří přinášeli věci všechnu svou obětavost, svůj důvtip a své srdce.

Jeden z nich byl starý mládenec, úředník Lyonské úvěrní banky, vždy usměvavý a šťastný. Nevynašel sice střelný prach, ale nebylo obětavější duše nad něho. Patronáž byla jeho rodinou a nemohli mu způsobiti větší radost, jako když mu svěřili něco obstarati nebo vazbu knih. Byl strážným duchem knihovny, který neváhal v deset hodin večer rozběhnouti se do té a té zastrčené uličky a tam v domě č. 15, pátý dvůr, schodiště G, zaklepati na dveře č. 137, aby upomínal o starý román Julia Vernea, jež kdosi zapomněl vrátit; a vracel se šťasten pro celou noc, když se mu jej podařilo šťastně dostat.

Jiný, také nenapravitelný starý mládenec, dobrák od kosti, veselá kopa, který rozesmával celé svoje oddělení; děti si s ním dělaly, co chtěly, skákaly mu na záda, tahaly ho za vousy, cuchaly ho jako smečka psů divokého vepře. Když přestaly, čekal mnohdy Dominik, že uzří vynořovati se nakonec podrážděnou, vztekem zuřící hlavu, které nad takovými výstředními kousky došla trpělivost. Ale nikoli!... Byl to týž dobrák s laskavým, prostým a přece chytrým pohledem. Co bylo na dně té duše...? Prostá přirozená trpnost povahy, či snad, kdož ví, velmi pokorná svatost...? Tu otázku si často kladl Dominik, který potřeboval příkladu, aby sám mohl postupovati k výšinám.

A vedle těchto prostoduchých, nebo aspoň zdánlivě prostoduchých byli jiní, kterým nebylo možno upírati očividné hodnoty. Mladí lidé, zdatní praktikové, umějící předvídati, znalí umění, jak zacházeti s dušemi, jak je řídit, napravovati a když třeba, i krotiti.

Mezi těmito mladými lidmi byli i takoví, kteří mimo patronáž vykonávali značný vliv společenský jako předsedové nebo jednatele odborových spolků, ředitelé družstev, hybné síly přemnohých organizací. Nacházeli ještě dosti času večer po skončené denní práci, aby přišli ztráviti

hodinku nebo dvě v patronáži, připravit si program schůzky, opakovat s dětmi divadelní kusy uprostřed křiku a prachu, účastnit se patronážních porad a mluvit jako vůdcové, ba často i jako kněží.

Byli přesto chudí a měli jen vysvědčení z nižších škol. Co by za to byli dali, kdyby jejich vzdělání bylo vyšší, jejich důchody větší, jejich čas méně zabírán, okruh jejich činnosti méně ohraničen!

A před nimi, před jejich inteligencí, jejich srdcem a zvláště před jejich horlivostí Dominik musil vyznati své *mea culpa*. Ponižoval se, zahazoval se často s horlivostí novokřtěnce, jenž ani neměl tušení o velikosti jistých duší. V jeho životě už ten fakt, že šel do patronáže, platil za hrdinský čin, byl vyvrcholením celého jeho pracovního dne. Ti mladí lidé, když v devět hodin večer přišli do patronáže, měli už za sebou celý den práce a rodinných starostí všeho druhu. Patronáž byla pro ně oddechem.

Jednoho dne Dominik se odvážil vejíti do bytu jednoho z těch nejlepších, nejčinnějších a nej-skvělejších pracovníků, který se jmenoval Bretaň.

Našel chudé lidi, kteří žili jedině z pilné práce synovy. Otec, vysloužilý voják z války 1870, byl sešlý věkem; matka vedla jakž takž domácnost; dcera byla bez místa. O tom všem mladý muž v patronáži neřekl nic... přijímal to již jako svůj úděl. Přicházel usměvavý a nadšený, nalézaje možnost každého večera věnovati dvě hodiny apoštolátu a — vrchol všeho, což pokořovalo Dominika až k hlubokému zahanbení — mladý ten muž velmi by se divil, kdyby se mu řeklo, že tu koná něco prostě hrdinského.

„Co jsem já proti němu!...“

Ta věta Dominikovi neustále stoupala ze srdce ke rtům... „Co jsem já se svými dvacíti miliony, autem, rukavicemi a palácem ve srovnání s těmito hrdiny?“

Umiňoval si dělati aspoň všechno, co jeho společenská nicotnost bude moci dělati.... Přirovnával se k piškotu na lžici, příliš namočenému; shledával svou vůli neurčitou, rozplihlou, prakticky neexistující. Neodvažoval se říci abbému Firminovi: „Počítejte se mnou pravidelně každý den.“ A přece mohl by se svým autem leccos obstarávat, vyjednávat s ředitelstvími státních i soukromých drah o snížení jízdného k výletům a zájezdům; mohl by fotografovati, zatloukati hřebíky a klepnouti se do prstů. Klepne se do prstů!... tak vnikne apoštolské zaměstnání do jeho malátné osoby. Zvláště mohl by přispívati penězi... Ano, bude jimi přispívati!...

A když je měl dáti, zpozoroval ke své hanbě, že i to je mu těžké, ač peněz měl více než nadbytek!

Všecko je tedy obtížné, má-li se stoupati vzhůru. Všecko nás zdržuje, když Bůh nás přitahuje v jasných našich chvílích.

Ano, bylo by velmi těžké, vytáhnouti ze zásuvky několik bankovek, jichž měl celé svazky. Střecha z dehtované lepenky byla sešlá, do nemožnosti opravovaná. Věděl to... a že to znamená pět set franků, velké vydání pro rozpočet patronáže, maličkost pro rozpočet jeho.

Jednoho večera šel tedy za páterem Firminem do jeho úřadovny.

„Rád bych vám něčím přispěl na tu střechu..“

„Dobrá,“ odvětil prostě kněz. A Dominik vložil před něho pět sto frankových bankovek.

Ale když vysázel odpočítané bankovky na stůl a zvedl hlavu, zpozoroval, že se pan abbé záhadně usmívá.

„Proč se smějete?“ tázal se Dominik trochu podrážděn.

„Snad byste nechtěl, abych plakal, když dostávám peníze?“

Dominik odešel zamyšlen. Že se abbé smál, vysvětloval si buďto tím, že těch pět stovek znamenalo první peněžitou částku, kterou se konečně uvolil dáti; anebo — a to byla pravda — že měl zvyk, snad zděděný, při dávání bankovek každou důkladně obracet, aby snad nedopatřením nebyly dvě slepeny.

VI.

Jestliže si Dominik vyhradil nedělní a čtvrteční odpoledne, pospíšila si jeho matka a společnost zmocniti se pro sebe zbytku, jak to postupně dovoloval jeho volnější rozvrh školní.

Odbyl si jakž takž maturitu, navštěvoval více méně horlivě dopolední přednášky na právnické fakultě, více méně horlivě také přednášky morálních a politických věd. Pak to byl golf, tenis a k tomu příslušný úbor, divadla, výstavy, nekonečné a nudné čaje s liliputánskými dramaty matčiných přítelkyň... s větami, které ho dráždily zvláště při jeho nynější duševní náladě... Mnoha z těch dám nemohla ho nikdy viděti, aby nezvolala:

„A kdy oženíme tohoto chlapíčka?“

Do čeho se to mísila ta husa?

Bránil se, co mohl; ale jeho matka, ba i slečna Bavoračka podržovaly si na něho veliký, autoritativní vliv.

Jsa od nich daleko, měl plány, úmysly odbojnické. Byl mužem, šéfem rodiny, jemu náleželo vládnouti, udávati tón, říkati: „Toto pozvání se přijme, ono zamítne!“

Ale jakmile vkročil do bytu, jakmile se v pozadí salonů objevil klidný, sebevědomý obličej paní Yholdyové nebo slečnin, jeho vůle rozplývala se ve vlahé atmosféře, v níž různé nicůtky

jako pod zvětšovací sklem dovedly stávat se důležitými záležitostmi.

Přece však jeho inteligenci, svobodnější, než byla jeho citlivost, nemohlo ujíti, jak veliký je rozdíl mezi těmi společenskými prázdnými zábavami a jeho nedělními nebo čtvrtěčními schůzkami a rozhovory.

V abbém Firminovi se skrývalo, jak to nazval starý farář meudonský, „podstatné jádro“. Třebaže byl abbé velmi živý a veselý, zabýval se nejvážnějšími otázkami s hlediska nadpřirozeného a sociálního. Ustavičně otvíral tu znepokojivé, tu zase nadějeplné výhledy na lidskou společnost zítřka, na válku vždycky možnou. Znal dobře Německo a vychovával mladé lidi s očima upřenými na obrovské a soustavné úsilí této strašlivé velmoci. Miloval venkov a jeho přírodu; byl umělcem, všecko ho zajímalo a také všemu uměl dodati zajímavosti.

Tak tomu bylo i u jistého počtu dospělejších mladíků, jako byli Demarne, Rommevaux, Gallais, Bretaň, Antigny, Richard a mnozí jiní. Po celý den ujařmení prací, měli přece své plány do budoucna, světové názory, ušlechtilé a lidumilné myšlenky. Byli to organisátoři, množitelé energie, často hodnoty silně tvořivé.

V salonech, které byl nucen navštěvovati, setkával se Dominik ponejvíce s hodnotami silně spotřebivými.

Jeho matka vydávala značné sumy za toalety a na zábavy. Totéž činily její přítelkyně; mluvilo se o látkách, krajkách, lahůdkách, autech a hlavně se přetřásali bližní. Přetřásali se jemně, duchaplně, ale přetřásali se denně.

Často po takových hodinách, ztrávených v saloně, Dominik míval pocit únavy a prázdnoty, který jej ponižoval.

„Kdykoli jsem šel mezi lidi, pokaždé jsem se od nich vracel méně člověkem,“ napsal kdosi, jenž lidi dobře znal. Co by mohl říci Dominik,

který žil v tom zvláštním prostředí, jež není ani šlechtické, ani měšťanské, ani lidové, nýbrž jakýmsi cizopasným příživníkem, rašícím na společnosti jako mech na starých stromech, těžícím ze staleté práce národa celého a nepřinášejícím mu v náhradu za pohoršení, jež dává svou leností a požívačností, nic než peníze, kterých si ti lidé ani sami nevydělali.

Co by se stalo s národem, zvláště v jeho vážných hodinách, kdyby ke své opoře měl jen tyto lidi, kteří potřebují všech ostatních, aby mohli žít svůj prázdný život!

A Dominik, sedě v koutě salonu, stával se často „pozorovatelem“.

Věděl na příklad, co dá práce Bretaňovi, aby mohl na konci měsíce vysázeti třistapadesát franků svým chudým rodičům, bydlícím na konci Batignolles, a to si ještě musil doma přivydělávat soukromými pracemi účetnickými. Ale to mu nevadilo, aby se soudruhy Rommevauxem a Antignym nebyl duší všech příprav pro schůzky patronáže.

Slýchal mluvit o podnikavosti v průmyslu. V patronáži naslouchal četbě dopisů z Maroka, ve kterých se vypravovalo, jak mladí lidé, náležející k nejlepší francouzské společnosti, zhodnocují půdu, stávají se pěstiteli dobytka, statkáři, továrníky, obchodníky, stávají se životodárnými buňkami budoucích osad.

A on...? A jeho rodina...? A ti, co navštěvovali dům jeho matky...?

Předně, jaký jest vlastně původ jeho jmění...? Čím si zasloužil těch dvaceti milionů, které našel ve své kolébce? — Uměl se narodit!

Používal aspoň účelně těch milionů? Dával je částečně do oběhu? Nikoli, byly klidně uloženy v Anglii, v Americe, ve Švýcarsku, v Holandsku, stýkajíce se s denním životem právě jen tolik, aby přinášely úroky, nezbytné k jeho důchodu.

A byl tu jeho strýc, švagr jeho matky, typ mohovitého buržoy, který si vyhrazuje nebe i zemi pro své blahobytnictví... jeho strýc, který jezdil autem čtyřicet kilometrů pro sýr, ale v neděli odmítal jeti na mši, protože kostel byl příliš daleko. Byly tu všechny ty rodiny více méně zbohatlické, které navštěvovaly paní Yholdyovou a jejichž povrchní život viděl zblízka.

Dominik míval často i dojem, že — ač byl ještě tuze mlád — mají na jeho bohatství již namířeno. Mladé smělé dívky, naváděny zřejmě svými matkami, kroužily kolem něho jako ptáci kolem kořisti. Potkával je na tenisu, při golfu, v Buloňském lesíku, na denních zábavách. Některé byly tak sportovní, že se stávaly mužatkami. Jiné myslily jen na flirt a tanec. Mnohé hrály o sňatek, jako o poslední trumf, vyhazující opatrně kartu za kartou.

Ale zvláště tyto dívky neměly naň žádného vlivu; jejich hra vycházela najevo a znechucovaly se mu.

Tu a tam se objevila postavička, která ho zajímala... malá Lolita, dětinská a čtveračivá, s modrýma očima a vlasy přistřiženými à la Johana z Arku, nosila smutek po otci. Snad právě kontrast toho mládí a těch černých šatů učinil na něho dojem a způsobil, že s Lolitou mluvil zvlášť něžně a se zřejmým potěšením.

Ale celkem vzato, neznamenal to mnoho.

Ostatně, byl by vůbec opravdu milován později pro sebe samého? A to je snad jedna z příčin, pro něž Kristus řekl: Běda bohatým!... neboť nejsou nikdy jisti, že mají aspoň to štěstí, při němž se člověk cítí vyznamenáván, ctěn a milován jen pro své osobní vlastnosti, a ne pro napečovanou pokladnu, věc tak zevnější a neosobní!

I s tohoto hlediska jakou přednost mají třídy chudé nebo i ty střední, kde se opravdu pracuje!

Jednou v sobotu byl Dominik přítomen svatbě jednoho staršího člena patronáže. Byl to malý

úředník Lyonské úvěrní banky, obratný, inteligentní, oddaný věci, který ve svých pětadvaceti letech vybudoval dvě důležitá svépomocná družstva. Bral si mladou dívku ze své kanceláře, sličnou a zdravou, předsedkyní farní Mariánské družiny, která požívala veliké vážnosti jako ředitelka nábožensko-dobročinného spolku.

Kostel, ač prostranný, byl zaplněn do posledního místečka. Bratrstva obou patronází, jejichž byli členy, Sestry sv. Vincence z Pauly z ulice Gaulaincourt, u nichž měli svůj druhý domov, dále dívky ze sousedství, kolegyně z úřadu, přátelé, četné rodiny... bylo viděti, že ti dva lidé ve svých pětadvaceti letech jsou již společenskou hodnotou.

Dominik se cítil v tomto hybkém shromáždění osamoceným zástupcem své rosolovité smutné kasty.

Abbé pronesl k mladým snoubencům, jež zvláště měl rád, promluvu, do níž vložil celé své srdce. Řekl jim, jakou má radost, že může oddávat takové lidi, tak dobře se k sobě hodící. Jak často je smuten pařížský kněz, má-li žehnati jistým manželstvím, kde si je vědom, že spojuje, a navždy spojuje, bytosti, které nemají ani potuchy o nesmírné vážnosti manželského pouta a že jejich slova, pronesená před Bohem, mají svůj ohlas až do věčnosti... je smuten, má-li spojovati dvě postavení, dvě peněženky, dvě marnivosti, dvě nicoty... Zde však — jaký rozdíl! Potkali se na poli práce, vídali se navzájem při díle, pojali k sobě úctu z hloubi svých nadšených duší a konečně přilnuli k sobě láskou. Požehná zde tedy opravdovému, jistému štěstí... snad ne štěstí podle formule světské, ale štěstí podle výměru Božího... A toto štěstí jest jediné, jež opravdu zasluhuje toho jména, neboť má za základ lásku bezúhonnou, ne pouze lásku smyslovou, kvetoucí ráno, zvadlou večer, nýbrž lásku, založenou na úctě a kráse duševní, lásku dvou bytostí, které

více než svá těla spojily dříve své duše a které krácejí pospolu, podporovány týmž vyznáním víry, k téže jistotě věčné... Zkoušky mohou přijít a ony přijdou. Ale co je zkouška, jsou-li tu dva lidé, aby ji podstoupili... Co je zkouška, když se ti dva milují a budou milovati až za hrob? Láska je silnější nade všecko, je-li láskou.... a zde láska, slovo tak znesvěcované, je slovem tak božským!...

A kněz mluvil nadšeně na thema, že život je cenný jen láskou, kterou v něm uskutečňujeme; jísti, píti, spáti, ba i pracovati, — to vše činí i zvířata.

Ale milovati!... Viděti druh s druhem tutěž hvězdu v hloubi téhož modrého nebe!.. Stoupati ruku v ruce k týmž výšinám, kde čeká Kristus... stoupati ve štěstí... stoupati ve strastech, kdy temné mraky zakrývají každé světlo, kdy zlé hlasy posmívají se kolem vás,... stoupati, kdy v ruce své cítíte ručku milovanou, prst, obtočený zlatým kroužkem, symbolem věrnosti...

Nad toto štěstí a tuto lásku je zde na zemi jen jedno štěstí a jen jedna láska: ta, jež přesahuje i duši sesterskou a jediným rozmachem křídel stoupá k Bytosti, která je láska sama, protože jest krása i dobrota pouhá, protože jest Bůh. Tu zvláštní nedocenitelnou milost vyhrazuje Bůh jen některým duším, vyvoleným z těch nejlepších.

A celé to shromáždění pracujících naslouchalo s napjatou pozorností. Naslouchalo... Rozumělo.. Rozechvívalo se... Dominik viděl planoucí zraky, napjaté šíje, ruce, ve kterých se tu a tam zachvívala modlitební kniha. Byli tu budoucí kněží a řeholníci... byly tu Milosrdné sestry, dcery křesťanské lásky, byly tu snad i duše pochybovačné... Tráva pučí v údolích; Bůh miluje úhory; na širém moři Věčný Rybář vrhá své sítě...

Všichni povolání nedojdou cíle. U mnohých nebudou okolnosti stejně příznivy. Ale bude jich

přece několik v této předměstské patronáži; kněz nebude bez nástupce, stádce nebude bez pastýře.

Dominik pozoroval shromáždění, hledaje v něm muže nebo ženy, na kterých bylo patrné, že jsou určeni „odumřítí světu“ A najednou napadla ho myšlenka, že snad je to on sám, který má odumřítí světu, penězům, lidské lásce... Tato myšlenka, na kterou dosud nikdy nepřišel, zmocnila se ho rázem, vyvstavši v celé své vážnosti.

Poněvadž Bůh dopouští a určuje všechny okolnosti našeho života..., poněvadž ani pták nespadne na zem bez jeho vůle..., a všechny vlasy na naší hlavě jsou spočítány..., a i černého mravence na černém mramoru Bůh vidí a slyší..., proč on, který by se byl mohl jako ti druzí z jeho společnosti spokojiti štěstím tohoto světa, byl pozvolna tak mocně přitahován k té předměstské patronáži?

Proč mimo tuto patronáž, nehledě ke zcela bezvýznamné sympatii k Lolitě, tomu křehkému poutečku, cítí v srdci tak pusto?

Proč jistá slova mají v něm tak strašlivý ohlas?

Proč je mimoděk vybírá — a to právě ta — ze všech svých rozmluv s abbém, ba i z jeho promluvy svatební?

Proč by měl považovati svůj vstup do charitativního díla za pouhou náhodu? Proč by se měl vzpírati jeho přitažlivosti, když cítí, že je dobré a jediné schopné přetvořiti jej ve smyslu křesťanské činnosti lásky?

Proč se lekati tajemného volání, které se mu zdá, že slyší, je-li volání jen hlasem uměle vyvolaného, chvilkového vzrušení?

Proč by on nicotný říkal Bohu: „Rač jíti až sem, ale ne dále!...“ Bůh ví lépe než on, jaká má býti jeho budoucnost.

Vracel se zvolna bulváry a Elysejskými Poli, nevida s počátku proudícího davu, jenž šuměl kolem něho, a hledě pouze do své duše ještě

zcela zmatené hlasem, který se v ní teď právě po první ozval.

Potom zpozoroval ten dav, ale teď již v jiném světle, se všemi jeho nesmírnými potřebami, s jeho názory od jeho vykořisťovatelů uměle převrácenými, s žalostnou bídou podkrovních světniček a nemocnic, s nekřtěnými dětmi, s dělníky bez ideálu... viděl Samaritánky a Magdalény, kterým neopakoval kazatelský hlas: „Kdybyste znaly dobrodiní Boží!...“ viděl předměstí bez svatyně a bez kněze... a za nesmírným městem tvář lačnického Krista... lačnického po těch duších, pro něž zemřel... — Krista opakujícího žalostivým hlasem:

„Měj přece se mnou i ty lítost nad zástupem!“
I ty...!

Onoho večera Dominik poklekl na kolena ve svém mládeneckém pokojíku, rozepjal paže, a hledě na kříž, visící na stěně, pravil zvolna, výrazně pronášeje svá slova: „Mluv, Pane! Tvůj služebník slyší...“

VII.

Někdy — ale zřídka — měl Dominik odvahu časně vstáti. Jako jeho matka, po níž měl mnohý rys, a jako všichni zhýčkaní zaháleči ráno „nebyl k ničemu“; nedovedl včas jíti spat, a proto nedovedl ani vstávat.

Přece však se každý čtvrtek o to pokusil a někdy přišel na patronážní mši svatou.

Vždycky z ní odcházel povzbuzen a posílen.

Byla to pravá mše rodinná. Kněz, stoje uprostřed svých dvou set hochů, vysvětloval jim vznešený úkon, který se děje na oltáři; učil je modliti se za rodiče, za vlast, za ty, kdož strádají v podkrovních světničkách, za nemocné a zvláště za ty, kdo jsou sami, opuštěni nebo v oněch nemocnicích, ve kterých se nikdo nestará o jejich náboženskou útěchu.

Při „mementu za mrtvé“ připomínal jim jejich zemřelé; nechtěl, aby v srdcích jeho dětí „zemřela památka mrtvých“. Vzpomínal dobrodinců patronáže, známých i neznámých služebníků země, duší, kterým zvláště byli povinni svou modlitbou, a vzpomínal i těch nejopuštěnějších.

Každý čtvrtek chodilo několik dospělých ke stolu Páně ze zbožnosti a také pro povzbuzení mladších, aby se tito naučili přistupovati k sv. přijímání jednotlivě, ne hromadně, a zbavili se ostychu před lidmi.

Nuže jednou ve čtvrtek zastihl Dominik pana abbého v zasmušilé náladě. Při mši sv. doporučoval nějak zvláště pohnutě, aby se modlili za duši jednoho ze svých druhů, která je v nebezpečí. Dominik se vyptával na bližší okolnosti a zvěděl, že se jedná o dobrého mladíka, který měl sice své zákonité příjmení i jméno křestní, ale v patronáži mu všichni říkali obecně „Copinaud“.

Velký kučeravý blondýn byl ten Copinaud, ale přese všechny své úspěchy v boxu a tělocviku narazil na úskalí. Jednou se již svěřil panu abbému, že ztrácí víru.

Páter Firmin znal ty věci, a aniž by se zdržoval vyptáváním, jaký to nový důkaz našel Copinaud proti náboženství, pohleděl hochovi pevně do očí a položil mu nečekanou otázku:

„Je bruneta nebo blondýna?“

Znal svého Copinauda, který nebyl zlý, ale sentimentální, měkká povaha, jeden z těch mladých lidí, kterých se obávají ředitelé patronází a kteří jsou předem ztraceni, nejsou-li silnou rukou a vytrvale drženi v náležitých mezích.

Copinaud se přiznal, že je to bruneta, což abbému nepravilo nic nového; vyznal se již v těch věcech.

Měl již Copinaud tedy vroubek, když se mu přihodilo nové dobrodružství, ale tentokrát vážnější, protože bylo banálnější a téměř kluzké. Má-li kdo co činiti s mládeží v dobročinných ústavech, musí býti připraven na všechno, na veliký vděk a bohužel často také na velkou ničemnost.

Výroční trh byl na předměstských bulvárech v plném proudu; to bylo pro kněze vždy zlé období. Jak bojovati proti horečce, která se zmocní lidové čtvrti, když se na bulvárech tyčí nejkřiklavitější a nejrozpustilejší atrakce, kolotoče parní i elektrické, střelnice, herny, kola Štěstěny, stánky kouzelníků, cirkusy s krotiteli a krotitel-

kami, se zápasníky, krasojedci, americké houpačky, tobogany, aeroplány, balony, loterie, bleší cirkusy, ruské skluzavky, mořské vlny atd.?

Od prvního dne příprav hoši z celé čtvrti přicházeli a každé odpoledne tu byli od půl páté, jak iněli po škole; pak o půl deváté se svými rodiči, bratry a sestrami vraceli se v ta místa a obcházeli od atrakce k atrakci, majíce vždycky půl franku, ó na jakou podívanou!...

Nuže hned prvního týdne Copinaud zmizel. A zmizel nejen z patronáže, ale i ze své rodiny, která se tím znepokojovala mnohem méně, než abbé Firmin.

„Hochovi je patnáct let. Takový klicoun není jako mladé děvče... Ví jistě, co má dělat. V každém případě, až se vrátí, čekají ho za dveřmi pořádné důtky.“

Taková byla v podstatě odpověď otce, který provozoval živnost ševcovskou.

Ostatně Copinaud nebyl jeho syn. Švec jednou ze soucitu vzal k sobě „celou bandu“, jak říkal, matku, babičku a tři děti, synky téhož otce, také ševce, který odešel neznámo kam po jednom večerním rodinném výstupu.

Až dosud neřekl abbé Dominikovi nic o Copinaudových poměrech. K čemu taky?... Skrýval mnoho jiných tajemství! Ale dnes myslil, že má povinnost mluvit, a to proto, aby zmenšil odpovědnost nebohého uprchlíka.

Copinaud nebyl zlý hoch; byl jen trochu příliš romantický a sentimentální. Jednou by se byl málem utopil, aby zachránil kočku, spadlou do kanálu. Všichni jeho druhové měli jej rádi.

Dominik se hned rozhodl, že podnikne něco na jeho záchranu. Aniž by o tom mluvil s p. abbém, zařídil velmi pilné hledání a šetření u jeho přátel, kteří s počátku „nevěděli nic“. Konečně jeden z nich, kterému lichotilo, že se zavděčí

panu Dominikovi, šel s barvou ven a Dominik seznal, že věc byla vážnější, než se myslelo.

Copinaud podle této výpovědi ukradl cosi, ne snad aby si opatřil peníze k návštěvám všelikých atrakcí, nýbrž aby mohl nositi dárky malé Valentině, dvanáctileté krasojezdkyni, která, aniž by abbé co tušil, stala se zbožňovanou hvězdou celého patronážního oddělení.

Ubohý Copinaud zevnějšku spíše nešťastného, — a on si toho byl vědom, — chtěl si zajistiti její přízeň dárky, které měly vyvážit jeho nedostatek krásy.

To se mu také podařilo. Pak zžírán plamenem lásky a spatřiv v biografu podobný film, dal se najmouti do cirkusu jako stájový pacholek, aby mohl častěji vídati předmět své touhy, také aby se naučil sám jezdit na koni a jednou — kdož ví, co se může státi? — mohl požádati, bez riska výsměchu, o ruku sličné Valentiny.

Vyzbrojen všemi těmito údaji, Dominik prozkoumal celé to nesmírné prostranství, na němž se konala výroční slavnost, rozkládající své ověšené stožáry a stánky od Antverpského náměstí až ke třídě de Villiers. Po prvé ve svém životě on, jehož matka měla svou ložnici v pařížské Opeře, vmísil se do bezejmenného davu, nechal sebou strkati, šlapati si po nohou. Čichal kouř lidových dýmek, slyšel hrubé vtipy šašků a řeznických chasníků. Přeshlapoval na spodní příčce žebříku, kde se tísnily lidské shluky, nezdvořilé, dychtivé, aby za frank mohly viděti slavné výkony uměleckého souboru, ve kterém měla vystupovati Valentina.

Skutečně, spatřil ji...

Byla to malá Italka, nakadeřená krasotinka, která skvěle jezdila na koni, lítala s houpačky na houpačku, proskakovala papírovými obručemi a lehkou nožkou rozcuchávala vlasy augustovi.

Ale nikde neviděl Copinauda... ba ani tehdy, když Valentinin bělouš, odfrkávaje pěnu, vracel se španělským krokem do stáje. Copinaud byl asi ještě dále.

Hoch, který Dominikovi dával zprávy, ujistil ho, že ráno Copinauda najde snáze.

Bylo tomu tak a jednou za časně hodiny ranní, což bylo v jeho životě jistě chvály hodné, spatřil Dominik na bulváru Batignolles nebohého mládence vpadlých očí, bledých tváří, vlasů čímsi napomádovaných, oblečeného do kostkované vesty a žlutých kalhot, jak čistil svědomitě u vodovodu celou soupravu přerůzných mís, cirkusové kuchyňské nádobí.

Ó ta láska!...

Bylo zřejmé, že mladík již mnoho vytrpěl a jeho naděje spíše klesaly.

Dominik mu poklepal na rameno.

Copinaud se s počátku tvářil nevrle, zatvrzele, zlostně.

„Do čeho se pán míchá?“

Tento postoj trval krátce, neboť konečně tím pánem mohl býti i jeho otec s potěhem v ruce, odvádějící ho poklusem za bouchanců do zad k rodinnému domovu, — kdežto Dominik hleděl na něho dobrýma očima, které mluvily jen o odpuštění.

Protože Dominik věděl všecko již od sou-druhů, rozmluva byla velmi krátká. Snažil se hlavně přesvědčiti Copinauda, který již sám trochu kolísal, o marnosti jeho nadějí. Přece nebude tak hloupý! Žádá nemožnosti. Je mu patnáct let, teprve za pět let půjde na vojnu, nemá ani haléře, nemá postavení, a chtěl by doufati, že krásná Valentina, světoběžnice, mohla by mu věnovati vůbec jakou pozornost, natož teprve státi se jednou jeho snoubenkou a ženou? To je bláznovství.

Copinaud, kterého majitel cirkusu Herkules zaměstnával nejsprostšími pracemi, nemohl na-

mítati leda to, že se bojí otcova výprasku, o němž tušil, že bude tentokráte jistě důkladný. Dominik se nabídl za zprostředkovatele. Vystoupil příkrými uličkami a po kluzkých schodech montmartské čtvrti; nebál se vyhledati ševce, naklonil si ho objednávkou loveckých bot a konečně promluvil s ním o jeho synu, který je velmi zkrúšen a nesmí býti docela vydán v zoufalství.

Zkrátka druhý den večer přiváděl Copinauda zhrouceného a kajícího nejen do jeho rodiny, ale též do patronáže, kde ho abbé přijal jako Dobrý pastýř ztracenou ovečku.

Páter Firmin toho večera hovořil dlouho s Dominikem, blahopřál mu a při rozchodu ho objal a políbil: „Ty jsi můj syn, jsem na tebe hrdý, a budeš-li takto pokračovati, vidím tvou budoucnost platnou a plodnou... Budeš moci vykonati tolik dobrého!... A konati dobro je tak krásné!“

Dominik opustil patronáž trochu pozdě, ale tak hluboce šťasten.

Polibek knězův byl pro něho tím, čím kdysi polibek starého rytíře mladému panošovi. Ale dnes to nebylo k mávání mečem a k zabíjení. Bylo to naopak k dávání života a plnosti života po příkladu Mistrovč.

Dominik sestoupil pomalu uličkami Montmartru, cítě se jako obklopen všemi těmi bédami tělesnými i duševními. Kluci se rvalí v ulici Garreau, ženské se hádaly v ulici Ravignan, umělci-bohémové potloukali se znužení a zbědačelí v ulici Abatyšské, ubohá děvčata z nočních lokálů prozrazovala se svým líčidlem mezi množstvím, jež proudilo ulicí Lepikovou po chodnících i mezi nesčetnými drobnými vozidly.

„Ano, kolik dobrého tu zbývá učiniti! Jak je zarostlé plevem to pole Hospodářovů! Skrývalo se tu jistě mnoho bídy, ale také co neznámých tužeb po ideálu, co srdcí vpravdě ušlechtilých, co myšlenek často vznešených a horoucích

hledělo se prodrati ke světlu přese všecku tu nepřízeň!

O jak jsou krásné nohy těch, kteří vstupují na toto pole, aby zvěstovali pokoj, aby hlásali evangelium pravdy...

Všechny možné myšlenky zvedaly se v duši Dominikově, rovněž jaté velikou lítostí nad zástupem. Zdálo se mu, že volání Boží se blíží, stává se jasnějším a důtklivějším.

Náhle si vzpomněl, že jeho matka pozvala si toho dne některé ze svých přátel na večeři a že s ním naprosto počítá, aby jim byl společníkem v saloně.

Zrychlil krok, aby na náměstí Pigalle najal auto; nenašel ho však. Běže sestoupil ulicí des Martyrs, kde konečně spatřil volného šoféra a slíbil mu pěkné zpropitné.

Přese všecka tato opatření, když vystoupil z domovního výtahu, jeho matka čekala již na chodbě velmi nespokojena.

„Jest již šest osob v saloně a já jsem ke všemu sama. Jak to, že přicházíš tak pozdě? Přece jsem tě upozornila...“

Tu Dominik odvedl matku do malého salónku, kde jeho strýc dočítal večerní bursovní zprávy, a tu pod dojmem plodného dne vypravoval jí krátce v úsečných větách příhodu s milým Copinaudem.

Za jeho řeči pozoroval jej strýc přes sklo svého lornonu a aniž by se byli smluvili, matka Dominikova činila totéž.

Pozorovali jeho radostné vzezření a udýchanost mladého lovce, který se po prvé vrací se vzácným úlovkem, ... jeho radost, že činil dobro, jeho naději, že bude moci činiti ještě víc, jeho úbor méně bezvadný, jeho límec, jež trochu zvarhanil pot, celý ten zevnějšek méně uhlazený, méně nažehlený, jaký mají ti, kdož opravdu pracují a jak se lidově říká, přikládají ruku k dílu.

Proto také, když po několika minutách skončil své výklady, řekla mu matka tónem soucitným, skoro soustrastným:

„To všecko je velmi pěkné, ale tenhle sport hodí se především páteru Firminovi. Ty přece nejsi žádný kněz...“

„Neví se, co se ještě může státi!“ odvětil stejně břitce Dominik, otvíraje dveře do svého pokoje, aby se šel převléci.

VIII.

Kdyby mezi strýce a matku Dominikovu byl uhodil blesk, nebyli by se tvářili udiveněji, než teď, když mladý pán zmizel za portiérou malého salonu ve slohu Ludvíka XV.

„Tu to máš, moje milá!... Nevaroval jsem tě dost?“

„Nemusí to ještě nic znamenat. Snad to řekl jen tak do větru, jako činívají rádi mladí lidé. Vzpomeň si na Ronsardovy verše:

Pyšně noste hlavy,
hrudi vypjaté!
Kruťte si i vousy,
kdy jich nemáte!

Nuže, on si je kroutí také, ale naopak... je to jen taková móda. O tom však buď přesvědčen, že kleriku Dominikovi ještě nekupují.“

„Nuže, já ti pravím, že situace jest od několika neděl velmi vážná. A jestli se do toho nevložíme, věc důkladně neprozkoumáme a se žhavým železem na ni nepůjdeme, pak za nic neručím...“

„Se žhavým železem? To by snad bylo upřílišněné a ne zrovna nejšťastnější.“

„Se žhavým železem, povídám ti,“ opakoval strýc, nasazuje si skřípec.

„Vím možná něco lepšího... Povím ti to ještě teď večer nebo zítra... Nyní však se naši hosté už asi ptají, co kde děláme.“

„Naši hosté! Ti jistě netuší naší příčinu a hrozné drama, které se tu právě začalo.“

„Hrozné drama! Neměl bys, švakře, užívat zbytečně tak silných slov!“

„A ty, moje švakrová, neměla by sis malovat věci krásnější, než jsou!... Hrozné drama! Na tom trvám.“

Vrátili se k hostům usměvavě — to už je společenský mrav, — za nimi brzy přišel i Dominik, který se byl chvatně oblékl, ale přece jen oblékl.

Po celou dobu večere paní Yholdyová pozorovala svého syna více než měla zvykem. Shledala, že je neobyčejně sličný, jemný a inteligentní. V jeho obličeji byla jakási ženská distinguovanost, kterou měl po jejím kreolském plemeni, měl sluncem zlacenou pleť svých předků, oči té neurčité barvy, jež není ani modrá, ani zelená, ani tyrkysová, ale má do sebe něco ze všech těch tónů a je podtrhuje dlouhými řasami, mávajícím jako křídla. Mužný charakter byl naznačován jen pěkným pučícím knírkem, který zlatově stínil zuby skoro až příliš bílé.

Paní Yholdyová se viděla celičká v tomto dítěti. Radovala se, že ho vidí s takovou obratností zastávati úkol domácího pána, řídití rozprávkou, bdít nad tím, aby žádný host nezůstal osamocen.

A teď by chtěl nějaký seminář všecko to pochovati? Ostříhati ty plavé vlasy, které tak krásně nazad odhazuje pohybem poloboha? Vyholiti ten knírek? Hoditi hrubou sutanu na ty ladné tvary athénské eféba? Ó ne, toť nemožné! Byl to jen dětský nápad, škaredý přízrak. Netřeba na to dále mysliti.

Chtěla nemysleti, ale nedařilo se jí to.

Proto když večer všichni hosté odešli a Dominik podle svého obyčeje přišel jí přátí dobrou noc, paní Yholdyová mateřsky objala jeho hlavu oběma rukama a řekla, hledíc mu pěkně do očí:

„Víš, Dominiku, že jsi mi prve způsobil velikou starost?“

„Já?“ pravil mladík, předstíraje údiv.

„Ano, ty!“

„A jak to?“

„Víš dobře, že je mým přáním, abych tě jednou, a to brzy, oženila a měla kolem sebe vnoučky, kteří budou pokračováním mé i tvé osobnosti. Potom odejdu uklidněna, že máš svůj krb, svůj domov, a že aspoň ty nebudeš v životě osamocen.“

„Nuže...“ tázal se Dominik.

„Nuže... vzpomeň si, co jsi řekl dnes večer svému strýci a mně, než jsi se šel převléci?“

„Co jsem řekl? Já se již nepamatuji....“

„Opravdu? Nepamatuješ se již? Odpověz mi... ale teď upřímně!... Ty se již nepamatuješ?“

Dominik se zarděl; nechtěl lháti a byl trochu zahanben, že se o lež skoro již pokusil.

„Řekl jsem, že se neví, co se může státi... A to je pravda!“

„Ano, to je pravda. Ale tys to řekl v jistém smyslu, s určitým úmyslem, jako bys mě chtěl na něco připravit?!“

Dominik neodpovídal.

„...Na něco, co by pro mne bylo strašné, ... co by znamenalo konec, zhroucení všech mých snů..... Mluv vážně, nechceš snad jíti do semináře?“

A kladouc tuto otázku, dívala se upřeně na svého velkého syna ustrašenýma očima, jako by celý její život závisel na Dominikově odpovědi.

Odpověď ta nebyla určitá. Dominik políbil matku, objal také její hlavu oběma rukama.

„Víš, matinko, jak tě mám rád...“

„Odpověz mi: ano nebo ne?“

„Nemohu. Musil bych se dříve sám pevně rozhodnout.“

„Ale obíráš se takovými myšlenkami?“

„Nemohu říci, že bych se jimi neobíral...“

Paní Yholdyová klesla do lenošky a propukla v pláč.

„Tedy je konec všemu... Teď mi nezbývá než umřít, neboť můj syn, kterého jedině miluji, je mrtev. A já se těšila, jak ho jednoho dne povedu, zavěšena na jeho rámě...“

„Ale, matinko, abbé Firmin ti kdysi řekl, že není na světě šťastnější matky nad matku knězovu...“

„Ano, to platí o sprostných ženách... o ženách z lidu, o ženách z tvé patronáže! O těch, jejichž synové byli by malými živnostníky, šoféry, úředníčky... Zmírali by hladu, proto se dávají na kněžství... Ale já a ty!...“

„Já, matinko, nejsem nic velkého, když se srovnávám...“

„Nic velkého! Máš deset milionů!“

„A co víc?“

„Máš strýce, který je milionářem též a který se nad tebou rmoutí zrovna tak jako já... Studuješ filosofii a práva...“

„Abych si ukrátil čas.“

„Ale studie ti připravují nejkrásnější budoucnost.“

„V té příčině nečiň si ilusí. Mám kamarády ve vojenské akademii v Saint-Cyr, na technice, na universitě. Ti sledují kariéru, ti mají budoucnost. Ale já jsem prázdný list. Nediv se tedy příliš, že příroda, která má hrůzu z prázdnoty, pudí mne najednou, abych si na něj načrtl také nějakou myšlenku.“

„Myšlenku, kterou ti abbé Firmin nasadil do hlavy...ty sám bys na to nebyl přišel. Ještě před týdnem jsem tě viděla vedle Lolity a tak se mi nějak zdálo, že se ti líbí.“

„Líbí se mi dosud. Ale to není ještě dostatečný důvod, abych si ji uvedl do svého života. V každém případě tě ujišťuji, že mi abbé Firmin nikdy neřekl ani jediného slova, kterým by mě vybízel ke vstupu do semináře.“

„Ovšem, nevyslovil před tebou to slovo, na to je příliš chytrý. Ale pracuje k tomu.“

„Ani nevím, zdali bych byl přijat.“

„Ty, se svým jménem, se svými miliony!..“

„Nemyslím, že tam rozhoduje mnoho takové stanovisko... Většina slavných kněží byla z chudých rodin.“

„Nuže ponech kněžství těm chudým a ty, který můžeš dělati něco jiného, dělej něco jiného!“

Tu pravil Dominik jaksi soustrastně:

„Maminko, ty říkáš absurdní věci, patrně si jich nejsi ani vědoma. Praviš, že náleží jedné třídě lidí, aby se obětovala, a jiné třídě, aby se radovala. Mají se tedy nechávat zabíjeti stále jedni a ti samí?“

„Proč ne? Oběť je přirozená těm, jejichž život je smutný.“

„Maminko!... Maminko!... Příliš tě ctím, než abych jen na okamžik věřil, že takto smýšlíš s chladnou rozvahou. Jsi tento večer velmi rozrušena... já též. Nemyslil jsem, že tak vážná otázka bude dána tak spěšně a za těchto okolností, večer, po dni, plném rozčilování všeho druhu. Půjdeš si odpočinout a později, až tu budou důvody vážnější, budeme si moci znovu pohovořit o tomto palčivém předmětu. Pro dnešek nestalo se nic. Netrap se tedy předčasně pro věci, kterých ti budoucnost nemusí přinést.“

Paní Yholdyová se uklidnila při posledních slovech synových. Políbila ho dlouze.

„Děkuji ti za paprsek naděje, který mně tvá poslední slova ještě ponechávají. Ale nenadála jsem se něčeho takového a nevím, čím jsem si to zasloužila. Bojím se, že dnešní ani příštích nocí nebudu mnoho spát!“

Opravdu, paní Yholdyová té noci nespala. Obracela se jen na loži s boku na bok až do rána. V její horečnaté hlavě střídaly se nejnesmyslnější plány, nejprve že udělá hrozný výstup páteru Firminovi, konečně že si zaplatí novináře, aby zahájili ohnivou kampaň proti svádění synů z dobrých rodin. V pět hodin ráno zazvonila na pokojskou, která přiběhla všecka poplašená, rozespálá, myslíc, že je madame vážně nemocna.

Paní se však chtěla jen vykoupat a vypít šálek lipového květu, což jí skutečně udělalo dobře.

Ale po prvé ve svém životě oblékla si kabát a klobouk v sedm hodin ráno. A pan abbé Firmin právě tak popadal dech, jako ubohá pokojská, když po odsloužení mše svaté, chystaje se posnídati ve své úřadovně, spatřil vcházeti paní Yholdyovou, bíledou, se stisknutými zuby, připravenou ke kousání, k trhání, k pomstě... To již nebyla dáma ze společnosti, se zpěvavým hlasem, kterou kdysi viděl vcházeti do své úřadovny, ani matka, která přišla žádati, aby z jejího Dominika učinil muže... Byla to skoro lvice, která hájí své mládě před dravým ptákem, útočícím na ně u jeskynního brlohu.

Kněz s počátku nechápal.

„Pane abbé, kdysi svěřila jsem vám syna v bezmeznou důvěru. Věřila jsem tehdy ve vaši loyálnost. Dnes vím, že jsem se klamala a že užíváte svého vlivu na Dominika jen k tomu, abyste mi ho odcizil, cele se ho zmocnil a konečně ho oblékl do kleriky. To je ošklivé, co jste učinil, a nemám pro to jména... nebo spíše mám a já vám to slovo řeknu do očí!“

„Paní, já vám nerozumím...“

„Že ne?“

„Pravím vám, že nerozumím jedinému slovu z toho, co jste mi tu řekla...“

„Vy nevíte, že se Dominik chce dát zavřít do semináře...?“

„Ne, paní!“

„Neřekl vám o tom nikdy ani slova?“

„Ne.“

„Ani vy jemu?“

„To teprve ne.“

Abbé Firmin odpovídal ledovým hlasem, za kterým bylo tušiti var zadržovaného pohnutí. Byl to člověk hrdý a útlocitný; neočekávaný výstup této ženy ho urážel v nejintimnějším koutku duše. Pojednou se paní dala do pláče.

„Jestli jste mu o tom tedy nikdy nemluvil... opravdu nikdy nemluvil, pak je to ještě vážnější, než jsem myslila. Ach, vy budete při mně, důstojný pane! Řekněte, že ano! Prosí vás o to ubohá matka. Co bych si počala, kdyby se z mého syna stal páter!“

To slovo „páter“ pronesla oním tónem skryté nenávisti, jako ti z lidu, jimž slovo „kněz“ zdá se příliš ušlechtilé.

A to slovo učinilo konec soucitu, který počínal klíčiti v duši knězově.

„Paní, nemám příčiny, abych byl s vámi ani proti vám. Ta záležitost se vyjedná mezi vaším synem a Bohem. Jestliže ho Bůh volá ke kněžství, blahopřeji mu... volá ho k nejvznešenějšímu poslání, jaké je na světě, a vy snad nebudete chtít, doufám, abych já — kněz — bojoval proti tomuto povolání.“

„Ale ano, právě...“

„Ó, paní, dovolte... to se nesrovnává s mým svědomím!“

„Vaše dílo nebude při tom poškozeno, ujišťuji vás.“

„Mé dílo, paní, není živo z takového chleba.“

„Ale přece vmyslete se do mého postavení!“

„Ve vašem postavení, paní, řekl bych si: Bůh ví lépe než já, k čemu je Dominik povolán. Nestavme se proti Jeho vůli!“

„Ale vezme-li mně mého syna?“

„Váš syn, paní, bude vám vždycky vzat... buď ženou nebo Bohem. Bude-li to Bůh, odškodní vás stonásobně. Mohu vás ujistiti, že moje stařícká matka je nejšťastnější ze všech žen. A tak je tomu i s matkami většiny mých spolubratří. My kněží, kteří neplýtváme svou láskou na kdejakou křovinu u cesty, hromadíme poklady, o kterých nemáte tušení, pro bytosti, které nám Bůh dovoluje milovati láskou křesťanskou.“

Nastalo mlčení mezi těmito dvěma bytostmi, jejichž smýšlení byla zcela protichůdná. Mlčení to trvalo několik vteřin; přerušil je páter Firmin.

„Smím, paní, až se uvidím s Dominikem, zmíniti se mu o této vaší ranní návštěvě?“

„Ó ne, prosím vás... Schválně jsem přišla tak časně, aby neměl o ničem ani tušení.“

„Dobře... stane se, jak si přejete.“

„S Bohem, důstojný pane, a nehněvejte se na mne! Je to první rána... Zasáhla mě včera večer přímo do srdce... a byla jsem na ni tak málo připravena! Ach, politujte nás, ubohé matky!“

„Právě naopak, paní, musím vám blahopřáti, neboť po knězi přijde hned...“

„Knězova matka, vím to, já však chci raději něco jiného!“

„Kéž by vás Bůh neslyšel, paní!“ pravil abbé Firmin, ukláněje se s pocitem, který se podobal zděšení.

Za celý den nezavadilo se o věc ani slovem.

Ale večer setkal se strýc s paní Yholdyovou v kavárně Catelan. Dali si tam dostaveníčko. Usedli stranou u vyhrazeného stolku a živě jali se projednávat otázku, která jednoho z obou naplňovala úzkostí a druhého rozčilovala.

„Nuže, zvěděla jsi už něco bližšího?“ ptal se strýc.

„Ano; tys měl včera pravdu, věc je vážnější, než jsem myslila.“

„Tak tedy přece!“

„Ano. Nevím ještě, jak daleko zlo pokročilo, ale jen tuším. Promluvila jsem včera s Dominikem. Slovo, které před večerí prohodil, nebylo proneseno jen tak do větru; podle mého mínění, projevil jím již pevné přesvědčení. Navštívila jsem dnes časně ráno jeho katechetu.“

„Jakže, časně ráno? Ty, která se nemůžeš vypravit z domu za celé dopoledne?“

„Když je matka znepokojena, přestává pohodlí. Byla jsem znepokojena, než jsem mluvila s tím knězem; teď jsem znepokojena ještě víc. Tvrdil mi, že o ničem neví. Dominik prý nikdy s ním nemluvil o podobných věcech. Tomu prostě nechci věřit.“

„To si taky myslím.“

„On jediný je tajným strůjcem všeho. Zneužil Dominikovy prostomyslnosti, aby mu vočkoval jakési náboženské povolání. Můj Dominik knězem! nebo dokonce jesuitou, kapucínem! To je strašné! To se nesmí stát!“

A matka se vztyčila, s prsty bojovně vztaženými, hotova k zápasu... ke každému zápasu.

Strýc na ni hleděl, ale ne dosti ještě upokojen.

„Zlobiti se je velmi pěkné. Ale to ještě nestačí. Kdo chce vládnouti, musí předvídati. Tys však, švakrová, nic nepředvíдалa. Nic. Lituji, že ti to musím říci. Nyní bude třeba upozorňovat.“

„A přirozeně jsi hned pro rány, boule — řezání...?“

„Ano, přiložit sekeru k samému koření!“

„Já zase myslím, že se tím jen zlá miza vžene až do kořenů a pak vyrazí tím bouřlivěji. Nic tak neposiluje lásku, jako odpor.“

„Nuž tedy jdi do kláštera s ním!“

„Správně! Vyslechni mne! Mluvím bohužel tak vážně. Dominik je přesvědčen, že budeme dnem i nocí bojovati proti jeho smýšlení, a připravuje se na ten boj. Oč moudřejším se mi zdá uspat ho, živiti v něm dojem, že nekřížíme žádný z jeho plánů, ba naopak, že ho v nich ponenáhlu sami do jisté míry podporujeme. Teď máme květen; vím, že se zaměstnává skupinou malých otrhánků, kteří se připravují k prvnímu přijímání. Nabídnou mu tyto dny pro ně šaty, nebo látku na ně, nebo jiné dárky... Ještě nevím, ale jistě mu něco pro ně dám. To budu dělati až do prázdnin. Potom, ale teprve potom, zasáhla by tvoje sekerá.“

„Možná,“ pravil strýc, který naslouchal s velikou pozorností. „Je to metoda rafinovanější, nežli ta moje... ale je zcela ženská.“

„Každý tvor se hájí svou zbraní.“

„Nuže, zkusme to! Hlavně dbej, abys nevypadla ze své role.“

„Poněvadž na tom závisí můj život, můžeš být jist, že budu hrát svědomitě.“

Skutečně Dominik nevycházel z údivu. Očekával, ne-li výstup, tedy aspoň zamlklé, upjaté chování, které znal u své matky, kdykoli se jí něco nelíbilo. Dovedla nemluvit celý týden na služku. Jak se asi zachová vůči synovi?

Nic takového se nestalo, neboť to by nijak neprospělo jejím záměrům, a ona je chtěla provést. Byla prostě smutna a odměřena.

Když prošla náležitá doba, hledala příležitost k mluvení.

Pak napsala omluvný dopis páteru Firminovi:

Důstojný pane!

Onoho rána nebyla jsem při dobrém vědomí a omlouvám se Vám tímto listem. Dnes, uváživši všechno, jsem již zcela klidná. Stane se, co se bude Bohu líbiti! Oběť zajisté, a hrozná, bude to vždy; já však doufám, že mne milost Boží neopustí. Právě jsem si příliš dobře uvědomila, co by ze mne bylo, kdyby se mi jí nedostávalo.

Račte přijmouti, důstojný pane, s prosbou za prominutí zároveň ujištění mé naprosté úcty.

Růžena Yholdyová.

P. S. Spoléhám pevně, že se Dominik nedozví o mém pošetilém výstupu.

Druhého dne četl Dominik v malém salonku noviny. Paní Yholdyová vešla, přinášeje kus bílého hedvábí.

„Hleď! Abych ti dokázala, že se na tebe nehnevám, daruji ti toto hedvábí. Ty se v tom nevyznáš, ale je velmi pěkné. Snad ho budeš moci upotřebit ve své patronáži?“

„Děkuji ti,“ pravil Dominik potěšen.

Ale jakož byl poctivost sama, dodal prostomyslně:

„V té chvíli však nevím, k čemu bych té látky použil...“

„Mohou se z ní nastříhati stuhy — budou mnohem krásnější než z obchodů.“

„Opravdu! To ji tedy přijímám s vděčností.“

Takovým přirozeným způsobem pokračovala paní Yholdyová ve svém chování podle smluvného programu.

Když jí Dominik nemluvil o patronáži, což se stávalo dosti často, sama začínala o tom hovor. Dávala otázky, chtěla vědět, kolik dětí navštěvuje večerní schůzky? Rozdávají-li se odměny? A jaké? Mnohdy i žertovala. Jednoho večera vyhrála sto franků, vzala bankovku a podala ji Dominikovi:

„Tu máš! Je to pro tvé umouněné kluky!“

„I děkuji pěkně, mamá, to já přijímám vždy s velikou radostí.“ Dominik složil bankovku, dal ji do obálky a napsal na ni: „První bankovka, darovaná patronáži od mé matky.“

Nechal si ji na památku a páteru Firminovi dal jinou, stejné hodnoty.

Jindy chtěla vědět, kde hnízdí ta pověstná patronáž, která ponenáhlu zaujala tak důležité místo v životě jejího dědice.

„Ne, maminko — bude lépe, když tam nepůjdeš!“

„Tedy se tam podívám sama!“

„Netrefíš tam, je to v takových odlehlých ulicích, těmi jsi jistě ještě nikdy nešla.“

Ale když stále naléhala, dovedl ji tam jednou ve čtvrtek; bylo to v červnu. Přišli, když abbé Firmin právě sepisoval děti do prázdninových kolonií. Sestavovaly se tři skupiny, z nichž každá měla ztráviti tři neděle na zdravém venkovském vzduchu v Lotrinsku, na školním statku „Marmousets“, který propůjčil na dobu prázdnin verdunský biskup.

To byla vždy stejně slavnostní schůzka jako rozdělování cen na konci školního roku; i tu bývali vyvolení a odmítnutí.

Napětí v sále bylo veliké, neboť pro děti bylo přijetí do kolonie vrcholnou odměnou za celý rok, a na druhé straně, abbé, maje prostředky jen omezené, nemohl tam poslati všechny.

Vyvolávání jmen dělo se za napjatého ticha. Potom následovaly výbuchy radosti i hořký pláč, neboť je to kruté pro takového bledoučkého Pařížánka, je-li vyloučen z veliké hostiny polí, ze svátku slunce a každodenních výletů; ale jaká pomoc, když hoch neměl dostatečný počet návštěv patronáže!

Statek „Marmouset“ měl tu již svou tradici; všichni velcí tam již byli.

Nalézali tam hojnost mléka, másla, viděli tam telátka, krávy, koně; pomáhali při žních; chytali pstruhy na udici, konali výlety do hor a vraceli se s tvářemi osmáhlými, s tvrdými svaly a s mozkovou hmotou docela obnovenou.

Kdyby se mělo srovnávat, pak léto bylo pro ty, kteří zůstali ve městě, trpčí a krutější, nežli zima, kdy mrzli všichni společně.

Abbé to věděl, proto se snažil býti co nejspravedlivější při rozdělení míst.

Paní Yholdyová viděla svého syna, jak chodí od jednoho odmítnutého ke druhému „odstavěnému“, podle patronážního názvosloví — jak je těší, šeptem jim slibuje, že snad do nejbližšího odjezdu se dá věc ještě zařídit... že se jich jistě vezme víc nebo že se najde ještě jiné řešení... Viděla ho, jak vytahuje bílý kapesník a utírá slzy těm klukům; trásla se nad tím žárlivostí a odporem... Ne, toť neuvěřitelné, že může tak zajímati jejího syna ta ušpiněná chamrad'!

Chránila se však, aby prozradila, co se v ní děje. Předstírala docela útrpnost, a vzavši Dominika stranou, řekla mu, jde-li tu jen o peníze, že ráda mu pomůže, aby vypravil na prázdniny o několik dětí více.

Dominik, který učinil již osobně dosti štědrý dar, byl tím potěšen, ne tak snad peněžitým příspěvkem, jako spíše nad změnou, která se projevovala tímto počinem u jeho matky.

Také ji dobrotivý Bůh „zapřáhne do díla“,

myslel si, používaje v duchu tohoto běžného výrazu patronážních spolubratří.

Dala mu ihned pět set franků a pan abbé, zpraven o tom, přišel jí před odchodem poděkovat.

A pomaloučku počalo se v přepychovém sídle na Elysejských Polích běžně mluvit o dobročinných spolcích, o patronáži, o malých chovancích, o letních osadách, o snížených lístcích a o tom všem, co zaměstnává velkou farní rodinu.

Dominik použil svých styků, aby docílil všude snížení cen na jízdenkách i při nákupu různých potřeb, které si odváželi z Paříže.

Také jeho strýc se účastnil díla. Vyhledal jednoho ze svých přátel, továrníka čokolády, který za nízkou cenu zásobil touto pochoutkou všechny tři výpravy. Chtěl také mít zasluhu a daroval celý sklad opánků.

Dominikovi narostla křídla.

Tak tedy nejen že sám vykonal něco dobrého pro patronáž, ale Bůh mu již dává nalézt spolupracovníky... Jeho matka i jeho strýc jsou jati tou božskou závratí dobročinnosti a nyní prožívá svrchovanou radost, že může mysliti zcela hlasitě své nejintimnější myšlenky apoštolátu. Mluvil o svém ideálu. Pěl o svých tužbách. Patronáž byla příliš malá, děti se tísnily při přednáškách; o divadelních nebo filmových představeních bylo šílené a nebezpečné, nacpat dvanáct set osob do sálu, který jich pravidelně mohl pojmouti sotva polovic. Kdyby tak někdy nastala panika!

„Nuže, co bys tedy myslel, že by se mělo zařídit pro patronáž?“ tázal se strýc.

„Mám vyhlédnutý pěkný pozemek vedle našeho, ... stojí na něm továrna, která zkrachovala. Jsou tam dvě ohromná skladiště, to by byly sály přímo stvořené pro schůze a tělocvik; dále úřední místnosti, které by bylo třeba jen upravit. A dokonce, dávný sen našeho milého abbé... mohli bychom snadno mít i kapli..... kapli

uprostřed patronáže, kde by se mohly děti modlit. Tak měli bychom svatyni, v níž Bůh by dlel uprostřed nás! Chápeš, maminko, tu radost, tu posilující útěchu, že veliký Přítel je s námi?“

„Ano... ovšem.“

„A kolik by stála ta opuštěná továrna?“

„Maličkost! Dvě stě tisíc franků pozemek, budova a všechno příslušenství... to jest sotva čtvrtinu skutečné hodnoty.“

Paní Yholdyová a její švagr vyměnili pohled, ... pohled, který by Dominikovi mnoho řekl, kdyby jej byl mohl zachytiti a postřehnouti jeho ustrašenost.

„Dvě stě tisíc franků!“ opakoval večer strýc své švakrové. „Nuže nejde na to v rukavičkách ten tvůj syn! Dvě stě tisíc franků! Věnoval by je přirozeně ze své kapsy, možná ještě více. Jakoby se dvě stě tisícovek našlo jen tak na ulici! A ten hloupý hoch by to udělal! Je v cizí moci... Abbé si s ním dělá, co chce. Ten tvůj kandidát kněžství, nebudeš-li ho držeti zkrátka, je s to přivésti tě na mizinu. Slyšíš? Na mizinu! Dnes říká dvě stě tisíc franků, zítra řekne jeden... dva miliony. A protože jich má právě jen deset, splaší-li se jen dost málo, bude jim brzy konec. Je svrchovaný čas, Růženo, je svrchovaný čas!“

Paní Yholdyová poslouchala najednou všechna znepokojena.

„Zbývá již pouze měsíc. Teď ho ještě nechme, ať si vypraví na venkov tu svou drobotinu.“

„Ale potom musí zasáhnout sekera!“

„Ano, sekera, připojuji se. Bude třeba najíti nějaké ztracené zákoutí, hezky daleko, nějaký ostrov, kde ho zavřeme a dáme mu prodělati opravdové léčení samotou, jaké se předpisuje neurastenikům a bláznům. Je to hrozné slovo, které zde pronáším, ale náboženské blouznění je právě tak nebezpečné, jako jiné.“

„Ano, ale pak mu nesmí abbé psáti!“ zvolal strýc.

„Právě proto bych si přála odlehlé pěkné místo, kde by se nenudil, ale kde by dopisování nebylo tak lehké a dopisy mohly se snadno zachycovati.“

„Znáš písmo pátera Firmina?“

„Jak bych ho neznala!“ zvolala paní Yhol-dyová.

„Pohovoříme si ještě o tom všem později. Prostuduji své průvodce. Již bych o něčem věděl. Co bys říkala Noirmoutieru? Není to tuze daleko a přece dosti daleko. Je to pěkný ostrov, tuze krásný, a onehdy jsem slyšel vypravovat malou Lolitu, že tam její matka najala vilu.“

„Bratře milý, nehledejme dále! Pan páter bude v Lotrinsku se svými umouněnými kluky, Lolita v Noirmoutieru. Jen je-li ta zpráva zaručena?“

„Dám si ji potvrdit.“

„Lolita je snad ta jediná. Snad mi rozumíš?“

„Jak bych nerozuměl!“

Vyměnili tentýž pohled jako u stolu.

Za čtrnáct dní potom Dominik, jeho matka a strýc byli v 8 hodin večer na Východním nádraží. Odjížděla to první výprava na statek Marmousets. Horko bylo k zalknutí, nádraží nacpané. Ale děti toho nedbaly. Nakupeny před sedmi vagony, které jim byly vyhrazeny a z nichž každý byl označen nalepeným nápisem: „Prazdninová osada Marmousets“, čekaly jen na okamžik, kdy se nahnou do vozů.

Jejich rodiče je vyprovázeli a bylo to velmi dojemné. Byli tu tatínkové a maminky, často i jen babička samotná, protože oba rodiče zemřeli na tuberkulosu. A dávali pilné rady:

„Ať jsi hodný! Žádné nerozvážené kousky!... Piš nám hned zítra!“

„Budeš-li něco potřebovat, pošli nám lístek!“

Děti odpovídaly roztržitě, neznajíce ještě nesmírnou hloubku jistých kořenů a úzkost jistých duší před nejmenším odloučením.

Byla tu také pestrá směsice různých zavazadel, vaky trochu hrbaté i malé nuzné balíčky, výbava dětská, svázaná do starých novin kouskem motouzu.

A pak nastal okamžik odjezdu. Výkřiky „hurá!“ provázely rozjíždění vlaku, dětské hlavičky vyhlížely z oken, knitaly se ručky, malé kapesníky... Srdečné loučení abbého, který odjížděl, s Dominikem, který zůstával...

„Jednou musíte jeti s námi!“

„Ó ano, pane abbé... jistě a jak rád!“

Děti křičely: „Ať žije pan Dominik! Budeme vám psát! Pošleme vám pěkné pohlednice! Ale musíte nám taky nějaké poslati!“

Konečně vlak zmizel v kouři a v noční tmě.

Dominik zůstal na nástupišti uprostřed těch dobrých lidí, kteří věděli, jak velikým obnosem peněžním přispěl ku blahu jejich drahých dětí. Děkovali mu, tiskli mu ruku. Jedna stařenka, babička, dokonce políbila tu ruku, která jejímu vnoučeti umožnila jeti si na venkov pro slunce a život.

Osamocen uprostřed těch ponížených projevů lidové vděčnosti, pociťoval tíže, než předpokládal, odloučení od těch, kteří se opravdu stali „jeho dítkami“, Dominik se náhle rozplakal.

Ty slzy viděli rodiče. A říkali si jedni druhým:

„Hledte, jak ten bohatý pán má naše děti rád!“

A mezi ním a jimi bylo hned přátelství na život a na smrt.

Také jeho matka a strýc, stojíce poněkud opodál, viděli ty slzy a po třetí již vyměnili spolu týž pohled... pohled, který mluvil věci hrozné pro toho velikého hochu, stojícího na peroně na jednom a téměř místě...; snad tušil, že ty děti, k nimž lnul celou svou duší, ty děti že vidí takto naposled a že jedna stránka, nejkrásnější, protože božská, brzy obrátí se navždy v knize jeho života.

X

Matka a strýc dopřáli Dominikovi týden, aby se mohl oddávat smutku nad odchodem svého oddělení malých. Hleděli se vmýšleti do jeho myšlenek a nacházeti pro něho slova útěchy a soucitu.

Dominik byl z toho odloučení téměř nemocen. Sám si nepředstavoval, že již ty děti tak hluboce miluje, ale jeho ochablé zdraví posloužilo záměrům paní Yholdyové.

Rodinný lékař měl vždy u Dominika velkou vážnost; paní Yholdyová mu s jistým strachem svěřila všechny své obavy a snažně ho prosila, aby ji podporoval v jejích pokusech o nápravu.

Doktor jí vyhověl tím spíše, že zjistil u Dominika velikou vyčerpanost fysickou i duševní.

Mluvil s ním otcovsky, obratně... řekl mu, že se musí plnit Boží přikázání. Dominik toho roku mnoho pracoval v neděli, což je skoro zapovězeno; teď musí napravit tento nezvyklý výdej své životní energie a svoliti k zaslouženému odpočinku.

Dominik nemohl nic namítati. Každoročně provázel svou matku brzy na ten, brzy na jiný letní byt. Lékař mu radil ostrov Noirmoutier, který vyhovoval všem žádoucím podmínkám v tomto případě. Odpověděl, že líbí-li se tento ostrov

jeho matce, pojede tam stejně rád, jako kamkoli jinam.

Aby svou hru lépe skryla, učinila paní Yholdyová jednu námitku. Do Noirmoutieru se jede celou hodinu po moři, a ona se moře trochu bojí.

Ale strýc jí nato hned odpověděl, že je možno přistati k ostrovu také velmi dobře u vesničky Fromentine, což zkracuje přeplavbu na nepatrných pět minut.

„V tom případě nečiním již námitek. Přece se však přiznávám, že mám tajnou obavu, nebude-li nás pobyt na tom ostrově podle všeho dosti opuštěném příliš nudit?“

Paní Yholdyová svou úlohu přepínala, a to zbytečně, neboť jistá samota za těch okolností mohla býti Dominikovi jen vhod.

Všichni se tedy chystali ztráviti léto v naprostém klidu v tom dalekém ostrovním zátíší, v lese zvaném „La Chaise“.

Strýc se jal čile vyjednávat s pronajimatelem příhodné vilky. Bylo velmi pozdě, ale stalo se, co se často přihází: rodina, která vilu najala, v poslední chvíli pro nenadálé překážky nemohla přijeti. A tak bylo paní Yholdyové přáno, aby těžila z pohodlné a krásné vily „Tyrkysy“, jedné z nejlépe položených na celém ostrově.

Čím více se blížil odjezd, tím více se mamá a strýc utvrzovali v přesvědčení, že jejich výběr byl velmi šťastný.

Příbuzné Lotiny, dámy de Presves, navštěvovaly je v bytě na Elysejských Polích a pokaždé jim sdělovaly své nadšení pro letovisko Noirmoutier, které již znaly. Najaly na rok vilu „Kermimie“, ne tuze daleko od „Tyrkysy“, ale bez výhledu na moře; bály se větrů ze širého oceánu.

Lolita přinesla jednou večer fotografie: vila měla široké přízemí s nástavbou malého poschodí koldokola lemovaného přepychovým rostlinstvem; celek jakoby schoulen skrýval se v jedlovém a bo-

rovém lese, vesele prozařovaném sluncem se všech stran.

„Tyrkysa,“ pravila dívka, „jest ještě mnohem krásnější a lépe položena, neboť vévodí nad mořem, zcela blízko zátoky Souzeaux, jedné z nejmalebnějších toho ostrova.“

A jednoho červencového večera na nádraží Quai d'Orsay sešly se obě rodiny v témže vagonu I. třídy, odjíždějíce k Nantám, Porniku a Noirmoutieru.

Malá Lolita byla rozkošná ve svém cestovním kostymu, rozkošná, protože byla od přírody hezká, že byla vkusně oblečená a pomyslení na to, že prožije léto vedle rodiny Yholdyovy zvláště v okolí toho mladého muže, jehož moudrost a jmění vzbudily již velikou pozornost, otvírala jí skrovné sice, ale přece jen otvírala jí jisté naděje, které by byly s to způsobiti tlučení srdce i dívce méně vznětlivé, než byla ona.

Lolita je drobná, jako její jméno. Když na ni patříte, máte dojem hezké věcičky, skoro nějakého hezkého zvířátka, a přece je umělkyní až do konečků svých prstů, umělkyní dokonalou, pianistkou a malířkou skutečných kvalit.

Růžová a plavovlasá, je letos krátce ostříhána à la Jeanne d'Arc, ó ne k vůli této národní světici, ale protože jí tento účes odhaluje krk ohebný a krásný a protože je to pohodlnější pro tenis, koupání a dlouhé procházky.

Neboť Lolita je mnohem více sportovní, než nábožná. Vykonala své první sv. přijímání, a to je vše. Potom ji uchlopil velkosvětský proud, unášeje ji od sezony k sezoně, od letoviska k letovisku, od zábavy k zábavě a zabraňuje, aby ji trvale řídil jakýkoli duchovní vliv.

Při tom byla docela miloučká, „diblík“, jak říkala paní Yholdyová, která ji milovala — tak trochu jako milujeme kočičku — pro její oči, něžnost a jisté aristokratické rozmory.

Dominik, velmi dvorný mladý muž, byl přirozeně po celou cestu úslužným rytířem dam.

V Porniku bylo jeho první starostí běžet k moři, aby se podíval, je-li klidné, neboť na strýcovo naléhání upustila paní Yholdyová od dlouhé zajíždky přes Fromentine a La Fosse.

Nuže, toho rána moře bylo báječné; člověk by řekl: číše tekutého mléčného tyrkysu. Loď čekala, kapitán byl již netrpěliv, aby mohl vyplouti; voda rychle opadávala a první obrátky lodního šroubu vynesly na povrch zvířené bahno.

Dominik zamyšleně pozoroval, jak malebná krajina pornická mizí na obzoru. Delfíni vynořovali se nad hladinu a jako děti laškovali podle lodi. Lolita se o ně zajímala, ale Dominikova mysl byla jinde, daleko, velmi daleko, tam kdesi blízko Vogézských hor. A jestliže přece jen trochu pozoroval tvářnost nové krajiny, to jen proto, aby si říkal, že by „jeho hochy“ také těšila podobná plavba a že bude třeba tím plánem jednoho dne zabývat se blíže.

Za tři čtvrtě hodiny ostrov se jevil v určitějších rysech a přiměl Dominika, aby mu věnoval pozornost. Byla to zemička malá a pěkná, trochu jako Lolita.

Příjezd k můstku, mávání šátky, čekající přátelé, lesík La Chaise, jenž zelení svých dubů lemoval azurovou zátoku, písčité pláže, modré a hnědé plachty rybářské, čluny v barvách mořských racků, oslíčkové, celí šedí jako noirmoutierský prach, místní účesy a čepce, větrné mlýny s malebnými křídly, jež z lodi je vidět, jak se otáčejí v dáli, to vše tvořilo celek velmi smavý, který se cestujícím velice líbil.

Rozhodně ten ostrov velmi pěkně přijímal své hosty.

Člen pronajímací společnosti očekával panstvo na přístavišti a dobrý dojem obou rodin se stupňoval, když vešly do lesíku La Chaise, aby vyhledaly svá obydlí.

Vily porůznu stojící objevovaly se či spíše tušily se tu a tam, žádná nepodobala se druhé. Ta zde byla připíchnuta jako drobný šperk na skále čnějící nad mořem; jiná zase napodobovala tvar majáku. Ale většina jich byla jako zahrabána v mimósách, jedlích a doubovích.

Nejprve přišli k vile „Ker-Mimi“, jež byla roztomilá jako její jméno a ještě mnohem krásnější než na fotografii.

Pak tu byla „Tyrkysa“, vážnější, povýšenější; odevšak vévodila moři svým zjevem, připomínajícím nějaký alsaský hrad, vynořující se z houští mimos, jedlí a stoletých dubů.

Každá z obou vil nejvíce se líbila té rodině, která v ní měla bydleti. Strýc by se celý otloukl v té zelené bonboniére, jako byla Ker-Mimi. Lolita by zabloudila v rozlehlých sálech Tyrkysy.

Několik dní věnovali zařizování, měli mnoho zavazadel; potom začal opravdový letní pobyt.

Dominik trpěl každým vyšinutím ze svého pořádku; potřeboval času, aby si zvykl na nové bydliště. Proto se paní Yholdyová neznepokojovala jeho zasmušilým vzezřením v prvních dnech.

Tentokrát se skutečně ten jinoch trápil z různých příčin. Chyběl mu abbé Firmin a jeho oddělení malých ještě více. Matka ho unavovala, strýc ho dráždil. Rodina Lolitina, zcela zabrána zařizováním svého sídla, nepřišla ještě rozptýlit jeho mrzutou náladu.

Ostatně Dominik hledal samotu a stačilo jen několik kroků, aby ji našel.

Ráno i odpoledne odcházel na osamělou pláň, která se táhla nad druhým lesem, zvaným La Claire. Zdála se mu ta pláň zvláště příhodnou pro jeho rozjímání.

Není mu ještě plných osmnáct let a vidí život čím dále tím jasněji jako věc neskonale vážnou, z níž je povinen docílit co možná největšího mravního užitku. Odpočine si, ale jen proto, aby v příští

zimě mohl lépe pracovati. Nechá teď rozbírání mučivých protikladů a až se mysl jeho uklidní, napíše panu abbému a vyloží mu svůj duševní stav.

Ta myšlenka o ceně života a ještě mnoho jiných, o kterých neměl před stykem s patronáží valného tušení, zmítaly se v něm od prvních dnů jeho příjezdu, jako by se bály, aby je tu nevystřídaly jiné.

Dominik myšlenky ty zachycoval, prohluboval a je zkoumal na osamělých procházkách, kdy se těšil z klidu tohoto mořského pobřeží, jež zdálo se, jako by náleželo pouze jemu. Byl tu skoro vždycky sám mezi nebem a mořem. Immortelky s medovou vůní kvetly všude a také modré bodláky. Na té pláni bylo zříti jen jedinou lidskou stavbu, starý polozřícený mlýn, jenž slouží námořníkům za orientační znamení; má jméno po svém majiteli, „věž otce Gauthiera“.

A konečně jako ubohé pošetilé rámě, které by chtělo obejmouti oceán kolem pasu, vybíhá uzounký pruh země, zakřivuje se a na něm se běhají malé daleké vesnice Le Vieil, La Madeleine a La Blanche.

V tomto rámci prožije své léto a rámeček ten se mu líbil.

Mnoho nebe, mnoho moře, málo země, to se hodilo jeho duši, dychtivé oprostiti se z pout země a vzlétati.

Za několik dní dala mu již ta krásná příroda pocítiti svůj konejšivý vliv.

Dominikova duše se jí poddávala, okřávala v ní jako v lázni.

„Již vypadáš lépe,“ řekla mu jednou večer matka.

„Tady mi jistě slouží; Noirmoutier je ideální letovisko a doufám, že si tu náležitě odpočinu.“

„Máš toho tolik zapotřebí, můj ubohý hochu!“ povzdychla matka, objímajíc ho s vypočítavou něžností, jež byla laskáním a zároveň opanováním.

Tužkou v Dominíkově náčrtníku.

Právě jsem četl myšlenku, která mě zaujala... Zde jest, tak jak jsem si ji napsal po paměti:

„Člověk jest jako sochař, který má udělati svou sochu na svůj hrob. Málo na tom záleží, zda je to socha dítěte, jinocha, zralého muže nebo starce. Hlavní je, aby byla krásná a hodna pohledů, které se na ní zastaví.“

Přemítal jsem o této myšlence a myslím, kdo by se jí držel, že by pracoval jen na svém ubohém já, jež jest samo o sobě tak všední, tak nepatrné a tak málo hodné pozornosti.

Jediné slovo by tuto větu přetvořilo, je to slovo „Bůh“.

„Člověk je sochař, který má udělati svou vlastní sochu na podívanou Bohu, umělci neskonalemu, kráse svrchované...“

Jak se to hned všechno změní! Jako když nesmírné slunce zaplaví svými paprsky bídu podkrovní světničky.

Ano, „já“ je hodno nenávisti. A přece právě s tímto „já“ se setkáváme, odfoukneme-li pyšnou pěnu s většiny lidských citů, i těch na pohled nejnezištnějších.

Jaká struska v našem pokladu, až přijdeme před soudnou stolicí Boží a naprostá Pravda pronikne svým jasem všechny záhyby našich duší!

Proto také jedno z míst, kterým v Písmě svatém nejlépe rozumím, je ono, kde se praví: „Nikdo neví, je-li hoden lásky nebo hněvu.“

Učiň, ó Bože, abych byl hoden lásky. A nejsem-li jí hoden, miluj mě přece; znáš hlínu, z které jsem utvořen, i všechny kazy, které se ve mně ozývají. Smiluj se nad výhonkem, který by se tak rád naštěpoval na Tebe a stal se Tvým.

Bohatý mladík v evangeliu odešel, protože byl bohat; já Tě neopustím pro takový důvod. Ale jsem slaboch... Dej mi Svou sílu. Jsem váš-

nivý. Mám nesmírnou potřebu milovati a cítiti, že jsem milován. Vrhni mi do očí celé slunce Své lásky... Ať vidím již jen Tebe! Ať Ti přinesu své mládí! Ať mám zásluhu, že jsem Ti cele k službám po těch několik let, kdy bych mohl náležeti jiným... těm, kteří mne sledují, na mne číhají a chtějí mne vyrvati Tvé zvoucí náruči. Ať přijde království Tvé!

A možno-li, ať přijde trochu i přičiněním toho ubohoučkého nic, kterým jsem před Tebou, ó ne-skonalá velebnosti Boží!...

XI.

Důstojnému pánu P. Firminovi

v Marmousefs
dvorec u Verdunu
(departement Meuse).

Drahý pane abbé!

Dnes ráno jsem šťasten, ale opravdu zcela šťasten. Kdybych Vám býval psal včera, byl byste dostal naříkavý dopis dopis, nad kterým byste si řekl: „Dominik má zase v hlavě brouka. A byl byste se smál, Vy silný, který nemáte nikdy brouka v hlavě.

Co chcete? Jsem sláb, Vy jste daleko ode mne, moji chlapci také, mám dojem prázdnoty, jaké jsem dosud nikdy nepocítil.

Moje matka, strýc a přátelská rodina jsou tu sice se mnou. Ale to mi nenahradí Vás s Vaším náhlým nadšením, novou myšlenkou, neočekávaným postřehem, s čímsi, co Vy sám ani nepozorujete a co mě často rozechvívá až na dno duše.

Dnes ráno šel jsem pozdraviti moře s výše písčitého břehu, imž sousedí naše vila.

Byl jsem tam a radoval se z východu slunce. Znáte tu píseň: „Ranní hodina neše v ústech květy . “? Dnešní ráno přineslo těch květů plno.

Moře odlivem velmi velmi daleko se vzdálilo od břehu a já pozoroval starou ženu z ostrova, jak s vykasanými sukněmi loví mořské ráčky, když moji pozornost upoutala řada bílých postaviček, jež se pohybovaly a poskakovaly v dáli mezi skalisky. Sestoupil jsem na písek, ale měl jsem hlupák botky, kdežto správnou místní obuví jsou sandály a v nich bosé nohy. Nemohl jsem tedy dojíti až ke skaliskům, ale z místa při břehu, kde jsem byl, rozeznal jsem velmi dobře celé hejno malých hochů, zřejmě Pařížanů, kteří byli velmi horlivě zaměstnáni hledáním krabů pod kameny.

Z dálky bych byl řekl, že jsou to ti moji, ti malí z mého oddělení. Byl tu takový klouček snědé pleti, s vlasy jako koudel, právě

takový jako náš „Černoušek“, jiný jako náš „Obr“ a ještě jiný jako naše „Vyžlátko“.

Když přišli ke břehu, optal jsem se jich, zda měli dobrý lov. Ukázali mi své malé kraby, drobounké ráčky, a hned jsme se sprátelili.

Šel mimo jeden námořník z blízké vesnice s košem velikých živých krabů. odkoupil jsem mu jeho úlovek a rozdal jej dětem. To bylo radostného jásofu! Uspěl jsem i známá slova, že jsem „hodný pán“, atd.

Ovšem, že jsem je doprovodil až do jejich tábora. Byli z prázdninové osady v Demi-Butte, tedy skoro sousedé, a já se cítil na několik chvil přenesen do své tolik milované patronáže.

Kněz, který byl s nimi, vysoký a osmáhlý, pozval mne, abych si prohlédl jejich kolonii. Založil ji bývalý farář od sv. Jana, starý, ale ještě statný kněz, který když byl po celý život dobře činil, uchýlil se sem na odpočinek. Odpočívá si však tak, že pracuje více než kdy jindy, založil farní osadu rybářů v Le Vieil, povolal řeholní sestry z Vendée, vystavěl kostel — a to již ve svém životě třetí — a založil tuto kolonii pro děti ze své bývalé farnosti, které miluje jako dobrý starý dědoušek.

Zařízení jeho kolonie je prosté, ale je tam vše, čeho třeba. Dva dřevěné trámce upevněné ve zdi a spojené plátnem, to je lůžko, Napočítal jsem jich třicet. Prkénko nad lůžkem pro hochovské zavazadlo, takto docela prosté. Vpředu je maličká kuchyně, vzadu dosti omezená místnost pro velké a to je všecko.

Připojte k tomu velký dvůr a studnu obklopenou bambusy a zvláště blízkost moře, od něhož jsou odděleni jen záclonou malebných sosen, zkroucených, pochýlených k zemi mořskými větry.

Tyto děti, přišlé z 18. pařížského okresu před čtrnácti dny s bledými tvářemi, jsou již všechny opáleny sluncem. Bude potřeba, abychom také my měly prázdninovou osadu u moře, na příklad zde. Budu dávat pilný pozor, kde bude nějaký pozemek ke koupi nebo k nájmu. Jeť zdejší krajina opravdu pěkná, „Azurové pobřeží“ méně opotřebované a méně zevšednělé než na Riviéře.

Když ráno otevru okno, mám před sebou celý záliv a veliké skalisko zvané Le Cob, pak v dáli řadu písčitých pláží vroubených vesnicemi. Nízké vápnem bílené domky, kryté taškami, jejichž oblý tvar prozrazuje jižní krajinu, rýsují se ve velmi jasných tónech mezi modrou oblohou a modrým nebem. Člověk si připadá, jako v Alžírsku. Tím spíše, že je zde zvláštní, velmi vzdušné světlo, pro které lituji, že jsem si nevzal s sebou své štětce. Vy snad ani nevíte, že velmi rád maluji?

To všecko Vám píši, abyste mohl bráti účast na mém životě, neboť jste můj duchovní otec a vůdce a bude Vám třeba dávat mi rady a snad i rozkazy, které mohou tak velice změnit jeho prvotný směr.

Celkem mám zato, že prázdniny se vydaří.

Mohu slyšet mši sv. ráno v kapličky, která se skrývá v pozadí malého starožitného dvorce Obořiště. Náleží tento dvorec jednomu knězi z Paříže a dobře zapadá do svého okolí se svými starými zdmi barvy mirabelek, staletými stromy a bílými ploty. Toť „Obořiště“

leží za lesem La Claire, zcela o samotě. Je to velmi příjemná procházka, když se tam ráno zvolna ubírám po písčitém břehu a cestou se modlím.

Naše vila je také krásná, ale jinou krásou. Představte si vysoké alsaské stavení uprostřed borovic a jedlí a před ním moře, jež pozorováno s této strany má často krásnou tyrkysovou barvu. Odtud má vila své jméno.

Za několik okamžiků budu se ubírat lesem La Chaire až k přístavišti, abych Vám odeslal tento dopis. Vkládám do něho všechnu svou vděčnou lásku. Vaše prázdniny jsou mi svaté. Máte tolik zapotřebí, abyste si odpočinul po vyčerpávající celoroční únavě. A přece, jak bych Vám byl povděčen, kdybyste mi mohl čas od času psát, byť to bylo jen několik řádek.

Potřebuji Vás víte to dobře, sám nejsem nic. Žiji jen z dojmů, z podnětů, ze samých vnějších věcí, z věcí mimo mne. A zde mě všechno táhne spíše dolů než vzhůru, jsem povinen Vám to vyznat.

Předsevzal jste si, učinit ze mne člověka pevné vůle, neopouštějte mne v půl cestě, chtěl bych dospět k cíli stát se „někým“, ne pro sebe, ale pro slávu Boží a spásu duší.

Včera v neděli byl jsem na požehnání v Noirmoutieru v lodi velkého kostela. Ministrant klečel blízko mne, dým z jeho kaditelnice stoupal ke klenbě a já modlil se k Bohu: „Toto kadidlo neví, že Tě uctívá, ale já to vím; беру jeho modrý dým a obětuji Ti jej a do něho vdechuji svůj úmysl, a ten je, oslaviti Tebe, Bytosti nekonečná, Tvůrce a zachovateli všech věcí!

A co jsem činil s tím kadidlem, doufám, že budu brzy činit s dušemi. Vezmu ty duše, jež jsou nevědoucí, a budu je řídit k Tobě, ó Bože, který jsi za ně umřel — —

Ale, drahý abbé, pozoruji, že nadužívám Vašeho času. Je mi tak blaze, mohu-li takto mluvit s Vámi, protože jen při Vás jediném mohu myslit nahlas.

Doufám, že jste tam zdrav v tom Marmousets.

Budu Vás tam moci jednoho dne překvapit? Bojím se velice, že ne, neboť rodinné zjetí je hrozné ve své sobecké sladkosti.

V každém případě myslete na můj návrh, že by se mohla tady zřídit druhá kolonie. Hory a moře. Tak bychom přišli vhod všem potřebám našich maličkých.

Budte, drahý pane abbé, ujištěn mými city nejhlubší oddanností a řekněte tam těm mým dětem, že žiji ve vzpomínkách na ně a v lásce k nim a že první fotografie, kterou jsem připíchl na stěnu svého pokoje, byla právě ta jejich, ale že jest ještě mnohem hlouběji vryta do mého srdce.

Dominik Yholdy,
Noirmoutier, Vila Tyrkysa
(Vendée).

XII.

Ženou nespokojenou, ale naprosto nespokojenou byla paní Yholdyová, když jí její syn s nadšením vypravoval, jak se na pobřeží setkal s celou nějakou patronáží sotva čtvrt hodinky od vily, a že právě psal abbému, aby se mu sdělil se svou radostí nad tou šťastnou náhodou.

Paní Yholdyová za tepla pověděla tu novinu strýci, který zaklel, což činíval jen za velmi řídkých okolností, když ho potkalo něco velmi mrzutého.

Ale poplach se k večeru utišil. Strýc se vydal k prázdninové kolonii do Claire; setkal se s dětmi a dověděl se od nich, že kolonie tu je pouze na měsíc a z toho že už dva týdny uplynuly.

„Kdož ví?“ usuzoval strýc; „možná, že máme z pekla štěstí. Ta nevíтанá patronáž může býti i pro něco dobrá. Usnadní přechod od patronáže k naprostému nedostatku patronáže.“

„Což je konec konců proti tvé zásadě, že se na to musí se sekyrou,“ podotkla jeho švakrová, které to nedalo, aby nerýpla.

„Mýlíš se Růženo... sekyrou se na to šlo, když jsme ho odvezli z Paříže a úplně odloučili od abbého. To se udělalo a dobře udělalo. Nač teď musíme dohlížeti, to je na poštu. Necháme-li pátera Firmina, aby pokračoval na dálku ve své

ohlupovací činnosti, nic jsme neučinili. Řekla jsi mi, že znáš jeho písmo?“

„Rozhodně.“

„Bude tedy potřeba, abychom věděli, v kolik hodin a kudy listonoš chodí, a zařídili to tak, aby všechny dopisy procházely napřed našima rukama. Co přijde od kněze, všechno spálíme, i když v tom nebude nic závadného. Čas, který zdolá všechno, zdolá — byl by v tom ďas — i vliv toho pátera.“

Hned také jali se toto rozhodnutí prováděti.

Pošta docházela do vily Tyrkysy k šesté hodině večer; dojížděl tam na kole listonoš, který měl na starosti vily v La Chaise.

Ale Noirmoutier jest ostrov vzájemné důvěry.

Předně každý si může jíti na poštu pro své dopisy, ba i pro dopisy svého souseda. Pak může se také chodit listonoši naproti.

Strýc měl vzezření vážného gentlemana a nikdo mu neodepřel odpovědi na jeho otázky. Zvěděl hodinu, kdy ten dobrý muž listonoš narovnával na záď svého kola celou obsažnou korespondenci, určenou obyvatelům lesních domků, i hodinu, kdy se blížil k jejich vile, neboť zvonek sousedního domu zazněl vždy jako gong, a tu již byl vždy pohotově, aby šel listonošovi naproti.

Tak dostával do rukou vždy celou poštu. Po několik dní neviděl mezi ní nic z toho, na co číhal; ale jednou večer zpozoroval dopis, adresovaný Dominikovi, orazítkovaný v Mense, a písmo vypadalo nějak „kněžsky“.

Ukázal dopis své švakrové a ta bez váhání prohlásila: „To je od něho!“

„Užnej, Růženo, že mám čich?“

„Nuže, otevřeme...?“

„To se ví, že otevřeme!“

Strýc vyňal rozvážně list z obálky, oba se sklonili nad jeho obsahem a četli společně:

Můj milý Dominiku!

Nemusím Vám psát, že Váš dopis mi způsobil radost, jako vše, co přichází od Vás. Znam Vás tak dlouho. Ale dopis o prázdninách je zvláště vítán, neboť předně je známkou přichylnosti a za druhé praví mi, jak se Vám vede, když jste sám bez duchovního vedení, to jest, co dokážete sám o sobě.

Po celý rok a zvláště letos, byl jste zapjat do společného díla a těžil jste z toho, že jste byl unášen proudem, který stupňoval Vaše síly a často je i stvořil. Dnes jste ponechán sám sobě a dokážete, co umíte.

Již pocítujete tu osamělost, brzy budete jí trpět ještě více. Ale rozpomeňte se, že pravda zůstává pravdou, . . . že nezávisí na těch, kteří ji popírají, ani na těch, kteří ji hájí. Sto tisíc osob může tvrdit, že dvakrát dvě je pět; je to omyl. Celé město Paříž nemusí vkročití nohou do kostela, proto však není méně pravda, že Bůh je Bůh a že v poslední den bude nutno vydati mu počet z možností, které vložil do našich rukou, kdy jsme mohli činit dobro a rozmnožovati je v duších.

Ty možnosti jsou u Vás značné a v poměru k nim bude i Vaše odpovědnost.

Proč řekl Bůh: „Běda boháčům!“ Jistě ne pro jejich bohatství, jež jim dovoluje činit tolik dobrého, ale proto, že boháč myslí nejčastěji, že je bohat jen pro sebe samého, kdežto je pouze bankéřem Božím pro chudé.

O této povinnosti bohatého máte povědomí. Chraňte si pečlivě tento cit své odpovědnosti. Bude Vám ochranou proti svůdnosti špatných hlasů. Život je zajímavý jen pro dobro, které v něm konáme, a při jistě oběti našeho „já“. A pak buďte hrdý na svou mravní krásu. Chťel bych skoro napsat: „Buďte až ješitný na svou duši!“ Co všechno činíme pro své tělo! A co je to tělo? Bědná rostlina, jež vadne tak záhy! Ale vše, co činíte pro duši, činíte pro nezničitelné. A konec konců zachrání svou duši, to znamená, vrátit věčnému Umělci spanilou věc, ve které trochu pozná sama Sebe v den poslední.

Nezapomeňte, že je Vaším osudovým údělem vykonávat vliv buď dobrý nebo zlý. Nestavte světla pod kbelec, rozsívejte dobrý příklad do větru na všechny strany. Nikdy nevíme, kolik dobra činíme, jestliže činíme dobro.

A opřete se o mne! Mluvte se mnou od duše k duši! Před Bohem pravím, že nechci než Vaše dobré, pomáhat Vám, abyste poznal svou cestu, modlit se za Vás, abyste po ní kráčel odhodlaně a plodně.

Zde v Marmousets všem se daří co nejlépe. Tváře počínají se osmahovati. Děti vědí, že Vám píši, a mám Vám vyříditi jejich nejlepší vzpomínky, ke kterým připojuji i svoje. Pozdravuji Vás srdečně, milý Dominiku, a Pán Bůh Vás zachovej ve Svě svatě ochraně!

Abbé Firmi

P. S. Pozoruji, že jsem Ti vykal; po druhé Ti budu tykat. To záleží na tom, vidím-li před sebou dítě ze včerejška nebo dospělého

mladého muže, kterým budeš zítra. Víím, že máš rád, když Ti tykám jako kdysi při katechismu, ale někdy jsem jať náhle velikou úctou před dospělým člověkem a před něčím „ještě snad větším“, co vyrůstá z mého malého Dominika. Čti mezi řádky a zvláště věř v naprostou věrnost mé hluboké oddanosti.

Paní Yholdyová a její švagr zdvihli současně hlavy:

„Dovedeš si, Růženo, představit svého dědice, kdyby četl a rozjímal tyhle nesmysly?“

„Dovedu velmi dobře. Měl by toho plnou hlavu na celý týden.“

„Jaká to byla šťastná myšlenka, ničit toto nasládle jedovaté bejlí! Nuže, roztrháme...?“

„Což abychom si to schovali?“

„A najde-li to jednou?“

„Máš pravdu.“

„Jako vždy, Růženo!“

Strýc dopis roztrhal. Sotva tak učinil, vstoupil Dominik s dychtivou tváří.

„Řekli mi, že listonoš tu již byl.“

„Ano, před chvílkou.“

„Je něco pro mne?“

„Podívej se; celá pošta je tamhle.“

Dominik vzal hromádku dopisů a prohlížel obálky jednu po druhé. Bylo tu několik dopisů pro něho, noviny, časopisy, ale on zřejmě hledal něco jiného a toho nenašel. Matka i strýc dělali, jako by četli noviny, ale pozorovali ho přes okraj papíru. Viděli ho odcházeti se zklamaným obličejem.

Když zavřel dveře, strýc vypukl ve smích.

„Ano, dobrý nápad jsem měl, neboť, milá Růženko, té myšlenky jsem otcem já.“

Druhého dne přišly z Mense dopisy dva. Jeden dojemný od Ludvíka Bretaně, který se omlouvá, že se osměluje psáti Dominikovi, ale přece jen myslí, že mu způsobí radost, když mu podá zprávy o jeho „maličkých“. Prosil o modlitbu za svého otce, který je velmi nemocen.

Ti maličcí ostatně se také ohlásili a na pohlednicích psali tužkou ty dětské věty, které jdou od srdce. Jeden zcela maličký, kterému říkali „obr“, objímal Dominika oběma rukama jako objímá svou matičku. Druhý, že mu vyřezává hůl, až se vrátí z Paříže. Třetí mu píše, že vykonal sv. přijímání na úmysl, aby pan Dominik šťastně užil prázdnin, a zvláště aby se neutopil v tom Noirmoutieru, kteréžto místo on nezná. Nikdy neviděl moře, ale je v něm jistě tolik vody!

Nic z toho všeho štěstí Dominika nedošlo. Přece však se zdálo, jako by tušil z podvědomého šepotu neviditelných hlasů, že se k němu odtamtud mluví. Ačkoliv si ukládal zdrželivost, nemohl se ubrániti, aby neřekl jednou u stolu večer, když byl čekal ještě více než obvykle: „To je zvláštní, že mi pan abbé nepíše!“ Matka pokrčila podrážděně rameny.

„Pan abbé? Ten má jistě něco jiného na práci, než psáti takovému velikému miminku, jako jsi ty.“

Strýc přizvukoval:

„Abbé?... Ten tě tu nechal jednoduše na holičkách, můj milý hochu! Jen buď klidný, on tě zas najde, až se vrátíš a on bude potřebovat peníze. Pro tu chvíli se ovšem málo stará o zdraví tvoje a tvé matky.“

Dominik byl takovými poznámkami v duši velmi urážen; cítil, jak za těmi větami se skrývá nenávist. Než přece jen bylo pravda, že pan abbé nijak nespěchal s odpovědí na jeho dopis; toho faktu nemohl popřít. Byl z toho v srdci hluboce smuten. Tolik spoléhal na svého pana pátera Firmina!

Jeho matka těšila se z toho smutku, — byl první ozvěnou prvního nedorozumění, první puklinou na krásné věci, kterou se rozhodla rozbít navždy.

A protože se může zničit něco jen tehdy, když lze dáti za to náhradu, pobízela Dominika,

aby se rozptýlil tenisem, který právě zařizovala Lolita a její přítelkyně. Ale ačkoli byl Dominik po svém otci původu baskického, tenis ho nudil.

Strýc hleděl připoutati jeho zájem ke kuchyni, kde sám vlastníma rukama, k veliké radosti služebných, připravoval oblíbenou provençalskou krmí „bujabésu“, která byla jeho slávou... Každý hledá svou slávu tam, kde může. Ale Dominik nebyl labužníkem. Nebyl také lovcem. Kdykoli uslyšel ránu z ručnice, vypálenou na některého nebohého řacka, který si přišel odpočinout na skalinu Cob, vždycky protestoval.

„Pochopuji lov, když toho někdo opravdu potřebuje k obživě, ale hrozím se, zabíjí-li někdo ze zábavy jen pro zabíjení; mějme soucit s utrpením všude, kde je nacházíme.“

Jeho záliba vedla ho spíše k dlouhým samotářským procházkám, kde mohl rozjímati podle své chuti. Po té stránce však jeho procházky pěšky, kterými se s počátku snadno osamocoval, přestávaly ho poznenáhlu chránit, neboť rybáři a sedláci znali již toho velkého jinocha a Dominik z jakési potřeby apoštolátu činil si svědomí, kdyby unikal jejich rozhovoru. Často se ty hovory prodlužovaly v náboženské debaty, při nichž bylo Dominikovi potírati hrubé námitky a zcela neočekávané pomluvy, o jakých Paříž nemá ani tušení.

Ale přece, že tu byl pro odpočinek, koupil si plachetní loďku, kterou sám řídil. Paní Yholdyová měla z té koupě zprvu strach, neboť jsou-li tyto bárky o dvou plachtách půvabné, a za klidného počasí snadno řiditelné, špatně se drží na moři, když nastane vlnobití. Ale Dominik byl dobrý plavec, opatrný, a paní Yholdyová si pomalu zvykla.

Rád se projížděl zátokou, s rozkoší cítil, jak se za prudšího větru jeho bárka vzpíná jako mladý kůň, pobodnutý ostruhou. Ve své lodce

konečně byl sám a mohl se nerušeně oddávati svým myšlenkám.

A ty myšlenky vodily ho neustále k abbému Firminovi, jehož mlčení se prodlužovalo stále, a čím dál tím nepochopitelněji. Svěřil se s tím knězi z prázdninové kolonie v Claire, který P. Firmina dobře znal.

„Toto mlčení nijak neodpovídá jeho povaze,“ pravil Dominikovi, „a překvapuje mne ještě více, nežli vás.“

Dominik psal každý druhý den a sám nosil dopisy do schránky u přístaviště. Každý příchod pošty byl pro něho novým zklamáním.

Jednoho večera vracel se utrápenější, než kdy jindy, a místo aby šel podél pobřeží, dal se alejemi k lesní kapličky, která byla jaksi farním kostelem pro rodiny, bydlící v okolních vilách. Byla tam chována Nejsvětější Svátost a Dominik potřeboval požalovati si před Ní ve svém zklamání.

Tam se modlil s velikou vroucností. „De profundis clamavi... Z hlubokosti svého smutku volám k Tobě, Pane! Vyslyš tedy můj hlas!“ Kaple byla prázdná. Dominik se rozhlížel její prostorem, hleděl na její křížovou cestu, na její symbolický obraz Ukřižovaného. Dveře byly otevřeny a vítr hučel v korunách jedlí a borovic. Dominikovi napadala myšlenka, že mu Bůh připomíná, že zde na zemi jest ustavičný boj, každý den a každou hodinu denní, boj i v osamělosti, kdy si člověk myslí, že je úplně opuštěn; a vstal smuten, ale přece jen trochu posílněn. Ten, jenž řekl: „Pojďte ke mně všichni, kteří trpíte,“ splnil svůj slib.

Dominik se požehnal velikým znamením kříže a vyšel z kaple, když vtom se mihla kolem Lolita, které takřka neviděl od svého příchodu na ostrov.

S tenisovou raketou pod paždí, s plavými vlasy, jež se všude dobývaly zpod jejího bílého baretu, vypadala tak mladě, tak odhodlaně, tak daleka všech starostí, které hubily Dominika, že

se na ni podíval s jakýmsi pocitem závisti. Lolitě zase byla nápadna melancholie mladého muže.

„Snad jsem nediskrétní, ale zdá se mi, že vás něco trápí...?“

„To je pravda.“

„Nudíte se tady...?“

„Ne... ale mám duši plnou chmur.“

„A právě jste se modlil?“

„Ano... Smím také vás prosit o modlitbu?“

„Mileráda... ale bojím se, že moje modlitby nebudou asi vyslyšeny.“

„A proč?“

„Protože mnoho nevěřím...“

„Jak vás lituji, Lolito!“

„Co chcete?... Bůh, to je cosi tak dalekého! Každé štěstí, kterého ruka nedosáhne, je sen.“

„A v co tedy věříte?“

Lolita se usmála.

„Teď vy jste nediskrétní, Dominiku! Ale odpovím vám přece. V co věřím? Věřím ve velikou náklonnost zde na zemi. Neřeknu to jiným slovem, jsem dívka velmi korektní; ale vy mi rozumíte, Dominiku?“

„Já potřebuji něčeho jiného.“

„Blouznílku!“

„Něčeho vyššího... většího... mnohem krásnějšího!“

„Blouznílku,“ opakovala dívka, skandujíc každou slabiku a taktujíc při tom svou raketou; „já jsem dívka moderní, dívka realizace, ta, která myslí, že má právo — a snad i povinnost — žít svůj život.“

„Právo!... Povinnost!... To jsou pouhá slova, Lolito, jestliže nevěříte...“

Oba mladí lidé zůstali tak vteřinu tváří v tvář na malém písčitém prostranství, jež oddělovalo kapli od lesní aleje. Dominik doplňoval svou myšlenku posunkem, jenž ukazoval k nebi. Lolita stála vzpřímena, rozechvěna jako před započatím souboje.

„Blouznítku!“ opakovala po třetí. „Hledáte tuze daleko, co snad kvete u vašich dveří.“

Odešla, vítr jí pohrával velmi plavými vlasy, vítr pohrával i jejími velmi bílými šaty. A již zahrula za roh vily Pavlovky, když Dominik hleděl ještě za ní, zatím co mu v hlavě zpívala ironická fráze, které dříve nerozuměl: „Blouznítku, blouznítku....“

Což je-li to pravda? Nehoní-li se vskutku ve své horlitzské naivnosti za něčím bludným, jako náměsíčník za bílým odleskem nějaké nemožné hvězdy? Za nedosažitelným snem?

Což je-li štěstí zde... na dosah ruky?

A jmenuje-li se to štěstí... Lolita?

XIII.

A v Dominikovu samotu vstoupila Lolita. Vstoupila tam velmi prostě, jako sluneční paprsek vstupuje do noci.

Druhého dne po setkání u lesní kaple, přišla na čaj se svou rodinou, pozvána paní Yholdyovou. A bylo to velmi srdečné.

Den nato Dominik, nevěda co dělat, šel se podívat na ten slavný tenis, kde Lolita byla malou královnou.

Za několik dní později Lolita byla by málem způsobila hotovou katastrofu. Potkala listonoše, který věděl, že Ker-Mimi je velmi zadobře s Tyrkysou, a odevzdal jí zcela prostě obě pošty, čímž si ušetřil zacházku písčitou cestou.

Nebýti nenadálého příchodu strýce, jenž se skrýval v přízemní kuchyni, kde připravoval druhou bujabésu v té sezoně, Lolita byla by donesla balíček dopisů Dominikovi, kterého přišla pozvat jménem celé „Ker“ na tenis, na čaj, na chytání ryb a na loďku, to jest na celé odpoledne.

Ale ač byl zabrán bujabésou, strýc dával pilný pozor. Vyskočil před dívku jako tur: „Nesete naši poštu?“

„Ano, ale listonoš mi řekl, že skoro všechno je pro pana Dominika.“

„Jen mi to dejte... jsem strýc, kuchař, listonoš a ještě mnoho jiného. A pak, pojdte se podívat na mou bujabésu!“

„To je vůně! Ale to se nedává lidem čichat, když jich nezvete.“

„Nuže, milá slečno, mám tu čest a radost, zábavu a potěšení vás zvát, abyste přišla ochutnat toto nevyrovnatelné jídlo, po kterém první restaurant pařížský bude se vám zdát hospodou posledního řádu.“

„Uvidíme! Ale nechci činit vaší ruce násilí.“

„Činite násilí jen srdcím, slečno,“ odvětil galantně strýc, odkrýváje rozměrný krajáč, kde v omáče, jež se podobala tekutému zlatu, mihotalo se svorně v první přípravné várce patnáct liber ryb, koryšů a hlemýžďů, vybraných s rafinovaností, která by v závist uvedla samotného Brillat-Savarina.

Tato bujabésa, jejímuž receptu se naučil kdysi v Africké Stoře, byla jeho chloubou, jeho mistrovským dílem. Vyrobil ji třikrát nebo čtyřikrát za sezonu a nic mu nepůsobilo větší radost, než to pohnuté ticho pozvaných hostů, kteří při jídle měli opravdu dojem, že ochutnávají výtažek, samotnou trest oceánu.

Dal ji ochutnati Lolitě, která měla jemný jazýček. Učinila mu za ni velkou poklonu.

„Je to čerstvé a zároveň horké... Je to dokonce lepší, než u Bassa v Marseilli.“

„Ó, kdež pak Basso!... Konečně nepřijdete-li na tuto, zdržím vás za každou cenu na tu příští! To způsobí Dominikovi velikou radost.“

„Myslíte?“

„Já nejen myslím... slyšte, Lolito, dobře!... já jsem jist!“

„Nuže, jste-li jist, přijdu dnes večer. To jest v osm hodin?“

„Ano... a někdo vás pak vyprovodí.“

„Vy?“

„Myslím, že si přejete, aby to byl raději on?“

Lolila odběhla se smíchem. Strýc, osaměv s vyhrnutými rukávy před svým krajáčem, vzal poštu a sotva z ní vybral čtyři dopisy s pode-

zřelým písmem, již tu přikvapil Dominik, zpravený Lolitou.

„Je něco pro mne?“

„Ano, můj hochu... Hleď, tady je celá pošta!“

Ani tentokráte nenašel Dominik žádného z těch dopisů, na něž byl čekal. Přes svoje rozhodnutí, že bude mlčeti, učinil rozhorlený posunek. „Zase nic od pana abbé, ani z Marmousets! To se mně už zdá velmi podivným!“

Strýc s naběračkou v ruce díval se na něho, rudna poněkud v obličeji: „Ty jsi ale prazvláštní! Vždy ti opakuji: Proč chceš, aby ti ten abbé psal? Teď si hoví za Tvé peníze a za matčiny. Vážné záležitosti odložil na zítřek. Možná, že dal domovníkovi koš, aby do něho ukládal celou prázdninovou poštu. Bude ji vyřizovat, až se vrátí! Mám-li být upřímný, zcela pochopuji toho pána.“

„Nuže, já ho nepochopuji.“

„Jsi mlád... Počkej, nechtěl bys mi říci svůj úsudek o mé bujabése? Zdá se mi, že je trochu slabá?“

A ježto Dominik zůstával nehybný, s okem, ztrácejícím se v dáli, strýce to dopálilo. „Ale pusť ho po vodě, toho svého abbé! Ach, kdybych já byl na tvém místě! Ano, kdybych já byl na tvém místě!... Hleď, slyším Lolitku, jak tě volá! To bude jinak zajímavé!“

Opravdu, Lolita volala. Dominik vyšel ven; strýc ho sledoval očima, viděl ho, jak vleče k vodě svou bíle a černě pruhovanou lodici, jak pomáhá Lolitě do loďky a zájíždí za mys Souzeaux směrem k tenisu Ker - Mimie.

Teď tedy docela klidně odtáhl rendlík na kraj plotny, posadil se ze široka a otevřel první dopis, který byl od abbé Firmina:

Drahý Dominiku!

To tedy nedostáváte mé listy, že mi děláte tak nespravedlivé vyčítky! Nuže každý týden, čtěte dobře, každý týden jsem Vám psal, a to s celým srdcem jako přítel a kněz. Bude tento dopis šťastnější?

Doufám, že jednoho krásného dne po dlouhém bloudění najdou ty mé listy cestu do Noirmoutieru a dojdou Vás všechny najednou a dokáží Vám, že Váš abbé na Vás nezapomněl. Víte dobře, že je to nemožné. Já zapomenout na Vás? Ale jděte!

Měl jste příliš důvěry ke mně, abych Vás nechal na pospas Vašemu nebezpečnému osudu „bohatce“. V den našeho rozloučení svěřil jste mi — co jsem vlastně již věděl, — že ve Vaší duši počíná se tvořiti sklon k povolání kněžskému nebo řeholnímu. To jsou důvěrná sdělení, která znamenají pouť a také povinnosti, neboť konečně jsem právě proto knězem, abych Vás vyslechl a pomohl Vám nalézt cestu k Vaší budoucnosti. Pravíte mi a opakuje mi ve svých posledních dvou listech, že kněžství Vás vábí i leká.

Tlumočíte jen dojem, jež my kněží všichni pocítujeme. Sv. Vincenc z Pauly říkal: „Kdybych býval věděl, co to je býti knězem, nikdy bych si nebyl dal vložit na sebe biskupovy ruce.“

Ale vy poznáte, že Bůh na rozcestích a ve dnech, kdy se pronášejí slavnostní slova, která zavazují, postavil za nás jakéhosi tajemného poháněče, který nás pudí kupředu. Tak někdy předbíháme povolání k pluku, tak se ženíme, tak se stáváme kněžími. S tím však rozdílem, že ta dvě první povolání nechávají kráčet po širokých obvyklých cestách, jimž se ubírá většina lidí, kdežto kněžství je cesta výjimečná a právě proto vyžaduje hlubšího zkoumání příčin, které nás k němu vedou.

Ve svém vlastním životě nečinil jsem nikdy, co jsem chtěl. Pak jsem činil, co jsem činit nechtěl. Jako mladík snil jsem o důstojnické škole, o polytechnice. Když jsem navštěvoval své bývalé spolužáky na dvoře koleje a viděl je s barety na hlavě, říkal jsem si: „Za dva roky budeš také jako oni.“ Vidal jsem v hovorně sestry svých přátel a říkal jsem si: „Za několik let bude snad takhle mojí ženou.“

A pak po obvyklých zkouškách jsem kašlal krev a každou noc míval horečku. Lékař, vyšetřuje mne, udělal významný posunek a já jej zahlédl v zrcadle. Toho dne v noci rozbil jsem okno u ošetřovatelovy přepážky, abych si mohl přečísti svou diagnózu v jeho záznamní knize, a četl jsem tam své odsouzení k smrti.

Jeden z mých přátel studoval lékařství a asistoval v nemocnici Hôtel-Dieu; vyhledal jsem ho a řekl mu: „Má-li dvacetiletý mladík každý večer horečku, v noci se potí, plivá krev . . .“ Nenechal mne domluvit. „Jest ztracen“, řekl mi. „Pojď se podívat do posluchárny na plíce číslo 27. To byl nemocný . . . nu, týž případ jako ten, o kterém vypravuješ“ Spolu jsme sestoupili do posluchárny, potkal laboranta a řekl mu: „To ty jsi preparoval sedmadvacítku?“ — „Ano, jsou ve vodě.“ — Vskutku. viděl jsem plíce číslo 27 a interní lékař mi vysvětlil, že jejich majitel měl každý večer horečku, v noci se potil a plival krev.

Na druhý den zavřev své matematické knihy, dopsal jsem představenému kněžského semináře v Issy, zda by mě mohl přijmouti. Vstupoval jsem do semináře s úmyslem, připravit se dobře na smrt. Po dvě léta psal jsem si deník souchoťníkův: „Jde to se mnou s kopce . . . scházím vůčihledě Mám dojem, že druhá polovice plic je chycena . . .“

To byl hrozný přízrak, obsedal mě tajně dnem i nocí, a nepřál bych ho ani svému nejúhlavnějšímu nepříteli.

A hleďte, jsem zde!

Bůh odňal mým mladým rukám to, po čem se vztahovaly, co se zdálo „úplným štěstím“ a nebylo jím . . . ba ani jeho stínem. Ustavičně vedl můj život ke kněžství. a to dokonce k takovému stavu, který jsem, lidsky vzato, nemiloval.

Hleďte, milý Dominiku, mluvím s Vámi od srdce k srdci! A poněvadž jsem se již dal do zpovídání, dám Vám nahlédnutí hlouběji do své duše: Vy si snad myslíte, že je to pro mne nějaká rozkoš věnovati se patronáži? Nikoli, činím tak proto, že mě k tomu vnitřně volá Bůh a že je v tom dobro, které málokdo se uvolí konati.

Nic v našem životě není náhodné. Všecko směřuje k určitému cíli. Ale to vidíme teprve dodatečně, jako pocesťný, který nechápe účelnost zatáček cesty, až teprve když ji vykonal a dívá se na ní s výše.

Já též měl svůj lidský sen . . . krásný lidský sen. Bůh jej na-prosto zmařil. Neměl jsem tedy pravdu. Mýlil jsem se, neboť v tom, co činíme proti Bohu, nemáme nikdy pravdu.

A pokaždé, kdykoli mě moje vůle nebo vnější okolnosti přibližovaly k tomu nepravému cíli, třeba jsem si to ani neuvědomoval, Bůh zasáhl, a často drsně.

Můj lidský život byl by snad býval dobrý. Ale oč užitečnější, plodnější a vznešenější je život kněžský, k němuž mě povolal Bůh!

Jak je krásný a zajímavý a nadšený život kněze! On běře matnou lidskou sentimentalitu a činí z ní modlitbu. Jsou večery jistých dnů, kdy si říká, že prošel všechna lidská štěstí i všechna neštěstí. Pokřtil milované dítě, dlouho očekávané, a viděl umírať matku, dostal dojemný peníz vdovin a potkal vyprahlou duši hrdopýška, kterému se dočasně všechno daří; dal rozhřešení pozemským andělům a sestoupil do bahna, aby z něho zachránil ubohé duše hodné políťování.

Každým okamžikem dotýká se tařka prstem vratkosti lidského štěstí; a každou hodinu, která přibližuje k slavnostní hodině smrti, děkuje Bohu, který by býval mohl zabaviti ho věcmi pozemskými a který zvelebil jeho život, nabádaje ho k cíli nadpřirozenému.

Ale též jaká zodpovědnost! Neboť na tuto cestu nutno se dáti s opatrností a s vysokými hledisky apoštolátu a dobroty.

V rukou svých držíme věčnou spásu duší; činíme rozhodnutí, z kterých může vzejíti život i smrt. Mnoho hezkých mladých lidí je na světě, protože jsem kdysi či il příkré vyčítky jejich matkám, které nechtěly míti děti.

Křtíme, učíme, oddáváme, pomáháme nemocným a umírajícím.

Aby někdo byl knězem, musí míti zlaté srdce; ale to srdce musí také držeti oběma rukama a zabrániti mu, aby nezacházelo tam, kam jíti nemá. Musí přijímati odřikání bez počtu v každodenním životě.

Proto se velmi vroucně modlím za Vás . . . za Tebe . . . každý den. Máš-li v sobě povolání, ó bdi nad ním jako bdíme nad rostlinkou nekonečně vzácnou, z níž má jednoho dne vzejíti nádherný strom, ský-tající útočiště duším. A nemáš-li v sobě povolání, tedy se připravuj, aby se z tebe stal dobrý a řádný křesťan. Zůstaň věren duchovním

cvičením, která jsou páteří všeho života nadpřirozeného. Snad tu budeš majitelem jen jedné hřivny, pak ale hled, aby vydala užitek.

Pro to vše činím se průvodcem Tvé duši, aniž bych na ni chtěl vykonávat nejmenší nátlak, ba ani ten, kterého by někdy tvoje nerozhodnost ode mne požadovala.

Jsi člověk dobré vůle. Hledáš upřímně svou cestu. Bůh si nehraje na schovávanou. Proto také mám důvěru, že budeš-li věren Svým úmyslům, přirozený vývoj věcí tě přivede tam, kam Tě Bůh volá. Ó jak si přeji, aby to bylo k nezměrné cti, sloužití Jemu! — — —

Strýc dospěl až sem, když vešla do kuchyně paní Yholdyová.

„Viš-li pak, Růženo, že přišlo dnes odpoledne opět psaníčko... a dlouhé! Ten páter není člověk, to je bláznivý fanatik! Hotová otrava!... Trpíš-li nespavostí, přečti si to dnes večer.... A pak — ó ten opatrný panáček — jsou tu ještě tři jiná pro případ, že by ses probudila.“

Paní Yholdyová vzala dopisy, otevřela z nich druhý, z kterého vypadly drobné květinčky ještě svěží. A ježto se nad tím zdála překvapena, pravil strýc:

„Ó, jen si nic nemysli! Jsou jen od chlapců. Ach, kdyby to bylo od Lolity!... Abych nezapomněl, pozval jsem ji na svou bujabésu dnes večer.“

„Měl jsi dobrý nápad.“

„Já ani jinačí nemám! Podívej se na ty dopisy! Nebýti mne, nešťastný hoch byl by to sporádal všecko! Zítra byl knězem, jistojistě!“

Pak, odkryv jovišovským pohybem objemný rendlík a hlučně vdechuje mořskou vůni, která se z něho šířila, řekl: „Podívej se, Růženo! Vedle lásky jest tohleto jediné, co v životě za něco stojí.“

XIV.

Vítr byl nepříznivý a připozdívalo se, když Dominik, vraceje se, přistal konečně s loďkou u skal Souzeauxských.

Strýc netrpělivě již čekal se svou bujabésou; těšilo ho však, že Lolita je s Dominikem a že se známost šťastně naváže.

Mladí lidé se brzy objevili na prahu vily a opravdu byl to krásný párek. Dominik již všecek do bronzova opálený sluncem, s vlasy nazad odhozenými, odkrývající ušlechtilé čelo a oči modré jako moře za jistých dnů. Lolita, drobná a graciósní, hezounký břečťan tulící se ke pni, jenž snil, že bude velikým dubem.

„Rychle, děti, pospěšte si! Pětatřicet ryb vás čeká,“ volal strýc.

„Ale co jste jen dělali, že jste se opozdili o celou hodinu?“ domlouvala na oko paní Yhol-dyová.

„Nikdy ses nechtěla, maminko, projeti se mnou; jinak bys věděla, že na plachetní loďce sice víme, kdy vyjíždíme, ale nikdy nevíme, kdy se vrátíme...“

„Nu, chci ti věřit. Ale začínám pozorovat, že kdykoli si vyjedeš s Lolitou, vítr je pravidelně nepřízniv pro návrat.“

Večeře byla velmi veselá, strýc po první lžíci zářil radostí a po první sklence burgundského

byl hotový ohňostroj vtipů. Jeho synovec musil mu někdy šlápnouti pod stolem na nohu, aby mu připomněl, že je tu Lolita; jednou se dokonce strýc nachýlil k Dominikovi a pošeptal mu: „Dej pozor... zmýlil ses v noze...“

„Ale, strýčku!...“

Nebylo tedy daleko do jedenácti hodin, když Lolita, jež měla dovolení od své mamá, opustila Tyrkysu, aby se vrátila do Ker-Mimie, vzdálené jen nějakých osm minut cesty. Správná cesta zatáčela se vlevo do lesa a pak bylo třeba jen dáti se alejí napravo. Ker-Mimie se skrývala na konci v borovém a vavřínovém hájku.

Ale večer byl tak krásný, země dýchala takovou vůní, měsíc vycházel tak majestátně na nebi tak klidném, že mladí lidé neodolali, aby si nezašli do prava podívat se na moře, které někdy za vrcholného léta fosforeskovalo. Stoupali písčitou strmou stezkou, která vedla na vrchol náhorní pláně, a oba nemohli potlačit výkřik obdivu. Brali společně podíl na téže kráse. Nádherný měsíc vystupoval nad zátokou Souzeauxskou jako zářící hostie, držená neviditelnými prsty. Nebe mělo magické tóny a jeho perleťovým jasnem prorážely diamanty — hvězdy. Moře v dálce dávalo se tušiti v taji šedomodré mlhy. Bylo jen slyšeti, jakoby šelest polibků dávaných zemi, halas posledních vln klesajícího odlivu.

Mokrý písčina zdála se vysázena z topasů. Zvláště pláň se svými žlutými očky imortelek a fialovými zvonci vřesu, se sinou modří svých nesčetných bodláků připadala jako fantom. Malé borovice, zkřivené, skroucené, pozvracené mořským větrem a bouří, vypadaly se svými hnátovitými kořeny trčícími ze země jako skupiny skřítků a ďáblíků, nepohnutě vyčkávajících oba mladé lidi, kteří se v té samotě odvažují blížiti se k nim a je vyrušovati v jejich chvíli a v jejich království.

Dominik, který četl historii ostrova od slavného Pieta, vypravoval tu Lolitě pověst, dosud se udržující, o „hýkalech“, noirmoutierských strašidlech velmi obávaných, kteřížto duchové za jistých měsíčních nocí vycházejí ze hřbitovů v Barbatre, v Guernier a v Epinu a dávají si dostaveníčko na Clairské pláni pod bílou věží otce Gauthiera. Tam provádějí příšerné tance, zprvu volné, potom přecházející v závratné vířivé reje. Běda tomu, kdo je vyruší! Dávní nebožtíci z mořských slatin, zelenavé kostry z mysu Devin, plavci, zahynulí na moři, přibíhající ze skalních útesů Piller nebo jesepů Boeufs, staré čarodějnice — kdysi postrach Noirmoutieru, mrtvoly, zdupané od sans-culottů za revoluce r. 1793 a zde pochované na téže pláni pod topoly, které ji zakončují, nejvyššími na celém ostrově, což má svou příčinu.... ti všichni přicházejí za takových nocí k úpatí bílé věže, oblečení jako v cáry ve zbytky svých někdejších těl, a vyražejíce příšerný hýkot, dělají věci tajemné a strašné.

Dominik všecko to klidně vypravoval Lolitě, aniž si při tom všiml, že věci ty, vypravovány na místě, které bylo jejich dějištěm, a ve chvíli, kterou se konávaly, nabývaly jistého vlivu na mysl dívky, jež se občas zachvívala po jeho boku v nastalé tmě.

Teď vystoupili z lesa docela. Po levici zůstal jim lesík Clairský a přišli na zcela bílý terén kaolinový, na němž měsíc ostře rýsoval stíny dubových větví, jakoby nějaké údy, tu vyzáblé, tu obrovité. Právě minuli jeden takový dub osamělý, bizarní, stojící před malým úzkým dvorcem, posledním to obydlím, připíchnutým jako ozdůbka na temeni duny.

Odtud pak šířila se pláň do nadozírna, v pozadí ukončená velikou bílou věží otce Gauthiera, kterou příšerně osvětloval zsinálý svit měsíce.

Oba kráčeli mlčky v hlubokém tichu okolním. Jejich ostré stíny zdály se živé a trhavými pohyby

pošinovaly se před nimi jako ustrašené přední stráže na prahu neviditelná.

Pojednou přitiskla se Lolita k Dominikovi: „Nechodme dále, mám opravdu strach.“

„Strach? Vy, Lolito, která nevěříte v nic, nebudete přece věřit ve strašidla?“

Učinila nový pohyb a Dominik ucítil, jak se přitulila k němu celá ulekána. Vzal ji za ruku. Ta malá ručka byla vlhká a třásla se.

„Snad se přece nebojíte doopravdy?“

„Hleďte tam... tam za tím mlýnem...!“ Lolita, ztlumivši hlas, ukazovala k bílé věži. Dominik jí mohl říkat, co chtěl, dívka ho již neposlouchala.

„Zase!.. Zase!.. Bojím se... Zachraňme se!“

A Lolita dávala se již na útěk ke dvorci nebezpečným směrem, kde se tajily ve trávě ve stejné úrovni se zemí dvě studně bez roubení. Dominik ji zadržel.

Oba hleděli k věži. A teď i mladý muž sám uviděl stíny, které se rychle pohybovaly.

„Tam!... Tam!“ křičela Lolita. „A třetí... vidíte? Běží... schovává se... tam, co jdeme... pod stromy.“

„Tedy se obraťme zpátky!“ pravil Dominik.

V témž okamžiku vynořily se takřka za jejich zády dvě ženské postavy a úprkem běžely po duně k moři jako dva šedé přízraky.

Lolita zůstala jako přimrazena, třesouc se na celém těle, ubohé stvořeníčko v objetí Dominikově.

Tu oba dva spatřili podivnou věc: bytosti, jak si představujeme čarodějnice, pobíhaly sem a tam, vylézaly na stromky, shýbaly se k zemi, schovávaly se. Někdy táhly cosi jako prostěradlo, v němž bylo něco tuhého a těžkého. To všecko bylo doprovázeno křikem a skřípotem. Potom náhle se zdálo, jako v divém útěku chtěly se vrhnout na skupinu, kterou tvořili Dominik s Lolitou. Pod jejich křivýma nohama lámal se vřes s praskotem hořících travin; stromy se příšerně ohý-

baly, prostěradlo pleskalo ve větru jako umrlčí rubáš...

Lolitu přepadala mdloba. Dominik, podpíraje ji, spatřil bezzubou stařenu s křivými prsty a kostnatýma nohama, jak se vrhá na borovou kleč zcela blízko něho. Strom se bránil, třásl se hrůzou několik vteřin; potom padl s lomozným praskotem...

Vše zmizelo v dolině terénu, aby se opět objevilo o něco dále... rychle... velmi rychle. Stařeny se sešly, pospíchaly, táhnouce každá plachtu, jež se nepoměrně prodlužovala, narážela o kořeny, poskakovala sem tam, zachycovala se na hrbolovité půdě, jako by to, co v ní bylo, se ještě bránilo... Někdy se zdálo, že jakási mrtvola z ní uniká, ale stařeny rychle se vrhaly na ni a přehazovaly plachtu přes její trup. Měsíc osvětloval všechny ty stíny, zveličoval je, dodáváje jim ještě bizarnějších posunků. Pak stařeny zmizely se svým břemenem v noci, příšerně...

Dominik vzal omdlelou Lolitu do náručí, sestoupil s ní opatrně ku břehu, omyl jí čelo, spánky, ruce, vlasy. Pomalu, velmi pomalu přicházela Lolita k sobě, chvějíc se dosud a ustrašené oči upírajíc do noční tmy.

„Kde jsou?... Co to bylo?...”

„Snad něco velmi prostého.“

„Půjdeme domů? Jen prosím po pláži.... Neodvážila bych se znovu na tu pláň.“

Že bylo moře nízké, mohli přejíti jesepem Souzeauzským a u vily „Ave-Maria“ dali se alejí, která je dovedla do jejich lesíka. A na prahu Ker-Mimie odevzdal Dominik, sám dojatější, než si chtěl přiznat, ubohou chvějící se bytůstku její matce, která již čekala trochu znepokojená a nechápala....

XV.

Druhého dne pozdě ráno dostrojoval se Dominik u okna svého pokoje, obráceného k moři, když zaslechl hlučný smích plavčíka, který před kuchyní čistil své sítě, plné mořských řas. S lul-kou v ústech líčil služce vysměvačnými slovy, jak se toho rána dopálil hajný, div prý ho neranila inrtvice. A proč? Nu, on, plavčík, pozval, a ne se zlým úmyslem, hajného na lov makrel do Pierre-Moine, kudy táhnou. Ale jeho odchod byl zpozorován několika stařenami ze vsi a ty to hned vypravovaly sousedkám.

A tu udělaly to, co dělávají v podobném případě, když hlídač se vzdálí „přes pole“ buď na pohřeb příbuzným nebo k zubnímu lékaři. Bídou Noirmoutieru je velká nouze o dříví. Je tam zakázáno káceti jedle, borovice, duby, tamaryšky, které udržují písek dun a chrání ostrov, vystavený stálému nebezpečí, protože leží níže, než hladina moře. Je zakázáno hrabati jehličí, aby se neobnažovaly kořeny a nebral drahocenný humus. Je zakázáno, vzít si ho, byť jen hrstku, na zátop. A to všechno pod velikou pokutou, ba i pod trestem vězení. A hajný provádí toto nařízení divoce. Na dnešní noc, aniž komu co řekl, se vzdálil z ostrova. A když kocour není doma, myši mají bál. Stařeny z blízkého okolí, jsouce jisty, že jejich postrach je na širém moři a že

dobrý plavčík paní Yholdyové nepropůjčí se k nějakému úskočnému přistání, zaměstnávaly se pilnou prací celou noc. Sedm borovic bylo uřezáno u samé země, větve urvány, celý lesík Clairský krvácel pryskyřicí z množství ran. Půda lesní teď byla uhrabaná jako alej nejkrásnější promenády v Nantes; nenašlo by se tam ani jehličky, kromě těch, které spadly dnes ráno. A tu ten nebohý strážce, který tak špatně hlídal, dostal „svůj díl“ od starosty, jenž byl také námořník a nařízení nebral žertem. A v hloubi svých chýší stařeny, všecky více méně vdovy po námořnících a v nichž dríme vždy něco dědičně pirátského, jásaly. Ach, bude se dlouho mluvit o této zářijové noci, jako se mluvilo o lodi, vezoucí dvě stě sudů portského vína, která ztroskotala kdysi na skaliskách Boeufs. Všichni rybáři z té vesnice, počítaje v to i celníky, nevycházelí z opice po deset dní... a dva z nich to zaplatili životem.

A hlas plavčíkův zněl radostně a služby v kuchyni se smály na celé kolo. Tohleto byl podařený kousek a hajnému aby z toho pukla žluč!

Teď měl Dominik objasněnou celou záhadu minulé noci, věděl, jaká to byla strašidla, která Lolitu tolik polekala. Ihned šel to povědět této dívce a skoro se jí omlouval, že vlastně sám byl bezděky příčinou jejího přestrašení. Za jeho řeči hleděla na něho Lolita tím zvláštním pohledem, kterým ho její oči někdy sledovaly: „Oh, nelitujte ničeho, Dominiku! Kdybyste věděl, jak jsem ve své úzkosti byla šťastná... oh ano, — tak šťastná!“ A podala mu svou ruku pohybem, který byl téměř vyznáním.

Dominik odešel zmaten. Ačkoliv jí neotevřel dveře, Lolita vstupovala do jeho života... skoro do jeho srdce. Ale byl tam již Bůh, a ten mu dostačoval. Nuže, Dominik předvídal, že bude mítí co bojovat, protože ta malá Lolita byla snad již dále, než sám předpokládal. Aniž by ji vyhledával, ale také aniž by ji naprosto zamítal, viděl

tu bledou hlavičku, jemně osvětlenou měsícem, jež v bezvědomí spočinula dnešní noci na jeho rameni. Zachoval si z toho ve svém srdci jakési rozechvění. Tím měla již nad ním jistou vládu. A ten její pohyb prve? A pan abbé nepíše, nechává ho bez pomoci, zapomíná na svůj vlastní výrok, že si zachováme jen to, čeho si hájíme. Byl by v tom snad nějaký pokyn a jakoby jiný úmysl Prozřetelnosti? Ne, to není možné!

Nazítří schválně, aby nemusil jíti kolem vily Ker-Mimie, nešel Dominik do lesní kaple, ale šel k sv. přijímání do kostelíka v Obořišti, jehož ticho, samotu a usebrání miloval.

Měl-li jíti ke stolu Páně, dával si vždy přinést snídani do svého pokoje a zalil jí nádherné žeránky na okně. Nešlo to květinám tuze k duhu, ale Dominik se tím vyhnul různým dotazům matčiným a strýcovým.

Toho rána ubíral se plání, kde předevečirem zažil dobrodružství s Lolitou. Cestou zpytoval přítomný stav své duše: Opravdu docházel pomalu k životnímu rozcestí. Na směru, který si zvolí, bude záviseti jeho celý život, snad celá věčnost. Nikdy neměl před sebou tak vážného rozhodnutí.

A tu sám před Bohem chtěl sestoupiti do své duše, neboť události zdály se urychlovati rozhodnutí, jemuž se snad vyhýbal. Kam se až dostal od onoho večera, kdy se rozloučil se svými dětmi na nádražním nástupišti! A přece stále slyšel též vytrvalý hlas ve svém nitru. Je-li hlas takový jen volání Boží, je povolán. Pak-li ve hlasu tom musí býti zároveň i něco lákavého, tu se cítil méně jistým. Ale je volání nutně lákavé, tak jako snad zbožnost je nutně sladkým požitkem? Pravděpodobně nikoli.

Abbé mu nepsal již dva měsíce. Tady bylo bolestné tajemství, které nebylo možno si vysvětliti. Ale i kdyby jej abbé opustil, abbé byl někdo

vnější a pravdivost jeho vnitřního volání existovala nebo aspoň mohla existovati bez něho.

Slovem, otvíraly se před ním dvě cesty: manželství nebo kněžství.

Manželství? Dominik je jistě schopen lásky, ale není smyslný. Až dosud opravdu nemiluje nikoho. Je sice zřejmé, že ho Lolita nenechává tak lhostejným, jak by chtěl; jest jako moře vábná a lákavá, ale obával by se jí ve svém životě, neboť dívka ta nemá ani jeho víry, ani jeho tužeb, ani jeho ideálu.

Mohl by bezpochyby také nalézt jinou Lolitu, která by věřila, chodila s ním k sv. přijímání a byla snoubenkou jeho snů, ne-li snoubenkou vytouženou. Nuže, učiní jako všichni, ožení se, založí krb, bude mít svou rodinu, děti... A co potom? Bude konečně spokojen? Budou jeho tužby úplně ukojeny?

Ne, rozhodně ne, ani s Lolitou, která by věřila. A tu je gordický uzel celé otázky.

Cítí se povolán k něčemu lepšímu. Jeho ideál převyšuje obyčejné ideály lidské.

To je vnitřní fakt, kterého nemůže popřít, a ten je tu, i kdyby abbé Firmin mu o něm nikdy nemluvil. Pan abbé zdál se dokonce velmi překvapen, když v den odjezdu se mu s ním Dominik svěřil.

Nuže, proč ten fakt? Proč ta trýzeň? Proč pak není spokojen, jako to hovádko, které nehledá nic, než svou trávu? Jako jeho strýc, který je v devátém nebi, když požil svou bujábésu? Jako jeho matka, když má svou toaletu? Jako Lolita, když je zavěšena na jeho rámě?

Proč ta prázdnota, kterou, jak se zdá, nic lidského, ba ani nic ženského nemůže vyplnit? Proč ta touha, aby mohl ze svého života co nejvíce vytěžit dobrého?

Když všechno přichází z rozkazu nebo dopuštění Božího, proč se toto utrpení zahnízdilo v jeho

duši a proč žádná lidská radost nemůže ho z ní vytrhnouti? Volá ho, chce ho přece jen Bůh?

Ztratí snad svůj život, bude-li odporovat, jako ten bohatý mladík z evangelia, který zachovával přikázání obecná, ale couvl na prahu dokonalosti, jež mu byla navržena, jemu osobně?

Víru Dominik má, hlubokou. Věří tak jako dýchá. Ovšem je sláb, velmi sláb, ale rámě Církve je tak silné! A pak, není tu milost Toho, kterému, jak se zdá, se líbí činiti veliké věci ze stébel slámy?

A Dominik pozoroval v pozadí nad zátokou několik skvoucích obláčků. Jsou jen vodní pára, myslil si, ale slunce se jich dotýká a činí z nich purpur, světlo a slávu... Slunce Boží prostoupí moji ubohost a oslaví moji nicotu... Shrňme celou otázku: dám se ženě či Bohu?

Zastavil se, srovnáváje obě možnosti. Zjevil se před ním obličej Lolitin se svýma hlubokýma, smavýma očima, jemně modelovanými ústy, bělostnými zoubky vzácného zvířátka, hedvábnými vlasy, přistřiženými à la Jeanne d'Arc, jež ovíjely ryzím zlatem hezkou, umíněnou hlavičku. Pozoroval jej dlouho, upřímně, nabízeje se jeho moci. A když zjistil, že moc ta není svrchovaná, podíval se na dívku s vyzývavou pohrdavostí, neboť byla jeho jediným nebezpečím.

A konečně si řekl: „Nuže, jest to jen Lolita, nic jiného než Lolita. On bude silnější než její krása, než ten pomíjející květ několika dnů.

Půjde k Tomu, který je krása sama, krása svrchovaná, nikdy nezničitelná; k Tomu, který hraje si, stvořil veškerenstvo!

A Dominikova ruka vztáhla se k modrému oceánu, nad nímž hejno racků zdálo se rozhazovati lupínky květů, — k lesům, které jej lemovaly tmavým sametem, — k obloze, která se na dalekém obzoru snoubila s vodní hladinou, vysílajíc na všechny věci to skvoucí světlo, jež jest světlem Noirmoutieru.

Ze širého moře vál jemný větřík, takové Boží pohlazení po vlasech a po lících Dominikových, jako by Ten, který nikoho nepotřebuje, děkoval tomuto jinochovi, že takto na prahu dne nabízí jaro svého nicotného života Jeho všemohoucnosti.

XVI.

Strýc se chtěl právě holiti, když najednou se zastavil, drže břitvu ve vzduchu.

„Tisíc hromů!... ano... zdá se, že Dominik zpívá nějaký žalm!“

Opravdu, Dominik vracel se ze své ranní vycházky a všecek šťasten, že konečně vidí jasně do sebe, zpíval plným hlasem na duně před mořem a pod strýcovým oknem pochodovou hymnu patronáže:

Slyš můj slib, ó Božský Spasiteli!
Chci jen Tobě náležeti celý

„Růženo,“ zvolal strýc, rychle otvíraje dveře; „pojď přece poslechnout svého dědice!“

Paní Yholdyová přiběhla v županu.

„Neukazuj se!... Poslouchej! Panečku, to jde od plic!“

Dominik, kráčeje alejí zelených dubů, která obtáčela vilu Tyrkysu, pokračoval ve svém zpěvu:

Komu měl bych dáti srdce svoje,
které děkuje Ti za svůj tep
a jen tehdy nezná nepokoje,
když je živí nebeský Tvůj chléb?

„Zbláznil se,“ šeptá matka. „Předně, odkud přichází tak časně ráno? Je i tam, stranou Obo-

říště, nějaký kněz a nějaká kaple? Doufejme, že všechna ta čeládka odtáhne koncem září do Paříže, a pak budeme moci pracovati vážně. Jest ještě velmi mlád, ale to nevadí. Jsem odhodlána oženiti ho s Lolitou, jak to jen trochu okolnosti dovolí; ale co možná nejdříve! Teprve potom budu klidna. Abych nezapomněla, dnes jsme tam všichni na večeri. Doufejme, že se tam bude zpívat něco jiného, než blbé nábožné hymny.“

V té chvíli vstoupil Dominik a uhodl, že se právě mluvilo o něm, ale chránil se učiniti nějakou narážku. Zato strýc vyrukoval hned se vším:

„Mám pro tě dobrou zprávu nebo spíše dvě. Předně budeme dnes všichni večereti v Ker-Mimie.“

Dominikem to nehnulo.

„Máš radost?“

„Ano a ne...“

„Přece je ta Lolitka Presvesových tak roztomilá...“

„Velmi roztomilá.“

„Souhlasíš?“

„Úplně.“

„Nuže?“

„Nuže...?“

„Nuže, kdybych já byl mlád, jako ty... bohatý, jako ty, řekl bych si: život je krátký...“

„Nestojí ani za to, abychom se v něm zařizovali!“

„Naopak! Těžme z něho a rychle!“

„A ta druhá radostná novina?“

„Viděl jsem ve Vieil otce Crépiera. Má pevnou a dobrou loď; navrhl jsem mu, aby nás zavezl do Pilier. Jsi při tom?“

„Ano, velmi rád. Toužím se tam dostat již dávno.“

„Konečně, že se ti taky něco líbí!“ povzdychla paní Yholdyová; „to můžeme zapsati černou křídou do komína.“

„Ale, maminko, já jsem přece skoro vždycky spokojen.“

„Ano, ale takovou mrtvou, šedivou spokojeností... spokojeností jeptišky, která má vždycky strach, aby nezpůsobila nepříjemnost velebné matce představené.“

„Nepřepínej!... Ale pojedeme do Pilier sami, vid'?“

„To zrovna! Snad bys nechtěl, abychom tady nechali své výtečné sousedky, když pojedeme na výlet, o kterém ony horují též? Loď otce Crépiera jest veliká, proč pak neudělati radost, když se tak snadno může udělati? Bylo by to křesťanské?“

„Nuže tedy udělejme radost!“ povzdychl si Dominik. Pak, odešel nahoru do svého pokoje, stanul u okna.

„Boj dnes večer? boj zítra? boj stále?
A to je život!“

Opravdu po celý ten den byl smuten, že si nemůže déle zachovati trochu toho milého klidu ze svého jasného rána.

Téhož dne večer k sedmé hodině paní Yholdyová, strýc a Dominik opustili Tyrkysu a dali se alejí Červené zátoky ke koketní vilce, která v hloubi lesa, vystlaného kapradím, skrývala své břidlicové stříšky, své modré eukalypty a letní mimósy.

Lolitina rodina byla distinguovaná, ale obyčejná. Lolita čerpala své zjemnělé kouzlo a svou pitoreskní povahu asi z nějakého neznámého koutku své dědičnosti. Ve své rodině, které již scházel otec, byla vším a všechno se točilo kolem tohoto zhýčkaného jedináčka, aniž toho zneužívala. Kralovala tu svým vděkem a také svou dobrotou, jež se vztahovala na všechna stvoření.

Toho večera se oblékla s vybraným vkusem, jak se možno obléknouti u moře na krásném ostrově, čeká-li se návštěva rozkošného prince.

Ale poněvadž se Dominik jevil náhle a úmyslně velmi zdrželivým, vzala to k vědomí, přendala svůj příbor na jiné místo a nepromluvila na něho po celou večeři.

Ker-Mimie neměla poschodí; kromě malého pokojíčka ve zvýšeném příštavku, pokojíčka to Lolitina, všecko bylo v přízemí, ale přízemí, vroubeném těmi nesčetnými květinami, jež na tomto ostrově mají nádherné zbarvení; zvláště žeránie byly tu královsky zastoupeny všemi svými druhy a odstíny.

Poněvadž obě rodiny velmi milovaly hudbu, Lolita usedla k pianu na verandě, kde splývaly bohaté pletence klematisu, jasmínu, begonií a divokého vína.

Lolita byla umělkyní do konečků svých prstů. Doprovázela se a zpívala zároveň, a to hlasem velmi jistým, velmi kultivovaným, který jí dovoľoval zpívatí skoro ve všech polohách.

„A co si přejete dnes večer?“ pravila, obračejíc se ke svým hostům.

„Co si přeješ, Dominiku?“ tázala se místo odpovědi paní Yholdyová, které neušlo zamýšlené vzezření synovo a velmi ji to mrzelo.

Dominik po krátkém uvažování odvětil:

„Rád bych slyšel něco zdejšího, nějakou melodii opravdu noirmoutierskou. Znáte písně Lidenerovy, slečno Lolito?“ Schválně řekl „slečno“, věda velmi dobře, že ji tím podráždí, ale on právě chtěl vyhloubiti propast.

„Ano, pane Dominiku!...“ zněla odpověď.

Obě rodiny podívaly se udiveně na sebe, nerozumějíce, čemu mladí lidé rozuměli velmi dobře.

Lolita odběhla do svého pokoje pod záminkou, že jde hledat sešit; ve skutečnosti však proto, že měla oči plné slz, které nechtěla ukázat.

Lolita si poplakala pět minut, šoupajíc nábytkem, aby mysli, že hledá. Potom si odhodlaně osušila oči, napudrovala se, a když se sešitem v ruce seběhla dolů, dívka byla obrněna.

„Je to opravdu tak krásné, ten Lidener?“
ptala se paní Yholdyová nedůvěřivě.

„Je to básník z tohoto ostrova. Ovšem že se
to nevyrovná „Samaritánce“.“

„Nuže, slečno, zazpívejte nám také „Sama-
ritánku“!“ vmísil se do věci strýc.

„Jsem vám poníženě k službám, pane!“

Lolita zasedla k pianu. „Madame Yholdy,
chtěla byste mi obracet listy?“ — Tuto službu
konal vždycky Dominik... Co pak se to asi stalo?

„Tentokrát je to definitivní rozchod,“ myslil
si u sebe Dominik, který trpěl více, než si chtěl
přiznati.

Lolita počala zpívat starou romanci, jež kdysi
dovedla uváděti v nadšení obyvatele noirmou-
tierské, ale teď připadala velmi zastaralou:

Když ušednuv na mořský břeh
se volně hřížím v dumné snění,
rád pozoruji vlnek běh,
jak stále fríší se a pění.

Tak vlnu stihá vlny ráz,
kdy jedna mře, se druhá zvedne.
Toť život je, pak smrt je zas,
zrozenci dva myšlenky jedné.

Náš život zde — jak hraní pěn!
Vše mění se, co vzniklo v čase.
Ať člověk to, ať vlnka jen,
vše rodí se, by mřelo zas

Svůj první sotva spatří den,
již dítě odtud otce tlačí
a samo spěchá na břeh ten
svou skončit pouť, ach, nad sen kratší!

Nápěv připomínal tak trochu Chateaubrian-
dovu píseň: „Jak sladko je mi vzpomínat“.

Lolitin hlas zněl příliš teple na tak melan-
cholickou romanci a život z ní přese všecku
chmuru jásal jako sluneční paprsek, zabloudilý
mezi hroby.

Strýc shledával, že Lidener byl dokonalý blbec. Což pak jsme nevěděli i bez něho, že všichni musíme jednou umřít? Je potřeba o tom hvízdát na každém rohu? A jaký nápad, baviti se něčím takovým při kávě o prázdninách v tom krásném lesíku, kde všechno mluví o radosti života! A pak ten sloh! Ti „zrozenci dva myšlenky jedné“! Nu, ten sentimentální Lidener byl jistě souchotinář.

Dominik naopak shledával, že je to báseň hluboká a že vyslovuje pravdu, kterou si nikdy nelze dosti připomínati: „Myslete na své poslední věci a nebudete hřešiti.“

„Chceš snad, aby se ti zpívalo nějaké Requiem nebo De profundis?“ špičkovala matka.

„Nemá-li snad raději Chopinův Smuteční pochod,“ podotkl strýc.

„Byl jsem, maminko, tázán, čeho si přeji: Jmenoval jsem Lidenera. Děkuji slečně Lolitě. Teď je na vás, abyste si vybrali.“

„Zmínila jste se o „Samaritance“, moje drahá, roztomilá Lolitko!“ A paní Yholdyová vložila do svého hlasu něžný, smířující tón. „Vím, že velmi milujete Rostanda; já také, jest to skvělý básník. Zazpívejte nám „Samaritanku“. Ale nevěděla jsem, že je zhudebněna.“

„Je to prostý doprovod recitovaného textu, pořídila jej jedna z mých přítelkyň. Hraji to dnes po druhé, prosím o vaši shovívavost.“

„Není vám jí potřeba a budu vás poslouchat celým srdcem, drahoušku!“

„Velmi dobře, Růženo,“ schvaloval strýc, který koulel po Dominikovi očima, plnými výčitek.

S bolestným, zamračeným obličejem usedl mladý muž poněkud stranou, hanbě se za své chování, ale nemoha jednati jinak.

Lolita se pěkně usadila a v tichu mlčících osob i věcí zvedl se její zvukný, melodický hlas pod koruny stromů široce otevřenou verandou:

Můj miláčku, já hledala tě od časného jitra
a nenašla tě, a teď tě nalézám, když večer je.
Však jaké štěstí! Tma není ještě docela.
Mé oči budou tě moci ještě viděti.

Tvé jméno šíří všechny jemné oleje,
tvůj dech sdružuje všechny vzácné vůně,
tvé nejmenší slovo je složeno ze všech medů
a tvé bledé oči ze všech nebi.

Mé srdce se rozplývá jako šfavnaté ovoce beze slupky.
Ó pojď, můj miláčku, a na tom srdci, které tě hledalo,
spočíň jemně jako poduška,
pak mocně jako pečef.

(Doslovný překlad, nerýmovaný.)

Lolita byla okouzlující, když byla prostě tím, čím byla. Tohoto večera byla v ní bolest a její kouzlo bylo tím jen dojemnější. Přednášela tuto bolest, plakala ji Dominikovi hlasem plným lásky a vzlykotu. A Dominik jí rozuměl. Každé to slovo šlo mu k srdci jako snažná prosba, každá věta byla útokem a bolestí.

Zavřel oči ve stínu, nechtěje patřiti na Lolitu. Ale slyšel ji a jeho srdce plakalo s jejím srdcem. Nuže, k čemu mají oba takto trpět? Zítřka, dnes večer promluví s Lolitou, řekne jí všechno, požádá jí snažně, aby měla soucit sama se sebou a také s ním... Ó, takový večer, jako dnešní!... Neměl by odvahy čeliti ještě druhému. Jestliže dnešní ráno bylo čistou extasí, večer se končil cestou křížovou. Proč mi, Bože, dáváš tolik trpěti, když chci býti Tvůj, když jsem Tvůj, celý Tvůj?..

A obě rodiny byly nemálo udiveny, když Dominik, opouštěje Ker-Mimie, řekl paní de Presves:

„Měly byste nás doprovoditi na pověstnou pláň „duchů“. Šli bychom s Lolitou napřed, my jsme již ostrženi a pak bych s ní tuze rád mluvil. Zpívala tak krásně a takové krásné věci, že jsem se jí neodvážil vyrušovati. Chcete jít, Lolito?“

„Slečno Lolito!“ opravila dívka.

„Ne... Lolito!“

A dva kroky dále, když byli sami, připojil
Dominik:

„Má drahá Lolitko, které jsem dnes večer
způsobil bolest...“

„Velikou bolest!“

„A snad způsobím ještě větší bolest — za
chvilku...“

XVII.

S počátku neříkal nic. Vyšli z háje, ve kterém se skrývala Ker-Mimie, prošli alejí Červené zátoky, dali se vlevo a když byly v hlavním stromoradí, jež ústilo do pláně a kde jim tma sotva dovolovala se viděti, Dominik vyhledal ruku Lolitinu, uchopil ji a opakoval:

„Způsobil jsem vám bolest dnes večer? ...“

„Velikou!“

„Musilo to být.“

„Smím vědět proč?“

„To má příčinu, které vy neporozumíte.“

„Jen mluvte ...“

Dominik se zastavil a řekl hlasem, který se snažil býti pevný a slavnostní:

„Chci býti knězem.“

Lolita sáhla si rukou k čelu jako omráčena.

„Neříkáte nic, Lolito?“

„Ne, nic... Co bych vám řekla? Působíte mi nesmírnou bolest, tu největší, jakou mi můžete učiniti.“

„To proto, abych vám jí déle nečinil.“

„Raději mne zabijte hned. Mohu vám to říci, je to ode mne velmi nekorektní, ale když jsme již tak daleko, nevím, proč bych mlčela: miluji vás, Dominiku, jako se miluje jen jednou v životě. Dělejte si, co chcete... staňte se knězem nebo nestaňte, ožeňte se nebo se nežeňte... Mi-

luji vás a vkládám do toho slova celou tu nekonečnou hloubku, kterou obsahuje... Miluji vás a nic a nikdo mi nezabrání vás milovat..."

„Než přece... budu-li knězem?“

„Zavru oči a uteku se do vzpomínek.“

„Což nemáte víry...?“

„Ne... Kdybych měla víru, bylo by to zcela jiné.“

„Jak smýšlíte o náboženství?“

„Nijak, je mi to zcela lhostejné. Chodím na mši, jak je to v našich kruzích zvykem. Ale vaše bohoslužba mi nic nepraví. Moje stanovisko je toto: jsem svobodna, to je fakt. Mám právo podržeti svou svobodu až do chvíle, kdy přede mnou vyvstane neodolatelně přesvědčivý protidůkaz. Nuže, nikde nevidím autority nepopírané a nepopíratelné; dnes je všechno bráno v pochybnost. Velicí myslitelé jsou pro vás; jiní jsou proti vám. Ponechávám si tedy svoji svobodu... a svou lásku.“

„Při takové teorii neobstál by ani jediný princip; nebylo by více ani dobra, ani zla, ničeho. Je-li každá bytost svobodna a jedná-li důsledně podle toho, pak na tomto světě jest jen zápolení všech sobectví a všech vášní, z něhož povstane království jediné brutální síly, té nejohavnější, jakou si lze mysliti.“

„Oh, já nehledím tak daleko... Nejsem filosofka... Ptal jste se na stav mé duše; líčím vám jej, aniž z toho odvozují důsledky. Život zdá se mi opravdu zajímavý jen láskou, ta mu dodává poesie. Já do něho vložila lásku k vám, zůstane v něm navždy.“

„A láska k Bohu?“

„Oh, k Bohu!“

Lolita učinila neurčitý pohyb.

„Hledte, Lolito, to je ta propast, jež nás dělí. Já věřím v Boha, jako dýchám... jako v něj věřili všichni národové. Věřím, že společnost ne-

může žít bez pevného základu, a tím jest náboženství.“

• „Staňte se pastorem a dejme se v Londýně oddat.“

„Ne, neboť všechna náboženství nemohou býti pravá. Je nutno vybírat. Svrchovanost katolicství je taková, že mu dávám svůj souhlas i svou oddanost.“

„Ale mezi dobrým katolíkem a knězem jest ještě mnoho místa. Nebudu vám bránit chodit na mši, budu vás provázeti. Kdož ví, možná, že mě ji naučíte jednou milovati.“

„A tu jsme tam, kde vám už nemohu nic vysvětliti. Neporozuměla byste mi... Vidíte, co ve vás probouzí láska světská. Můžete tedy tušit, co všechno může rozpoutati a vyžadovati láska k Bohu!“

„Ne, nechápu. Jsem velmi prostomyslné děvče. Vy jste cosi složitého. Štěstí jde kolem vás, jde po zemi a na dosah vaší ruky. Otevřte jen náruč a ono se vám do ní vrhne. A vy byste o ně chtěl žádati nějakou nebeskou chimera?“

„A ta chimera jest nejskutečnější ze všech skutečností.“

Oba šli v tichu vedle sebe. Došli až na místo, kde onehdy večer Lolitě bylo tak nevolno. Obě rodiny jakoby smluveny respektovaly jejich rozmluvu, o které tušily, že je vážná.

„A teď, Lolito, přicházím k tomu nejchoulostivějšímu: Jsem-li věřící, jsem bohužel také jen slabý člověk. A také já vás miluji...“

Lolita ve stínu sepjala ruce.

„... A nechci vás milovat. Tedy

„Tedy?“

„Mějte smilování se mnou, s mou slabostí, s mou žízni po lásce! Nedávejte mi pítí vína, po kterém toužím. Hledte, nejsem-li i já přímý... nevzdávám-li se... nedávám-li se na pospas...?“

„Krátko tedy žádáte sebevraždu nás obou?“

„Ne, to ne, ale abyste se mne vzdalovala, abyste nevrhala své kouzlo na moji tvrdou cestu. Odpírejte mi sladkost svého pohledu, ba i své přítomnosti. Nedávejte vznikatí příležitostem, abychom se potkávali. Jste jediná překážka mezi mnou a Bohem... Chci dojít k cíli... Chci tomu naprosto... a jsem zdrcen bojem.“

„To je strašné, co ode mne žádáte.“

„Myslíte, že si toho nejsem vědom? Milujete-li mě, tedy mě milujte tak, abyste mi dala na vás zapomenout. Ať ten výlet do Pillier je už poslední.“

„Přejete-li si, abych tam nešla, mohu velmi snadno mít toho rána migrénu.“

„Ne; tohleto ještě, ... tohleto je poslední slast, kterou si chci dovoliti, a potom bude konec, navždy · konec...“

Tušil, že Lolita pláče. Přišli k bílé věži.

„Mohu doufat, Lolito, že tato rozmluva zůstane mezi námi? ... že nic neřeknete z toho, oč jsem vás právě požádal?“

„To slíbit mohu. Ale abych zabila cit, ten cit, který rozkvetl v mé duši a celou mne zajal, to již nezávisí na mně. Miluji vás, Dominiku, ... ó kdybyste věděl, jak vás miluji!“

Vrátili se k ostatním, krácejíce mlčky vedle sebe. Řekli si všecko, každý přelil duši svou do duše milované, slova se stala zbytečnými, neměla více co vyjádřit. Noc zahalila svým závojem jejich utrápené obličej; nesmírný hluk moře kolébal jejich nesmírnou bolest. Ale oba si dodali rozhodného postoje, když se přiblížili ke skupině obou rodin. Proč by dali zvědavým pohledům nakláněti se nad propastí, která zela u jejich nohou?

Velmi zvolna podali si ruce, daleko druh od druhu, bojíce se každý sám sebe:

„S Bohem, Lolito!...“

„Tedy konec? ... Oh umřít! ... umřít!“

Když se Dominik vrátil do svého pokoje, sedl bezvládně k psacímu stolku a zůstal tak nějakou chvíli, s hlavou zalomenou do dlaní a upřeně hledě v dáli na svoji drahou vidinu. Toto je tedy život! Otevřítí pudově náruč dokořán štěstí a zavřítí ji, dříve než to štěstí do ní vletí; neboť zde na zemi první ze všeho má být povinnost. A ta povinnost mu ukazuje cestu stoupající, pod níž musí dole zůstat předně žena, i když touto ženou je sladká Lolita. Pak vzal pero a psal:

Panu abbému P. Firminovi,
Patronáž Johany z Arku.

Noirmoutier, Tyrkysa.

De profundis clamavi ad te, Domine . . Ze dna propasti volám ještě k Vám, můj vůdce a duchovní otče. Prosím Vás snažně, slyšte můj hlas, neopouštějte mne jako dosud. Což nejsem již Vaším dítětem?

Nade mnou žene se bouře něžnosti a lásky, ve které již nejsem tím, co jsem býval. Ve mně jsou nyní dva lidé obráceni proti sobě tváří v tvář. Jeden, který zoufale vztahuje ruce po ideálu, jak jej zahlédl a po něm vždy toužil. Druhý jest zajat zajat světskou láskou, ó ne láskou nezřízenou, ale láskou dovolenou, která se ztělesňuje a mně nabízí v milé dívce, která nevěří . . která by snad věřila jednoho dne, kdybych přijal srdce, které přináší na můj ubohý oltář.

Ti dva lidé bojují ve mně bolestně a zoufale . . Jsou jisté dni, kdy se cítím horlivým knězem budoucnosti. A jsou jiné dni, kdy se cítím zákonitým mužem rozkošné ženy. Někdy chodím do předměstí a věnuji se všem duším chudých, které jste mne tak dobře naučil milovat. Jindy zase všecek náležím této dívce. Jedná se o slečnu de Presves, kterou jste asi již jednou nebo dvakrát zahlédl u nás na Champs-Élysées. Proč Vám tajiti její jméno, Vám, který máte o mém duševním stavu věděti všecko?

Potřebuji přispění, volám Vás na pomoc. Odpovězte mi Neodpírejte mi almužnu Svě rady ve veliké starosti.

Stanu-li se knězem, bude mi ještě podstupovati tak kruté boje? Nebo snad budu utvrzen v milosti Toho, jenž může všecko? A je toto pokušení snad jen rozhodnou zkouškou, po níž jest již klid a jedinečná radost z práce na spáse duší?

Kolem mne je noc. Prosím Vás co nejsnažněji, odpovězte mi!

Váš ubohý nešťastný Domi ik, který je tak sám v nejvážnější chvíli svého života

Dominik Yholdy.

XVIII.

V bolestném duševním stavu, v jakém se nalézal, Dominik si přál, aby vyjížďka k majáku Pillierskému vykonala se co možná nejdříve. Byl to pro něj poslední útok lásky, které se bránil. Po tomto setkání Lolita, loyální, a jednou již upozorněna, bude se ho jistě vzdalovat a možná že klid sestoupí do jejich dvou duší, a navždy.

Otec Crêpier, vzat na poradu, radil vyčkávat, protože vítr nebyl v tuze vysokých polohách a mohl by prý připravit nějaké překvapení. To říkal s ohledem na dámy, které se moře vždycky trochu bály. Pokud se týče Dominika a i slečny Lolity, ti, jsouce vytrénováni vyjížďkami na plachetní loďce, neměli ve zvyku ohlížeti se tuze na počasí.

Po některém váhání ustanovil se k výletu poslední den v září, neboť čím déle by se čekalo, tím větší bylo by nebezpečí, že padnou na špatné počasí. Toho rána za klidného moře otec Crêpier zakotvil před okny Tyrkysy.

Strýc zavolal svou švekruši: „Růženo, otec Crêpier nám dává znamení.“

Paní Yholdyová byla již připravena. Strýc se tomu divil: „Ale, má drahá, ty jsi vzor dokonalosti! To že se stýkáš se svým svatým synem! Abych nezapomněl: nesvčřil jsem se ti s tím ještě, ale od čtrnácti dnů nezachycuji pouze dopisy pá-

terovy, nýbrž také Dominikovy. Ach, ten na něm visí, ten mladý zajíc. Včera jsem zase jeden dopis zachytil... představuji si abbého, kdyby jej byl dostal. Byl by schopen přijeti sem a udělati nám scénu; všechno by nám pokazil. Ale teď jsou mosty strženy s obou stran. Ach, ten starý tatík Yholdy má ve svém ranci nejeden dobrý nápad!“

„A jak to děláš s těmi dopisy?“

„S těmi, které Dominik sám donese na poštu, nemohu ovšem dělati nic. Hleděl jsem na to všelijak vyzrát, ale prozatím jsem nenašel nic. Ale ty všechny, které přimíchává k našim dopisům zde, jsou pečlivě zadržovány tvým služebníkem, madame, a zbožně jím pročitány. Neobrátím-li se ani potom!“

„To je mrzuté, že se musíme uchýlovat k takovým prostředkům vůči osmnáctiletému mladíkovi.“

„Co zbývá jiného?“

„Máš dojem, že je to s ním lepší?“

„To závisí na dnech... Na příklad dnešního rána zdá se býti zcela ve svém živlu, na výlet se velmi těší.“

„Přála bych si to už jen pro tu ubohou Lolitku. Jak onehdy večer plakala!“

„A výsledek jejich rozhovoru?“

„Snažila jsem se to vyzvědět; dobrého to jistě nic nebylo.“

„Není-li pak to škoda! Takový hezký chlapec, kterému všechno přeje... Však hleď! Tamhle je!“

Strýc ukázal oknem na Dominika, který připravoval svou plachetní loď s otcem Crêpierem. V té chvíli přišla rodina de Presves.

Byl to utěšený pohled na skupinu, kterou tvořil Dominik a tato pařížská rodina za toho klidného rána v nevyrovnatelném světle ostrovním. Moře, velmi nízké, znesnadňovalo výjezd, nechtěl-li si člověk zmáčeti nohy. Dominik s vyhrnutými nohavicemi až ke kolenům, v modré námořnické bluze na prsou rozhalené, konal s plavčíkem lodní

službu, pomáhaje do své plachetnice příbuzným Lolitiným a staré služce, která tuto dívku vychovala.

Nejprve odjel se čtyřmi pasažéry. Vrátiv se, vzal na lodici Lolitu a zavolal na paní Yholdyovou a strýce. Ti však souhlasně volali, že nejsou ještě připraveni a že má jeti sám s Lolitkou a se zásobami.

Dominik poslechl. Lolita, velmi odměřená, chtěla se zouti. Ale Dominik toho nepřipustil a vzav ji do náručí, donesl ji na svou lodici. Odjeli tedy sami... pěkný páreček v pozadí dvou velkých modrých plachet. Paní Yholdyová a strýc sledovali je očima až k tomu okamžiku, kdy bárka přirazila k otci Crêpierovi, jenž Lolitě pomohl přejíti do své lodi. A pak přišla na řadu Dominikova rodina.

Paní Yholdyová na loďce činila svému synovi malé kázáníčko. Onehdy v Ker-Mimie bylo jeho chování takové nemilostivé; jako pozvanému mohlo se mu to konečně odpustiti. Ale dnes Ker-Mimie je hostem Tyrkysy; matka tedy spoléhá, že Dominik bude roztomilejší, což je ostatně jediný způsob, kterým může trochu odčinit ten ošklivý dojem onoho večera a konec konců dokázati, že je dobře vychován.

Dominik poslouchal s hlavou skloněnou a s trochu bolestným úsměvem na rtech. „Drahá maminko, buď klidna! Máš úplně pravdu: de Presves jsou dnes našimi hosty a ujišťuji tě, že dostojím svým povinnostem jako hlava rodiny.“

„A to bude všechno?“

„Co chceš víc?“

„Abys opravil své nepochopitelné chování tehdejší!“

„To jest, abych se k Lolitě choval laskavě?“

„Ovšem! Aby ses choval k ní laskavě! A proč ne? Jakého pak se dopustilo zločinu to ubohé dítě?“

„I v té věci buď klidna! K Lolitě se budu chovat laskavě.“

„Ale ne z donucení!“

Dominik se ještě usmíval, ale neodpověděl.

Za nějakou chvíli otec Crêpier hotovil loď k vyplutí. Byl to dobrý a statečný námořník, ten otec Crêpier. Stojí vzpřímen, bos, má na sobě žlutý nepromokavý plášť s kapucí, pozoroval obzor svýma šedýma očkami a vypadal jako zosobněný Neptun.

„Nuže, otče Crêpiere, jsme vyzbrojeni?“

„Pro dnešní dopoledne ano, ale co se večera týče, to je zase jiná věc.“

„Bude-li moře zlé, přespíme na Pillieru.“

„A kde?“ namítl se smíchem otec Crêpier.

Pillier je totiž úzký výběžek, přesně 100 metrů zšíří a 600 metrů zděli, tragické skalisko, vztyčené proti oceánu jako přední hlídka, která střeží vjezd do Loiry. Je tu místo pro starý a nový maják a pro malou tvrz z r. 1710. Ostatek, což nestojí za řeč, jsou skály, ustavičně ztěkané vlnami. Přistává se zde, navštíví se maják, jeden z nejmohutnějších ve Francii, a pak se odchází se steskem v duši z té věčně stejné drsné samoty, jež obklopuje tohoto žulového strážce.

Loď pěkně ujížděla. Vítr, aniž by byl příznivý, nevál proti ní. Otec Crêpier zamířil na širé moře vpravo od Kamenného Mnícha, obeplul skály Otců a mys Blanche, aby pak, máje Herbaudière po levici, nechal se unášeti k Pillieru, který se rýsoval nízko nad hladinou vody jako pancéřová loď s vyčnívajícími dvěma obrovskými stožáry.

Dominik pomáhal při řízení lodi, bděl nad pohodlím každého z cestujících, a jak slíbil své matce, byl zdvořilým hostitelem.

Za takových okolností odbylo se přistání, jež bylo nesnadné, i oběd, k němuž vesele zasedly obě rodiny ve skalní jeskyni, hledící k oceánu. Otec Crêpier obohatil jídelní lístek ústřicemi; strýc, který se ihned velmi důvěrně seznámil s ku-

chyní majáku, vrátil se s velikým humrem, k němuž přirozeně věděl omáčku na svůj vlastní způsob. Připravil ji slavnostně z oleje, octa, soli, pepře, česneku, hořčice, všech humřích vnitřností a dvou lžic starého koňaku. A jeho nevyčerpatelná povídavost posloužila při té příležitosti k tomu, že zakryla smutek, který uvnitř zasnušoval duše obou mladých lidí.

Lolita se nutila do veselosti.

Procházejíc se sama po skalnaté výspě, byla předně bolestně dojata, vidouc hlídačova synka pohrávati si s hezkou mořskou hrdličkou, která krvácela z rány, způsobené jí výstřelem z chlapcovy ručnice. Ubohý ptáček ještě žil a v jeho očích zračilo se nezměrné utrpení a zklamání. Zaletěl sem, aby si odpočinul; chlapec — takřka již muž — přivítal ji divošsky ranou z ručnice.

Zabíjeti se fysicky, zabíjeti se citově, zabíjeti se morálně, to je tedy život... smutný život!

Jakou hrůzou je tedy země! A Lolita se octla před záhadami, které jejím sedmnácti letům byly zcela nové.

Ale ještě něco: tato vyjížďka byla poslední, kterou konala „s ním“. Těšila se z ní lakotně a bolestně.

Strýc mohl dělat a povídat, co chtěl, její matka mluvit s paní Yholdyovou, otec Crêpier vykládat, jak se vnadí na sumce... mysl tiché a věrné Lolity sledovala toho, jenž nechtěl býti jejím... Sledovala ho z povzdálí, rozuměla tomu, co říkal, a zvláště tomu, co neříkal. Viděla jeho ruce, jež se někdy chvěly, když jí sloužily.... jeho oči, které nechtěly jí viděti a přece neviděly než ji! Trpěla svým vlastním utrpením i Dominikovým. Přece však zdvihla hlavu, když na samém konci oběda, v okamžiku, kdy strýc si zapaloval tlusté havana, pronesl otec Crêpier:

„Teď už není pochyby, žene se bouře.“

Ukazoval v dálce nad mořem mráček, který

byl zprvu okrouhlý, ale teď se šířil a zatahoval obzor po celé délce.

„Je nám tu dobře,“ pravil strýc; „počkáme, až se bouře přežene.“

„Viděl jsem, jak se chystala již ráno,“ pokračoval otec Crêpier; „upozorňoval jsem vás, není-liž pravda, pane Dominiku? Počasí nám přinese překvapení... Ach, pane, již je to takové!“

A celá společnost, dopíjejíc kávu ještě za pěkného slunečna, pozorovala, jak se celý jeden cíp oblohy zatemňuje. Také hlídač majáku přišel s rukama v kapsách, spěšným krokem, tiskna starou dýmku bruyérku mezi černými zuby. Mluvil s otcem Crêpiérem noirmoutierským nářečím a chvílemi potřásal hlavou, dívaje se po obzoru.

„Povídá mi,“ vysvětloval námořník, „že barometr silně klesl... neobyčejně.“

„Tedy neodplujeme?“ ptal se strýc.

„Ne, a ne tak hned!“

Po dvě hodiny se dívali, jak bouře se blíží. Slunce se nadobro zahalilo. Občas zavál velmi studený vítr. Nad černými mraky roztáhly se jiné, tónu měděného; mořští ptáci létali ve velikých kruzích kolem ostrova, neodvažující se usednouti na něj ze strachu před lidmi... ale neodvažující se také vzdáliti se od něho ze strachu před bouří.

„Dámy a pánové,“ řekl pojednou otec Crêpier, „ve svém i ve vašem zájmu vrátím se na loď vyhoditi druhou kotvu a pak na ní zůstanu... Taky že ano! Chápete přece, ... utrhnou-li se obě kotvy, nemám chuti ztratiti svou loď.“

„Co byste dělal..... kdyby se obě kotvy utrhly?“

„Pojedu po větru až k zátoce Herbaudierské, a bude-li možné, vpluji do ní. Pak se pro vás vrátím...“

„Kdy?“

„Zítřa... pozítří... Víte, tohle bouřlivé počasí... když to začne, tak vám zvrátí všechny

plány Ale já zas přijedu... Můžete se na mne spolehnout... Taky že ano!“

Otec Crêpier narovnal si kapuci, vzal si chleba, svůj palubní koš, do něhož Dominik vsunul krabičku konserv, a odebral se s hlídačem majáku ke člunu, který počínal se povážlivě pohazovati na svém lanu.

Dívali se za ním, jak odjížděl. Člun se houpal na vlnách hned do výše, hned zase mizel v hloubi, tak že se chvílemi zdálo, že je pohlcen mořem. Konečně přistal k lodi, díky plavčíku, který zůstal na její palubě a hodil mu láno.

Potom obě rodiny se podívaly na sebe. Rodina Lolitina, dobré povahy, přijímala tento nečas velmi klidně. Neměla nic zvláštního na práci, tady, ani kde jinde!

„Ale co budeme jíst?“ naříkal strýc. „Kde spát? Kam se vůbec uchýlíme? Spustí-li se déšť, promokneme na kůži a já nemám flanelovou košili!“

„Ale ne, můj milý, ještě je tu obydlí hlídačovo.“

„Obydlí hlídačovo? Viděl jsem jeho zařízení; je veliké jako tvůj kapesník... ani ne jako můj!“

„Stiskneme se...“

„A co budeme jíst?“

„Říká se, můj milý, že medvědi na Severním pólu jsou živi velmi dobře celou zimu, lízajíce si jen spodek svých tlap.“

„Může být, ale já mám radši něco jiného!“

Ostatně přišel zase hlídač majáku. Vykládal, že jeho žena má živobytí na celý týden, a až na ten nocleh, že se to nějak zařídí. Pravděpodobně bude prý to jen bouřka, ale pršet mnoho nebude.

Skutečně, moře, jež se dmulo každou hodinu víc a více, k večeru se rozpoutalo docela. A to bylo hrůzné podívání. Pod oblohou nízkou a temnou valily se vlny z hloubi obzoru, narážejíce na sebe, přeskakující se jako o závod, která první přizene se k útoku. Ohromné spousty vody

tříštily se s ohlušujícím jekotem u paty majáku, který se zachvíval při každém nárazu. Na širém moři bylo viděti loď, pak druhou, jak prchají bezmocné v té litici. Loď otce Crêpiera vypadala jako poděšené zvíře, jež skáče na všechny strany, hledajíc, kudy by uteklo.

Společnost, uchýlivši se před větrem ke zdi majáku, dívala se na bouři. Zdálo se, že zuřivosti rozpoutaných živlů přibývalo s nocí, jež se teď rozprostřela nad rozbouřeným oceánem.

Ale v té chvíli byla skvělá podívaná. Pomalu, majestátně rozsvěcoval se veliký maják... červená záře padala na strašlivé skály jižně od Pillieru. Potom druhý maják, ten pravý, pozvolna počal se otáčet, vrhaje své lámané světlo v pravidelných přestávkách všemi směry po širém moři.

Tisknouce se podél žulové zdi, jež jim byla trochu přístřeším před větrem, obyvatelé Tyrkysy a Ker-Mimie nemohli se nabažiti pohledu na divokou krásu té podívané.

Občas zalétli sem velicí ptáci, přivábeni oslňujícím světlem, jež každou vteřinou proráželo noční tmou. Přilétali plnou rychlostí s křídly široce rozevřenými... Bylo slyšeti suchý náraz jejich zobáků na křišťálové stěny otáčivé klece; pak s hlavou rozbitou, křídly zlomenými padal pták, ihned pohlcován bouří a unášen na širé moře, ohlušivě řvoucí jekotem všech těch tříštících se vln, hukotem větrů a burácením hromů.

Konečně měl toho strýc dost. „Jsem pro-močen od hlavy až k patám. Půjdu si lehnout. Takovýhle tyátr vidím raději v biografu.“

„Lehnout? A kam?“

„Ó, to já si už najdu!“

A zachycuje se žulových výstupků, aby vzdor svým sto kilům mírně počítaným nebyl smeten do moře, strýc hmataje a vrávoraje zamířil k hlídačově světnici. Přece však ve chvíli, kdy opouštěl přístřeší majáku, bylo mu trochu hanba.

„Růženo, kdybys chtěla přijít?... A vy, milostivá paní?“

Milostivou paní za takových okolností byla matka Lolitina.

„Děkuji,“ odvětila, „zůstaneme ještě chvíli.“

Dominik také ještě zůstal, zaujat velkolepým divadlem. Jednu chvíli zpozoroval, že Lolita není mezi nimi. Neznepokojoval se tím s počátku, neboť sám se právě vrátil z konce skalního výběžku na opačné straně pevnůstky proti Atlantiku. Tam byla podívaná ještě hrůznější a úchvatnější. Ale aby se tam přišlo, bylo třeba proplétati se mezi skalami a nebáti se hustých mlh, které se válely nad Pillierem jako divoce zmítaný závoj mokrého gázu.

Ježto byl každý z přítomných ustavičně zaujímán novým a novým obrazem rozpoutaných živlů, dávali pozor druh na druhu jen z povzdálí. Občas ozvalo se starostlivé: „Mamá, jsi zde?“ — „Ano.“ — „Nejsi tuze promoklá?“ — „Dost.“ — „A Lolita?“ — „Mihla se kolem mne před chvílkou.“ — Bouře ostatně odnášela hlasy jako odnášela všecko.

Náhle Dominik zatoužil zvědět, kde ta dívka je. Obešel maják, vešel ke hlídači, viděl, jak se strýc ohřívá u skrovného ohniště, živeného sušenou mrvou. Pak zašel pod starý maják, vyšplhal se až k pevnůstce, volaje: „Lolito?... Lolito, kde jste?“

Ostrůvek není velký, snadno lze jej proběhnouti. Dominik se vrátil z obchůzky, s jeho nepromokavého pláště crčela voda, — Lolity nikde nenašel. Ježto se nikdo nezdál znepokojen, pokusil se, než by učinil nějaký poplach, proběhnouti ostrov po druhé, a tentokrát bedlivěji. Dvakrát by málem byl povalen, ale nedbal toho. Strašná domněnka se tyčila před ním; teď již to nebyl nepokoj, byl to děs... Lolita nebyla nikde...

Co tedy...? Co se tedy stalo?

Odnesl ji snad vichr?... spláchla ji vlna do hlubiny? Dominik cítil, že ho polévá studený pôt. „Lolito? Lolito? Lolitko moje!“

Bílý bod, přilepený k jedné skále a udržovaný tam úporným větrem? Byl to bílý baret... její, její!... Poznával jej dobře. Dokonce byla tu ještě její vůně. Tedy...? Tedy...?

Vidiny a plány všeho druhu rojily se již v jeho horečném mozku, když nahýbaje se nad krajním výběžkem skály, zahlédl dole dívku, přikrčenou ke skalní rozsedlině. Jak se tam dostala?.... Moře stoupalo stále. Snad tam Lolita zabloudila a nemohla zpět? Jak vysoko moře ještě vystoupí? Zavolal:

„Lolito!... Lolito!...“

Ale dívka nacházela se hluboko pod ním a jeho hlas byl uchvacován větrem řádící bouře...

Brzy si uvědomil, že Lolita není v nebezpečí, leda že by chtěla postupovati dále. Nuže, o to se Lolita chtěla právě pokusiti... Protože skála byla vysoká, Dominik neváhal. Zvraceje tělo hodně nazpátek, spustil se zády po skále, zachycuje se na ní, jak mohl; pak se pustil asi pět metrů níže a stanul na místě, kde byla dívka.

Vyskočila, když ho uviděla.

„Ale jak jste sem přišla, Lolito?“ — Ukázala na skalní chodbu, teď uzavřenou stoupajícím vlnobitím.

„Nyní nezbývá, než čekat,“ řekl Dominik; „bylo by velmi nebezpečné, pokoušeti se o návrat touže cestou.“

„To jsem chtěla právě učinit.“

„Uhodl jsem to a právě proto jsem přišel...“

„Děkuji vám... ale nebyla bych myslila, že smím vás nyní o něco takového žádat...“

Odmlčeli se... Mohli-li vyměnit několik krátkých slov, souvislá rozmluva byla tu nemožná. Vlny útočily již na tuto skupinu skal, ale bylo-li by nutno, mladí lidé mohli vystoupiti vnitřními rozsedlinami na skály. Dlouhou dobu hleděli takto

na mořský příboj. Vchod do jeskyně byl mazlavý, zabělený pěnou, jako za dnů sněhových vánic.

Zprvu stáli vzdáleni od sebe, pak je vlny pomalu donucovaly přibližovati se k sobě. Ale Lolita se nehýbala, jen když toho Dominik vyžadoval. Brzy byli blízko sebe, zcela blizounko. Dominik si všiml, že Lolita je celá promočena. Tu se zastyděl za svůj nepromokavý plášť, který jej dokonale chránil. Nabídl jej Lolitě. Odmítla.

Jednu chvíli dívka se zatřásla zimou.

„Budete stonat, Lolito!“

„Nebudu, Dominiku! A pak, kdybyste věděl, jak mi je to nyní lhostejné!“

„Nemluvte tak, Lolito!“

„Říkám jen, co si myslím.“

V tu chvíli roztrhl nebe veliký blesk, blesk jako z Apokalypsy. Lolita učinila pohyb k Dominikovi, ... jen pohyb, který ihned zadržela, zatím co hřmění hromu dunělo, otřásajíc zemí i mořem.

Konečně se zdálo, že bouře se vyběsnila; pokračovala ještě, ale její prudkost ochabovala.

Dominik bedlivě pozoroval Lolitu. Viděl ji tak bledou, s očima tak horečně planoucíma, se rty tak se chvějícími, že znovu opakoval:

„Je vám zima, Lolito?“

„Zima, až to v srdci zebe!“ tichounce se přiznala dívka, jež se nehýbala; „ale opakují vám: je mi to jedno.“

Tu nemoha se dále přemáhati, přiblížil se k ní; otcovsky, bratrsky hladil ji po vlasech, po tvářích, po rukou... Přitulil ji k sobě, nutě ji, aby vypila trochu koňaku, který mu nechal strýc. A oba dva, držíce se v objetí, hleděli na tu velikou bouři, myslíce každý, že také sami ji mají, a bohužel trvalejší, ve svých ubohých duších.

Takto je našel hlídač majáku. Lolita, vysílena únavou, nechala klesnouti svou hlavu na rámě

Dominikovi, který ji podpíral, jak se podpírá tonoucí.

„Ti ale byli hodně neopatrní... ti mladí lidé!“ zabručel, strkaje dýmku do kapsy a spouštěje se na totéž místo, kam se byl Dominik spustil sám před několika hodinami.

XIX.

Druhého dne ke 3. hodině, ježto návrat po moři ještě rozbouřeném byl velmi krušný, zašel Dominik po obědě do Ker-Mimie zeptati se, jak se vede těm „málem by“ — trosečníkům.

Dámy vypadaly přiměřeně k okolnostem, ale všechny se tvářily nadšeny výletem, přestože byl nepopíratelně velmi vážný. „To jsem tedy i já šťasten,“ pravil Dominik, „neboť já jsem vás pozval a měl jsem obavu, že se vám večírek, který jsem vám připravil, bude zdáti trochu pohnutlivým.“

„Byl to opravdu nezapomenutelný večer, pane Dominiku,“ odvětila paní de Presves, „člověk jich zapomene mnoho, ale na tenhle budeme vzpomínati vždycky.“

„Vy také, Lolito?“

Místo vsí odpovědi podala mu nesměle ruku a on ji podržel několik okamžiků ve své.

Potom mladý muž vypravoval, že strýc leží celý zdeptaný a zničený; lékař, kterého ráno zavolali, nařídil mu dietu po čtyřicet hodin, což jej uvádí v zoufalství.

Obyvatelé Ker-Mimie šli Dominika vyprovodit až k Červené zátoce, aby se podívali, zdali hněv Jeho Veličenstva Moře se konečně utišil.

Ó, ten rozdíl! Dnes bylo krásné a rozkoší hleděti na ně. Obloha jako tekuté stříbro a vodní

hladina splývaly na obzoru; ze světlé a mléčné mlhy vystupovaly malé bílé a modré květy, to byly plachty rybářů, kteří včera prchali před bouří a dnes vesele opět vyjížděli na svá stanoviště.

Kdo by řekl, vida je takto, že je tomu necelých dvanáct hodin, co vrhalo s takovou zuřivostí všechny vlny hlubin útokem proti ubohému ostrůvku, který se v dálce jevil ozářen jako v apotheóse.

Pak se rozloučili... Dominik a Lolita hleděli při tom na sebe trochu dlouze.

Mladý muž, zbaven starosti, zahýbal z velké pláně k Tyrkyse, když tu potkal listonoše, který namáhavě písčitou cestou končil svou obchůzku, v létě vždycky trochu složitou.

„Máte něco pro nás?“

„Ano, pane!“ — Otevřel svou koženou brašnu a vyňal balíček dopisů, ovázaný motouzem.

„Je tu jeden velmi důkladně doporučený pro vás, na zpáteční stvrzenku, což je rekord nedůvěry.“

„Aj... aj!“ pronesl Dominik, jatý zvědavostí.

Poznal písmo abbé Firmina, podepsal se v sešitě a nemaje drobných, dal boдрému listonoši královské zpropitné.

„Napoprvé, pane Dominiku, co mám s vámi co jednat, dáváte mi tak pěkný dárek!“ zvolal listonoš rozradostněn. „Váš strýček není tak štědrý, ó ne...! A přece jsou to skoro vždycky dopisy pro vás.“

„Tolik dopisů pro mne?“

„A doporučených!“

„Toť podivné!“

Dominik ihned otevřel list, tak toužebně očekávaný po tři měsíce, a pod vysokými stromy, jež vroubily tenisové hřiště, četl:

Drahý Dominiku!

Zdá se mi, že nesoudím opovážlivě, předpokládám-li, že se tu děje něco nenáležitého. Mé dopisy Tě nedocházejí, to je zřejmé. Proč?

Jeden dopis, dva dopisy se ztratí nebo zabloudí; ale ne všechny dopisy. Tvé nepřicházejí tak špatně, ale mnoho jich zřejmě chybí. Je tu něčí tajemná ruka, jež je zachycuje ve stínu. Sluha? To by byl předpoklad nejméně zlý. Ale jsem nakloněn věřit, že věc bohužel vězí výše a blíže tobě. Řekněme to přímo: tvoje rodina má strach! Vycífuji, tuším, vidím to. A z koho strach? Ze mne! . . . který jsem plachý, jehož hlavní obranou je ta drsná slupka, kterou jsem si učinil a jež neoklame žádného z mých přátel! Z čeho strach? Že se Tě zmocním? Že si Tě osedlám? Že budu těžit z Tvé nezkušenosti a z Tvého mládí, abych Tě zavřel do semináře a hodil Ti na bedra hanebnou suťanu? Hanebná suťana . . . ó ano, jak by byla v tomto případě hanebná!

K hanbě Církvi, matce nás obou . . . Církvi, která se tolik obává nepovolání, že nechává blížiti se ke kněžství jen krok za krokem za neustálého dozoru klidných, osvícených vůdců, neznajících jiné vášně než onu, kterou jest hledání slávy Boží a spasení duší.

Nevím, je-li na světě ústav, kde se častěji opakuje mladým lidem: „Odejděte!“

V nejslavnostnějším okamžiku podjáhenství ještě upozorňuje biskup mladého klerika „Hactenus liberi estis . . . Dosud jste ještě volni.“ Neboť Církev jako její božský Mistr cení jen to, co vykvétá na božském slunci svobody.

Hanebná suťana! . . . Jakou úlohu bych tu hrál? Nutil bych Tě hloupě k výjimečnému povolání, které má cenu jen svým vnitřním hlasem a svou upřímností. Komu by to prospělo? Mně? Nevidím. Budu již starý kněz, než se Ty hodiš k něčemu, a hodiš se jen tehdy, budeš-li míti opravdu povolání.

Prospělo by to snad tobě? Zachránil bych snáze Tvou duši? Ach, to bych Ti prokázal velmi špatnou službu, kdybych Tě nutil k „neodvolatelnému úřadu“ a nebyl si jist, že nebudeš přítěží, takovou mrtvolou v živé Církvi, bytostí, jež by byla mohla velmi dobře zůstatí výborným laikem a z níž bych učinil tu věc ubohou z lidského i božského hlediska, které se říká „špatný kněz.“

Tvá rodina snad myslí, že mě hypnotizují Tvé peníze, Tvé pověstné miliony? Domnívá se měšfácky, že by to bylo velikou trefou, zmocniti se toho majetku pro farní účely.

Nuže, svěřím Ti dnes, milý Dominiku, že Tvé miliony mi vždycky vadily ve stýcích s Tebou. Kdybys četl srdečné listy, tak drsně přímé a tak plné lásky, jež jsem psával svým dospělým chovancům, kteří mají to štěstí, že jsou chudí jako Kristus byl chud, jistě by ses divil mé zdržlivosti vůči Tobě.

Církev dobyla světa bez peněz.

Když je má, proměňuje je v kaple, školy a v chléb.

Když jich nemá, obejde se bez nich.

A když, jako v době odluky, je ta církev postavena před výběr: neváhá obětovati své podstatné statky, ba i své biskupství, své kláštery, své semináře, aby si zachovala svou důstojnost a svou svobodu,

Proč také kněz svaté Církve Boží má právo vztyčiti se před bohatstvím a říci mu: „Přijdeš-li ke mně, posvětim tě. Chceš-li jíti svou sobeckou cestou, odejci, bído boháčů . . Pecunia tua tecum sit *)!“

Neříkám to k vůli Tobě, můj drahý, velký hochu, který jsi byl vždycky velmi jemnocitný, ale protože můžeš býti ve svém okolí nucen slyšeti názory stejně nespravedlivé jako urážející. nechci Tě nechat bez výzbroje k odpovědi. Ostatně vím, že nechováš žádné záludné myšlenky o svém ubohém abbé Firminovi.

Nejedná se mi tedy o to, abych Tě — jak by řekl Tvůj strýc — „uložil“.

Tvé důvěrné vyznání přijal jsem s radostí i zdrželivě.

S radostí, protože kněz, zvláště v přítomné době, nemůže se nestaratí o vinici Páně a o žeň, která by unikla pro nedostatek dělníků.

Ale také zdrželivě, protože povolání je květina, kterou nesnadno rozpoznat a pěstovat. Myslíš, že jsi povolán? Já sám nemohu než vzíti k vědomí ten Tvůj dojem a dáti Tobě jisté rady, aby, jde-li skutečně o tu vzácnou květinu, nebyla zneuznána ani udušena.

Později Tě Tvoji případní představení buď povolají nebo nepovolají, a Ty budeš povinen viděti v rozhodnutí těchto soudců, kteří mají milost stavu, rozhodnutí samého Boha.

Pro tuto chvíli, ať tomu je jakkoli, zdržuje-li Tvůj strýc nebo paní Yholdyová mé dopisy a ničí Tvoje, tvrdím, že se dopouštějí opravdového zločinu na Tvé duši.

Dávají-li Ti naslouchají jinému hlasu, jest to jejich věc a jejich odpovědnost.

Ale že udušuji hlas můj i Tvůj, to je počínání nepřipustné, proti němuž musíš protestovat a se hájit, neboť je popřením té nejvyšší ze všech svobod.

Dojde-li Tě tento můj dopis, vyvoď z něho důsledky, jež uznáš za dobré; mluvím k Tobě jako upřímný přítel, který chce jen jedno: pomoci Ti nalézt cestu k budoucnosti.

Na shledanou, drahý Dominiku! Jak si přeji, aby to slovo na shledanou nebylo jen slovem, ale abychom brzy spatřili Tvůj dobrý obličej v našem předměstí, kde celé zástupy lační a žízň po nadpřirozené obětavosti kněze a laika.

Svěřuji tento dopis neviditelným ochráncům Tvé duše. Kéž jej doprovodí k Tobě a on Ti přinese konečně jistotu mé bdělé a věrné lásky.

Abbé Firmin.

Dvakrát přečetl Dominik tento list. Potom bledý, jako by se mu všechna krev vrátila do srdce, obrátil se ke Ker-Mimie, jejíž břidlicové stříšky bylo viděti mezi borovicemi. Viděl Lo-

*) Peníze tvé budte s tebou!

litino okno... to okénko, oživené květinami a ptá-
čím zpěvem.

Opíraje hlavu o strom, cítil, jak mu slzy stoupají do očí. Zůstal tak nějakou chvíli, potom, učiniv pohyb, jako by se chtěl něčemu vytrhnout, odcházel alejí k Tyrkyse.

Jedna pevná myšlenka vynořila se teď z toho zmatku celé jeho bytosti: myšlenka, odjetí ihned, aniž by komu co řekl... ještě dnes, ještě tento večer.

Vytasí-li se s jakýmkoli návrhem na odjezd, rozpoutá boj, urputný boj. Neodjede-li, je tu brzo zima, jež by se jeho matce, jak se zdá, tady velmi líbila pro mírnou teplotu lesa La Chaise a velmi příjemné sousedství vily Ker-Mimie. To by bylo neodolatelné zajetí, jež by pomaloučku dovršilo ochromení veškeré vůle v něm.

Cítil, že v jeho životě budou takové jisté chvíle, kdy musí zavřít oči, utlumit hlas srdce a zlomiti vše a hned bez dlouhého rozmýšlení, sice by mu jeho stoupání k ideálu bylo navždy zabrzděno.

Jistě cítil odvahu, vzdorovati strýci, ba i matce.... ale ne odvahu, čeliti vlhkým očím Lolitiným. Jeho vůle by selhala jistě, jako selhala včera na Pillieru.

Nuže?... Dva cíle, vždy tytéž, tyčily se před jeho zmučeným duchem: žena či Bůh? Oba ho volali, oba ho chtěli.

Ale již je patrné, jak se rozhodne.

Puzen jakousi vnější silou, vrátil se Dominik postranní alejí do svého pokoje, kde napsal dopis své nepřítomné matce. Napsal jí, že neodkladná záležitost volá jej do Paříže, a že nemá času, než právě aby vskočil na loď, která ve čtyři hodiny odjíždí z Noirmoutieru do Porniku, počáteční stanice rychlíků do Paříže.

Dopis položil na matčin stolek na dobře viditelné místo. Strýc hlučně chrápal ve vedlejší místnosti... Dominik se vrátil do svého pokoje,

spěšně sebral několik věcí do příruční kabely a v tom již ozvalo se od lesa houkání sirény lodi, která se hotovila k odjezdu do Porniku.

Je to první, druhý či třetí signál? Jeho hodinky ukazují čtyři hodiny; moře rychle opadává; velitel lodi samozřejmě nebude dnes čekat....

Co tedy zbývá? Čekat do zítřejšího rána, do sedmi hodin? Přejde v noci na správnou myšlenku?

Ale Dominik znal svou slabost, znal myšlenku, všechny myšlenky, k nimž dojde za noci. Když se jednou dal na cestu vůle, nechť se tedy snaží chtít až do konce! Žádná překážka nemůže zastavit toho, v kom žije to strašné slovo: „Chci!“

Byla ještě jiná možnost, jak dostat se z ostrova. Byl to brod Goâ. Po Dominikově odchodu jistě poběhne jeho rodina k přístavišti, neboť odtud vyjíždějí všechny lodi, a jmenovitě lodi buržoasní. Kdežto brod Goâ je nebezpečný lidový přechod, přechod z nouze, kudy odcházejí nebo přicházejí, brodíce se vodou až po kolena a často až po pás, nosiči břemen, chudí lidé a malí trhovci z pobřeží. Protože je odliv, přijde dnes večer právě včas, aby se mohl přebřísti až k první vesnici na pevnině.

Jako všichni slaboši, kteří se bojí, že nevytrvají, jal se Dominik ihned provádět svůj záměr. Odešel z Tyrkysy písčinou, aby se vyhnul zrakům služebnictva, dal se postranní uličkou mezi živými ploty mořských ostružin, zahnul vpravo, aby se vyhnul i vzdálenému pohledu na Ker-Mimie. K čemu taky?... Když je rozhodnut... a když kostky jsou vrženy!

Kráčel velmi rychle, dokud nepřešel poštu, boje se vždy možného setkání se známými, již velmi četnými, své rodiny. Pak uvolňoval v chůzi, vycházeje z Noirmoutieru.

V té chvíli všechny zvony na kostelní věži se rozezvučely, zaplňující ostrov svým hlaholem jako na oslavu Božího vítězství nad pokušením před

chvilí ještě tak mocným. Provázely Dominika na cestě Guériniérou, středem mrtvých stepí a slaných bažin. Za ozvěny jejich hlasu prošel šedivým smutkem ztracených vesnic Parré-Coupé, Maison Rouge, Billardiére, Barbâtre, jejichž mlýny, točící se plnou rychlostí, zdály se na něho volati: „Pospěš si, pronásledují tě.“

Pak to byl les Gaudinský a Bassotiére a konečně rudé světlo v Goâ, osvětlující ponuře první koly, které označují cestu brodem.

Dominik nikdy, ani na výletě, nepřešel Goâ. Věděl, že při odlivu ve dne i v noci má člověk, když se ničím nezdržuje, právě tak čas dostihnouti pevniny, než moře začne zase stoupat. Věděl z vypravování, jak krásný je to pohled na blížící se vlny, na stoupající moře, na setkání se přílivů s té i oné strany a jejich úžasně rychlé splynutí. Tehdy běda chodci nebo povozu, kteří se vydali na cestu příliš pozdě! Nemají-li býti pohlceni, nezbyvá nic jiného, než vylézt na jednu z těch kolových staveb, jež vyznačují přechod, a vyčkati tam za hrůzného a nebezpečného kymácení, až oceán znovu odvolá svůj všemocný příboj vlnobití. V noci působí přechod ten ještě hlubším dojmem. A bylo to právě sklonkem noci, když Dominik došel do Goâ, k němuž přístup je rovný, jednotvárný, blátivý a nekonečně smutný.

Zaváhal před tou tmou a nesmírností. Ale nemohl si již představit, že by se vrátil k těm dvěma rodinám v chaiseském lese, které teď již jistě věděly o jeho odchodu. Šel za svým určením.

Přijížděl jakýchsi kočovníků vůz a oslíci nechtěli vstoupiti do vody, kam pobřežní světla vrhala chvějící se krvavé stíny. Dominik se vyptal, zbývá-li dosti času na přežití, a dostav kladnou odpověď od těch lidí, přidal se k nim vzadu, necháváje se jen trochu předejít, aby se vyhnul rozmluvě, kterou nechtěl udržovati.

Tak přešel brodem Goâ jako jeden z těch ubožáků. Voda mu dosahovala často až po ko-

lena... Ticho bylo tísnivé mezi těmi dvěma nezměrnými hladinami, ticho, přerušované občas pronikavým křikem mořského ptáka; často mizela cesta,... tyče, jež naznačovaly cestu, nebylo viděti, a kdyby Dominik neměl před sebou ten povoz a ty lidi, kteří zřejmě znali brod velmi dobře, mohl by velmi snadno odbočiti vpravo nebo vlevo a zabřednouti do pohyblivého bahna, jež se hromadí na plochem skalnatém podkladu při každém odlivu.

Co dělá... nač myslí Lolita v té chvíli? Viděl ji, jak pláče ve svém pokojíku, jak nemá ani tušení, že on jest ještě tak blízko ní v tom bédném Goâ...

Měsíc na chvíli prorazil mraky, moře fosforeskovalo; voda, kterou se brodily jeho nohy, řinula se v modravém světle. Bděl či prožíval sen?

Ted' krácel klidně, odhodlaně za povozem těch kočovníků, jdoucích také za svým osudem. Zdvihl se jihozápadní vítr, který nevěštívá nic dobrého; vlny byly stále těžší a častější. Jeden starší muž z té družiny křičel: „Honem, pospěšme si!“

Strkali vůz, poháněli osly. Dominik chtěl pomoci, ale dali mu na srozuměnou, že ho nepotřebují; a tak v osamělosti fysické i duševní dokončil přechod, který mohl býti tak příjemný, kdyby...

Nechtěl domyslit si tuto myšlenku, protože to byla právě myšlenka, před níž prchal, neváhaje vložit mezi ni a sebe všechny vzdálenosti, všechny nemožnosti, jež by mu snad nyní mohla vnuknouti milost Boží a strach před vlastní citovostí a obrazotvorností.

XX.

Druhý den ráno k sedmé hodině vystoupil Dominik na nádraží Quai d'Orsay, uprostřed hlučného hemžení, obvyklého při návratu z prázdnin.

Jak byl již daleko od klidného zátiší Tyrkysy! Bylo to v hodinu, kdy obyčejně otvíral své okenice nad zálivem „ostrova krásy“, jak staří nazývali kdysi Noirmoutier, ... v hodinu, kdy celá nesmírnost přírody a něhy vstupovala do jeho komnaty a do jeho srdce.

Paříž toho rána byla šedá, mrzutá a studená. Dominik přešel po mostě Solferino, vešel do Tuilerií a usedl na lavičku terasy, v tu hodinu úplně opuštěné. Mrtvé listy padaly kolem něho jako slzy, vítr kvílel ve větvích; Dominik zakusil pocit strašlivé prázdnoty.

Právě se odloučil od svých a od milé bytosti. Dosud nevešel ve styk s abbém, jeho patronáží a blahodárnou, posilující útěchou, kterou přinášela; založil hlavu do dlaní a zůstal tak, s duší otupělou, lhostejnou. Proč přišel? Bylo to tak snadné, zůstat tam v dáli a dělati jako všichni.

Přešel mimo dělník s bedničkou nářadí na zádech, a pohleděl upřeně na tohoto elegantního mladíka, jehož tvář vypadala za časného rána tak zoufale; pak úředníci, děvčata ze závodů, železniční zřízenci ... každý šel po své práci.

Proč jen on je tak zbabělý dnes, kdy má jíti také za svým dílem? Tu se vzchopil a uvědomil si svou situaci. Přepychový byt jeho matky na Elysejských polích byl pro něho příliš veliký. Ostatně byl zamčen a také by ho v něm brzy vypátrali. Dominik se tedy rozhodl, že se ubytuje v malém malířském atelieru, který si přede dvěma lety najal v Auteuilu a kterého dosud takřka nepoužil.

A pak, hned toho rána, navštíví pátera Firmina, aby se vytrhl ze svých myšlenek a myslel jen na dobro.

Cestou mu znova přišlo na mysl jednání jeho matky a strýce. ...Zadržovali tedy jeho dopisy! Jednali s ním jako s chlapcem! Jen jeho strýc, ne matka, mohl přijíti na tento hanebný prostředek, kterým se mu měla zatarasiti cesta. Uvažuje o tom, leccos si nyní vysvětloval a jistá pozorování, jež tu a tam učinil, brala teď na sebe zcela jiný význam v jeho očích. Ale zvláště ho uráželo, že jeho myšlenky, jeho obnažené srdce, jeho zápasy, pochybnosti, abbéovy odpovědi, to všechno že četl v kuchyni strýce... Kdož ví? Snad dokonce před služebnými...

Kolem něho přejelo taxi-auto. Dominik vsedl do něho a dal se dovézt do patronáže, kde teď abbé Firmin bydlil.

Abbé byl velmi dojat, spatřiv Dominika na dvoře. Šel mu vstříc s rozevřenou náručí. „To jste vy, Dominiku? Opravdu, nevěřil bych, že jste schopen tak energického činu.“

„Nerozvažoval jsem dlouho. Zavřel jsem oči a prchl jsem.“

Dali se pak do hovoru. Dominik vypravoval vše, čím jeho srdce oplývalo; a protože Lolita mu tolik tanula na mysli, mluvil o ní s jakousi mystickou horlivostí, vynášeje ji velmi vysoko, i přes její nedostatek náboženských zásad. Pověděl abbému všechno, i o té noční epizodě na Pillieru.

„Kdybych vám, drahý abbé, neměl říci vše, naprosto vše, komu bych to měl říci?“

„Ale, Dominiku, jednáte přece zcela správně. Co hledáme oba? Cestu, k níž vás Prozřetelnost určuje! Nejsme předpojatí. Jak jsem vám psal, nechci z vás „udělat kněze“. Myslíte-li, že jste k tomu stavu povolán, pomohu vám překonati překážky. Ale máte-li zůstatí ve světském stavu, bude nutno v něm zůstatí, neboť v něm zachráníte svou duši nejsnáze. Netajím před vámi, že vaše potřeba lásky, vaše žízeň po lidských něžnostech, dojem, kterým nesporně na vás působí jistá jemná krása, nemohou nenaháněti mi velikých obav.“

Dominik odporoval tomuto mínění abbéovu: „Svatý Jeroným znal také toto zaujetí krásnem, dozrává to pokorně v jedné knize, kterou jste mi půjčil; i on trpěl jakousi drahou vzpomínkou. Svatý Augustin žíznil ještě více než já po lidské něžnosti, a vy víte, do jaké až míry podlehl. A přece se stal knězem, doktorem církve a svět-cem. Ejhle předchůdcové, kteří mne posilují.“

„O tom není pochyby. Ale je nebezpečné, přirovnávati se k těmto obrům práce a vůle.“

„Přece však uznejte, že jsem vám právě po-dal důkaz své dobré vůle.“

„Je to nucené úsilí nebo vyrovnaná vůle? Oje-dinělý výstřelek nebo síla, jež bude trvale pů-sobiti?“

„Mám dojem, že jste proti mně.“

„Ani proti vám, ani pro vás. Hledám s vámi a modlím se k Bohu. Rozumějte mi! Ke kněžství je třeba statečnosti, veliké statečnosti, srdce ne-smírně zdatného. „Taž se srdce!“ praví básník. A filosof Paskal již dříve řekl, že veliké myšlenky přicházejí ze srdce. Jenže je potřebí v běžném, všedním životě prosaickém jednati ustavičně tak, jako bychom srdce neměli. Pohnutka nadpřiro-zená, chladný rozum kráčejí neúnavně před vámi, ukazující vám cestu. Nic nevadí srdci, zmítá-li

se v rukou, které je tisknou někdy až k zadušení! Nic mu nevadí, je-li cesta úzká... zraňují-li je trny a zkrvavují! To je vedlejší. „Ten, kdo miluje otce nebo matku více než mne, není mne hoden.“ Kněz je něžný, laskavý, milující; ale kolem něho je trojnásobné brnění. Rozumíte mi?“

„Ano, rozumím vám velmi dobře.“

„Kněz ví, že první a jediné přikázání jest: „Budeš milovati...“ A svatý Augustin, kterého jste před chvílí citoval, dokonce dal svým věrným za heslo: „*A m a e t f a c q u o d v i s*. Miluj a čiň, co chceš!“ — Čtěte životy svatých! Většina z nich byli lidé milující jako na př. svatý Jan, vroucí jako svatý František z Assisi, dobří jako svatý Vincenc z Pauly, vášniví jako svatá Terezie nebo svatá Kateřina Sienská. Ano, ale napřed přijali definici lásky, jež je vznešená i strašná zároveň: Milovati, to je chtít dobro osoby, kterou milujeme. *A m a r e e s t v e l l e b o n u m*.“

Abbé Firmin se odmlčel, hledě Dominikovi pevně do očí, a teď mu tykal, což u něho bylo znamením přátelské lásky: „Rozjímal jsi kdy o této chladné definici vyšší lásky, kde smysly a krása nemají co pohledávati? Tato definice je nadlidská, je strašná! Stiskni ji, všecka krev tvého srdce z ní vytryskne a poteče ti mezi prsty. Neboť takové milování nebude sladkostí, nebude citem nekonečné něhy, holdem kráse, byť byla sebe zajímavější. Milovati bude úkonem vůle, směřujícím jediné ke skutečnému a nadpřirozenému dobru milované osoby. Tak mohla matka vybízeti své děti k mučednictví, tak paní 'de Chantal mohla překročiti těla svých synů, tak Polyeukt mohl se vyrvati z Pavlininy náruče... Je strašné takto milovati! A nebezpečím pro kněze není banální láska, která ideálním zanícencům nabízí svůj lék v pouhé podívané na svou ponižující materiálnost. Ne, nebezpečím pro něho by bylo, kdyby se zastavil před krásou jistých duší, místo aby usiloval

výše, vždy výše k Tomu, jenž jest Svrchovaný. Rozumíte mi, Dominiku?“

„Naháníte mi strachu! Dostávám závrať, když slyším, co vytyčujete před mou slabostí. A já vás chtěl právě požádati, abyste mi napsal doporučení pro ředitele kněžského semináře!...“

„O, to není nic nemožného! V Issy je mnoho laiků, kteří přišli tam také jen zkusiti, mají-li povolání, to jest, přesvědčiti se, hodí-li se skutečně k tomu stavu.“

„Chci přes to přese všechno věřiti, že jsem povolán, neboť se cítím puzen nepopíratelnou silou k lepšímu životu. Aniž bych věc hluboce rozbíral, jako jste právě činil vy, chápu i já, že je nutno činiti v lásce rozdíly; a vidím, jaká propast dělí lásku k pomíjivému stvoření, která trvá chvíli, od lásky k Bohu. O tom není pochyby, jsem povaha měkká, rozkochaná. Láska té spanilé dívky byla pro mne strašným pokušením. A přece hleďte! Odešel jsem, uprchl jsem, přináším vám své srdce, zkrvavené srdce, ale přináším vám je. Je to čin ojedinělý, pravíte mi; ale před Bohem vás ujišťuji, že se cítím ochoten jej opakovati.“

„Nuže, vpravíte se zase do obvyklých kolejí, budete přicházeti do patronáže co možná nejčastěji, budeme spolu hovořit a zvláště... budeme prosit Boha, jenž nemůže odepříti světla tomu, kdo upřímně o ně žádá na svou cestu do budoucnosti. Zatím jděte si prohlédnouti sály. Uvidíte i leckterou změnu.“ A vzav Dominika za rámě, dovedl ho do různých oddělení. Zdi byly obíleny vápnem a mladíci na ně připíchali různé upomínky na prázdniny.

Jeho oddělení maličkých bylo takové, jak je zanechal, a činilo trochu dojem jisté zanedbanosti.

„Vezmu je zase do rukou,“ pravil Dominik.

„Není to výčitka, ale toto oddělení má toho velmi zapotřebí. Tak to bývá, Dominiku, — když chybí hlava, chybí všechno.“

„A tou hlavou jsem já?“

„Tou hlavou jste vy!“ s důrazem pronesl abbé, tiskna mu ruku; „pouze je nutno, ustavičně cvičiti svou vůli. Život vezdejší je boj. Duch zlý slídí neustále kolem vás, číhaje na okamžik slabosti. Bděte a modlete se! Oni vás nenechají tak klidného. Kdo ví? Rozhodné období je snad velmi blízko.“

Potom vyšel Dominik do dělnického předměstí, kde ho již poznávali. Matky ho pozdravovaly, malí hoši, vrátivší se z prázdnin, utíkali k němu. Odpovídal na pozdravy jedném i druhým.

Ale mezi nimi a jím, proti jeho vůli a přese všecku námahu, byla jakoby průsvitná clona, a Dominikovi se nemohlo podařiti, aby na ní neviděl mladou dívku se zlatými vlasy, přistřiženými à la Jeanne d'Arc, dívku s hlubokýma, smutnýma očima, s umíněnými ústy, se zoubky hezkého zvířátka, která sedí u okna, zarostlého kvetoucími geraniemi a pláče, pohlížejíc na moře...

XXI.

Nazítří po tomto krutém dni přinesl domovník z rodinného domu na Elysejských polích Dominikovi tento telegram:

Matka velmi nemocna, neodkladný návrat naprosto nutný.

Anastasius Yholdy.

Dominik v tom viděl jen hrubou lest svého strýce. Telegrafoval příteli z tenisu, který zůstal u moře, a týž večer obdržel uklidňující odpověď.

Tento přítel viděl jeho matku u cukráře v Noirmoutieru, a měla-li smutné vzezření, nezdála se proto nijak zasažena u své obvyklé zálibě, pochutnávat si v 5 hodin odpoledne na sladkých pamlscích.

Proto také velmi brzo, aby zapudil zbytečné myšlenky, vžil se Dominik opět do svých zvyků. Přicházel každého večera do svého oddělení maličkých a účastnil se schůzí spolku sv. Vincence z Pauly.

Abbé si velice přál mítí „Patronážní věstník“. Protože byl Dominik znalý písemnictví, prosili ho přirozeně, aby se ujal tohoto úkolu. Prokáže prý tím mnoho dobrého, bude-li uveřejňovati zprávy o tom, jak dílo žije, a nastiňovati plány do budoucna. Bude tak zároveň soustředovati úsilí všech a vzbudí zájem v mnoha bohatých i chu-

dých rodinách, pro něž tato patronáž byla dosud pouhým jménem.

Že byl v Paříži sám, mohl nakládati svým časem podle libosti. V několika nedělích stal se jeho malířský atelier malou redakcí, kam docházely četné články a návštěví. Také ho abbé Firmin požádal, aby dopisoval bývalým chovancům, kteří slouží na vojně. Zahrnoval ho prací, a to nikoli úmyslně, ale jedině proto, že potřeboval spolupracovníka, jako byl Dominik, a že mu dosud takový spolupracovník chyběl.

Plán stíhal plán v tomto opětném zahájení pařížské činnosti, kde všecko vyžaduje horlivosti těch, kteří mají ducha apoštolského.

Abbé chtěl reorganisovati Studijní kroužek, již poněkud ochablý. Dominik, který právě opouštěl školu věd morálních a politických, byl přímo určen, aby tuto novou úpravu provedl. Bylo ujednáno, že bude přednáseti o otázkách theoretických a všeobecných, ponechávaje starším chovancům otázky technické a speciální.

Abbé pomýšlel také na zábavné večírky pro tento rok. Dominik se nabídl, že mu vyhledá zajímavé kusy a je upraví podle potřeby.

Tak se atelier v Auteuilu den po dni přetvořoval a stával se jakýmsi hlavním stanem, kam se každého večera scházeli velcí z patronáže, Bretaň, nejhorlivější z horlivých, který si nepopřál ani jediného dne prázdnin a bez naříkání konal veliký díl práce; dále jistá šlečna Nikolasová, sestra kněze, padlého na poli křesťanské charity, a která teď zestárlá pokračovala ještě v tom díle, žijíc jen pro ně. Ba i pověstný Copinaud sem přišel jednoho dne, aby oznámil „panu Dominikovi“, že může býti bez starosti, on že již je navždy vyléčen ze všech Valentin minulých, přítomných i budoucích. Přišel také Autigny, veselá kopa, známá u všech sekcí, suchý jako vinný kořen a jiskřivý jako dobré víno; Gallais, který pomáhal Dominikovi v sekci maličkových; starý otec

Kamil, Jiří Fort, Marie Bersonová, dívky z nejlepší společnosti, které věnovaly patronáži všechny dny svého života, aby byly nápomocny abbému Firminovi.

Nejen že přicházeli, ale rádi přicházeli. Tady, jaksi mimo bitevní pole a v jakési důvěrnosti, která jim lichotila, diskutovali o budoucnosti patronáže, kterou již teď viděli „velikou“. A když odešli, býval Dominik sám udiven tou úlohou vychovatele a podporovatele, již Bůh v tak krátkém čase dával hráti jemu slabému. Byl teprve několik neděl v Paříži a všechna práce farních podniků se na něj vrhla jako na očekávaného zachránce. Teď již viděl, kde jest jeho bitevní stanoviště, místo, kterého nutno hájiti, a že každodenně víc a více budou ho zabírat díla velmi nálehavá a velmi plodná a že by to byla opravdová morální pohroma, kdyby se jim chtěl zpronevěřiti.

Abbé už nežertoval s jeho slabostí. Počínal v něm viděti někoho, kdo podal důkaz a stal se něčím více, než jen ochotníkem. Dokonce se již o něho opíral, počínaje ho zasvěcovati do záležitostí zvláště obtížných a svěruje se mu se svým zklamáním, nenašel-li u jistých osob vždy porozumění, pomoci a posily, jak by byl mohl doufati.

Jednoho dne, když abbé večerel s Dominikem, došly věci ještě dále. „Kdybyste věděl, Dominiku, jak jsem vám vděčen za tu oběť, že jste opustil všechno a přišel sem. Zdá se mi, že to bude požehnáním pro vás i pro naši patronáž. Váš návrat, tak odvážný, je příkladem, který, přicházeje shůry, bude svou působností zasahovati daleko. Dokáže všem, že nejste mladý ztřeštěnec, který z rozmaru dal se na apoštolování, ale že jste hluboce porozuměl nesmírné potřebě lidu, abychom se jím upřímně a vážně zabývali.“

„A proto bych si tolik přál, aby navždy a neodvolatelně můj život patřil jemu!“

„Máte již u velkých znamenitý vliv. Váží si teď své patronáže více, když zjistili, že sestupu-

jete s výše svého postavení, abyste se obíral jejich mladšími druhy. A pak jste vzdělaný, mluvíte třemi jazyky, vyznáte se v hudbě... To vše jim lichotí. Co pak se týče maličkých a jejich rodin, to bude zítra láska na život a na smrt!“

„Ó, pane abbé! Před chvílí jste mě přijal trochu drsně a teď se mi zdá, že přepínáte.“

„Je pravda, málo jsem vás povzbuzoval; činil jsem tak úmyslně. Jsem odchovanec semináře sv. Sulpicia, kde se nedůvěruje rozhodnutím, která se zrodila z dojmů citových. Vy jste však ve zkoušce té obstál a zdá se mi, že trvale. Budete tedy působiti na tomto nesmírném poli... Máme jistě pěknou patronáž; ale bude jich potřeba více v této lidnaté farnosti.“

„Zřídí se jich více!“

„A tak se bude pokračovati v křesťanském obrození celé rasy. Lid náleží tomu, kdo k němu mluví a zvláště kdo jej miluje. Jsme-li oba křesťany, to je proto, že neznámí kněží a laikové, teď v nebi dlící, se kdysi obětovali, aby pochodň víry neuhasl. Teď je řada na nás!... Rozumíte, Dominiku?“

„Ano, rozumím. A proto budu knězem... a knězem na předměstí.“

„Kéž Bůh slyší tento výkřik vašeho srdce a promění jej v plodnou skutečnost!“

Ale večer, když Dominik osaměl ve svém atelieru, měl pocit děsu, srovnáváje svou skutečnou slabost a svou zdánlivou sílu... vzpomínáje, že odpovědnost, každodenně ve větší míře vkládaná na jeho bedra, se zakládá na této zdánlivosti a že ve skutečnosti je si vědom jen toho, že je pouze ubohou třtinou, obarvenou na železo... Měl toho bohužel důkazy! Tak se přistihl na příklad, že si pojednou prohlíží upomínky na Lolitu... jakýsi dopis, loni psaný, kterým oznamovala, že přijímají pozvání... květinu... rukavičku, kterou zapomněla a kterou teď jako ďábelskou nástrahu našel v jedné zásuvce.

Lolita byla všude, i v tom atelieru. Drobnůstky beze všeho významu, kus plesových cetek, jimž přikládal jen anekdotický význam, objevovaly se mu teď jakoby zcela jinaké a nebezpečné. Tyto upomínky k němu mluvily:

„Kde je ona? Odpověz nám, ty, který ses tam takřka navoněl její dlouhou přítomností!... Kdy se sem vrátí?... Neboť ona přijde jistě!“

Roztrhal a spálil všecko. A dni plynuly jeden po druhém, pochovávající v minulost tu drahou vidinu.

Co dělali jeho matka a strýc a rodina Lolitina? Od strýcova telegramu neměl o nich Dominik žádných zpráv a také o sobě žádných nedával.

Dalo se mysliti, že v Noirmoutieru zuřili.

Ztráví obě rodiny zimu na ostrově, jak si dělaly plány? Či se vrátí do Paříže? Tohoto návratu se Dominik bál. Jeho slabosti hověla ta samota, v níž neměl s kým zápasit, a těžil klidně z počátečního náporu energie, jež ho vytrhla ze sladkého zajetí.

Obědval v hostinci a stará opatrovnice atelieru, někdejší modelka, uklízela mu pokoj i podle potřeby obstarávala běžné jídlo.

Více si nežádal; přepychový byt na Champs-Elysées se mu zprotivil.

Jednou odpoledne kouřil cigaretu na balkoně svého atelieru ve druhém poschodí, když náhle trhl sebou nazad... Bylť právě zahlédl na ulici Lolitu!... a Lolitu, jež mířila k jeho atelieru. Protože to bylo po prvé, hledala... váhala... Mžiknutím oka poznal ty zlaté, krátce střižené vlasy, ten ústroj, tu chůzi. Znal tak dobře všecko na ní. Srdce mu počalo nesmyslně bušiti v prsou.

Otevřel dveře atelieru, jež vedly na chodbu, a čekal. Skutečně za chvíli někdo vstoupil do domu. Slyšel, jak se příchozí ptá domovnice, bydlí-li zde pan Dominik Yholdy. Domovnice dala

přisvědčivou odpověď, načež návštěvnice zvolna vystupovala po schodech.

Se zimničním rozechvěním Dominik zavřel dvěře a zastrčil závoru; pak, aby potvrdil energii svého rozhodnutí, přitáhl starý prádelník ve slohu Ludvíka XV., do něhož vkládal své rekvisity, a přisunul jej ke dveřím. Tím způsobem, kdyby srdce povolovalo, lidské ohledy a strach, že by se stal směšným, mu zabránil otevřít. To vše se stalo v několika vteřinách... Ted' naslouchal, maje ucho přitisknuto na dřevěnou stěnu, potaženou sukrem, jež dělila atelier od schodiště. Lolita vystoupila a zastavila se v prvním poschodí. Byla asi také dojata tím úkolem, který jí uložili provést, neboť opravdu sama ze sebe nebyla by měla tolik smělosti a nebyla by se odvážila takové nepřístojnosti.

Potom počala s druhým patrem. Každý schod trochu zavrzel pod jejím krůčkem. Byla na zátáče. Dominik tiskl svou hrud' oběma rukama... bylo mu k zalknutí.

A zvonec zacinkal... zvučel celým pokojem... Zvonila dvakrát... třikrát... dlouhé ticho. A potom zvolna, velmi zvolna, jako by přece jen doufala, Lolita sestupovala. Každý schod odlučoval od něho tu dívku. Jako by lopatu hlíny házel sám na své živoucí srdce, aby všecko bylo rozhodně a navždy skoncováno... aby to zlořečené srdce, tak dychtivé žíti a obživnouti, odumřelo nadobro každé náklonnosti pozemské... Ach, nemíti již více žádného pokušení k milování.... učiniti smlouvu se svýma očima, aby již neviděl krásu-vražedkyni budoucnosti, zlodějku ideálu... býti konečně sám a chladnokrevný před svým jediným úkolem!

Dominik nešel ani nadzvednouti záclonu na okně z obavy před pohledem, který by se mohl setkat s pohledem jeho. Klesl na židli a hleděl upřeně ke stropu, jakoby zmožen úsilím vůle, jež byl právě vynaložil.

Potom odbarikádoval dveře a konečně sestoupil, aby — což neodvažoval se přiznati — přece jenom něco zvěděl.

Domovnice překvapeně zvolala: „Jak, vy jste byl doma? Ta dámička si tedy spletla poschodí. Vy jste ji neviděl?“ — „Ne.“ — „Vypadala tak celá nešťastná. Zmeškal jste, pane Dominiku, jistě příjemnou návštěvu.“

„A... nezanechala ta dáma žádný vzkaz... žádný lístek?“

„Ale ano! Byla bych vám ho zapomněla dát... Tu je.“

Dominik četl na tom lístku jméno, které znal jen velmi málo. To nepřišla Lolita, ale její starší sestra, jež byla asi rok vdána a skutečně se jí velmi podobala. Napsala tužkou na lístek:

„Přišla jsem podati Vám zprávy o paní Yhol-dyové a lituji, že jsem Vás nezastihla...“

Dominik byl šťasten, že se klamal. Ale také nešťasten. Ano, nešťasten. Musila ho ta dívka tam v dáli ještě tolik zajímati, aby ji viděl všude.. aby z ní měl strach, on, který se utekl do železné pevnosti naprostého sebeobětování?

A jako zajaté zvíře hledí na mříže své klece, tak tento něžný, milující jinoch hleděl na zdi, jichž měl zapotřebí, bez jejichž drsné ochrany necítil by se jist... Hleděl sám na sebe, na své zrádné tělo, na své spoluvinné srdce, na ten dutý sval, který by rád pošlapal, a v ustrašené samotě svého pokojíku jal se křičeti:

„Kdo mě vysvobodí od této lásky, která mě bije v tvář? Od tohoto smrtelného těla — jež mě zrazuje?“

XXII.

Náhly odchod Dominikův uvrhl Tyrkysu i Ker-Mimie v opravdový úžas. Lolita, aniž všechno věděla, uhodla přec mnoho. Ale nepociťovala nutnost, aby mluvila nebo vyvolávala otázky. Jsouc pochybovačná v náboženství, byla skeptická také ve věcech lidských a s jakýmsi fatalismem čekala, co má přijíti.

Paní Yholdyová, s počátku zdrcená, všechnu vinu svalovala na pátera Firmina, ale její švagr ji zadržel tímto zásadním prohlášením: Předně prý když se dělá omeleta, musí se rozbítí nějaké vajíčko. Teď je zahájen boj mezi nimi a páterem Firminem. V každém boji štěstí je střídavé. Je možno očekávat, že všechno nepůjde podle jejich přání. Ale že toho pátera dostanou, to je jisté!

A strýc se procházel po saloně po délce i na příč a děláje prudké posunky, opakoval: „My ho dostaneme!“ Pak se vracel k dané situaci a snažil se ji objasniti své švekrůši: „...Dominik je teď navrchu, to je pravda. Ale optej se, Růženo, kteréhokoli námořníka... Tonoucí také vyplavou třikrát na povrch, než se odevzdají svému osudu.“ Lolita — to bylo pro počátek dokonalé. Málem by se to bylo podařilo na první ráz; bylo by to příliš krásné! Bude to snad velmi krásné i pro zakončení. Ale uprostřed je třeba něčeho jiného... Je třeba jí, jeho matky! Ano, teď je na Růženě, aby

vystoupila na scénu... aby hrála hlavní roli, na níž závisí konečné vítězství. Ona musí vyrvati Dominika páteru Firminovi. ...Ten drží králíka za kožíšek; vytrhnou mu ho opět z jeho černých spárů. Ted', poučení zkušeností, nezůstanou na jednom místě, budou přecházeti, cestovati, měniti rychle zastávky... pojedou do Alžíru, do Tunisu, do Kahýry, bude-li nutno, tak vysvobodí oběť z neblahého dosahu. Vyrvou z Dominikova srdce zlořečenou vzpomínku.... Dostanou ho!.... Dostanou ho!

V klidném rámci salonu Tyrkysy konala se opravdová a velmi vášnivá válečná porada mezi Růženou a strýcem. Předně nechají Dominika v Paříži samotného po nějaký čas „dusiti se ve své vlastní šťávě“, podle vkusného výrazu strýcova.

Bylo tu jisté nebezpečí v tom smyslu, že ho abbé ovládne ještě více; ale možná také, že se jím Dominik unaví. Kromě toho dítě jejich bylo zvyklé velikému komfortu a dosti rádo mělo své pohodlíčko. Bude-li Dominik v Paříži sám, bude odkázán na hostinskou kuchyni, kterou měl v nenávisti, nebo na kuchyni své opatrovnice atelieru, jež nebyla lepší. Je tedy možno předvídat, že ho to všecko bude tísniti a konečně že se mu takový způsob života zprotiví. Omrzí ho i abbé, žádající ho ustavičně o služby bez půvabu, zapřahující jej do prací plebejských. Nastane krise. A tu se vrátí jeho matka a způsobí mu velkou scénu, vrcholný výstup, při němž bude použito všech působivých prostředků, a to co nejpathetičtěji, nejprudčeji a nejrychleji, aby všecken odpor byl zlomen jediným útokem. V případě potřeby dají zasáhnouti lékaři.

Výsledek má býti ten, že Dominik bude provázeti této zimy svou matku. Potom bude tak zvaně volný.

V tomto plánu neobjevuje se již Lolita, která by ho zřejmě poplašila. Tak bude odstraněna vždy možná námitka pobouřeného svědomí. Dominik

bude postaven pouze před povinnost, kterou mu uvedou před oči co možná imperativně, neodolatelně.

Všecko ostatně zdálo se napomáhati a přátí této ofensivě. Rodině Lolitině se velmi líbilo v Ker-Mimie a rozhodla se ztráviti tam celou zimu. Les Lachaise zůstává zelený i v nejhorších měsících roku; chrání vily před mořskými větry a zahaluje vše do atmosféry ideálního klidu. Proto každou zimu zdržuje svým jedinečným půvabem vášnivé milovníky samoty a krásy. Paní de Presves a její dcera, ač z příčin docela jiných, přály si zde zůstatí.

A pak paní Yholdyová, povrchně unavená všemi těmi dojmy, cítila se hotova ke své roli a bude ji hráti snadno. Vyčkala listopad pro svůj návrat.

Až dosud nenapsala ani jediného slova svému synu, který se počal opravdu o ni znepokojovati a báti se, že její mlčení nepochází jen ze hněvu.

Zařídila se velmi málo ve svém přepychovém sídle na Champs-Elysées a za několik dní po svém příjezdu napsala svému synovi přípravný dopis, k němuž si udělala tři náčrtky a v němž každé slovo mělo míti svůj účinek:

Dominiku !

Jsem v Paříži a upoutána na lůžko, vyčerpana tolika neočekávanými dojmy. — Zbývá-li Ti nějaký zájem na tom, abys mne přišel obejmout, dáti mi „sbohem“, snad navždy, před cestou, kterou lékař vyžaduje, aby po mém srdci nepukla i má hlava, můžeš přijít. — Máme novou domovnici, řekneš jí, že jsi můj syn, neboť nemá žádného důvodu mysliti, že nějakého mám. — Přiznávám se, že po tom, co jsi učinil, nedoufám mnoho v Tvou návštěvu. Čtvrté přikázání je, zdá se, zrušeno a nahrazeno nějakým jiným, velmi moderním, které vypučelo na dvoře patronáže. — To je odměna za celý život lásky, jenž se točil jen kolem Tebe. Když jsou děti malé, šlapou nám po nohách. Když jsou velké, šlapou nám po srdci. Ty jsi rozdrásal moje a Tvůj „cvičitel“ může býti spokojen. Budeš-li odkládati, může se státi, že zatím odcestuji na celou zimu do Alžíru. Neobtěžuj se potom, abys mi psal; máš tolik jiných, zajímavějších věcí na práci !

Dovolí-li to abbé Firmin, libám Tě dosud

Růžena Yholdyová.

Ukázala tento dopis svému švakrovi, který jej dvakrát přečetl. „Mohl být lepší, ale konečně takhle také může jít.“

Téhož dne večer přichvátal Dominik na Champs - Elysées. Byl přijat služebnictvem ledově. Četl nesouhlas nejen v pohrdavých očích Bavorky, ale i v očích své staré chůvy, kterou něžně miloval a se kterou se střetl v předsíni. „Kde je madame?“ — „V posteli přece... Kde by měla býti?“

Skutečně paní Yholdyová ležela, na stolku majíc plno šálků s kořením, lahviček a prášků.

„Maminko, jaký jsi mi napsala dopis... Roztrhal jsem jej, spálil. Chci dělati, jako bych ho nebyl dostal.“

Paní Yholdyová neodpověděla. Políbil ji; neoplatila mu žádným polibkem. Konečně upřela na něho pohled:

„A jak se má abbé Firmin?“

Teď zase Dominik odepřel odpověď a mezi matku a syna padlo nejtrapnější mlčení. Žádný z obou nechtěl ani nemohl se omlouvati, že zavinil přítomnou situaci.

Dominik plakal na židli. Paní Yholdyová se obrátila obličejem ke zdi.

Vstoupila chůva, přinášejíc odvar. Odcházela také beze slova, když k ní přispěchal Dominik: „Řekněte mi, co vlastně schází paní...?“

„Vy se mne ptáte? Vy?“ Počestná žena zalomila ruce se sotva zdržovaným rozhořčením a zadívala se do očí tomu, kterého kdysi viděla přicházeti na tento svět.

„Může někdo činiti radost Pánu Bohu, když působí ubohé matce tolik zármutku? Co potom pomůže, být celý den v kostele? Jste mi pěkný, pane Dominiku... ano, jste mi pěkný!“

Potom přišel strýc, důležitě a vážně, jako pán domu:

„Provedl jsi hezký kousek! To jsi inteligent? ... Máš to pěkné způsoby, chlapečku!“

„Strýčku, máme spolu nevyřízenou jednu věc: vy jste zadržoval mé dopisy?“

Strýc pokrčil rameny a odešel.

Pak vstoupil lékař, ohmatal puls, změřil krevní tlak, cosi předepsal a zavolał Dominika do salonu:

„Víte — nebo snad nevíte — že paní Yholdyová je nervově velni rozrušena, a proto doporučuji všem, kdož ji mají rádi, aby s ní jednali velmi šetrně. Není mou věcí vnikati do vašich záměrů a soukromých záležitostí; to mi nepatří. Ale jako lékař a starý přítel rodiny jsem povinen s vámi promluvit. Žádám vás především, abyste paní matce odporoval co nejméně; a potom, a zvláště, máte-li v úmyslu zasaditi jí velikou ránu, o které nemůžete pochybovati, že bude opravdu velikou ranou, myslím, že je povinností synovské lásky, ba samotné lidskosti, abyste odložil provedení úmyslu, který může v její nervové soustavě vyvolati vážné následky... ba velmi vážné. Povídám vám to a vy mi rozumíte? O mne tu neběží. A nyní dělejte, jak uznáte za nejlepšší!“

Doktor byl starý domácí lékař. Ošetřoval Yholdyovy již před narozením Dominikovým. Tón jeho řeči učinil na jinocha jistý dojem. Vrátil se do matčina pokoje a usedl v nohách lůžka, aniž co říkal. Paní Yholdyová otevřela oči a zvolna, jakoby nerada, vztahovala k němu ruku.

Přijal ji s jakousi nesmělostí.

„Proč jsi mi způsobil tolik trápení?“

„Maminko, nebyl bych ti ho chtěl způsobiti. Ale musilo to být.“

„Proč to musilo být?... — „To ti němohu říci.“ — „Tolik tajemství před matkou? A je ti osmnáct let!“

Zase dlouhé a trapné mlčení. Tentokrát je přerušila paní Yholdyová:

„Poslyš! Pan doktor nechce, abych letošní zimu zůstala v Paříži. Chce na mně, abych jela někam, kde je hodně slunce. Mám jeti hned. Teď jsme v polovici listopadu; naléhá na mne,

abych již odjela. Budu musít jeti sama, samotinká?“

„Dovolíš mi jednu otázku, dříve než ti odpovím?“

„Ano.“

„A nerozhněvám tě?“ — Paní Yholdyová učinila unavený posunek: „Již nemůžeš ničím!“

„Moje otázka je: nedoprovází tě Lolitina rodina?“

„Ne, ta ztráví celou zimu v lese Lachaise.“

Hlavní námitka byla odstraněna. Nezbyvalo teď než poukazovati na své dílo, které by musil opustiti, na svou patronáž, na abbého, který s ním tolik počítá. Bude to možná také znamenati ztrátu jednoho roku pro jeho vstup do semináře.

Matka upírala na něho tázavé oči, jako by četla v jeho myšlenkách: „Poslyš, Dominiku... a budme k sobě upřímní oba... Znáš tvůj úmysl, puká mi nad ním srdce. Ale přece neuvedeš jej ve skutek v několika nejbližších týdnech? Až vstoupíš tam... ach, ta představa!... pak budeš pro mne mrtev, pohřben v černé sukno té ohyzdné sutany. Ale ještě v ní nejsi. Mohu tě žádat o poslední laskavost?... o poslední milost? — neboť, jak se zdá, musím takto již mluvit se svým synem... Nuže, pokořuji se před tebou a pravím ti: Doprovázej mne ještě ty tři zimní měsíce! Potom již nebudu ničeho od tebe žádat. Už nikdy ničeho.“

Dominik mlčel.

„Žádám snad příliš mnoho?“

„Ne.“

„Nuže?“

„.....“

„Chceš, abych dopsala páteru Firminovi a poprosila ho, aby mi půjčil mé dítě ještě na několik neděl?... Dítě, které mi odcizil!... Potom je unese... schová je, kam bude chtít.“

„.....!“

„Odsouzeným na smrt bývá dovoleno, aby před koncem spatřili ještě své příbuzné. Což mi zbývá ještě mnoho času vezdejšího života? Cítím, že moje srdce je opotřebováno. Nemá-li tvůj pan páter příliš na spěch, aby tě již viděl s provazem na krku...“

Každá věta měla svůj účín a jako rána bičem zanechávala svou stopu na Dominikově tváři, jež byla bledá a křečovitě stažená... Mladý muž váhal, neboť měl jakési podvědomé vidění, jež působí, že za lží slov duše čtou bez přetvářky v duších a vidí — říkají-li pravdu nebo hrají-li komedii.

Je-li jeho matka upřímná, pak rozhodně nedošlo by ke splnění jeho úmyslu za těch několik měsíců... Ale což, zneužívá-li jeho lásky synovské, aby nastražila léčku slabosti jeho vůle, kterou ona zná, a jeho rodičímu se povolání?

Hlavní boj aspoň byl odstraněn, protože Lolita nepřijde. Jak se rozhodnout? Pohledy se setkaly.

„Je možno urazit Boha, učiní-li někdo radost své matce?“ tázala se paní Yholdyová.

„Někdy ano, maminko!“

„Nuže, již neříkám nic! Víím teď, mezi jaké matky mě kladeš a jakou náš pro mne úctu. Je konec! Jsem unavena. Nech mne. Pojedu sama tam na ten jih, ubytuji se již v některém hotelu. Za peníze najdu vždycky nějakou tu duši, aby mě ošetřovala. A okradou-li mě cizí lidé, neukradnou mi nikdy tolik, co abbé Firmin. Ach, to náboženství, to je pěkná věc!“

Dala se do nervósního, usedavého pláče. — „Odejdi!“ křičela na něho. Dominik ji pojal za ruku, za tu ruku, jež mu ukazovala dveře, a bez pohnutí, protože žádného necítil, řekl jí prostě:

„Nuže dobře, maminko! Budu tě tuto zimu doprovázeti...“

XXIII.

Druhého dne ráno šel Dominik vypravovat páteru Firminovi včerejší výstup a jeho závěr. Abbé tím byl zdrcen. Tolik věcí již spočívalo na bedrech Dominikových, v tolika plánech byl hlavní oporou!

Ale takový již je život, a zvláště život charitativních farních podniků. Člověk míní, Pán Bůh mění... Někdy také ďábel! Neboť byl to Bůh v tomto případě? A neměl si Dominik připomenouti ta vážná slova, řečená kdysi apoštolům jejich Mistrem: „Ten, kdo miluje svého otce nebo svou matku více než mne, není mne hoden?“

Anebo zcela prostě měl Dominik učiniti to, co učinil?

Strašlivé problémy mravních životů!

Dominik teď dal své slovo a kněz nemohl než ho nabádati, aby danému slovu dostál. Ale tušil léčku. Zasvěcen do nejintimnějších myšlenek mladíkových, za včerejší scénou vyciňoval kulisy; zdálo se mu, že postřehuje nitky, držené matkou, která vidí jen sebe, a strýcem ještě horší jakosti.

Ubohý hoch, který má co činiti s tak silnými protivníky!... který je napadán se všech stran najednou!... který nemá nikoho, než jeho, kněze, aby mu řekl drsně, ale otevřeně pravdu...

Abbé Firmin byl mužem činu, nezdržoval se u situace, když byla již včerejší.

Dnes nalézal se před jistým Dominikem, který sotvaže přišel, zase odejde. Hrozný úděl bohatých! Ach, kdyby místo svých dvaceti milionů měl jen dvacet sous takového chlapce z ulice Championnet!

On však odchází za neznámým osudem, se zastávkami, které se schválně budou všelijak měnit, jen aby tím lépe byl odloučen od něho, kněze. „Přelétavost“, tato nemoc jisté třídy, teď se ohlásila a bude řádit, bráníc od nynějška souvislému pěstování každé hlubší kultury.

Abbé načrtl Dominikovi pravidla životní, jako se dělá cestovní zavazadlo nováčkovi, naznačil mu prostředky, jak pěstovati zbožnost, na kterou kladl největší váhu, jmenovitě doporučoval každodenní četbu některé posilující knihy, na příklad *Následování Krista*. Měl psáti abbéovi a zvláště a především nikdy neztráceti odvahy, neboť tehdy by to byla opravdová porážka. Jidáš i Petr dopustili se těžkých chyb. Kdyby byl Jidáš následoval Petra, kdyby se byl přišel vrhnouti k nohám Kristovým, byl by dnes svatý Jidáš na našich oltářích. Ale on se šel oběsit. V životě nesmí se člověk nikdy oběsit. Vojsko může býti na ústupu, ale pokud střílí, není poraženo. Dábel může nás povaliti na zem, ale i kdyby nás smýkal v písku a špičatým kolenem nám klekal na hrdlo, číháme-li na okamžik, abychom se mu vymkli a povstali, jsme jen ve fási zápasu, je to ještě zápas a naše vítězství je možné. Mravně je přemožen jen ten, kdo přijímá porážku. Jediná opravdová pohroma je v jeho vůli.

„Připusťme to nejhorší, milý Dominiku: oženíš se s tou dívkou. Buďe to rozhodně něco jiného, než jsme doufali, ale konečně budu míti dva pomocníky v patronáži místo jednoho.“

Dominik zavrtěl hlavou: „Když člověk dospěl na výši, je mu smutno sestupovati dolů.“

„To je pravda, ale sestupovati lze více nebo méně hluboko.“

„Chcete mě potěšiti, ale zdá se, že již pozbýváte veškeré naděje.“

Abbé odporoval, pokud měl Dominika před sebou, neboť na ubohého mladíka bylo smutné podívání. Jako by to bylo naposledy, lítostivě prohlížel si sály, dvůr, své oddělení. Jako by jich už nikdy více neměl spatřiti... Abbé ho popadl, zatřásl jím... tři měsíce rychle uběhnou a potom bude svoboda.

„Nuže, můj dobrý Dominiku, měj odvahu!“
Objali se... Byl to pravý listopadový večer. Mžilo. Drobný studený deštík zdál se padati až do duše a mraziti ji.

Když abbé osaměl, pocítil na okamžik jakousi slabost. Zná takové případy. Dominik je ztracen pro patronáž. A on s ním tolik počítal! Ach, ano! Běda bohatým... Příliš mnoho věcí se o ně uchází. Po této zámince najde si jeho rodina jinou, a tak stále až do dne, kdy mladý muž ani sám nebude již odporovati.

Nuže, abbé a jeho velcí hoši zaujmou sami opuštěné místo... Bretaň, Gallais, slečna Nikolasová a tolik jiných, kteří nemají prázdnin ani lékařů... kteří si neměří teplotu ani krevní tlak... a kteří každý večer, ať je jim dobře nebo špatně, přicházejí se svou pokornou povinností a plní ji až do chvíle, kdy jim Bůh řekne: „Dosti již!“ a kteří umírají na brázdě, kterou táhli. Ti zůstanou zítra tím, čím byli včera, páteří celého díla. Co by se stalo s lidskou společností, kdyby měla pro svou oporu jen měkké, v rukavičky oblečené ruce Dominikovy a těch, kdo mají ještě menší cenu, než on!

Zatím vystoupil Dominik z auta u dveří rodného domu na Champs-Elysées, kde našel strýce, překypujícího radostí; přicházel právě z Cookovy cestovní kanceláře, maje kapsy plné „průvodců“.

„Jaké to ošklivé počasí, můj ubohý Dominiku! Prší, že by se tomu podivil sám starý Noc.

Tohleto je Paříž v zimě, a jaká by to byla špatnost, odsouditi tvou matku, aby ve svém nynějším stavu zde zůstala. Však mi povídala, vzpomínám si, že jsi učinil dobré rozhodnutí, jako hodný syn, kterým jsi přese všechno jen zůstal.“

Povídal to, jako by byl vypravoval cokoli jiného, ve vytahovadle; Dominik sotva odpověděl. Nebylo toho třeba; strýc si toho však přece všiml. A na chodbě postavil se před synovce: „Dominiku, přinášíš oběť? Zdá se, že ano. Ale pak ji přinášej náležitě! Není třeba se nutit k odjezdu, chodíš-li jako spráskaný pes! Rozumíš? Snad víš, čeho potřebuje tvá matka, aby se nezhoršila její zřejmá neurasthenie, které jsi jen ty příčinou. Nezacházej až tak daleko, abys ji vnukl sebevražedné myšlenky!“

Dominik sebou trhl, udiven.

„Ano, sebevražedné! Ty nevíš všechno, ale já vím, co mi lékař včera večer řekl. Tvá matka potřebuje zábavy a rozptýlení. Nevrhej tedy stín svého mrzutého obličeje na krásné vidiny, které chystám před ní rozvíjeti. Vid', že mi to slibuješ? Ty myslíš, že jsem tě připravil o několik epištol páně páterových. O tom všem se vyjádřím později. Teď ti jen opakuji: Ty nevíš všechno! Až poznáš pravý stav věcí a příčinu toho neb onoho opatření, k němuž jsem se musil odhodlati, pak mi budeš děkovat... obejměš mě, neboť jsem zabránil, abys neměl na svědomí smrt své matky.“

V přítomní chodby upřel strýc oči na Dominika:

„...A to by bylo těžší, než dětinský zármutek, který pociťuješ dnes!... Tvůj abbé, konec konců, to je pouze chvilkové, vyumělkované. Ale tvá matka, to je lidská skutečnost stále trvajících. Chápeš?“

„Ano,“ odpověděl Dominik, jehož mozek toho večera nebyl s to, aby chápal, ať už cokoliv. Přece však nežli ulehl, chtěl se Dominik zachovati podle návodu pátera Firmina, poněvadž to ještě mohl; vzal svou knížku *Následování Krista* a za

hluku, který působil strýc, zatloukaje bednu, a matka, jež se rozčilovala s pokojskou, četl, kde namátkou byl otevřen, toto místo:

„Činiš-li pokoj svůj závislým na některém člověku, protože jsi zvyklý s ním žít, budeš neklidný a setkáš se s nesnázemi.

Ale budeš-li své útočiště míti k pravdě věčně živé a neměnitelné, nebudeš stížen zármutkem.

Všeliké přátelství má býti založeno na mně: a pro mne máš milovati všechny, kdo se ti zdají hodni milování a kdo ti jsou nejdražší v tomto životě.

Beze mne přátelství jest plané a trvá krátce; a láska, jejímž poutem nejsem já, není ani pravá ani čistá.

Čím více se vzdaluje člověk od útěch pozemských, tím více se blíží Bohu. Kdybys dovedl dokonale potlačiti sama sebe a vyloučiti ze svého srdce každou lásku ke stvoření, tehdy přijda k tobě zahrnul bych tě svou milostí.

Když se ohlédáš po stvořeních, ztrácíš s očí Stvořitele.“*)

Dominik ustal v četbě... Jeho zrak těkal kolem. V pokoji vpravo zatloukal strýc ještě stále bednu; v pokoji vlevo matka jeho rozčilovala se ještě stále nad živůtkem, který jí dobře nepadl. Pod okny hrčela auta bez přestání svou černou melancholií.

„Ach, jak jsem nešťasten!“ zašeptal Dominik, zavíraje knihu.

*) Kniha III., čl. XLII.

XXIV.

Marseille... Bastia... Ajaccio, Tunis, Carthago... Kairuan... El-Kantara... Biskra, atd.

Tato magická jména zářila teď všude před očima obyvatelů nádherného bytu Yholdyových, bytu, kterého již ani neviděli.

Odjedou!... Odjedou! Jen toto heslo vznášelo se nyní ve vzduchu. Odjedou!... A to co možná nejrychleji. Odjedou!... 'Teď tu panovala zavažadla, kostýmy narychlo kupované... Veselé kostýmy pro slunce, s chutí vybírané uprostřed zimy.

Protože jeho matka byla nemocna nebo aspoň za takovou považována, strýc pak prohlášen za málo způsobilého ke všem těm přípravám rodinným nebo ženským, bylo ponecháno, a to úmyslně, Dominikovi, aby byl takovým tkalcovským člunkem, pobíhajícím mezi přecetnými obchody, ve kterých činily nákupy přecetné rozmary paní Yholdyové.

Musil vydati bláznovské sumy, jak se patřilo na dalekou cestu. Nevědělo se nic přesného o délce nebo krátkosti tohoto cestování. Záviselo to na tolika věcech!

Tu se nahromadily v salonech cestovní kuřry všech rozměrů, fotografické přístroje a jejich příslušenství, lékárníčka, prádlo, kostýmy všech barev, dopisní papíry a t. d. To se líbilo nebo ne-

líbilo; a v tomto případě byl to Dominik, vždycky Dominik, který byl pověřen reklamacemi a výměnami. Maje býti sluhou Božím, stal se zatím poslušným vykonavatelem všech fantastických nápadů matčiných.

Někdy ovšem namítal: „Ale, maminko, máš přece dvě pokojské, které se v těch věcech velmi dobře vyznají! Máš slečnu!“

„A ty myslíš, že ony nedělají nic!... Pracují do noci... Ještě včera mi postavily celý kostým.“

„A slečna?“

„Slečna?... Ta běhá pro cestovní pasy, pro doporučující listy... Ubohá slečna! Každého večera vrací se domů schvácena, uondána...“

Ve skutečnosti matka i strýc se dohodli, že nenechají Dominikovi času ani vydýchnouti ani přemýšlet. Tentokráte byla tu opravdu válka, a válka se nevede s ohledy a něžnostmi. Přece však byly chvíle, kdy Dominik přese všechno proklouzl oky sítě. Když učinil nákupy, které pěl předem o světle, slunci, horku a veselých partiích, zaskočil si do patronáže; vstupoval tam, ne že by se chtěl vytrhnouti svému zajetí a vrátiti se k opuštenému dílu, nýbrž z jakéhosi ohledu na abbého, aby si nemyslel, že příliš brzy na něho zapomněl.

Našel ho na zčernalém dvoře, mezi zdmi čím dále tím vlhčími a oprýskanějšími, nebo v ušpiněných sálech, kde čadily petrolejové lampy a kde ještě poletoval silný pach předměstského obyvatelstva.

Kontrast mezi prózou a poesií, mezi životem práce a shonem za rozkošemi, vyvstával drsně před Dominikem. On však netrpěl již tímto srovnáváním, jako dříve; zjistil pouze ten rozdíl a mravně se s ním smířil.

Abbé ostatně jednal šetrně. Nerad se zdržoval u malicherností; a potom měl soucit s Dominikem, jehož vnitřní utrpení vyciřoval a s jehož slabostí nemohl nemíti slitování. Zachovával tedy společenskou formu.

„Nuže, připravujete se na tu krásnou cestu?“

„Ano, pane abbé.“

„Musíte se na ní hodně radovat. Jest to poslední! Dělejte si poznámky, fotografujte... Vydáte si cestovní deník, to by bylo velmi dobré. Vydáte jej tiskem, až se vrátíte. Namalujte nám také pěkné akvarely, zamlouváme si jich několik, aby obveselily smutek našich stěn. A pak, po vašem návratu, počítáme s vámi, že nám uspořádáte přednášky, opravdu doložené, o těch zemích, jež někteří z našich mladých lidí chtějí uvidět a kolonizovat. Platí, Dominiku?“

„Ale zajisté! Což pak vám mohu, milý pane abbé, něco odepřít?“

„A abyste nás nenechal příliš tesknit, pište nám často, a kdyby to bylo jen slovíčko, budeme vaše řádky čísti společně zde večer; doufám, že tentokrát všechny vaše listy dojdou.“

„To doufám ovšem také, neboť je budu sám nosit na poštu.“

„A budete-li míti naspěch, tedy aspoň pohlednice... Není to nic, ale není to již mlčení, bratr zapomenutí.“

Zajímavá věc, abbé byl upřímný, pronášeje tato přání, a také Dominik, odpovídaje k nim přisvědčivě. A přece slova ta nezněla již tak jasně, jako kdysi. Mezi těmi dvěma dušemi poletovaly skryté myšlenky, nevyslovené, oh nřkoli z pokrytectví, ale z nedůvěry v budoucnost a z ochablosti boje.

Konečně přišel den, netrpělivě očekávaný téměř všemi, kdy Yholdyovi měli nasednouti do expresního vlaku ve 22 hodin na Lyonském nádraží.

Dominik chtěl se ještě rozloučit s abbém v jeho patronáži. A že byla již zavazadla uzavřena, vypravil se k němu v cestovním úboru.

Bylo již pozdě večer. Našel pátera Firmina pohrouženého do práce, s očima unavenýma, rukama nervosníma, do krajnosti napjatého všemi těmi úkoly, které si vyžadovaly jeho péče.

Vedle svých farních povinností, již tak složitých, a obvyklých konferencí, měl kázání pro muže a zastupoval druhého kaplana při katechismu dospělých, kde bylo nutno věnovati se každému jednotlivci zvlášť v rozmluvách neobyčejně únavných; mladíci totiž nebo muži, kteří sem přicházeli, byli zatvrzelí v námitkách bez počtu, jež plnily jejich mozky. Často přicházeli takto do patronáže jen z donucení, u příležitosti sňatku a nebyli třeba ani pokřtěni, podrobující se dočasně těmto věcem, jen aby se zavděčili některé snoubence, ještě víře neodcizené.

Dominik prošel sálem, plným těchto opuštěných lidí, kteří tu čekali v pracovním úboru. S některým mladíkem byla tu i matka nebo snoubenka. Dominik prošel tudý s ruměncem na tváři, neboť mohl se tu na vlastní oči přesvědčiti, jak na prahu zimy jest abbé přetížen, ponechán sám sobě — a mnoho-li by mu býval mohl pomoci v tvrdé jeho námaze, býti mu posilou a radostí.

A místo toho odcházel za daremným účelem, aby se vyhříval jako ještěrka na sluníčku, byl sloužícím panošem matce, jež snad ani nebyla nemocna a jež vyčerpávala jeho čas.

Ani tentokrát, naposledy, nechtěl abbé upozorňovati na rozdíl mezi tou přemírou práce a nadbytkem odpočinku. Byl k němu dobrý, vroucí a hleděl, aby poslední dojem, který si Dominik odnese, dodával mu chuti k návratu.

Vybídl ho, aby se posadil, mluvil s ním dlouho o budoucnosti patronáže, kterou z části zakládal na něm, Dominikovi. Celé oddělení malých bylo hrdo, že ho má a chce si ho zachovat za šéfa. Abbé mu dal svou podobenku, dal mu fotografii dětí, podržel ho u sebe půl hodiny, jako by se neměl s kým zabývat než s Dominikem a jako by dvacet dělníků nečekalo netrpělivě přede dveřmi. Pak se s ním rozzehnal.

„Bůh vás ochraňuj, můj drahý, velký hochu; doufám, že vás brzo zase spatřím.“

„Opravdu? Doufáte?“ zvolal náhle Dominik.
„Všecko je možné tomu, kdo chce, neboť potom milost Boží nebude mu chybět.“

Dominik ho požádal o požehnání a poklekl do prachu sálu.

„Dávám vám je z celého srdce. Kéž padne na vaši dobrou půdu a přinese žně působením Krista Ježíše, Pána našeho!“

Pak jej doprovodil kalužemi vody až ke vratům, jež vedla do bídne ulice. Tady bylo ještě poslední objetí, poslední a dlouhý stisk rukou. Potom zapadly dveře mezi oběma, těžce, jako dveře, které na hřbitově oddělují zemi od onoho světa.

Chvíli stál Dominik nepohnutě ve tmě, která ho obklopovala ve slepé uličce. Opravdu pociťoval úzkost, že se má vzdáliti od té veliké bídy, jejíž všecken stín zdál se na něho padati a jej zdržovati. Kdy a za jakých okolností zase uvidí tuto patronáž, v níž prožil nejoprávdověji šťastné chvíle svého života?

A v okamžiku, kdy se srdcem stísněným učinil několik kroků směrem ke světelnému pruhu na bulváru, ozval se vedle něho písklavý hlas jedné stařenky, která ho poznala: „Dobrý večer, pane Dominiku! Zahlédla jsem vás, je tomu asi čtrnáct dní, ale vycházela jsem zrovna z prádelny a neosmělila jsem se vás zastavit. Poznáváte mne? Jsem babička toho malého klučiny. Mluvil jste se mnou na nádraží, když jeli do Marmousets a vy jste dopomohl mému vnukovi, že s nimi mohl také... Ach, kdybyste věděl, jak jsou rádi, že vás mají. Jste jim poslán od Pána Boha.“

A do svých upracovaných rukou vzala ruce Dominikovy; dokonce měl dojem, že mu je líbá, jako kdysi vydědenci tohoto světa líbali pokorně ruce Kristovy.

XXV.

Dominik tedy vešel rázem do pustoty života t. zv. okusovačů chřestových špiček, to je do života těch lidí, kteří pěkně na odiv a na povrchu společnosti mobilisují všecko pro svou sobeckou rozkoš, okousají bez hladu jednu část a zbytek odhodí, tak, jak je vedou jejich záliby.

Teď to byly salonní vozy velkých expresních vlaků evropských, pobyt v přepychových hotelích a parolodích. Odjezd z Marseille v 11 hodin dopoledne po požití pověstné bujabésy „U Bassa“, kteréhožto požitku si rodina málo přála, ale na který naléhal strýc, aby ukázal, oč je lepší bujabésa jeho. Příjezd do Bastie, koupě mezků, které bylo nutno opět prodati v Ajacciu před odjezdem do Tunisu.

Patronáž rychle bledla ve vzpomínkách, jsouc již daleko za krátkou dobu. Pak přišla nevyhnutelná cestovní dobrodružství, tu veselá, tu mrzutá, která však vždycky naplnila hlavu živými vzpomínkami; a tyto vzpomínky jako smečka psů štvály svatou ideu, kterou ještě doufali zachrániti Dominik i abbé.

Jednou na Korsice vedl Dominikovu společnost průvodce, který měl oči zanícené od palčivého slunce, opírajícího se do bílých horských cest, nebo od alkoholu, nebylo-li to od obojího zároveň. Dominik mu dal několik kapek H a m a

melis virginica, které jeho matka měla ve své cestovní lékárnice. Bylo to tím nebo něčím jiným... druhého dne měl vůdce oči v dokonalém stavu. Ihned stal se Dominik v mysli toho člověka mladým, ale slavným lékařem pařížským, a kamkoli toho dne přišli, musil Dominik udíleti lékařské rady.

Jednu noc v Calanches de Piama dokonce ani nespál, protože strýc mu přišel vypravovat s hlučným smíchem, že slyšel hostinskou, jak povídala v kuchyni: „Jaké by to bylo štěstí pro ženu Picciolovu, kdyby dnes v noci povila dítě, pokud je ten mladý pařížský doktor tady!“....

„Milý Dominiku,“ smál se strýc, „třeba že jsi nastávajícím seminaristou, musil bys k ní jít, donucen po případě i pistolemi. Pamatuj, že jsme na Korsice, v zemi, kde se nežertuje.... v zemi nenávisti a pomsty.“

Toho večera chtěl Dominik ihned odcestovat, ale tu mezek nebyl okovaný, tu řemen se přetrhl... dovtípil se, že průvodčí jsou zřejmě smluveni, i odhodlal se zůstat, protože nemohl nic jiného dělat. Na štěstí měla i Picciolova žena dobrý nápad a dala pokoj.

Po čtrnácti dnech mnohonásobných dobrodružství ustoupila vzpomínka na patronáž ještě dále do pozadí. Dominik posílal abbéovi a větším chovancům pohlednice, na něž nedalo se mnoho napsat. Styděl se pěti chvalozpěvy o slunci všem těm ubohým lidem, kteří žili v uličkách Montmartru a Championnetu. Paní Yholdyová, tak slabá v Paříži a na lůžku ve svém krásném bytě na Champs-Élysées, snášela teď jako mladice celodenní pochody, spojené s velikou tělesnou námahou, jsouc všechna šťastna, že vidí konečně svého syna veselého, volného, vytrženého z neblahého vlivu knězova, ana tu nebyla ani možnost, aby od něho dostával dopisy.

Dominik, stálý obstarávatel a hospodář celé karavany, přicházel každého večera utrmácen na

etapovou zastávku; a tento způsob života hověl jen velmi málo vnitřnímu životu, jaký mu doporučoval abbé a v jakém by se mohlo uhájiti, ne-li rozvinouti jeho povolání.

Pak opustili Korsiku, uznanou za trochu divokou, a plavili se do Tunisu. Byla právě doba adventní, doba velkých kázání Církve. Proslulý kazatel mluvil k věřícímu lidu v hlavním chrámu tuniském. Matka a strýc zařídili věci tak, aby Dominik nemohl býti přítomen žádné z těchto promluv.

Každodenně konaly se teď vycházky k arabským dvorcům, zastávky u velkých i malých památek, jimiž jest poseta celá tato stará země africká, navštívili Bardo, Karthago, římské zříceniny, plné historických vzpomínek.

K vánocům zašli dále na jih ke Kairuanu, sledující písečnou trať, která kdysi podle Sallusta byla třídou, vroubenou vilami, skrytými v zeleni citrovníků a oranží. Turek přešel tudy. A civilisace byla pozvolna za živa pochována, protože ji slunce každodenně líbalo na čelo a volalo k životu.

Paní Yholdyová vášnivě milovala starožitnosti. Kupovala antické medaile, vyráběné v Berlíně, jež dělníci při jejím příchodu na území vykopávek zarývali do země, aby je našli v její přítomnosti jakoby náhodou.

Celý týden zaměstnávala Dominika sochou z bílého mramoru, jejíž zadní část vydlabána sloužila za korýtko v arabské stáji. Rozhodla se, že si ji dá odeslati do Paříže, aby ve své předsíni na věky uchovávala památku na svůj souboj s páterem Firminem. Neboť to byla stále její utkvělá myšlenka, ta ji pronásledovala po celou tu cestu.

Dominik stále neměl ani chvíli pro sebe, ke čtení, psaní neb rozjímání. Jakési všeobecné spiknutí bdělo nad tím, aby nebyl ani chvíli sám a aby stále byl zaměstnán. Poněvadž všichni, i staří sluhové, shledávali velmi samozřejmým,

aby prokazoval všechny služby své matce, smířil se s tím nakonec.

Kairuaun se mu velice líbil svým klášterním ovzduším, svými četnými mešitami, svým modrým nebem, obklopujícím obílené terasy. Nacházel při něm jistou podobnost s Le Vieil, malou vesnicí noirmoutierskou, jež byla také tak bílá a za jitra pozorována z „Tyrkysy“ působila po celé léto dojmem Orientu.

Dominik namaloval v Kairuanu několik pěkných akvarelů barvitosti opravdu světelné. Jednoho dne, právě když dokončoval jeden takový obraz, přišla k němu matka.

„Jsou pěkné, ty tvoje akvarely; měl bys poslati jeden do „Ker-Mimie“.

„Oh, maminko!“

„Ale já nemyslím „Lolitě“ já říkám do „Ker-Mimie“.

„To je totéž!“

„Rozhodně ne!... A pak nejsou prašiví ti naši sousedé z letního pobytu! Jejich chování k nám bylo vždy velmi korektní... Jen ty, Dominiku, osvojil sis výhradní právo na nezdvořilost.“

A paní Yholdyová cítila, jak v ní stoupá dlouho potlačovaný příval starých hořkostí. Vůbec byla velmi ženskou ve svých požadavcích — a všechno, co pro ni činil její syn, nepovažovala za nic, jakmile jí odepřel tuto poslední věc, kterou právě od něho požadovala.

„Nechtěl bych, aby si Lolita dělala nějaké naděje,“ podotkl neopatrně Dominik.

„Lolita by byla velmi naivní, kdyby si chtěla zatížit život takovým velkým hlupákem, jako jsi ty! Mnoho si o sobě myslíš, domníváš-li se, že po tobě někdo tolik touží, když jsi tak málo příjemný! Vidím, že si stále uchovááš i v této rozkošné zemi své kostelnické nápady!... Máš-li již ty směšné obavy, dej ten akvarel mně, pošlu jej sama a na obálku napíšeš: „Posílá paní Yholdyová.“ Budeš nyní klidný?“

Večer vzala jednoduše v Dominikově nepřítomnosti akvarel, který se jí líbil. Tento akvarel byl odeslán druhého dne do Ker-Mimie, donesen byv na poštu samotným strýcem, který opravil přípisek své švekruše a napsal: „Posílá Dominik Yholdy slečně Lolitě de Presves, Lesík Lachaise, Noirmoutier — Vendée.“

Když se vrátil z pošty, vypravoval o svém podvůdku švakrové, která se tím přece jen trochu zneklidnila. Ale strýc si zachoval svůj rozjařený obličej: „Proč se podnikala tato nákladná cesta? Přece proto, abychom z Dominikova srdce vykořenili i samu vzpomínku na pátera Firmina a na jeho slavné povolání. Proto jsme v Africe a pro nic jiného.“

Nyní byla věc jasná: nejednalo se více v rukavičkách; jednalo se o to, jak by vnutili svou vůli mladému muži, který nedovedl míti svou vlastní vůli. Dosud užívali slušných prostředků; ty nyní nestačily. Bylo nutno stupňovati, zesílit, rozpoutati všechny útoky a přivésti Dominika zpět do Noirmoutieru již nadobro vyléčeného.

Jednoho dne vrátil se strýc domů, přinášeje vítězoslavně jeden z těch koberců, jichž výroba jest hlavním průmyslem kairuanským; na koberci tom byla arabskými literami napsána jakási průpověď.

„Čti, Růženo, toto arabské přísloví!“ zvolal.
„Neumím arabsky.“

„Já taky ne, ale průvodce mi to přeložil. Znamená to tohle: Žena a muž jsou jako šafrán a vápno. Dáte-li je k sobě, jak zabráníte, aby šafrán nezbarvil vápno?“

„Ano, rozumím. Je třeba, aby se nyní objevila na scéně opět naše Lolitka.“

„Tak jest! A zdá se mi, že se blíží ta hodina a že naše druhá ofensíva, lépe připravená, než první, přinese konečně lepší výsledek.“

„Doufejme!“

„Ano, ale nesmíme se tentokrát bát, vzítí věc pořádně do ruky. Teď je Dominik náš, je daleko všech našeptavačů; můžeme s ním dělati, co nám libo. Využijme toho!“ A těžká ruka strýcova o pěti hranatých prstech naznačovala posunky, jaké dělávali ti, kdo chtěli někomu učarovati.

Dominik cítil dobře tuto nadvládu a kruh, který se kolem něho zužoval; bojoval ještě, ale jak se již cítil mdlý! Jednoho večera napsal si do náčrtníku:

„Jsem unaven tím marným úsilím, že chci udržovati samo od sebe prchá a co mi všichni berou.

S jedné strany Bůh, který mě s počátku jistě volal a nyní se odmlčel . . . Mlčí v mém srdci, když se byl napřed odmlčel v listech svého služebníka. Co se týče „kněžského povolání“ je teď noc a ticho prázdnoty.

A s druhé strany ona! stále ona! . . . Lolita chtěná mou matkou, chtěná mým strýcem, . . . a mám se k tomu přiznat? . . . toužebně žádaná teď i v mém nitru mou zbabělostí a mou láskou.

Není dne na těchto cestách, abych si ji nepřál mítí vedle sebe, ji umělkyni, bychom se společně obdivovali těm krásným věcem, které mi je dáno spatřiti. Ó, že musím viděti jen sám, co vidím! . . . Ó, že necítím ji zde vedle sebe, abych mohl hlasitě vykřikovati svůj obdiv nad folikerými dějinami a folikerou krásou!

Dělal jsem statečného před panem abbém, . . . dělám statečného zde a budu tak činiti stále. Ale je ve mně kdosi, jenž čeká, jenž počítá s mou porážkou a již předem se z ní šíleně raduje.

Mám tedy opustiti sladkého Krista, který má slova života věčného, a jíti k ženě, „trpčí než smrt“? Mám se dáti po svahu dolů, když se všecko staví proti mému stoupání k těm výšinám, k nimž mne snad nebe ještě zve?

Můj Bože, smiluj se nade mnou!“

Druhého dne hledal svůj náčrtník, chtěje si jíti kreslit do Mečové mešity, ale nenašel ho. Odpoledne jej spatřil na kterémisi kusu nábytku, ale podivno, stránka, kterou včera napsal ve své malomyslnosti, v něm chyběla. List byl vytržen! Kým vytržen? A proč?

Také strýc psal, a hojně. Každodenně posílal pohlednice, které ostatně předčítal všem. Posílal je svému kroužku, svým přátelům a ovšem

také do Ker-Mimie; tu počínal si jako slon ve krámmě s porculánem a kazil všecko. Dominik živě protestoval proti jednomu z těch dopisů, kde se příliš o něm mluvilo; ale strýc si z toho dělal jen žerty: „Řekneš-li ještě slovo, napíšu Lolitě, že jí posíláš hubičku.“

To byl také jeden z důvodů, které pohnuly mladého muže, aby sám napsal do Ker-Mimie několik lístků, jejichž zdržlivý tón by ukázal těm dámám, co si mají mysliti o skutečné situaci a o jeho úmyslech. Bylo těžké napsati ty lístky. Dva dni je nosil v kapse a pak, zrovna tak jako ten list z náčrtníku, je pohřešil. Ztratily se. Bylo tak snadné ztratiti něco za toho neustálého stěhování s místa na místo, a v té poušti!

Neztratily se však se světa.

Lolita dostávala skoro denně dopisy a lístky, ve kterých jí paní Yholdyová opakovala:

„Drahoušku, braňte se přece, braňte svého štěstí, braňte i nás! Jste naše poslední naděje. Vyžebraávám si od Vás duši svého drahého dítěte, které mi chtějí kněží odlouditi. Dominik Vás zbožňuje; ale je nesmělý a také hlavně, uhranutý. Jistý abbé Firmin mu nalil černého inkoustu do mozku; taťo ošklivá tekutina vyprchává pomalu den po dni, ale pomozte nám! Pište mu! Zmocněte se i Vy jeho mysli, protože jste již celá v jeho srdci. Vidíte to dobře z toho, co jsme Vám poslali . .“

Citovala věty pátera Firmina, které vyčtla ze zachycených dopisů: „Jen to si uchováme, co si uhájíme.“ Paní Yholdyová připojila dokonce i tuto větu blouznivě úpěnlivou, ke které se nadchla stránkou Dominikova alba:

„Má drahá Lolitko, vy, kterou tolik toužím nazývat brzy svou dcerou, slíťujte se nad námi!“

Pokud Lolita dostávala dopisy pouze od strýce nebo od paní Yholdyové, zachovávala skutečně mlčení a odměřenost, jak byla slíbila; ale jednoho dne přišel krásný akvarel... Jiného dne byly jí doručeny dva lístky Dominikovy a konečně

stránka, vytržená na vhodném místě z náčrtníku, která byla tak naskrze proniknuta nejhlubší a nejopravdovější láskou. Nuže, jestliže ji Dominik vskutku tolik miluje, že o tom píše sám sobě, nebyla též Lolita povinna odpověděti, učiniti přece jen jisté gesto, říci konečně, co i jí plní srdce... jí, která jest svobodná a má právo napomáhati svému osudu, aby se šťastně naplnil?

XXVI.

A tak jednoho večera v celé poesii pouště přinesla poštovní karavana pro Dominika dlouhou obálku se značkou a písmem Lolitiným, jež paní Yholdyová poznala ihned s nevýslovnou radostí mezi ostatními dopisy. Toto psaní si ponechala, aby je odevzdala Dominikovi v den a hodinu nej-
příznivější.

Bylo ujednáno, že pojedou jižně od Kairu-
anu až do Biskry a Tuggurtu; tak se vyhnou jed-
notvárné cestě podél pobřeží a budou mítí dojem
opravdového cestování opravdovou pouští.

Vyjeli, samo sebou se rozumí, v karavaně
o jednom povoze a čtyřech velbloudech. Ta cesta
sice naháněla paní Yholdové poněkud strachu,
ale věděla, že si jí Dominik velmi přeje.

Že si tentokrát něčeho opravdu přál, neváhala
dátí stranou všecky své obavy a byla velmi šťastna,
že pohrouží duši svého dítěte do víru zapomenutí,
jako ponořujeme do proudící vody kus látky,
s níž chceme smýti nějakou ošklivou skvrnu...
kus látky, kterou ždímáme, třeme, obracíme a pro-
stíráme na slunci a větru, jak se dá.

Africká země se svou pouští, svým pastýř-
ským životem, svými dalekými výhledy, skýta-
nými zážitky, dosud nikdy nepoznanými, dále
svými upomínkami na starověké dějiny lidstva,
svou horečnou a změkčilou atmosférou, hodila se

vskutku paní Yholdyové výborně, aby dosáhla svého cíle.

Vydali se tedy s radostí a nadšením na cestu. Ale druhý den ráno byl by Dominik málem zabit mladým Arabem. Opouštěli ležení ve čtyři hodiny ráno a Dominik fotografoval velbloudy, nešťastná a zpěčující se zvířata, která protestovala proti těžkému nákladu, který měla nésti celý den za hrozného úpalu. Nakládají na ně zprvu všechna potřebná břemena a k tomu ještě prázdné bedny, které v poslední chvíli s nich snímají, aby zvířata měla dojem, že se jim ulehčuje břímě.

Dominik zachycoval do svého aparátu toto zajímavé ranní divadlo, když tu jeden mladý Arab, novomanžel, pojal domněnku, že fotografuje jeho ženu. Unesen náhlou a strašnou žárlivostí, vrhl se na Dominika, ale vůdce jej zadržel právě ještě včas.

Dominik nic neviděl, ale přikázal vůdci, aby vyložil, slovo za slovem, tomu horkokrevnému Arabovi, že ho zajímali jen velbloudi, jediné velbloudi, ... on že bydlí v Paříži, kde ženy jsou onačejší, než jeho ošklivá manželka.

„A k tomu ještě,“ dodal nevyhnutelný strýc, „je můj synovec — neboť je to můj synovec — zasnouben s rozkošnou dívčinou, která se jmenuje Lolita ...“

Tento poslední dodatek zřejmě potěšil Araba, jež poznámka o jeho ženě uspokojila i podráždila zároveň.

Pokračovalo se pak v cestě již bez jakékoli nehody. Etapa střídala se s etapou na vytčené trati a Dominik se nepřestával obdivovati svátečnímu klidu zdoluhavých karavan, hře slunce ve zlatitém prachu, který zvedaly, a nádheře jeho západů. Ten velebný majestát večerů uchvacoval Dominika nejvíce. Poslední paprsky sluneční zaněcovaly do řěava vrcholy hor, zatím co údolí se plnila fialovým stínem. Ovzduší bylo klidné, bez nejslabšího vánku, takže modravý kouř ze

stanů v táborech stoupal zcela přímo jako plamen svíce v kathedrále fantastických rozměrů.

V tomto klidu Dominikova duše se uvolňovala. Často po večeři, když koně a velbloudi byli uvázáni a matka a strýc odpočívali ve svých stanech, vycházel Dominik sám a hroužil se do tohoto království ticha.

Tehdy porozuměl větě z Písma svatého: Jedinec Bůh je veliký!... Cítil se tak nepatrným před touto pouští, jejíž každé zrnko písku vidělo pravěké tragedie... Před nesmírností této africké oblohy, kde hvězdy se třpytí jako na žádné jiné obloze. A jakési mystické nadšení pro Boha znovu ožívalo v hlubinách jeho duše. Ano, jak je Bůh veliký! Jak je krásný! Jak je mocný! Jak jsou šťastni a jak mají pravdu ti, kdo se mu zasvěcují bez výhrady od jitra svého myšlení až do večera svého života. Všecko ostatní jest zdání a marnost.

Čím jest nejmocnější muž, nejkrásnější žena ve srovnání s bytostí věčnou, jež hříčkou rozhodila tuto nádheru do širých prostorů?

Uchvácen nekonečnou úctou, obnažil hlavu a zde v tomto chrámu pouště vykonával svou modlitbu a každá věta nabývala smyslu, jakého si dosud nikdy neuvědomoval: Otče náš... Tedy je to otec, závratný ten Bůh, jehož moc jej drtí... Jenž jsi na nebesích.... V jakém čarovnějším ještě nebi musí býti ten Bůh, pouhý duch, je-li již toto hmotné nebe tak závratně krásné!... Posvěť se jméno Tvé... Přijď království Tvé... Buď vůle Tvá, jako v nebi, tak i na zemi... Tajemství svobodné vůle!... Bůh tedy dovoluje lidskému červíku držeti jeho všemohoucnost v šachu, neboť chce býti ctěn nejen hmotou, nebo těmi, kteří neviděvše, nejsou již svobodni, nýbrž bídným tvorem, řízeným pouhou vírou... Toto stvoření bude tedy moci přijmouti nebo odhoditi Pravdu... Jinými slovy, Bůh nečiní zde na zemi, co chce... Bůh všemohoucí!

Sám Dominik jest toho smutným důkazem. Bůh ho chtěl pro sebe, zcela pro sebe... A ten Bůh zázračného nebe nemá ho dosud! Stvoření mu vzdoruje, i když by se mu chtělo dáti... Proč? Protože nepřítel ve stínu nastražuje svá tenata, rozsévá koukol a našeptává slova, která ho činí mdlým... slova, která ho činí kolísavým.

Ale nad těmi nepřáteli on zvítězí! Přísahá to pod tímto hvězdnatým nebem! Ano, bude žítí ten krásný sen, že pomáhá příchodu Věčného na tento svět... že pomáhá Bohu! Nicotný tvor bude pomáhati Bytosti všech bytostí! A v té noci, která jej obklopovala, vztáhl Dominik paže a vkládal své ruce do rukou svého Stvořitele.

Chléb náš vezdejší dej nám dnes... Jak je tu Dominik hýčkán! Není to pouze chléb, který mu Bůh dal, ale ještě tolik jiných věcí! Jakou vděčností je povinen Tomu, jenž mu dovoluje požitky, nedostupné většině lidí, ale jakou má také odpovědnost!

Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům... Kéž se Bůh konečně nad ním smiluje!... Sám odpouští své matce, svému strýci, kteří jsou nevědomí... kteří jednali sice špatně, ale zavedeni jen svými názory a svou lidskou láskou.

A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen. Ó, zvláště toto... Pokušení, to jej provází od samého počátku jeho volání ke stavu kněžskému, jako ten červ, který se usídí v ovoci od samého jeho vzniku... Ne to pokušení hrubé, které odpuzuje již samo svou ošklivostí, nýbrž pokušení jeho, pokušení bohatého mladíka v evangeliu, kterého volal Bůh k dokonalosti a který neměl odvahy následovati Jeho hlasu... Pokušení měšťácké, pokušení ženou, kterou mohl míti a kterou nechtěl, protože ho volal vyšší ideál... „Ó, kdo mne zbaví jejího ostnu a jejího hladění? Kdo mi pomůže shoditi se sebe tuto suknicí Nessovu, která mě zžírá? Jak mi

otevřít srdce, hledati v něm očima plnýma odlesku hvězd ten tvrdošíjný a milovaný obraz, vyrvati jej, obětovati tu prchavou, pomíjivou krásu na oltáři krásy věčné?“

Jeho modlitba zdála se v té samotě stoupati vítězně k nebesům; Lolita nebyla již ničím. Nejen že jí nemiloval, ale bouřil se proti tomuto stéblu slámy, jež, ať již tomu chtělo či nechťelo, vztyčovalo se na jeho cestě k ideálu: rozšlápne je, podupá je veškerou silou své včerejší nevraživosti a své zítřejší hrůzy.

Neboť bohužel, tato pošlapávaná dnešní vidina bude snad zítra ještě všemocná!

A obě ruce Dominikovy se vztahovaly k nebi, odkud naň ztrnule hleděly necitné hvězdy, a jeho hlas volal: Neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen.

To zlé... byla Lolita.

Jednou večer, když se byl takto modlil, vracel se volným krokem k nízkému pestrobarevnému stanu, který patřil jemu. Táborový oheň byl také takovou zcela malou hvězdičkou, ke které se vracel, když se byl dosti nadíval na ty jiné. I on měl své pozemské kouzlo, jako ty jiné měly svou majestátní velebnost. Dominik cestou pohladil mladé hříbě po hlavě, kterou po něm natahovalo, toužíc po laskání, a vešel do svého stanu, kde vůdce byl upravil lože. Lucerna byla zavěšena na sedle jednoho velblouda a tato lucerna osvětlovala bílý dopis, položený na místě velmi nápadném — bílý dopis, lemovaný tenounkou modrou čárkou.

Dominik zprvu myslel, že sní, že je hříčkou nějakého preludu nebo fatamorgany. Ale když přistoupil blíže, poznal písmo, noirmoutierské razítko a na zadní straně vyrytou značku Ker-Mimie.

Byla to odpověď nepříteli na jeho modlitbu. Byl to boj, který začínal znovu. Dominika nejprve napadla zuřivá myšlenka, nic nečíst, roztrhat, spálit... Ale potom... potom... Ví se vždycky,

co takový list obsahuje. Píše-li mu Lolita, snad má nějakou vážnou příčinu a není to láska... Vždyť psal jí také on sám z podobné příčiny. Snad ten dopis obsahuje jeho osvobození, snad mu Lolita oznamuje své zasnoubení s jiným?... Snad... Snad...?

Zatím co pokračovala litanie těch „snad“, obálka byla otevřena a Dominik spatřil mezi listy stiknutou větévku mimózy ještě nerozvité, jejíž něžně zelená poupata nechávala téměř prokmitati zlatý prášek, který obsahovala.

Dominik zvolna rozevřel dopis, vzal větévku, pohleděl na ni a potom četl:

Jak psáti o všedních věcech, když je duše všechna rozechvěna drahými myšlenkami. Proč nemůže ruka načrtnout slova, která srdce promlouvá? Ó, děkuji Vám, že jste první nadzvedl kámen s mého hrobu... že jste mě zavolal ke světlu a k životu. Jaké to tři měsíce jsem prožila! Jakou to agonií dnů a nocí! Chci na to zapomenouti. Nebudu se zmiňovati, jak krutě jste mne nechal trpěti, neboť dnes mě činíte tak neskonale šťastnou. Ano, jsem šťastna, nekonečně šťastna... Ten Váš pěkný akvarel jsem zanesla ještě dnes k Perrinovi, aby mi jej zarámoval. Ten obrázek šel tiše se mnou pěšinkami našeho lesa, které znáte a které milujeme. Měla jsem dojem, že jsem s Vámi, že jsem Vás zase našla navždy. — Vychutnávám své štěstí. Nevidím již nic jiného na světě. Nechávám se jím kolébat, hýčkat, zaplavovat. Cítím, jak ve mně proudí rozkošně a jak mne všechnu oživuje. Ozbroujuje mne proti nezměrnému žalu z odloučení. Ach, zkráťte je co nejvíce! Život je také krátký!... Nač prodlužovati muka odloučenosti? — Těšíc se na milé shledání, jsem celičká s očima zavřenýma ve sladké extasi. — Miluji Vás, Dominiku! Ó, jak Vás miluji!

Loliťa.

Na druhý den časně ráno, když vůdce vstoupil do stanu Dominikova, zastihl mladého tohoto muže ležeti zcela oblečeného na lůžku; zdálo se, že pláče, ukrýváje čelo do svých dlaní; vedle něho zahlédl vůdce jakousi malou fotografii. Dominik příchozího nezpozoroval, ani neslyšel. Vůdce zatáhl opět záclonu stanu a tiše se vzdálil, šeptaje si po arabsku: „Nad tou rodinou se vznáší neštěstí!“

XXVII.

Paní Yholdyová byla udivena, docela zděšena, když druhého dne vstoupil k ní Dominik a řekl jí: „Maminko, nepodnikej už nic proti mně. Řekni strýčkovi, aby mi již více nepůsobil utrpení. Dokončíme tuto cestu a byl bych docela velmi spokojen, kdybychom již nejeli do Tuggurtu. Potom se vrátíme do Noirmoutieru a budeme tam právě v době, kdy kvetou mimózy. Pak tě poprosím, aby ses odebrala do Ker-Mimie a požádala pro mne o Lolitinu ruku.“

Paní Yholdyová musila se opřít o zeď. Utrpěla otřes v opačném smyslu, než v jakém jej pocítila loňského května, když jí syn řekl: „Kdož ví, co se může stát.“ A teď se stalo tohle. Její odcizený syn byl opět získán v proudu tuhého boje, kdy se již zdálo, že vše je ztraceno, a kdy s hrůzou viděla blížiti se konec dané lhůty. Teď on sám přišel, aby doznal, že jest přemožen. Rozevřela k němu náruč, plakala, smála se... Ach, abbé Firmine, už jsi hotov. Rozbili jsme pouta, zlomili nadvládu.

„Mé drahé dítě, můj Dominičku, jak mne činíš šťastnou!... tak šťastnou! A jak se bude radovati tvůj dobrý strýc... a ti tam v dálí, v Noirmoutieru!... Otvíráš celou povodeň štěstí, vele-tok blaha, jež zaplaví naše duše, duše těch, kteří tě milují! Ach, díky, dobrý Bože, díky!“

A po celý den v hotelu „Sahara“ ozývaly se jen veselé řeči a výbuchy nejživější a nejméně očekávané radosti. Uprostřed všeho toho blaha, které rozséval, Dominik zůstával zamlklý. Nikdo se však nad tím již nepozastavoval. Ubohý hoch! Jaké duševní úzkosti právě překonal! Vývázl z velkého nebezpečí. Byl blízek smrti a dosud se z toho nevzpamatoval. A o závod zahrnovalo jej jeho okolí něžnou pozorností.

Na venek nutil se Dominik občas do úsměvu, ale kdo viděl hlouběji, pozoroval na něm zamlklost a zoufalství. Jeho oči nebyly jeho očima a zdálo se, jako by s hrůzou zahlížely se samy do sebe. Co to řekl... co to dnes učinil? Je tedy pravda, že v určitých chvílích zachvacuje nás jakási závrať, která nás unáší jako stéblo slámy k netušeným břehům? Je tedy pravda, že naše vůle, lidská mohutnost, na niž jsme právem hrdí, se hroutí v určitých citech jako vosková hříčka v ohni? Je tedy pravda, že mnohdy z rána si přejedeme rukou čelo a s hrůzou se tážeme: „Jsem to já, ten nešťastník včerejšího dne?“

Jakou bouři a jaký slabošský rozklad v něm náhle způsobil Lolitin dopis!... Náhle?... Je to vskutku náhle? A nyní si vzpomínal, že minulého měsíce se potopila v Tunisu loď náhle v přístavu. Potopila se v pravé poledne, za ideálního moře a klidného větru. Potopila se k překvapení všech, vyjma kapitána, který věděl, že jeho loď je hlodána šášněmi, nebezpečnými měkkýši. Překvapí abbého Firmina tento pád, který v údiv uvádí jej samého? Vzpomněl si na nový způsob, jakým s ním mluvil abbé Firmin posledního večera. Nebyla to již ta pravá, často tvrdá upřímnost, od srdce k srdci, nýbrž opatrná mluva, jaké užíváme vůči slabochům, nemocným, k těm, které by zdrtilo tvrdé slovo a kteří již nesnesou plnou, bezohlednou pravdu.

Je tedy všemu konec? Krásný sen ležel mu u nohou jako čistý křišťál, jež náhle trhnutí ruky

právě rozbilo a ježž nikdo již nesloží v původní celost. Nuže, je konec vzestupu za nejkrásnějšími dušemi, které podívaly se na svět a nenašly ho podle vkusu své touhy. Veta je po bohumilých činech v charitativním díle, k němuž přistupujeme s bedry opásanými, s horoucí láskou v srdci, které patří jen jemu. Sbohem buď Kristovo volání k výšinám: Chceš-li dokonalým být, proděj vše, co máš, dej chudým a následuj mne!Kdo miluje otce svého, matku svou, ženu svou více než mne, není mne hoden.

On hoden nebyl. Z volného rozhodnutí přiznal vítězství Lolitě, která vlastně ani není jeho snoubenkou. Dívčinka z Ker-Mimie přemohla Krista, zaujala Jeho místo... první místo. On, velký Bůh, bude míti, co zbude... A to je velmi žalostné, když stvoření zahání Stvořitele.

V Dominikově okolí jásali stále víc a více: již jich nic nemohlo udržeti, cesta se jim zdála tuze dlouhou a vedro v Biskře příliš velikým... a voda plnou magnesia. Šli se podívat, celá rodina, na sochu kardinála Lavigerie, zasazujícího oběma rukama vznešeným gestem na prahu pouště kříž do africké půdy.

Strýci se zdálo toto gesto tuze nádenickým. Pro sebe Dominik si pomyslí, že on již nemá obě ruce volné, a pohled na tuto zářivou sílu působil mu utrpení.

A tak se všichni svorně rozhodli, že se vrátí opět na pobřeží. Nyní bylo cíle dosaženo. Nyní volala Lolita... Ona byla královnou! Po celoročním zápase ovládala neviditelné bojiště, kde zříceniny byly nesmírné a kde plakali andělé, původcové krásných snů, teď mrtvých. Návrat byl rychlý.

Byl únor a loď z Porniku již nejezdila. Proto přijeli na ostrov Noirmoutier přes Challans a Fromentine. Za odlivu přešli Goâ měšťácky v autu, předjíždějící všechny povozy ostrovanů, postřikující všechny kolemjdoucí. Letěli k mladé bohyni,

která tam kdesi u posledního milníku jistě čekala na hořd přemoženého.

Když takto přejížděli Goâ, Dominik pozoroval šedé vlny a vzpomínal na onu tragickou chvíli, kdy jsa vítězem jediného dne, přešel tudy za ponuré noci, jejíž útěsné hořkosti nikdy nezapomene. Kdyby se ti kočovníci z loňského roku teď opět setkali s ním v tomto autu, jistě by v něm nepoznali onoho bledého a na duši skleslého mladíka, který se vlekl tenkrát za nimi. Opravdu, nebyl to již on. Tenkrát byl to vítěz, který se tudy ubíral ve zmatku a osamocení... Vítěz nad nejmnocnějším lidským pokušením, poněvadž tomuto podlehnouti bylo občansky dovoleno. Vítěz, který jako rytíř, ověčený kvítím, kráčel za svým ideálem a snem, za svým krásným snem. Dnes, přestože měl přes kolena přehozený kožích za deset tisíc franků, přestože měl mocné auto a zevnějšek šťastlivce tohoto světa, vracel se poražený. Ne poražený nějakým podražením smyslů, ne, byl poražený bez nadšení a bez rozkoše, poražený z dobré vůle.

V polovině cesty setkali se s Moizoem, starým povozníkem z ostrova; volal na ně, že tam na konci brodu čekají na ně „ty hezké dámy z Ker-Mimie“.

Vskutku, když ho minuli, zpozorovali v dáli třpytivý bod, který prorážel z blátivé ponuré ne-smírnosti pobřeží. Strýc vzal dalekohled a zvolal: „To je anglický kočárek z Ker-Mimie. Poznávám dokonce Lolitu a její matinku... Podívej se Dominiku, sám!“

Byla to Lolita. Její matka v kočárku držela otěže. Dívka stála na malém pahrbku, nad nímž ční skromný dřevěný kříž, mořským větrem celý otlučený.

Mladistvá Lolita... starý kříž v troskách. V tom byl symbol, obraz celé jejich historie. Šofér přidal rychlosti, protože se kola zcela vynořila z vody. Strýc a matka zmlkli, dívající se na Do-

minika. Ten držel stále dalekohled na očích a jeho bledá tvář neprozrazovala žádného pohnutí.

Konečně se trpytivý bod pohnul... Jejich auto bylo poznáno. Pouhým okem bylo již viděti, jak dívka sestupuje s pahorku, sedá do kočárku a švihnuvši koníka vjíždí do mělkého brodiště.

Zde, ve vodě, setkaly se obě rodiny, zde stiskly si beze slova ruce; velké bolesti a velké radosti bývají němé, a zde bylo obojí.

Vyšli z brodu na suchou zemi. Strýc byl rozjařen, poznal hned jednoho ze svých námořníků z Guérinière, jenž s nožem v ruce, bos a ve vyhrnutých červených kalhotách, odtrhoval od skal jedlé mlže. Matky se hlučně objímaly. Lolita a Dominik kráčeli spolu beze slova podél travnatého náspu. Vzduch byl mírný, plný par, bylo ideální jaro noirmoutierské se svým krásným světlem oblévajícím rovná pole, slané báziny a celé toto jindy šedé a smutné zákoutí ostrova. Křídla větrných mlýnů Barbâtru a Guériniéry otáčela se v tomto jase a zdálo se, jako by volala oba mladé lidi a jim pravila: „Pojďte rychle! Již tu na vás čekají tolik měsíců!“

Vsedli oba do anglického kočárku. Dominik vzal opratě do jedné ruky a druhou nechal, aby se věnovala drobné ručce, která ji očekávala již tak dlouho.

„Je to sen?“ šeptala Lolita, upírajíc oči brzy na Dominika, brzy kamsi do neurčité dálky.

„Jsem to já zde za tohoto krásného jarního jitra, zde vedle vás, kterého jsem již považovala pro sebe za ztraceného?“ A slzy blaha stékaly na jeho ruku. Nechala je téci. Dominik na ni upíral dojatý, hluboký pohled. Položila hlavu na jeho rámě.

„Je tedy konec tomu zlému přízraku? Doufám alespoň, že mi nerozpínáte proto mé obě perutě, abyste je zlomil?“

„Je konec, Lolito, konec tomu zlému snu.“

„O díky! Jak jsem šťastna! Jak jsem to jen šťastna!“

A vítr, vanoucí ze širého moře, mísil jejich dech a jejich vlasy. Neviditelné polibky poletovaly ve vzduchu. Noirmoutierská věž, která již viděla tolik věcí, vypínala se do výšky jako stařenka, která zpozoruje v dáli, ve velké dáli své vnuky, vracející se z daleké cesty. A malý koník z Ker-Mimie radostně pohazoval hřívou. A staří rybáři, kteří se ubírali ke svým bárkám, ohlíželi se na cestě za tím hezkým mladým párkem, jenž mlčky, zavěšen do sebe, zíral do nekonečna. Široký úsměv přeletěl jejich osmahlými tvářemi a prohodili v noirmoutierském nářečí:

„Štěstí šlo kolem nás!“

XXVIII.

Kdo neviděl a neprožil, co je jaro v lese La Chaise u Noirmoutieru, nedovede vytušit jeho krásu, poesii a jímavou něhu. Do toho jara vstupoval Dominik s duší zkrvavenou od zápasu a porážky.

Liboval si v něm jako v lázni, prosycené vůní; byla to vůně zapomenutí. Jakýsi hlas v něm volal: „Když jsi dal přednost třiceti stříbrným, alespoň hled' z toho těžiti!“ A tomuto hlasu odpovídal jako zoufalec: „Ano, budu z toho těžiti!“ Tu poddal se svému blahu. O páteru Firminovi nebylo již ani zmínky a o nikom z patronáže. Za celou dobu jejich cestování nedošel ho ani jeden dopis. Psal abbé? Nepsal? I o tom by snad mohl ještě strýc podati nějaké vysvětlení. Ale protože výsledek by byl stejný, tedy Dominik raději nechtěl o tom nic vědět. K čemu oživovat bez naděje něco, co teď mělo umřít?

Ubytoval se tedy v Tyrkyse. Svůj pokoj našel tak, jak jej loni byl opustil za útěku, na který chtěl nyní zapomenout. Vila, jež náležela slečně de J., dobré duši toho ostrova, byla v dokonalém stavu. Také ona, tyčící se jako středověký hrad, očekávala již své hosty.

Les byl jedna nádhera. Jeho aleje nebyly ještě tak vypleněny těmi letními hromadnými vý-

pravami, které sem občas přiváží loď v 10 hodin dopoledne.

V té jarní době loď ještě nejezdila. Ostrov byl útočištěm klidu, odděleným od ostatního světa. Les byl tichem a tajemstvím. Sosny, jedle, křemeláky, zelené duby, palmy, vavříny, tamarišky, eukalypty obnovily svou ozdobu z temného sametu a na toto bohatství sypaly své vzdušné zlaté perly při lehkém závanu větříku ze širého moře nádherné spanilé mimózy. Nic nedalo se srovnávat s jedinečným kouzlem tohoto ostrova krásy, jež staří nazvali kdysi ostrovem Erotovým, ostrovem lásky.

Každou chvíli na konci aleje objevilo se moře, hned ideálně modré, tónu mírnějšího a jemnějšího, než na Riviére, hned zase dubově zelené... a téměř nikdy zlé; a také v těchto dnech bylo krásné při pohledu s písčitého břehu v Souzeaux nebo z jeskyně sv. Filiberta.

A kdo chtěl naprostý klid, mohl si jen vyjít do Pélavé... jen překročit rozvaliny tvrze sv. Petra a zajít až do jedlového háje, kde v létě hrály si dívky ze Chaillot pod vedením Sester Moudrosti.

Tady byla kvetoucí a vonná pustina, kde jsi nepotkal ani rybáře. Mezi jedlovými kmeny bylo vidět prostírat se lučiny, oživené oslátky a hříbaty a tam v dáli rýsovala se silueta kostela v Noirmoutieru a také malebný masivní obrys tvrze, která se tu zvedala patrně na důkaz, že upomínka na člověka jest často krvavým stínem nejkrásnějších krajín.

Dominik a Lolita nemohli se nabažiti tohoto nového vzhledu ostrova — jejich ostrova — kde znali nejmenší pěšinku. Každého rána vyšli si na svou planinku, pověstnou pláň hýkalů, nad níž ční věž otce Gauthiera. Tam to bylo, kde si šeptali své první vyznání. Tam to bylo, kde jednoho večera Lolita omdlela a padla Dominikovi do náruče. Tam všechno mluvilo o minulosti, o jejích

úzkostech. Tam kdysi Dominik jí řekl s takovou úpěnlivostí v hlase: „Zapomeňte na mne!“

Ne, nezapomněla na něj, na svého Dominika. Nechtěla, a byť i byla souhlasila s tou tvrdou obětí, nebyla by mohla. Může duše zapomenouti na den, kdy kouzlo některé bytosti ji celou zaujalo a navždy? Dominik myslil, že „ne“. A vzdálené hlasy šeptaly v jeho nitru, že opravdu kouzlo bytosti nemůže býti nikdy zapomenuto, zvláště když tou bytostí je bytost svrchovaná! A jako rozehráváme v píseň duté dřevo kytar, tak zdálo se, že Bůh dával ještě zaznívati melancholii velké vzpomínky v prázdnotě této duše, jež se snažila Její vypuditi.

Ty ranní procházky byly pro Lolitu rozkoší. Všem dala jméno na této písečné duně, jež se táhne od letohrádku markýzy de C... až do Vieil, Madeleina a k mysu Blanche. Měla ráda svěží vánky ve svých vlasech, medovou vůni, kterou vydechoval zlatý koberec kvetoucích imortelek, věčně se měnící pohled na moře za přílivu i odlivu; znala rybářské lodice a rozmlouvala ráda s otcem Crêpierem, který „nedal dopustiti“ na Dominika.

Tento starý námořník s mluvou přímou pronášel také větu, jež je dávno větou všední, obecnou — větu, jež je pudila vytrvale a stále víc a více k sobě, — větu, jež byla závěrem všeho:

„Nu tak tedy, kdy pak se již vezmete?“

Mladí lidé se smáli a odpovídali: „Již brzo, co nejdříve.“ Žádost o ruku byla vskutku pouhou formalitou. Byli teď zasnoubení, každý na ostrově to věděl; a když procházeli hlavní ulicí noirmoutierskou od pošty k tržišti, neustávali odpovídat na smekání klobouků a sympatické pozdravy. Někdy i reznice nebo některá stařenka z ostrova, nebo docela i dobrá slečna Gs... napodobily otce Crépiera a troufaly si na otázku: „Nuže, kdy bude svatba? Potřebujeme to vědět, abychom se šly podívat do kostela.“

„Nebude to v Noirmoutieru.“

„Snad tedy v lesíku La Chaise?“

„Ano, máme jej tak rádi! Je to tak v našem rámci!“

Ačkoli byl Dominik velmi mlád, paní Yholdyová neváhala. Ona i strýc žili v tajném strachu, že se náhle objeví na scéně páter Firmin a oni že ztroskotají v přístavu. Proto lačněli a žíznilo po nenapravitelném. Ale ačkoli si to nepřiznávali, báli se, aby se nezdálo, že spěchají... a kdož ví? ...aby nevyvolali odpor, tvrdohlavý čin, jako loni v Goâ.

Dominik toho nyní nebyl schopen; oddával datum bez přesvědčení, jako slaboch, který chce získati čas, věda dobře, že mu to není nic platno.

Jednoho dne Lolitta, pobídnuta paní Yholdyovou, žádala výslovně, aby byla svatba, než odkvetou mimózy, a Dominik souhlasil.

Teď nastaly rozmluvy s výborným duchovním správcem v Noirmoutieru; ten již tak trochu vy-
tušil bolestný duševní stav snoubence, přišedšího žádati, aby mohl býti oddán v lesní kapli. Byl to abbé C., pařížský kněz; před lety se uchýlil do tohoto lesního zátiší La Chaise, kde později, podporován všeobecnou sympatií, vystavěl lesní kapli, plnou kouzla a jímavé intimity.

Právě intimity této kaple přáli si mladí lidé k posvěcení svého spojení. Zde budou oddáni takřka jako „doma“. A pak vzpomínali si oba, že také zde po prvé vyměnili si své názory o náboženství, názory tak rozdílné. Lolita se nezměnila. Dominik neměl již odvahy, aby to mohl prohlásiti i o sobě.

Konečně přišel den, kterého si obě rodiny tak přály... den, který se zdál nemožný... den, o kterém Lolita snila... a kterého se tolik obával ten, jehož jméno měla nositi.

Byl to den plný slunce, kouzla, důvěrnosti a vůně. Ostrov nebyl nikdy krásnější. Jehličím sosen a jedlí, jež obklopovaly obě vily, vystře-

lovalo slunce všechny své zlaté šípy, jako by chtělo vyprázdniti svůj vítězný toulec. Všecko, co kvetlo bíle, rozkvetlo. Jaro se smálo na mladistvou nevěstu všemi svými sedmikrásami, kopretinami a prvními růžemi.

Mimózy dospívaly svého plného rozkvětu, to jest oné chvíle, kdy ve všech něžně zelených alejích sněží zlatem.

Oba námořníci, zaměstnaní v Tyrkyse a v Ker-Mimie potáhli celou kapli pěknými sítěmi z modrého hedvábí, kterými se loví sardinky, jedno z ostrovních bohatství. A do těchto vzdušných a mlžinných sítí zapíchaly dívky zlaté mimózy.

„Ach, ta krásná kaplička!“ zvolala Lolita, když ji v předvečer svatby spatřila napolo vykrášlenou.

„Vypadá, jako by si zastírala tvář,“ pomyslí si Dominik. Pak vypráskal ze své mysli vše, co nebylo Lolita. Chtěl se aspoň ukázati čestným mužem. Žení se s ní. Nuže, ať se žení opravdu.

Byla to vskutku krásná dvojice, jež k desáté hodině dopolední vyšla z Ker-Mimie. Šli pěšky, aby způsobili radost těm hodným lidem, kteří tvořili špalír. Byli tu jen oni, ostrované noirmoutierští, a několik věrných návštěvníků ostrova, ubytovaných v rodinném hospici sv. Pavla.

Lolita se usmívala, velmi prostá, velmi půvabná dceruška domu, blížící se svému štěstí zlatými a smaragdovými alejemi, jako v pohádkách.

Měla před sebou, co je nejsilnějšího a nejposvátnějšího na světě. Vyčkala svou hodinu. Tato hodina dnes zaznívala z vížky lesní kaple, ale také z velké věže noirmoutierské.

To pro ni tam za zelenými háji rozezvučovaly se v dáli ty zvony, oznamující zemi i moři její svatbu a její vítězství. Nežádala ani si nepřála tohoto zvučného provolávání; bylo to překvapení, které obstaral strýc. Objednal slavné zvonění a dal zvoníkovi královské zpropitné, odpovídající jeho

triumfu. Neboť byl to jeho triumf, také jeho a zvláště jeho.

Co by si byla počala jeho nebohá švekruše bez něho, bez jeho velké, chlupaté ruky, která stále opravovala potrhané nitě, zadržovala dopisy, dopadala mocně na pošetilý ideál toho mladíka — až jej rozmačkala jako placku. Ach, milá Lolitko, budeš mě moci za chvílku obejmout, ty nevíš... ty nezvíš nikdy všecko, zač mně děkuješ!

Noirmoutierský duchovní správce pronesl energickou promluvu, promluvu nesnadnou, která se v ničem nepodobala té, kterou slyšel Dominik loni v prostinkém kostele v Grandes-Carrières, ale promluvu, kterou by abbé Firmin byl jistě vyslechl rád.

Kazatel připomněl velkou, ale tak vážnou krásu snatku. Zasnoubení, to je hezký prsten s drahokamem, smaragdem, safírem, rubínem, perlou jemného lesku. Šňatek, to je obroučka... kroužek zlatý, ovšem, ale přece jen kroužek.

„Když biskup má světiti podjáhna,“ a kněz hleděl na Dominika — řekne mu: „Zastav se!... Až dosud jsi volný... Hactenus, liberi estis... Ale setrváš-li při svém ušlechtilém rozhodnutí, nebude ti již nikdy více dovoleno vrátiti se zpět.“ Slovem podobné závažnosti se obracík vám dnešta církev, kterou jste právě požádali, aby posvětila vaše spojení. Připomíná vám, že slavnostní slovo, které teď vyslovíte, abyste se dali druh druhu, bude míti ohlas až do věčnosti...”

A tento duchovní otec námořníků, vyhnuv se úskalí, jež tušil pod vodní hladinou, skandoval všechna slova, aby se žádné neztratilo a každé došlo tam, kam mělo jíti.

S počátku hleděla Lolita na svůj prsten, akvamarin, zelenavý jako ten oceán pod vilou Tyrkysou; a ke konci promluvy zahleděl se Dominik

do své duše: „Hactenus liberi estis!... Až dosud jsi volný...“ Dosud byl volný.

Hrdina mohl se vztyčiti náhle ze dna propastí... hrdina krajního napětí vůle... hrdina, který by zoufalým pohybem rozbil železná a květinová pouta... hrdina, který by se vytrhl z něžnosti horoucího náručí snoubenky a matky a odešel tentokrát navždy docela navždy za vznešeným snem.

To trvalo vteřinu... jako ten poslední zachvív života při umírajících.

Knězův hlas zazněl v tichu kaple: „Dominiku Yholdy, bereíte si Lolitu de Presves zde přítomnou za svou ženu a zákonitou manželku?“

„Ano...“

„Slibujete a přísaháte, že jí zachováte věrnost jako věrný muž své manželce?“

„Ano...“

„Lolito de Presves, bereíte si Dominika Yholdy zde přítomného za svého muže a zákonitého manžela?“

„Ano...“

„Slibujete a přísaháte, že mu zachováte věrnost jako věrná žena svému manželovi?“

„Ano...“

„Ego conjungo os in matrimonium in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti!...“

Byl konec... navždy konec.

Veliký pták se zlomenými křídly klesl neviditelně na kostelní dlažbu mezi oltářem a samotným klekátkem, kde si Dominik znovu navlékal rukavičky.

XXIX.

A nastaly líbánky, „medový měsíc“.

Med rozdávala Lolita. Jsouc dobře poučena o povaze Dominikově od paní Yholdyové a připojivši k této dávné zkušenosti ještě instinkt jemné ženušky, chránila se, aby jako tolik sprostých manželek hodila jedním rázem všechno možné štěstí k nohám svého mladého chotě.

Nejprve udělala se „princeznou z pohádky“, ospravedlňujíc sama před sebou toto chování. Chtěla-li si zachovati svého muže — a to chtěla — musila k tomu použítí vhodných prostředků. A používala jich takovým způsobem, že by mohla, jak si myslila, býti v tom vzorem mladým ženám své doby.

Pro ni Dominik není a nikdy nebude definitivně získán. Ona zná a rozvážila pověstný výrok pátera Firmina, odpůrce, kterého nikdy neviděla, ale kterého oceňovala, oh, a jak!... Zachováme si jen to, čeho si uhlájíme. Ona si hájí svého muže.

Mohla si kterákoli pravá Pařížanka přijíti na jejich ostrov. Lolita svým vkusem, svou pečlivostí, svým taktem bude zápoliti s ní vítězně. Nikdy ji Dominik nevidí nedbalou, nikdy nečinnou; její dům je udržován s pozorností, která služebnictvo uvádí v zoufalství.

Tyrkysa jest vila velmi znamenitá, se dvěma odlišnými vchody: jedním se přichází z hlavní aleje, která vede k přístavišti; druhý, intimnější, vyústuje do habřiny, vedoucí k moři. Novomanželé si přirozeně vybrali tento vchod a měli pro sebe celou jednu stranu domu.

Lolita neměla ráda strýce... Jeho hroší povaha odpuzovala jemnou ženskost, kterou se vyznačovala. Opatrně, ale velmi pevně dovedla ho držeti v uctivé vzdálenosti. Naopak zase byla důvěrná k paní Yholdyové a nevěděla, jak by jí dosti osvědčovala svou vděčnost.

„Drahá maminko, jen tobě mám co děkovati; jak jen se kdy budu moci zhostiti svého dluhu?“

„Tím, že učiníš Dominika šťastným.“

„Ale vždyť jím jest.“

„Jest jím a není. Včera zase hleděl tak zamýšleně. Víš... někdy se zdá, jako by se jeho oči umíněně upíraly na cosi do jeho nitra...“

„Ano, dávám na ně pozor, na ty oči. Je nutno je zaměstnat, vytrhnout je z jeho vzpomínek.“

A Lolita vykládala své návrhy, neboť celý její plán byl již hotov. Léto prožijí zde, ale budou hledět koupiti si v Noirmoutieru nějaký dům, je jich tam pěkných dost. Lolita znala dobře abbého z Paříže, jemuž patřilo Obořiště. Vždyť ji připravoval na první svaté přijímání. Nebyl asi tuze hrdý na svou žačku, ale přece jen tu byla záminka k navázání rozmluvy. A po abbém Firminovi bude snad moci Lolita napsati jeho spolu-bratra do seznamu svých odstřelů. Cílem všeho bude, pohnouti jej, aby jím přepustil Obořiště. To by byla trefa! Měli by domov na břehu oceánu o samotě a blízko všeho... ve stínu věkovitých stromů, s bližším pohledem na vesničku Vieil, kterou měl Dominik tolik rád. Obořiště byl statek, jehož budovy ještě stály; mohli by chovati kravku, drůbež, míti koně a kočár; koupili by rybolov naproti a ten by je zásoboval při každém odlivu čerstvými rybami. A pak je tam velmi pěkná ka-

plíčka. To by působilo Dominikovi jistě mnoho radosti!

„Pozor, Lolito!“

Mladá žena se dala do veselého smíchu.

„Ale, maminko, vždyť už se není čeho bát.“

„Ze zásady, milé dítě, je vždycky čeho se bát. Jsi-li, člověče, šťasten do té míry, že jsi klidný a spokojený, měj se na pozoru! Neštěstí je před tvými dveřmi. A pak, možná, že mluvíme do větru. Což víme, že ten abbé, kterého znáš, bude ochoten prodati svůj statek?“

„Bojím se ovšem, že nebude chtít. I on má tuze rád tento ostrov. Ale konečně je možné, že se nám podaří jej přemluvit.“

„A když ne?“

„Budeme hledati něco jiného. Chci, abychom nebyli více v podnájmu a neměli všude v patách strýce, který Dominika dělá nervosním. Najdeme-li něco ke koupi, budu moci mnohem snáze zaměstnati Dominika, zabrániti mu, aby se nezabíral do sebe, kde naň neustále číhají jeho divné vzpomínky.“

Paní Yholdyová však objala Lolitu. „Vidím, že jsi mně dobře porozuměla a že již dobře znáš mého ubohého drahého hochu. Řekla jsi správné slovo, to vystihuje celou situaci: „Musíme zabrániti za každou cenu, aby se nezahloubával do sebe.“

„A na letošní zimu pojedeme do Italie.“

„Správně! Dominik je umělec, ty také. Budete spolu vnímati tytéž dojmy a ty mu dájí zapomenout na jeho chmury.“

Lolita prováděla skutkem, co řekla. Dominik byl každý den zaměstnáván. Otec Crépier stal se domácím námořníkem vily Tyrkysy s povinností, býti každého dne pohotově. Dominik se nikdy tolik nenaběhal k mořské zátocce, jako teď, co byl ženat, pro humry až ke skaliskům de Boeufs, protože Lolita si jich pojednou přála s horoucností, která nemohla déle čekat.

Pak přišlo něco jiného. Chodili se dívat na hospodářské usedlosti. Zašli si do hloubi vendéského lesa vyhlédnouti si pár koní. Lolitu pojala vášnivá záliba ve starém nábytku. Gueriniérský farář měl skvostné kusy. Hledali také na pobřežních vesnicích a navštívili osady na protější pevnině. Každý týden byl věnován jinému předmětu, Dominika to již skoro unavovalo. Tolik se již nacestoval této zimy, že nepovažoval nic za krásnějšího, než mohl-li dumati před mořem na balkoně Tyrkysy, máje své dva psy u nohou, zatím co Lolita hrála na piano ve vedlejším pokoji.

Ted' ji opravdu miloval, svou Lolitku. Nesměla se od něho skoro ani vzdálit. „Kdybys věděla,“ řekl jí, „jak se mi ta vila zdá prázdná, když nejsi zde!“

„To si také myslím.“

A týdny rychle ubíhaly. Byl už červenec, a jim se zdálo, jako by se byli vzali včera.

Vily se otvíraly jedna po druhé; v lese opět začaly se potkávati děti, objevili se tu i šedí oslíčkové... Pobřežní písčiny pestřily se pěknými barevnými stany; parník z Porniku znovu se objevil u přístaviště.

Téměř každé odpoledne šel Dominik na dámskou pláž a tu volal na svou mladou ženu:

„Lolito, nepůjdeš se mnou?“

„Chceš-li...“

„Ovšem že chci...“

I bylo je viděti, jak se procházejí alejemi, jež tolikrát již proběhli a jež jim byly vždy nové... jak si povídají jako mladí lidé, jimiž stále ještě byli; znovu Dominik oddával se výbuchům radosti, náhlému nadšení. Lidé se smáli, když je potkávali tak šťastné, téměř až rozpustile veselé. Udělali si často zacházku do Ker-Mimie a vraceli se odtud se zásobami a místními novinami.

Neboť o ostatní svět Dominik se již nestaral. Noirmoutier stal se pro něho vším. Nikdy ne-

otevřel žurnál a nevěděl, co se děje v Paříži, až teprve, když novinky vykřikoval strýc ze své vily.

A to se právě přihodilo jednoho krásného červencového večera. Dominik seděl pod podloubím vily Tyrkysy a dokončoval akvarel Cobu při západu slunce. Lolita vyšívala vedle něho, zpívajíc jakousi noirmoutierskou barkarolu.

Paní Yholdyová trhala v zahradě květiny pro večerní stůl; u venkovských dveří rybářská dcerka nabízela sardinky. V dáli na písčíně čistil otec Crépier velmi pečlivě své sítě od chaluhy.... Všecko bylo rodinně klidné, samá poesie a jas, když vtom dole pod schody zazněl jako bouře drsný hlas strýcův:

„Nu, tohle to je novina... pěkná novina!!“

„A co?“ ptala se Lolita.

„Budeme mít válku...“

„Válku??“

„Ano, válku!... a jakou válku!!“

To slovo zdálo se tak hrozné, tak nesmyslné v tomto klidném ovzduší, že všichni byli sváděni pokrčiti nedůvěřivě rameny, ale strýc mával pařížským *Echem*, *Matinem* a jinými žurnály, které dostal cestou, a vysvětloval, že situace je vážná, skoro zoufalá.

Lolita ho přerušila, trochu zblednuvši:

„Co by to znamenalo pro nás, vlastně...?“

Dominik nenechal strýci času k odpovědi a řekl bez obalu: „Především můj okamžitý odchod.“

„Ale tebe se mobilisace netýká!“

„Chybí mi rok. Ale to nevadí, dal bych se odvést!“

A nenecháváje se zadržeti vztaženou náručí, křikem, slzami náhle vyhrklými v očích, vyšel ven, pronášeje rozechvělým: „Jdu zjistit, co je na tom všem pravdy.“

Tentokrát strýc pohořel. Paní Yholdyová i Lolita trpce mu vyčítaly, že znaje Dominika tak dobře, vytasil se před ním tak náhle s takovou

strašnou novinou. Opravdu, tak hloupě by nejednal nikdo... A jak to nyní spravit?

„Ale vždyť by se to dověděl tak jako tak ještě dnes večer.“

„Ano, ale jinak!“

„Já ho pokládal za zmoudřelého muže... Ale je stále týž, jako za časů pátera Firmina.“ A rozčilující, zbytečná hádka pokračovala. Za hodinu Dominik se vrátil. Navštívil starostu, námořníka vlastence, a ten mu neskryval, že situace je do té míry vážná, že má tu, v zásuvce, mobilisační rozkaz a že Evropa je v předvečer nejkrvavější války, jakou svět kdy viděl na zemi i na moři.

Ostatně celý ostrov byl již v horečném vzrušení. Novina nezasáhla jen Tyrkysu. Stihla do všech rodin, z nich mnohá sotva sem přijela a ještě ani nerozdělala zavazadla. Většina důstojníků již odjela lodí nebo přes Fromentinu. Byla to strašná noc.

Dominik vyšel opět z domu v pět hodin ráno. Cestou do Noirmoutieru potkával celníky v plné výzbroji, s puškou, bajonetem, revolverem a náboji.

„Tak tedy je válka?“ pravil jim.

„Ano, hochu... Půjdeš taky?“ Tykali mu již, jako na vojně. — „Ano, půjdu taky!“ — „Tak si tedy pospěš, odpoledne ve čtyři hodiny odjíždí loď naposledy. Potom bude přeměněna na válečnou.“ — „Víte to jistě?“ — „Máme to od samotného kapitána.“

Ano, byla tedy válka. Náhlý úder hromu z neklidnějšího nebe. Všude na zdech, i na cypřiše u cesty nalepovali mobilisační vyhlášku. Potkávaly se jen skupiny žen, v nich mísily se pařížské klobouky s noirmoutierskými šátky. Byla válka! Hrdla jsou sevřena, oči plny slz, ale odhodlanost září zřejmě na všech tvářích... Protože je to nutné, půjde se do boje!... Na hlas poplašného děla svolává vlast své děti; její děti odpovídají a plilo by se po takovém muži, který by váhal je-

diný okamžik konati svou povinnost, celou povinnost, více než povinnost!

S tímto smýšlením široké veřejnosti neshodovalo se smýšlení ve vile Tyrkyse. Strýc snad pochybil, že tu novinu oznámil tak rychle. Ale tuto chybu stala-li se již — dovede obrátně napravit.

Sotva se Dominik vrátil domů, již si ho vzali strýc a matka mezi sebe. Jedná se teď o to, aby nechal blázny a ztřeštěnce dělat, co se jim uzdá za dobré. Inteligenti pozorují a vyčkávají. Oba zabránili Dominikovi udělati hloupost náboženskou; zabrání mu také udělati hloupost vlasteneckou.

„Ale to je jednání proti svatým zákonům, co mi zde radíte. Děkuji Lolitě, že se do věci nemíchá, ač má na to jisté právo. Vy jste nebyli venku, neviděli jste lidi, jejich víru, odhodlanost, kázeň!... Celá země se otřásá do základů! A vy chcete, abych zůstal ušetřen tohoto všeobecného nadšení? Chcete, abych se vyhnul povinnosti?“

„Rozhodně ne! Až budeš míti léta, půjdeš... Ale ty léta nemáš.“

„Chybí mi jeden nešťastný rok!“

„Rok je rok... Za dvanáct měsíců bude dávno po válce!“

„A statisíce mužů bude mezi mrtvými,“ zvolal Dominik, spínaje ruce.

„Tak jest!“ rozkřikl se strýc; „a ty zůstaneš na živu a budeš nám tím povinen! Děláš teď velkého pitomce, jako jsi ho dělal loňské zimy s tím svým páterem Firminem. Kdybychom nebyli tenkrát zakročili včas, nebyl bys teď ženat s tak rozkošnou ženou, ale civěl bys někde v zatuchlém semináři. Nezakročíme-li dnes opět, dáš se ve své naivnosti odvést a půjdeš rozmnožit počet hlupáků... Mluvíš tu blbé fráze... Že se vlast otřásá až do základů!... Že se všechno hrne k odvodu!

Ale koho vidíš? Křiklouny, řvouny, potřeštěnce... Ti druzí, ti klidní, inteligentní, chladnokrevní, ti mlčí. Těch nevidíš. Těch neslyšíš. A z dobré pří-

činy!... To jsou ti chytrí a těmhle chytrým bude zítra náležeti svět... svět, v němž válka jim udělá místo, pěkné místečko..."

Při každé větě Dominik strýce přerušoval, ale ten se svým synovcem mluvil poroučivým, často i opovržlivým tónem. Padla slova, šlehající jako políčky:

„...Dominikovi už neschází, než aby se stal matadorem a rytířem... Pohořel po prvé... pohoří i po druhé... A to je vše! Musí si už zvyknout na to, že nemá nikdy pravdu... Ať se jednou pro vždy zřekne hráti komického Tartarina! Letošní zimu podnikli směšnou cestu, která stála 50.000 franků, aby mu zabránili vstoupiti do semináře... To stačí! Ani jeho strýc, ani jeho matka nemají chuti začínati nové diskuse, aby zabránili novým hloupostem tohoto kluka!"

To vše bylo řečeno bez obalu, drsně, tím praktickým a prospěchářským tlustochem.

Dominik po čtvrtéhodinné vzpouře svěsil hlavu, přemožen. Připomínka toho, jak se vzdal svého povolání, zlomila ho jedním rázem. Neboť bylo pravda, co říkal ten protivný strýc. Dominikovi nezbývalo než bít se v prsa. Nezbývalo mu, než se učiniti velmi malým, velmi poníženým. Je to snad již začínající trest? Odpykávání, na něž se má připravit, jak mu v nejskrytější hlubi duše říká tajemný hlas?

A strýc, jako by četl v jeho mysli, ukončil rozmluvu těmito slovy: „Tak tedy je konec! Nebudeš už začínat hlouposti, které by ti mohly přijít draho. Nech se námi vést!"

„To již dělám celý rok!" povzdychl si Dominik.

„To je však to nejlepší, co můžeš udělat. Ostatně dáti se dobrovolně na vojnu, není povinnost; ale tvoje žena povinností pro tebe jest."

„Je to pravda, Lolito?"

„Ano, myslím. Válka je věc tak pitomá!"

A při tom zůstalo.

XXX

Přišel den, kdy Dominik dostal rozkaz, aby nastoupil k pluku. Ten den předvídali strýc i paní Yholdyová, báli se ho a připravovali se naň. Počali své dílo, jehož cílem bylo zachránění Dominika za každou cenu. Toto dílo nemínili opustit na poloviční cestě a ztroskotati v přístavě, ať si byla bouře, která mu bránila, sebe hroznější.

Po celé týdny vytvářel strýc kolem mladého muže ovzduší zbabělosti a ten, když se byl ještě trochu vzpechoval, teď už neříkal nic. Zvláště u stolu, při příležitosti to nejvhodnější, uváděl strýc hromadné příklady inteligentních mužů — to byl jeho oblíbený přívlastek — kteří měli chytrost hadí a uměli svou kůži zajistiti před kulemi a hlboštmi lidskou. Vypočítával příklady mnoha přátel, kteří byli bezpečně ukryti. Jeden si to dovedl zařídit tak, že měl při každé návštěvě vojenského lékaře nápadně mnoho bílkovin; jiný si našel lepší útočiště v automobilu. Stal se šoférem některého laskavého generála. Jiný byl vrchním kuchařem. To místo by se jemu, strýci, nejlépe hodilo. Kdyby důstojnický štáb jen jednou ochutnal jeho bujabésu, nikdy by nedovolil, aby přišel o takového umělce. A brzy vážně, brzy žertovně dokončoval bořivé dílo v duši svého synovce.

Dominik krutě trpěl těmito nízkými hovory, jež ho urážely do hloubi duše, ale přesto přese

všecko konečně si na ně zvykl. Propast volá jinou propast. Jedna zbabělost přivádí druhou.

Tenkrát, když ve svém nadšení chtěl se dáti odvést, myslil to upřímně. Nyní však, když četl krvavé ztráty v tolika bitvách, když viděl vraceti se raněné, mrzáky bez nohou, bez rukou, slepce... když poslouchal vypravování o ledové zimě v blátě zákopů pod oblaky otravných plynů a pod vražednou palbou baterií, nemohl si zapřít, že oceňuje bezpečnost na ostrově, teplý krb Tyrkysy, dobré jídlo, úsměv Lolity, která mu často šeptala s podmanivou něhou:

„Mám na světě jen tebe. Ty máš jen mne. Učiň všecko možné, abychom se nemusili rozloučiti.“

„Jest tu také Francie, miláčku!“

„Francie!“

A Lolita učinila lédabylý pohyb jako loni, když zcela nedaleko odtud na písečné duně jí mluvil Dominik o Bohu. Dominik jí uváděl rozumné důvody, bráně svých posledních posic, těch, po nichž nastává nepopiratelná zbabělost:

„Rozuměj, miláčku, povolil jsem strýci, že jsem se nedal odvést, protože podle zákona jsem k tomu povinen až za čtrnáct měsíců. Ale až dostanu obsílku, půjdu bez zdráhání. To je povinnost každého Francouze. Musí jít, nechce-li býti vydán na pospas potupě a opovržení.“

„Ovšem!... Ale jít na vojnu, to ještě neznamená, že se na ni skutečně jde.“

„Má se jíti tam, kde jsme napadeni, totiž na frontu.“

„Přece však na frontu nejdou všichni. Počítej, kolik jich zůstane v zázemí? A to vesměs zákonitě.“

„Ale ne z mého ročníku. Když vojenský výcvik je skončen, všichni mladí — a to je přirozené — jsou posláni na frontu.“

„A trvá ten výcvik dlouho?“

„Ne... dva, tři měsíce.“

„Ale dostane-li někdo rozkaz z vyššího místa, aby zůstal v zázemí...?“

„Mladé ročníky nedostávají nikdy takových rozkazů.“

„Přece však výjimka potvrzuje pravidlo; což kdyby takový rozkaz dostal mladý voják...?“

„Již předem pravím, že bych takovým vojákem opovrhoval.“ A Dominik přecházel po saloně velmi podrážděn. „Bojím se, že mi strýc i tady něco připravuje.“

„Nevím.“

„Jenže tentokrát mu budu odporovat..... O jistě!... Prosím tě o to snažně, Lolito, — nespolečuj se s ním proti cti našeho jména!“

Toho dne Lolita nešla ve svém pokusu dále.

Dominik měl narukovati k doplňovacímu velitelství do Nantes. Celá rodina se rozhodla, že ho tam doprovodí, když po čtrnácti měsících přišel mobilizační rozkaz.

Znovu konali tu tak známou jim cestu přes Guérinière, La Fosse a Challans. Všude bylo viděti, že je válka, smutná válka, se svou vznešeností a se svou ošklivostí. Vesnice byly opuštěny od mužů, všichni námořníci byli na lodích, daleko, velmi daleko, v Dardanellách, v Řecku... Mnoho jich padlo v Dixmuđu; černé závoje vdov objevovaly se všude po ostrově. V La Fosse počínali první Američané zařizovati ohromné letiště pro hydroplány a noirmoutierské dívky chodily se dívat na ty mladé muže, přispěchavší jim na obranu z Nového světa.

Yholdyova rodina přeplavila se k Fromentině na americké hlídkové loď, kterou řídil důstojník štíhlého vzrůstu a korektních, odměřených způsobů.

„Nastupujete k vojsku?“ řekl Dominikovi. — „Ano.“ — „Na frontu?“ — „Tak pevně doufám.“ — Důstojník zasalutoval. A v jeho gestu byla všechna úcta, která se vzdává těm, kdo jdou umřít.

Strýc zuřil. „Do čeho se plete... ten dlouhán? Je on taky na frontě?“

„Ano,“ řekl Dominik; „je na frontě námořní.“
Strýc se usmál sarkasticky: „Výborně, chlapče! Na takové frontě musíš zůstatí také. Tys našel správnou cestu... Já myslil na mnoho věcí, ale na tohle jsem nepřišel. Rozhodně je nějaký dobrý duch, který v pravou chvíli nám napoví, čeho je třeba.“

„Ale, strýčku, upozorňuji tě, že nejsem námořník a že nastupuji zcela jednoduše k pěchotě.“

„Chlapče, předně je také pěchota... námořní, a za druhé, dám tě, kam budeš chtít. Víš přece, že mám nějaké známosti v Nantech i v Paříži. Teď každý těží ze svých známostí.“ — „Ne, každý ne!“ — „Ty vidíš stále jen ty, co ve vlacích řvou Marseillaisu a Madelon. Já zas poslouchám ty, kteří mlčí... To je něco poučného a zajímavého. Opakuji ti: svět se dělí na dvě kategorie, na inteligenty a hlupáky. Nyní hlupáci se svým rámem mají vrch. Počkej, až skončí válka. Pak inteligenti seberou smetánku.“ — „Toť strašné!“ — „Proč strašné? Kdyby na světě byli jen inteligenti, nebylo by nikdy války. Tu dělají hlupáci, a proto je správné, když ji sami zaplatí rozbitými palicemi. Máš na vybranou. Zachránil jsem tě již dvakrát... nabízím ti záchranu po třetí. A já vím, že se mi podaří.“

To se mluvilo ve vlaku mezi Fromentinou a Challansem. S počátku byli sami v oddělení první třídy. Ale na každé stanici přistupovali lidé, ženy se svými mělkými košíky na máslo, strojníci, úředníci, dělníci, všichni více méně oblečení po vojensku. Potom byl vlak zaplněn oddílem námořníků; byla jich strašná spousta a nacpali se všude jako opice na stupátkách, na střechách, na plošinách, na spojovacích řetězech, strkající do všeho a šlapající těžce po všech nohách. S nimi nebyla možná žádná řeč o disciplíně, nebylo možné žádné upozornění. V Dominikově oddělení dali se do kouření, do žvýkání tabáku, do hulákavého zpěvu; jeden z nich tvrdě chrápal na zádech paní

Yholdyové, jiný zvracel všem na šaty; dva jiní se prali a rozbili okno. Odjížděli na Yzeru a na kuráž již napřed zalévali důkladně svá hrdla. Strýc na ně ukázal Dominikovi: „Vidíš, tohle je válka!“ — „Ale na frontě muži tito byli a budou hrdinové.“ — „Co ty víš? Frontu jako všecko ostatní vidíš jen na dálku s tou čerchmantskou poesií, kterou z tebe nemohu vytřepat. Já zase jsem člověk skutečnosti a říkám ti: fronta — to je tohle to a to zabíjení k tomu... údy, krev — střeva...“

„Děsné zabíjení!“ zašeptala paní Yholdyová, zatínajíc zuby. Lolita neříkala nic. Při nedostatku jakékoli zásady stav její duše nebyl nikdy ustálen; měnil se s náladou hovoru. Měla ráda Dominika a to bylo vše. Mimo tento fakt nic jí doopravdy nezajímalo.

V Challansu bylo hlučno, něco takového jako válečný trh. Mladíci probíhali ulicemi v tlupách, za zvuku polnic a s praporem. Líbali se s děvčaty u bufetů, zpívali a chodili z hostince do hostince. Několik strážníků k tomu vážně přihlíželo.

„Ti vyvádějí!“ řekl jim strýc, ukazuje na výrostky.

„Za dva měsíce budou se veselit méně,“ odvětil strážmistr útrpným hlasem.

Pak nastoupili do vlaku k Nantám. Paní Yholdyová usedla vedle svého syna, vzala jeho ruce do svých a také ona pokoušela se ho přemluvit. Strýcův hovor a jeho hrubé argumenty se jí protivily a nesouhlasila s nimi. Pouze připomínala Dominikovi, že jeho situace není taková, jako u většiny mladých branců z jeho ročníku. On je ženat. Oni nejsou. Rozdíl je tu ohromný. Dominika lze téměř raditi k vojínům v záloze, a to slovo „záloha“ naznačuje mnoho, ukazuje mu, co má dělati. Jeho matka velmi dobře chápe, že mladík, který má obě ruce volné, letí na frontu, je to jeho povinnost, krutá pro ty, kteří ho milují, ale je to jeho povinnost. To však není případ Do-

minikův. Přesto však ona ho nežádá, aby ve svém osudu zakročil osobně, jak to činí mnozí mladí muži, i ti nejlepší. Tak mladý N... se dal přeložiti k těžkému dělostřelectvu, čímž se dostává hodně dozadu za frontu. Jiný, ten vytáhlý Z..., je v sekretariátu polního letectva v Paříži. Přichází do Nantes v pěkné uniformě a nikdy nebyl v nebezpečí... Ne, ona od svého syna osobně nežádá nic. Ale co chce, zač ho prosí, jest jediné to, aby nepřeskakoval závory, které šťastné okolnosti mohou postavit mezi něj a frontu, totiž mezi něj a jisté nebezpečí smrti.... Matka má přece právo takto mluvit... upozorniti, že jedna povinnost je opravována a měněna jinou povinností... Nikdo jí nemůže jako matce vytýkati, že hájí a zdůrazňuje toto stanovisko před svým drahým dítětem.

„Ano, ale mně by mohli vyčítati, že jsem tě poslechl.“ Dominik s bolestí se zmítal mezi všemi těmito překážkami, které neúnavně vztyčovali před jeho povinností. A na matčiny důvody odpovídal svým srdcem. „Moje povinnost? Vidím ji. Vlast volá všechny, bohaté i chudé, ženaté i neženaté, učené i neučené. Všichni jsou si rovni před velikou daní krve. Vlasti náleží, aby označila ty, kteří mají čeliti smrti z největší blízkosti.“ — „Ale, můj hochu, nežádám od tebe nic jiného. Nech se označiti! Jen nenuť ruku té vlasti, jež si ponechává právo k výběru. A postaví-li tě na místo, kde je nebezpečí menší, věř, jako tolik jiných, že to není nečestné a že je třeba vojáků na všech místech, aby celá válečná služba dobře fungovala.“ — „Maminko, ty mě napínáš na kříž!“

Přijeli do Nantes. Bylo to večer. Ohromné nádraží bylo příšerné. Na všech nástupištích stáli, seděli nebo leželi vojáci, někteří schouleni na zavazadlech. Temnotou tu a tam prorážela světla vysoké lokomotivy, jež vjížděla do nádraží s pekelným hlukem. Z vlaku vystoupilo několik civilů a pak vojáci... zase vojáci stále vojáci.

Přijel také vlak amerického Červeného kříže — první — a vynášeli z něho nosítka. Na těch nosítkách leželi mladí muži, sebraní včera na bojišti. Někteří byli jako mrtví, jiní se zmítali v horečce; někteří měli zakrvácené prádlo; mnozí měli býti podrobeni amputaci a na jejich nosítkách byl přišpendlen zvláštní lístek.

Mladé ošetřovatelky čekaly a na každá nosítka položily krabici čokolády, balíček cigaret a malou kytičku. A jako všecko působil tento zcela bezprostřední návrat z bitvy vzrušujícím dojmem.

Lolita hleděla... hleděla. Najednou se přitulila k Dominikovi jako ubohý ptáček, také raněný. „Uděláš, co ti řekla mamá? Ó, ty to uděláš! Slib mi to!“ — „Lolito, má drahá Lolito... prosím tě za to... jen ty ne!“ — „A přece!“ — „Ano, vím... Máš zde také právo na slovo. Nepopírám to.“ — „Snad větší právo ještě, než se, Dominiku, domníváš.“ — „Co tím myslíš?“

Lolita se zarděla.

„Co chceš tím říci?“ naléhal Dominik.

A tu v té nádražní směsici, kde se hemžil celý dav lidí, kde se ozýval všecken pozemský a pekelný hluk, v prachu a noci, svěřila Lolita Dominikovi, že se jim narodí děťátko, a ve jménu tohoto drobečka, který má přijíti na svět, prosila ho snažně, aby se rozpomenul na matčina slova: Jedna povinnost může býti opravována jinou povinností... A jestliže bez tvé vůle a bez tvého přičinění nějaká překážka se postaví před tebe, věř, že snad ji před tebe postavilo milosrdenství Boží, větší než lidské... A, Dominiku, nekácej jí!...

Po těch slovech se rozloučili. Četníci ve službě vyvolávali nováčky z nejmladšího ročníku a rychle je oddělovali od jejich rodin.

Strýc opakoval: „Spoléhej na mne, milý Dominiku!“ — Paní Yholdyová šeptala s pláčem:

„Nezapomeň, že i já musím trochu spoléhat.“
— Lolita neřekla nic. Dlouze políbila svého muže,
s očima zavřenýma, jista nyní, že ho drží... že
ten poslední argument zvítězí nad posledním od-
porem a že i tu bude její láska triumfovati nad
láskou k vlasti, jako již zvítězila nad láskou ke
Kristu.

XXXI.

1... 2... 3...

Takto by se mohla představovati tři poslední válečná léta v duchu Dominikově, když se teď definitivně vrátil do vily Tyrkysy.

1... 2... 3... nejpravidelnější, nejjednotvárnější, nejklidnější věc ze všech. Neschoval se, „neulil se“, ó ne! On pouze nechal sebou jednati — rys celého jeho života. A aniž věděl jak, třebas že tušil z jistých známek vliv strýcův, zvedaly se překážky před jeho vůlí, odstranily rozpory a pohnáhlu jej zabrzdily, upevnily a přišroubovaly k místu zcela bezpečnému, kde pak setrval celá tři léta: řídil nákladní auto z Nantes do Angers a z Angers do Nantes. Tu cestu teď znal, s jejími hospůdkami, s usměvavými krajinkami, statky, stoupáním, svažováním... a to bylo mnohem méně nebezpečné, než cesta do Verdunu nebo do Douaumontu. Projížděl ji, s ruměncem na tváři, při čtení novin nebo převážeje vojáky, kteří šli nebo se vraceli, a často už po druhé nebo po třetí ráně, vraceli se do zákopů.

Dominik měl krásnou uniformu, střiženou dobrým pařížským krejčím... Prostí, skuteční vojáčkové byli spíše zabláceni a v roztrhaných hadrech. Nuže, ty právě každý pozdravoval. Dominik tomu rozuměl. On byl jen šoférem, průvodčím, sluhou těchto hrdinů. Když se někdy zastavil

v některé z těch malých hospůdek, jež jsou roztroušeny podél dlouhé silnice, hospod, náležejících drobným lidem, kteří potřebovali vydělávati peníze, byť to bylo jen proto, aby je posílali synovi, který se bil na frontě... kolikrát se tu Dominikovi dostalo trapných urážek!

Dominik se znechucoval sám sobě. Bylo přece zcela spravedливо, že ti ostatní, kteří ho neznali tak dobře, jím trochu pohrdají, tím hezkým, stepilým mladým mužem, pěkně vyšňořeným v blakytně modrém sukně, který statečně válčil s volantem v ruce na šest set kilometrů za frontou, zatím co Pařížané sami dostávali dnem i nocí granáty a torpéda z těžkých baterií Berty a Gothy.

Dominik měl nadto spoustu dovolených, krátkých, ale přece jen dovolených. Zprvu, když se vracíval do T y r k y s y, ženy námořníků se trochu divily, neboť ony celý rok neviděly svých mužů, jestliže se již náhodou některý z nich nakrátko vrátil domů. Potom zjistivše, že ten mladý šofér přichází stále, že se tím již jaksi charakterisuje, zvykly si pohrdati jím; pro ně, ženy, platil za zbabělce... za ty, kteří jsou jakoby vyobcováni z vlasti. A jeho uniforma mohla býti ještě více „chic“, ty prosté ženy, které rozuměly statečnosti, by jím pohrdaly tím více. Neboť všude na tom ostrově Seznam padlých na poli cti se truchlivě prodlužoval. Prodlužoval se v Noirmoutieru, v Barbâtre, v Lépínu, v Guérinière a zvláště v Herbaudière, kde drsní chlapci moře byli drsně zdecimováni... v Herbaudière, jejíž stará, těžká Boží muka, vztyčená na pokraji cesty, měla nyní více než kdy jindy svůj tragický význam.

Také lesík La Chaise měl svou stránku smutku a slávy. Abbé C.... počal od roku 1915 vyvěšovati jména. Teď už ten seznam byl dlouhý a četla se v něm zvučná jména nejslovutnější francouzské aristokracie... Červená i modrá krev ostrova tekla ze všech žil... z žil bohatců i chudáků, pařížských letních výletníků i domorodých

námořníků; teď byli opravdu bratřími svou obětí a ve své smrti.

Dominik tu zbýval, sám svého druhu. Ti, kteří to nevěděli, pozdravovali ho ještě; ale mnozí, zvláště vdovy, odvraceli hlavu, když ho potkávali v alejích lesíka. Vyhýbal se hlavní ulici noirmoutierské, která byla jakýmsi přijímacím salonem tohoto těžce zkoušeného námořnického lidu; při nedělní mši držel se v koutku u dveří kaple, cíť se zahanben a stísněn uprostřed všech těch černých závojů pařížských rodin, decimovaných a vrátivších se na tento ostrov. Neboť to bylo první rok po válce.

Rodiny zapřádaly rozhovor při výstupu z lodi v Porniku:

„A váš syn?“

„Padl u Vaux...“

„A váš manžel?“

„Padl u Eparges...“

„A váš zeť?“

„Otráven plyny v Château-Thierry, podlehl svým ranám...“ — Pařížané přinášeli tu všichni tyto krvavé oběti. Hledali se, počítali se po strašlivé bitvě. „Ten krásný někdejší plavec? Ten statečný pilot? Ten milý profesor? Už jich nikdy neuvidíme?“ — „Ne...“ A byla to vždy táž slova: Padl na poli cti.

Ti, kteří se vrátili, skoro všichni měli nějaké vyznamenání... Jedni válečný kříž... jiní vojenskou medaili... mnozí řád Čestné legie. Ukazovali si na malého dominikána, poručíka Raymonda, dítě ostrova, který dostal kouli přímo do prsou a přežil strašné zranění. Vendejský kořen je tak pevný! Teď ho potkávali vždy veselého, plného života, se zářícíma očima člověka vpravdě z mrtvých vstalého.

Jeden abbé z Montmartru přiváděl opět onu kolonii, se kterou Dominik se byl setkal prvního roku s takovou radostí, ale nepřiváděl všechny své chovance. Dva bratři, z nichž jeden, nadějný žák

vojenské školy v Saint-Cyr, zůstali tam v dáli: jeden na polích u Charleroi, druhý u Gernoncourtu... první, odcházeje do pole, zasvětil v kapli Saint-Cyrské svůj život vlasti... a padl při první srážce ještě v bílých rukavičkách... druhý, modle se růženec. — Roztomilý seminarista pařížský, známý zde a milovaný všemi, Charles Broustail, padl v boji již jako seržán a byl tak roztrhán kulemi, že jen stěží mohli zjistiti jeho tělo... Abbé sám měl čtyři hvězdy na stužce svého válečného kříže a šel do ohně s nohama, které ho už nemohly nésti. Ženy také měly podíl na všem tom utrpení. Na pláži bylo možno potkati některé, jejichž živůtky honosily se slavnými řády.

Dominik, čím dál tím rozpačitější ve všem tom záření občanských ctností, nevěděl již, koho má osloviti a komu se vyhnouti. Někdy ti, kteří nebyli zasvěceni do věci, ptali se ho, kde prodělal válku? Strádal-li mnoho? Byl-li raněn?... Když odpověděl, a často byl k tomu nucen — že byl za války v Angers... více se nedotazovali. Na tom ostrově, který tak miloval, cítil se obklopován ovzduším rostoucího pohrdání, ještě trpčího dnes než včera, neboť teď úsudek prostých lidí byl potvrzován úsudkem lidí ze společnosti, jemu rovných.

Ba i doma trpěl chováním strýce, který si nemohl odepříti, aby s ním nejednal jako s bytostí, která nedovedla chtíti. A jeho matka byla v těchto výčitkách za jedno se svým švakrem. Jen Lolita zůstávala stále touž. Její dítě ji zaujímal celíčkou. Bylo to roztomilé děťátko. Ale i ono počínalo již spláceti otcovský dluh. Jednoho dne vdova po námořníku, padlém na Yzeře, potkala v aleji chůvu s tímto dítkem na rukou, pomazlila se s ním: „Čí je to hezounké robátko?“ — „Pana Dominika Yholdy.“ — „Ach... toho ulejšváka!... Doufejme, že nebude tak zbabělé, jako jeho otec!“ A odešla s pohrdavou tváří. Chůva vypravovala tu příhodu v kuchyni a Dominik to slyšel. Jeho cit-

livá duše se tehdy napájela bezútěšnou hořkostí. Jedna slečna z La Chaise, ošetřovatelka na frontě a Lolitina přítelkyně, podívala se mu jednoho dne přímo do očí. Pozdravil ji, ona mu na jeho pozdrav neodpověděla.

On, milující, nadšený, sestupoval za obecného opovržení po Kalvárii, po které kdysi toužil stoupati z úplného obětování sebe sama. Nenadál se takové odpovědi Boží. Pomýšlel na to, opustiti ihned T y r k y s u. Ale tento náhlý odjezd za plného léta, kdy sem všichni přijížděli, by ukázal situaci v tak ostrém světle, že se tomu jeho rodina postavila příkře na odpor. Povolil jako vždy.

Strýc krčil rameny nad zoufalostí svého synovce: „Všecko to je věcí několika neděl. Až sem přijedeme příští rok, bude všecko jiné, zapomenuté. Ti lidé pociťují teď potřebu ukazovati na svá hrdinství... Tak tomu vždycky bývá po válkách. Potom inteligenti zas nabudou vrchu a ti, co byli tak hloupí, že se nechali zabít, zůstanou ovšem mrtvi.“

„Říkejte si, co chcete, nevrátím se už nikdy do Noirmoutieru.“

„A přece,“ podotkla Lolita, „máme tu tak rozkošné vzpomínky!“

„Možná... Ale já tu mám také tak hořké výčitky.“ Při tom měl Dominik ty oči „do sebe“ obrácené, kterých se jeho matka tolik obávala.. oči, které se zdál upíratí na svůj hřích, stále stojící před ním.

Jednou večer přišel listonoš dosti pozdě, bylo již po večeři. Lolita seděla u piana. Dominik na zahradě nalepoval mořské řasy do svého herbáře. Strýc a paní Yholdyová byli na čaji v Ker-Mimie. Listonoš odevzdal Dominikovi celý balíček dopisů a novin a odcházel, když vtom se náhle obrátil: „Ach, tady mám ještě kus nějakých novin; zdá se mi, že putoval všelijakými oklikami.“ — A podal Dominikovi tiskopis, jakýsi věstník, pomáčkaný, na němž sotva držela potrhaná páska.

Bylo lze uhodnouti, že je to nějaký chudičký, lidový časopis, který i v brašnách poštovních poslíčků je utiskován mohovitějšími spolubratry. Dominik jej chtěl již odhoditi jako nějaký bezcenný prospekt, když vtom zbledl, začervenál se, zachvěl se. Poznal věstník patronáže, který měl kdysi redigovat. Jaká to stará upomínka! Vzal jej a tu na zahradě, při vzdálených zvucích Lolitiny melodie a při mroucím svitu krásného letního dne, jal se jej rozřezávati.

Jak se k němu dostaly sem ty noviny? Byly adresovány do jeho malířského atelieru; potom putovaly do jejich domu na Champs - Elysées a odtud je domovnice poslala do Noirmoutieru. Věstník byl černě orámován a oznamoval výroční smuteční bohoslužbu za členy patronáže, padlé na poli cti. Stále tato slova!

Bylo tomu dobrých šest let, co Dominik neměl zpráv o své patronáži, kdysi jemu tak drahé. Proto také se jal teď s horečným zájmem, zvyšovaným ještě nervosní napjatostí těch posledních dob, pročítati zprávy věstníku. Na první stránce dole byla ubohá fotografie patronáže, celá rozmazaná. Byla to tatáž stará vrátka, jež kdysi tolikrát odstrčil, když šel navštívit pátera Firmina. Nad nimi bylo viděti dřevěné budovy; jedna z nich měla střechu zborcenou, jako by na ni padlo shůry něco těžkého. Na jiné četl se starý nápis už téměř setřený: *D o p l ň o v a c í a m b u l a n c e*.

Poznal bídnou uličku, v níž mu kdysi chudá stařenka v záchvatu vděčnosti políbila ruku, jako nešťastní líbali božskou ruku Kristovu. Poznal kamenné schodiště, po němž kdysi jako dobrý pastýř přivedl zpátky zbloudilého Copinauda. Poznával všechno, jenom ne sebe.

Na druhé straně jiná fotografie. Tentokráte byl to jeho sál, sál maličkých. Ó, na ten se pamatoval ještě lépe, na tu místnost s vrchním světlem ze čtvercového okénka ve stropě, s hrubě přitesa-

nými trámy, bídými lavicemi a židlemi. Tady byly počátky jeho apoštolátu, tady se chvěl obavou, že snad nebude na výši svého úkolu... tady jednou večer dával ten slavný čaj... Tady těmi dveřmi ho děti vyprovázely, hledající i ony jeho ruku, aby mu hezky řekli „na shledanou“. Jeho ruku!... do níž chtěl sestoupiti Věčný...

Jenom že v tomto sále postavili oltář a sloužili mši za členy patronáže, „padlé na poli cti...“ Ó, ta mučivá myšlenka!

Dominik prohlížel nějakou chvíli tuto fotografii. Kněz, jenž sloužil mši, nebyl zřejmě abbé Firmin. Neznal ho.

Co se tedy stalo s jeho drahým páterem Firminem? S tím, který mu byl otcem i matkou?... který do svých kněžských rukou vzal jeho srdce a vznešeným gestem byl by je vrhl ke hvězdám, aby si je podržely, když byl z něho vyloudil nadšený zápal, na nějž Dominik nemohl vzpomenouti bez chvění...

Ach, proč se mu to nepodařilo? Proč?

Silní lidé nebývají zde na světě nejsilnější? Aby zakolísalo a zhroutilo se jejich namáhavé dílo, nestačí k tomu někdy jen jediná slza, jediný úsměv nebo také jen jediná ženská lež?

Ale co to? Ne... Není možné... A jak Dominik četl, počaly se mu třásti ruce, oči se zamžily... a posléze musil usednouti na lavičku. Právě obrátil stránku a má nyní před sebou černý rámeček, v němž nemůže... nechce čísti... K čemu taky!... když nenapravitelné vešlo již do jeho života... Ó, kéž by o jistých věcech nevěděl!

Ale zatím co se v jeho uštvaném mozku dojmy bleskurychle střídaly, dralo se mu do očí to, o čem nechtěl vědět. Co viděl... on to viděl! Proč by hrál tu komedii sám před sebou. A tu popatřil na černý rámeček... A jméno za jménem, každý ten kněz, každý ten voják jde kolem něho a mlčky na něho hledí...

PADLÍ NA POLI CTI.

Abbé **Firmin**, řád Čestné legie, válečný kříž, zabit u Douaumontu.

Abbé **Urquet** ze **Saint-Quen**.

Aubarbier (Petr), válečný kříž, zabit v zákopech u Calonne.

Barre (Lucien), umučen Němci v trestném táboře.

Berceonová Marie, ošetrovatelka.

Carron de la **Carrière**, letec, sestřelen nad Metami.

Cauvin (Roger).

Challamel (P.), podporučík.

Chapouillot (Celestýn), umučen Němci v zajetí.

Chevret (Pavel), válečný kříž.

Claveau (Mořic), podporučík.

Copinaud, vojenská medaile, válečný kříž, zabit ve vzdušném boji nad Metami, uveden v armádním rozkaze.

Etchechoury (Josef), válečný kříž, padl na poli cti.

Faure, poručík dobrovolník.
Hesteau.

Lachasse (Jan), válečný kříž.

Iegros (Jakub), poručík, zabit u Douaumontu.

Lelli, poručík, zabit u Eparges.

Magdelaine, z Gouraudovy armády, zabit na Remešské hoře.

Morfauux (Petr), válečný kříž.

Pelouze (L.)

Poitevin (Raul), válečný kříž.

Rommeveaux, válečný kříž.

Rubbens (A.)

Sarciron (L.)

Tardy, aspirant, zabit u Douaumontu.

Thenon (Roger).

A seznam ten pokračoval... pokračoval... Byli tu chovanci patronáže a také přátelé a spolupracovníci patronážní, mladí lidé z jeho světa, ne sketové, jako on, ti, kteří po jeho útěku se nabídli, vzbuzeni Bohem, aby zaujali jeho místo na opuštěném stanovišti.

Byla tu Marie Berceonová, tak živá, tak obětavá... padla také jako májový květ u lůžka raněných. Ano, byli tu i dva z oddělení malých... z jeho oddělení... z těch dětí, které učil hráti loutkové divadlo a vařit čaj. Ale v kolika letech to šli na vojnu? Neboť oni na vojnu šli! Neposlechli ani staříčké, třesoucí se matky, jejíž byli jedinou oporou, ani snoubenky z Montmartru nebo z Grandes-Carrières, kterou milovali přece oni také... Šli... Vyplnili svou povinnost, svou velikou úlohu, vedeni příkladem svého duchovního otce, toho prostého kněze pátera Firmina, jenž jim byl vzorem na poli bitevním, jako jim byl vůdcem na sociálním poli povinnosti občanské.

Z těch potištěných stránek, jež mačkají jeho zimničné ruce, line se hymnus mučnické slávy, dech vavřínů, ovívaných závanem onoho světa... refrén vítězné Marseillaisy. A on... Dominik? On se svými dvaceti miliony, se svým zdravím, vzděláním, se všemi svými známostmi, všemi svými nesmírnými prostředky... co vykonal v tom strašném všeobecném utrpení? Kde tekla jeho krev s krví ostatních?

Kdyby svůj život mačkal svými příliš bílými rukama, co by z něho vymačkal? Pěnu... samou pěnu! Byl komediant, snob, cizopasník, vykotlaná houba, vyrostlá na velikém utrpení lidstva, vstřebávající všechno dobré a vyhýbající se každé tvrdé zkoušce! Obdržel deset hřiven... Co s nimi učinil?

Tam nahoře Lolita, k jejímž nohám položil dary Boží, hrála unylou melodii, která jej rozčilovala... Otevřel tedy branku a vyšel k moři. Moře?... Bylo jako v ten večer jeho prvního

vzdání se, tiché a lichotné. V noci, která zatím nastala, nebylo již možno rozeznati jeho nesmírnost, ale bylo slyšeti jeho mocný dech, jeho šumění a tříštění tady u břehu. Každá vlna přicházela k Dominikovi jako vyzvání, jako vztažená ruka... ruka, která také by chtěla bráti...

Tolik rukou si ho takto vzalo, tohoto velkého mladíka; proč by tato viděla svou nabídku, své pokušení odmítnuto?

A vlna následovala za vlnou před Dominikem, který na ně hleděl... hleděl... s hlavou prázdnou, bez myšlenky..... všecek zachvácen strašlivou únavou... únavou z marných zápasů, únavou ze stálých a stálých porážek.

Bezmyšlenkovitě kráčel ke skaliskům Cobu, jenž tehdy vyčníval nad hladinu. Blížila se skupina chodců, přicházejících z Claire. Aby se jim vyhnul, Dominik vystoupil na skálu. Tady bylo moře ještě klidnější. Bylo to šumění, ukolébávající šplounání, volání pravěké matere, jež by ráda uspala své utrápené dítě, jako jich uspala již tolik.

Co můžeš, Dominiku, čekati ještě od života? Minul jsi se s ním... a navždy! Bůh tě volal, ty jsi odmítl... Již nepřijde. Vlast potřebovala tvé odvahy a tvé krve... Volala tě, ty jsi odmítl... Ted' jako by tě neuznávala. -- Dal jsi přednost té ubohé Lolitce, malé hračce, před velkou povinností... Lolita, toť tvoje výčitka a utrpení, neboť žena, není-li Prozřetelností dána, je horší než smrt.

Ne, život již nemá pro tebe nic! A ty také už nemáš komu poskytnouti štěstí. Jsi zbytečný člen. Jsi mrtvá přítěž. I tvůj strýc tebou pohrdá... slyšíš?... i tvůj strýc... a on sám přece je hozen opovržením, a ještě tě vidí níže pod sebou.

Ba více! Otevři oči a hled'! V hloubi srdce i Lolita tě srovnává s ostatními mladými muži... Ještě to skrývá, ale v nitru se rdí za tebe a závidí ženám, které mohou jíti hrdě zavěšeny na

rámě svého muže, slavného rytíře - hrdiny. Kdežto ty...?

Nuže, cítíš tu osamělost, sobě nepřátelskou? Jak v ní budeš potupně a nadarmo trpět? Utec ze života... Utec sám před sebou... před svým zklamáním, před svými výčitkami.

Pojď spát mým nesmírným spánkem.... Pojď do mého náručí... Pojď do velikého zapomenutí bytostí a věcí... Pojď, Dominiku, pojď!

Druhého dne, do vily, rozrušené neklidem, neboť Dominik se té noci nevrátil domů, přišel jakýsi námořník a klidně oznamoval, že ranní odliv vyplavil na blízké písčíně Dominika, který byl již asi mrtev několik hodin...

Co se stalo?

Dosti často moře obejde zezadu skalisko Cobu, obklíčí koupající, kteří se díváním na ně opozdili, a nejednou musil pro ně zajetí s loďkou námořník markýzky de C.

Tady bylo to večer, nikdo nic neviděl.

A potom, Dominik byl dobrý plavec... Ale ovšem, byl po večeri... A proud v tomto průlivu je dosti silný... Nuže?... Jeden hleděl na druhého, chtěje vyčísti pravdu z jeho očí... pravdu, která snad nebyla pravdou...

To zůstává a zůstane tajemstvím Božím.

XXXII.

O několik dní později, opět přes La Fosse a Fromentinu, ale teď naposledy, tři velké smuteční povozy, přijedší z Paříže, těžce odvážely tam Dominika, jež provázeli dvě ženy v černých šatech a muž v polosmutku. Tento občas zlostně potřhl rameny. Jeden z kočí zaslechl volati matku v usedavém pláči: „Já udělala všecko, co jsem mohla!“

Co udělala? To byla tato věc... tato mrtvola!

Strachovala se Boha... vlasti... strachovala se povinnosti. A její syn proto zemřel.

Zabila své dítě.

Umíral k vůli ní.

A ona to dobře věděla.

Pohřbili ho v tichosti, v rodinné hrobce, v koutku jednoho pařížského hřbitova.

Nic slavného neutěšuje nyní jeho hrob.

Strýc k němu nikdy nezavítá.

Paní Yholdyová a Lolita zprvu často, pak řídčeji a řídčeji, přinášejí sem něco květin.

Smutek velmi pěkně sluší Lolitě a strýc, pohlížeje na ni, myslí na mnohé věci.

A zvláště modlitba chybí na hrobě toho, jenž si tolik přál býti „mužem modlitby“.

Jedině patronáž dává každoročně v prostinkém, starém sále sloužití mši za „pana Do-

minika, dobrodince patronáže“. A děti jsou jí přítomny.

Letos bývalé oddělení maličkých — jeho oddělení — bylo v první řadě, skoro všichni v blan-kytné vojenské uniformě. A vedle nich, neviditelní, ale přítomní, abbé Firmin a všichni staří druhové, padlí na poli cti....

K O N E C

Seznam knih,
které vydalo, má dosud na skladě a zasílá
„Dědictví sv. Jana Nepomuckého“
v Praze IV. čp. 58.

I. Písmo svaté.

A) Veliké vydání (ve 4 svazcích.)

Přeložili a výkladem opatřili dr. Jan Hejčl a dr. Jan Lad. Sýkora.

Svazek I. Starého zákona knihy Genesis-Judit. (Stran 136 + 148 + 422. Lidové vydání jako podíl údů na rok 1930, 1931, 1932.)
Cena 20 Kč (váz. 40 Kč). — Dřívější vydání tohoto svazku jsou rozebrána.

Svazek II. Starého zákona knihy Ester — kniha Sirachovcova.
V Praze 1921, stran 832, cena 49 Kč (váz. 75 Kč); členové Dědictví dostanou tento svazek v Dědictví za 44 Kč (váz. 70 Kč).

Svazek III. Starého zákona knihy Isajáš — knihy Machabejské. V Praze 1925, stran 1252 a mapky, cena 113 Kč (váz. 145 Kč), pro členy Dědictví 103 Kč (váz. 135 Kč).

Svazek IV. Knihy Nového zákona. — Část I. Evangelia a Skutky apoštolské. V Praze 1922, stran 434, cena 38 Kč (členové Dědictví 34 Kč). Část II. Listy apoštolské a Zjevení sv. Jana. V Praze 1923, stran 350, cena 32 Kč (členové Dědictví 28 Kč). — Obě části v jednom svazku vázané 90 Kč, členové Dědictví obdrží je za 82 Kč.

Celá Bible Česká velikého vydání stojí nevázaná 252 Kč, vázaná ve 4 svazcích 350 Kč. Desky na 4 svazky lze v Dědictví obdržeti za 50 Kč.

Jednotlivá evangelia velikého vydání se stručnějším výkladem :

Sv. Evangelium podle sv. Matouše. V Praze 1921, cena 6 Kč, pro členy Dědictví 5.40 Kč.

Sv. Evangelium podle sv. Marka V Praze 1921, cena 2 Kč, pro členy Dědictví 1.80 Kč.

Sv. Evangelium podle sv. Lukáše. V Praze 1921, cena 3.50 Kč, pro členy Dědictví 3 Kč.

Sv. Evangelium podle sv. Jana. V Praze 1921, cena 3 Kč, pro členy Dědictví 2.60 Kč.

Upozornění. Z velikého vydání sešitového z roků 1915—1923 jsou na skladě: Starého zákona sešity 10, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19-20, 21-22, 23-24, 25-26, 27-30, 36, 37, 38, 39, 40, 41-42, 43-44, 45-46, 47-48; Nového zákona sešity 5-8, 9, 10, 11, 12, 13 14; ostatní sešity nemáme v Dědictví. Komu schází z velikého vydání Bible České některý svazek nebo sešit, objednejte si ihned podle tohoto seznamu, neboť zásoba není veliká a bude brzo rozebrána. Kdo má z velikého vydání některý svazek nebo část (i podíl) nebo sešit přebytný, může jej v Dědictví vyměnit za jiné knihy. Starší vydání Písma sv. z r. 1888 jest již úplně rozebráno.

B) Malé vydání kapesního formátu.

Přeložil a výkladem opatřil dr. J. L. Sýkora.

Nový zákon. Část I. Evangelia. Cena 3 Kč (váz. v plátně s červenou ořízkou 8 Kč). Část II. Apoštolář. Rozebráno. Nové vydání bude hotovo v červenci. Cena bude 8 Kč (váz. s červ. ořízkou 15 Kč).

Jednotlivě: Sv. evangelium podle sv. Matouše. Cena 1 Kč.

Sv. evangelium podle sv. Marka. Cena 1 Kč.

Upozornění. Kapesní vydání sv. evangelia podle sv. Lukáše a podle sv. Jana jest rozebráno. V nejbližší době vydá Dědictví naše také Starý zákon v malém kapesním formátu se stručnými poznámkami.

C) V ý ň a t k y z P í s e m s v.

Perikopy čili Epištoly a Evangelia na neděle a svátky celého roku. Upravili dr. J. L. Sýkora a dr. J. Hejčl. V Praze 1918. Cena nyní 10 Kč, váz. v plátně 25 Kč, váz. v kůži se zlatou ořízkou 45 Kč.

Žaltář čili Kniha žalmů. Podle Bible České upravil a poznámkami opatřil dr. Jan Hejčl, V Praze 1922, stran 304, 18×13 cm, cena 8 Kč, pro čl. Děd. 7 Kč, v celoplátěné vazbě 20 Kč.

Poznámka. Epištoly a Evangelia na nově zavedené svátky (Srdce Páně, Krista krále, a j.) vydá Dědictví ještě letos jako dodatek k Perikopám.

II. Knihy bohoslužebné a modlitební.

Římský Misál latinsko-český. Druhé vydání úplné. Přeložil a liturgickými poznámkami opatřil P. Marian Schaller O. S. B. V Praze 1931. Vázaný v pegamoidu s červenou ořízkou 70 Kč, v kůži se zlatou ořízkou a pouzdrém 90 Kč.

Na slavnost Božího Těla. Podle nových překladů sestavil Dr. Jan Hejčl. V Praze 1927, stran 180, rozměr 14×9 cm, cena 4 Kč.

Hodinky Marianské. Přeložil, úvodem a poznámkami opatřil Dr. Jan Hejčl. V Praze 1913, str. 88, cena 1 Kč.

Modlitby za zemřelé. Sestavil Dr. Jan Hejčl. V Praze 1926, str. 180, cena 5 Kč.

Útěcha duše. Upravil Dr. Jan Nep. Sedlák. V Praze 1930, str. 114, cena 3 Kč, (váz. v plátně vkusně 8 Kč).

III. Spisy nábožensko-poučné.

Katolická mravouka. Napsal dr. K. L. Řehák. Praha 1893, str. 840, cena váz. 4·50 Kč.

Soustavná věrouka pro lid. Napsal P. Frant. Žák T. J. Díl I. V Praze 1915, cena 9 Kč; díl II. část I. V Praze 1917, cena 7·50 Kč; díl II. část 2. V Praze 1920, cena 10 Kč; díl III., cena 40 Kč (pro členy 38 Kč); díl IV. cena 20 Kč, (pro členy 18 Kč).

Liturgika o posvátných dobách svaté katol. církve. Sestavil Bohumil Fr. Hakl. V Praze 1895, cena váz. 4·50 Kč.

Epištoly nedělní a sváteční celého roku. Výklad sepsal Jan Felizna. V Praze 1898, 526 str., cena 4·50 Kč.

Výklad katechismu. Napsal dr. A. Podlaha. Praha 1900, cena váz. 9 Kč.

Tomáše Kempenského Čtvero knih o následování Krista. S obrazy od Führicha. Přeložil a modlitby připojil dr. Jan Nep. Sedlák. V Praze 1930, cena 14 Kč, váz. v plátně 28 Kč, v pegamoidu 38 Kč, v kůži 47 Kč.

Z duchovního života. Napsal P. Alois Štork T. J. V Praze 1931. Cena 6 Kč, váz. 12 Kč.

Život podle Bož. Srdce Páně. Napsal P. Jos. Jaroš T. J. Nové vydání třetí s obrázky je v tisku. Cena 20 Kč, váz. v plátně 30 Kč.

Milosrdný Samaritán. Poučná a modlitební kniha pro nemocné a jejich ošetřovatele. V Praze 1905, str. 828, cena váz. 6 Kč.

Filothea čili Navedení k životu zbožnému od sv. Františka Sal. Rozebráno. Nové přepracované vydání se připravuje a vyjde koncem tohoto roku.

Zpověď. Napsal Msgr. Ségur, přeložila H. Vávrová, ř. S. C. J. V Praze 1932, str. 50 na jemném papíře, cena 2 Kč.

Sv. přijímání. Napsal Msgr. Ségur, přeložila H. Vávrová, i. S. C. J. Vy-
dáno jako podíl údů čís. 4. na rok 1932 v Praze, str. 48 na indickém
papíře, cena 2 Kč.

Pane, nauč nás modliti se! Několik slov o modlitbě Páně. Sepsal
Ant. Melka. Cena 6 Kč, pro členy Dědictví 5 Kč.

Nedělní a sváteční čítanka. Napsal Karel Balík. Cena 15 Kč.

Druhá nedělní a sváteční čítanka. Napsal Karel Balík. Cena 15 Kč.

Třetí nedělní a sváteční čítanka. Část I. Napsal Karel Balík. Cena
5 Kč. Část 2. Napsal Karel Balík. Cena 5 Kč.

Otec. Kniha pro otce. Napsal K. Balík. Cena 4 Kč

Matka. Kniha pro matky. Napsal K. Balík. Cena 4 Kč. (Jen několik
výtisků.)

Dědův odkaz. Kniha pro dospívající jinochy. Napsal K. Balík. Cena 3 Kč.

Květnice. Kniha pro dívky. Napsal K. Balík. Cena 5 Kč váz. 16 Kč.

Křesťansko-katolická domácí kniha na každý den v roce. Napsal
J. P. Silbert, přeložil Frant. Klíma. Cena 6 Kč.

Pravdou k životu. Upravil František Synek. Cena 3 Kč.

Buď — anebo! Napsal Robert Mäder. Přel. Dr. Antonín Bořek Dohalský.
Cena 4 Kč.

IV. Životopisy a úcta svatých.

Církev vítězná. Napsal F. Ekert. Díl I. váz. 10 Kč (zbývá jen 10 výt.)

Díl II. váz. 12 Kč (zbývá jen 25 výtisků).

Díl III. váz. 12 Kč (jen málo výtisků na skladě).

Díl IV. Rozebrán.

Jděte k Josefovi! Napsal P. L. Soengen T. J., přeložil a upravil
Prokop Holý. Podíl údů na r. 1931, str. 322, cena 10 Kč.

Svatý Václav. Jeho život a úcta. Napsal dr. Fr. Stejskal. Cena 25 Kč,
pro členy Dědictví 20 Kč.

Svatý Jan Nepomucký. Napsal dr. Frant. Stejskal. — Díl I. 12 Kč.
Díl II. 14 Kč.

Svatá Lidmila. Napsal dr. F. Stejskal. Cena 7.50 Kč, pro členy 6 Kč.

Nedej zahynouti nám ni budoucím! Napsal Josef Rybák T. J.
Cena 2.50 Kč.

Co sluší uvážiti o sv. Janu Nepomuckém. Napsal Jos. Rybák
T. J. a dr. Jan Sedlák. Cena 2.50 Kč.

Čítanka Svatojanská. Sestavil Vilém Bitnar. Svazek I., podíl na rok
1932, stran 176, cena 10 Kč. — Sv. II., podíl údů na r. 1933
cena 6 Kč.

Svatý František Serafinský. Napsal P. B. J. Wilhelm. Část I. 7 Kč,
část II. 7 Kč.

Čtrnácte ctihodných mučedníků Pražských z řádu sv. Františka.
Napsal P. Klemens Minařík. Cena 3 Kč.

V. Spisy pro dívky.

Cestou za štěstím. Napsal K. Balík. Cena 3 Kč.

Prvosenky. Čítanka pro školy obecné. Díl I. váz. 10 Kč.

VI. Spisy dějepisné.

Posvátná místa král. Českého. Sepsal dr. Antonín Podlaha.

Díl I. Vikariáty: Českobrodský, Černokostelecký, Mnichovický a Prosecký. 6 Kč.

Díl II. Vikariáty: Berounský, Bystřický a Plzeňský. 6 Kč.

Díl III. Vikariáty: Kralovický, Vlašimský a Zbraslavský. 6 Kč.

Díl IV. Vikariáty: Kolínský a Rokycanský. 4·50 Kč.

Díl V. Vikariát Libocký. 3 Kč.

Díl VI. Vikariáty: Sedlčanský a Votický. 5·20 Kč.

Díl VII. Vikariát Slánský. 6 70 Kč.

Paměti Františka J. Vaváka, souseda a rychtáře Milčického, z let 1770—1816. Knihy I část I. 4·50 Kč; část II. 4·50 Kč. — Knihy II. část I. 3 Kč; část II. 3·70 Kč. — Knihy III. část I. 3·70 Kč; část II. 3·70 Kč; část III. 3·70 Kč; část IV. 10 Kč, pro členy 8 Kč.

Trojí Řím. Od Msgra Gauma, přelož. A. Koutný. Díl I. 4·50 Kč. Díl II. 6·50 Kč.

Svatý Hostýn ve svém původu a svých osudech. Vypravuje P. Frant. Vídenský T. J. Cena 4·50 Kč.

Lid český s hlediska prostonárodně náboženského. Napsal Karel Procházka. Cena 4·50 Kč.

Apoštol Indiánů P. Petr Jan de Smet T. J. Napsal Josef Kinzig. Přeložil Antonína Sehnala. Cena 6 Kč.

Světový eucharistický kongres v Chicagu a účast katolíků z Československa. Napsali dr. Josef Hanuš a poslanec Václav Myslivec. Cena 5 Kč.

Poznámka. Ve vydávání Pamětí Františka Vaváka a Posvátných míst král. Českého bude pokračováno.

VII. Povídky.

- Biblické povídky.** Napsal Prokop Holý. Cena 7 Kč.
- Cestou — necestou.** Sepsal Julius Košnář. Cena 5 Kč.
- David a Saul.** Napsal P. Vinc. Zapletal O. P. Cena 12 Kč.
- Fabiola neboli církev v katakombách.** Napsal N. P. S. Wiseman, přeložil dr. K. Vrátný. Cena 7 Kč.
- Irena. — Pro Boha a pravdu.** Povídka. Z polštiny přeložili Václav T. Kamejský a Josef T. Kajetán. Cena 10 Kč.
- Jak jsem zabila své dítě!** — Sociální román. Napsal Pierre l'Ermite, přeložila B. Dlouhá. Cena 10 Kč.
- Jan Prchalů.** Napsal Josef Pospíšil. Cena 8 Kč, na velínovém papíru 12 Kč.
- Levohradecké pomněnky.** Napsal V. Beneš Třebízský. Vybral Vilém Bitnar. Část I. Cena 5 Kč. — Část II. Cena 5 Kč.
- Mžikové obrázky.** — Napsal Jindřich Š. Baar. Řada I. Cena 1·50 Kč. — Řada II. Cena 1·50 Kč. — Řada III. Cena 3 Kč.
- Na cestě k lepšímu.** Napsal Alois Dostál. Cena 1·50 Kč.
- Od Krkonoš.** Napsal J. Ježek. Cena 3 Kč.
- Po cestách pokroku.** Napsal Václav Špaček. Cena 4 Kč.
- Podvod Fulgenta Ohma.** Napsal Ant. Thein. Cena 3 Kč.
- Po stopách Boží prozřetelnosti.** Napsal B. Jiříček. Cena 2 Kč.
- Povídky.** Napsal Jan Nep. Ráž. Cena 1·50 Kč.
- Rodina Kulichova.** Napsala Vlasta Pittnerová. Cena 7 Kč.
- Rozvětvená rodina.** Napsal Al. Dostál. Cena 3 Kč.
- Selská pýcha.** Obraz ze života lidu. Napsala Vlasta Pittnerová. Cena 3 Kč.
- Splněná závět.** Povídka. Napsal Al. Dostál. Cena 4 Kč.
- Vlna zkoušky.** Napsal Alois Dostál. Cena 2 Kč.
- V různých barvách.** Napsal Jindřich Š. Baar. Cena 3·70 Kč.
- Z měst a městeček.** Napsal Alois Dostál. Cena 3 Kč.
- Z nedávných dob.** Napsal Julius Košnář. Cena 1·50 Kč.

VIII. Obrázky sv. patronů českých.

Sv. Václav — Sv. Lidmila — Svatý Vojtěch — Sv. Prokop — Sv. Jan Nepom. — Ctih. Milada (Všechny umělecky provedené v barvách podle návrhu Fr. Urbana.) — **Svatá Lidmila učí sv. Václava dobročinnosti** (Josef Hellich).

Cena jednoho obrázku 30 hal., 100 kusů za 25 Kč.

Upozornění. Při objednávkách knih neb obrázků nutno zaslati příslušný obnos **předem** i s poštovným. Na úvěr Dědictví nemůže knih vydávati ani na splátky.

Z pravidel a stanov Dědictví sv. Jana Nep. v Praze.

Dědictví sv. Jana Nep. jest ústav pro vydávání českých knih. Knihy Dědictvím vydané jako podíl údů dostávají členové zdarma, ostatní knihy prodávají se členům i nečlenům velice levně. Kdo chce státi se členem, přihlásí se u ředitelství Dědictví a zašle předem celý členský vklad. Vklad člena třetí třídy obnáší jednou pro vždy 80 Kč; za rod, školu, spolek, knihovnu a pod. platí se vklad 170 Kč. Člen obdrží členský diplom Dědictví sv. Jana Nep., s ním barevný lístek na odběr knih a nějakou knihu zdarma. Každý rok si člen vybírá knihy, určené za podíl údů na ten rok u knihkupce, jehož jméno a adresu má na odběrném členském lístku. Při vybírání podílu předloží odběrný lístek a zaplatí ve prospěch Dědictví 2 Kč a knihkupci za práci 50 h; kdo chce, aby mu knihkupec zaslal podíl poštou, zašle mu odběrný lístek s obnosem 2.50 Kč a s poštovným.

U ředitelství se podíly členům vydávají jen při přihlášce nových členů anebo v případech výjimečných.

Kdo by členský čili podílný lístek ztratil nebo vypožreboval, požádá ředitelství o vydání nového lístku, uvede číslo svého členského diplomu a lístku podílného a zároveň zašle poplatek 20 Kč.

Když člen umře, pozůstalí nebo přítel jeho vyhledejte členský lístek zemřelého, poznamenejte na něm den úmrtí a zašlete buď sami nebo prostřednictvím duchovního pastýře ředitelství Dědictví do Prahy IV. 58.

Knihy za rod se odebírají tak dlouho, pokud jméno rodu toho se neztratí. Není-li synů, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dívky jejich však, jiné jméno již nesoucí, nemají práva toho: rod vymřel.

Kdo si nevyzvedne u příslušného knihkupce podílu během dvou let po jeho vydání, pozbývá naň práva; podíl ten propadá. Povolení k dodatečnému vybrání propadlých podílů v žádném případě se nedává.

Členové stavu kněžského obětuje mši sv. za živé i mrtvé členy „Dědictví“ každoročně mezi oklávem sv. Jana Nep.; členové laického stavu budtež v označeném čase s nábožným úmyslem přítomni mši svatě.

Pamatujte na Dědictví sv. Jana Nep. šlechetnými milodary a odkazy, získávejte mu nové členy a rozšiřujte knihy Dědictvím vydané. Za každou pomoc a podporu volá předem upřímné Zaplať Pán Bůh!

Dr. Jos. Čihák,

kanovník u sv. Víta v Praze IV. 58.,
t. č. ředitel Dědictví sv. Jana Nep.